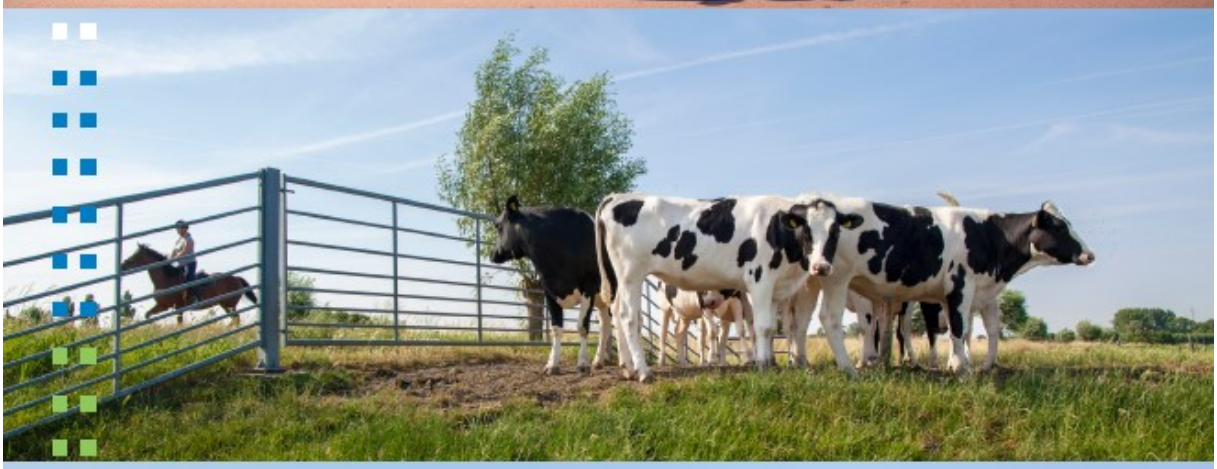

Gemeente Midden-Delfland

Jaarstukken 2021

Financieel duurzaam

cittaslow

Inhoud

1. AANBIEDINGSNOTA 3
1.1 Inleiding 4
1.2 Bestemming resultaat 6
1.3 Financiële samenvatting 9
2. JAARVERSLAG 14
2.1 Programmaverantwoording 14
2.1.1 Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025 15
2.1.2 Programma 2: Bestuur en veiligheid 29
2.1.3 Programma 3: Beheer, verkeer en milieu 37
2.1.4 Programma 4: Onderwijs 58
2.1.5 Programma 5: Sociaal domein en Welzijn 61
2.1.6 Programma 6: Economische- en Sociale zaken 70
2.1.7 Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting 86
2.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen 99
2.3 Overzicht van overhead 101
2.4 Paragrafen 104
2.4.1 Lokale heffingen 104
2.4.2 Verbonden partijen 108
2.4.3 Grondbeleid 123
2.4.4 Onderhoud kapitaalgoederen 128
2.4.5 Bedrijfsvoering 131
2.4.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 137
2.4.7 Financiering 143
3. JAARREKENING 149
3.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting 149
3.1.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 149
3.1.2 Analyse van de begroting na wijziging ten opzichte van de realisatie 151
PROGRAMMA 1 151
PROGRAMMA 2 151
PROGRAMMA 3 152
PROGRAMMA 4 153
PROGRAMMA 5 153
PROGRAMMA 6 155
PROGRAMMA 7 156
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN 158
3.1.3 Analyse begrotingsrechtmatigheid 159
3.1.4 Overzicht aanwending bedrag onvoorzien 161
3.1.5 Overzicht incidentele en structurele baten en lasten 162
3.1.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 164
3.2 Balans 165
3.2.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 167
3.2.2 Toelichting op de balans 170
3.2.3. Gebeurtenissen na balansdatum 180
3.2. Bijlagen 181

3.2.1 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld 181
3.3.2 Single information, Single audit (SiSa) 182
4. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 186
5. Bijlagen bij de jaarstukken 187
5.1 Incidentele subsidies ... 188
5.2 EMU saldo ... 189
5.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht ... 190
5.4 Beleidsindicatoren ... 192
5.5 Staat van reserves en voorzieningen ... 195

1. AANBIEDINGSNOTA

1.1 Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken van 2021. Met deze jaarstukken leggen wij aan de gemeenteraad verantwoording af over het gevoerde beleid. Zowel onze noodzakelijke taken als de punten uit ons collegeprogramma komen daarbij aan bod. Wij beschrijven welke doelen we hebben bereikt, wat we hiervoor hebben gedaan en wat dat heeft gekost.

Het jaar 2021 was ook het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode. Een bestuursperiode die voor de helft in 'corona-tijd' heeft plaatsgevonden. Vooral de laatste twee jaren hebben ons aangegrepen. De pandemie heeft de kwetsbaarheid van de samenleving blootgelegd en heeft juist ook de meerwaarde van onze Cittaslow filosofie laten zien: 'people, planet en profit' staan centraal.

Als we terugblikken op 2021 vormen drie punten de essentie van het afgelopen jaar.

1. We hebben onverminderd doorgewerkt aan onze ambities. Natuurlijk heeft de pandemie tot gevolg gehad dat we scherpe keuzes moesten maken en dat we opnieuw onze prioriteiten moesten stellen. We hebben echter geen grote concessies gedaan; ondanks de gevolgen van de pandemie zijn veel resultaten behaald.
2. De identiteit van Midden-Delfland en de Cittaslow filosofie zijn onverminderd actueel. Juist de afgelopen twee jaren is dit gebleken: terug naar nabijheid en verbinding, behoefte aan sociale contacten. En dus ook het kunnen wonen, samenleven en werken in een groene gemeente en een betrokken gemeenschap.
3. We hebben een duurzamere organisatie gekregen: een gezond verloop, een lager dan gemiddeld ziekteverzuim en goede, betrokken en (veer)krachtige medewerkers.

Begroting

Bij het aanbieden van de begroting 2021 schreven wij dat we ondanks de financieel moeilijke jaren en onzekere vooruitzichten een realistische begroting konden aanbieden. Een begroting waarin we nadrukkelijk keuzes hebben gemaakt, maar die ons nog steeds in staat stelde om de ambities uit het collegeprogramma te realiseren om op die manier Midden-Delfland sterk te houden. We zochten naar extra inkomsten en waren zeer terughoudend met extra, nieuwe uitgaven. Zo waarborgen we een duurzaam begrotingsevenwicht en konden de gevolgen voor inwoners, ondernemers, het verenigingsleven en maatschappelijke organisaties beperkt blijven.

Financieel resultaat

Wij zijn erin geslaagd om de uitgangspunten uit de begroting 2021 grotendeels te realiseren. En we sluiten 2021 af met een positief resultaat van bijna € 1,4 miljoen. Dit resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door incidentele meevallers die bekend zijn geworden na vaststelling van de laatste begrotingswijziging van 2021.

De algemene reserve sluit per 31 december 2021 op een stand van € 7,5 miljoen. Dit is een toename van bijna € 1,0 miljoen ten opzichte van de stand per 31 december 2020 (exclusief Resultaat Jaarrekening 2020). Van het huidige positieve resultaat stellen wij voor een bedrag van € 0,45 miljoen weer beschikbaar te stellen in 2022. Dat betekent dat wij voor het restant - een bedrag van € 0,95 miljoen - voorstellen om dit toe te voegen aan de algemene reserve. Deze neemt hierdoor toe tot € 8,4 miljoen.

Accountantscontrole

Nog nader in te vullen na de accountants controle.

Toekomst

Het is prettig om jaarstukken te presenteren met "zwarte cijfers" en een toevoeging aan de Algemene Reserve. Ook zijn er veel inhoudelijke resultaten behaald. Daar zijn we trots op. Toch zijn we nog niet gerust. De structurele kosten en ontoereikende financiering voor jeugdzorg, maar ook voor de omgevingswet, blijven onzeker en zorgelijk.
Zeker binnen het sociaal domein staan de budgetten nog altijd onder druk. Het was soms aan incidenteel voordeel te danken dat structureel nadeel opgevangen kon worden. Dit blijft een punt van aandacht naar de toekomst.

Ons uitgangspunt is om te blijven focussen op wat nodig is voor een solide gemeente zonder losse eindjes in bedrijfsvoering of dienstverlening. Dat betekent dat we kritisch blijven op onze uitgaven en dat er weinig ruimte is voor extra impulsen of nieuwe ontwikkelingen.

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De jaarrekening is volgens de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgebouwd zoals de begroting 2021-2024. Hierin zijn het beleid en de doelstellingen van de gemeente verdeeld over 7 programma's. Daarnaast leggen we verantwoording af over de algemene dekkingsmiddelen en overheadlasten. Dit zijn voorgeschreven overzichten die apart worden verantwoord in de jaarstukken.

1.2 Bestemming resultaat

Het gerealiseerd resultaat van de jaarrekening 2021 bedraagt positief € 1,4 miljoen. Volgens de regelgeving van het BBV is het voordelig resultaat als afzonderlijke post opgenomen onder het eigen vermogen op de balans. Het is de bevoegdheid van de raad om aan te geven hoe dit resultaat wordt bestemd.
Wij stellen voor een bedrag van € 0,45 miljoen door te schuiven naar 2022 voor projecten/ werkzaamheden die in 2021 niet (volledig) afgerond zijn en die doorlopen in 2022. Voor het resterende saldo van € 0,95 miljoen stellen wij voor dit toe te voegen aan de algemene reserve.

Voor een nadere verklaring van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 1.4 en de toelichtingen bij de programma's (hoofdstuk 2.1).

Doorschuifbudgetten

In onderstaand overzicht (A) staan de doorschuifbudgetten ten laste van het resultaat. Dit overzicht telt op tot een bedrag tot € 0,45 miljoen. De afzonderlijke doorschuifbudgetten worden hieronder in tabel A toegelicht.

Daaronder staan in tabel B de doorschuifbudgetten ten laste van de (algemene) reserve. Deze hebben geen invloed op de bestemming van het resultaat.

A. Doorschuifbudgetten t.l.v. resultaat	
Asfaltonderhoud	€ 145.120
Schilderwerk gemeentehuis	€ 10.000
Beschut werk	€ 35.000
Diverse uitvoeringskosten	€ 87.000
Lokale dashboards en rapportages	€ 35.000
Vier actielijnen verbeteren dienstverlening	€ 84.418
Herstel culturele infrastructuur	€ 29.214
Ondersteuning buurt- en dorpshuizen	€ 10.000
Lokaal preventieakkoord	€ 14.500
Totaal	**€ 450.252**

Toelichting doorschuifbudgetten t.l.v. resultaat

Asfaltonderhoud
Eind 2021 zou het Kralingerpad in Maasland opnieuw geasfalteerd worden. Begin november waren de voorbereidingen gereed en de planning was dat de werkzaamheden voor het einde van het jaar afgerond werden. Tijdens de uitvoering bleek echter dat het werk niet conform het plan op een veilige manier kon worden uitgevoerd. Het fietspad bleek te smal om het werk met groot materieel uit te voeren, waardoor een nieuw uitvoeringsplan gemaakt moest worden. Samen met de aannemer is gezocht naar een uitvoerbare, betaalbare en toekomstbestendige oplossing die begin december is gevonden. Het werk in december starten, had tot gevolg dat deze belangrijke fietsroute tussen De Lier en Maasland enkele weken langer afgesloten zou zijn door vakantiesluiting van de aannemer. Er is daarom gekozen om het gehele werk in 2022 uit te voeren. Wanneer dit budget niet wordt doorgeschoven, moeten de kosten betaald worden uit het budget van 2022 en betekent dit dat in 2022 geplande asfaltwerkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden. Dit resulteert in verslechtering van de asfaltwegen en daarmee kapitaalvernietiging.

Schilderwerk gemeentehuis
Het schilderwerk kon door de weersomstandigheden niet meer in 2021 uitgevoerd worden.

Beschut werk
Om de snel stijgende kosten van beschut werk in 2022 op te vangen, is het huidige budget in de begroting van 2022 niet voldoende om in alle kosten te voorzien op dit gebied. In 2021 resteert er een bedrag van € 82.000. Hiervan is een bedrag van € 35.000 nodig om de begroting sluitend te maken voor 2022. Ten tijde van de 4e periodieke begrotingswijziging is reeds aangegeven (PM) het resterende budget aan het einde van 2021 van Sociale werkvoorziening en beschut werk door te schuiven naar 2022.

Diverse uitvoeringskosten
Op enkele uitvoeringsbudgetten zijn in 2021 middelen overgebleven. Deze middelen zijn bestemd voor onder meer administratieve werkzaamheden voortvloeiend uit de verschillende coronasteunpaketten. Door uitval bij de administratie zijn er werkzaamheden in 2021 niet uitgevoerd. Deze worden momenteel ingelopen. Dit betekent dat in 2022 incidenteel € 61.000 nodig is voor de invulling van een tijdelijke functie administratie Wmo en € 26.000 voor de verlenging van de inzet van de klantmanager schuldhulpverlening. Het verzoek is om een bedrag van € 87.000 door te schuiven naar 2022.

Lokale dashboards en rapportages
Bij de 4e periodieke begrotingswijziging 2021 is er budget beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van lokale dashboards en rapportages in verband met de toegenomen behoefte aan sturingsinformatie. Er is een start gemaakt met het bepalen van de kengetallen (presentatie raad), maar de feitelijke kosten voor het realiseren volgen in 2022. Het verzoek is om het bedrag van € 35.000 door te schuiven naar 2022.

Vier actielijnen verbeteren dienstverlening
Het Rijk heeft besloten jaarlijks € 150 miljoen beschikbaar te stellen voor het versterken van de dienstverlening bij gemeenten en het extra ondersteunen van mensen in kwetsbare posities voor de periode t/m 2027. De VNG heeft een visiedocument uitgewerkt met acht actielijnen. Bij de decembercirculaire 2021 is een bedrag beschikbaar gesteld van € 84.418. Dit betreft een viertal actielijnen, waaronder Versterking wijkteams en Impuls integraal werken. Dit budget willen we onder andere betrekken bij het opstellen van het plan van aanpak armoede medio 2022. Het verzoek is om dit bedrag door te schuiven naar 2022.

Herstel culturele infrastructuur
In de decembercirculaire 2021 heeft het Rijk een bedrag beschikbaar gesteld van € 29.214 ten behoeve van het in stand houden van de lokale en regionale cultuur. Dit is nodig voor het herstel van de culturele infrastructuur. Het verzoek is om dit bedrag door te schuiven naar 2022.
Door de afnemende beperkende coronamaatregelen zijn er weer mogelijkheden voor de cultuursector. Daarom wordt, vanuit dit budget, een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld ter stimulering aan het project *Ode aan Midden-Delfland*. Een brede, gemeentelijke, culturele samenwerking van organisaties die verscheidene activiteiten organiseren in de zomer 2022.

Ondersteuning buurt- en dorpshuizen
In 2020 en 2021 is er op gebied van de coronacompensatie een bedrag voor buurt- en dorpshuizen beschikbaar gesteld van totaal € 19.860. In verband met opgelopen corona-nadeel bij de buurthuizen het verzoek om eenmalig een bedrag van € 10.000 door te schuiven naar 2022.

Lokaal preventieakkoord
De activiteiten die in het kader van het gezondheidsbeleid in relatie tot het lokaal preventieakkoord gepland stonden voor 2021 (aanleg watertappunten, activiteiten rookvrij en de start van terugdringen overgewicht bij kinderen en jongeren) hebben vanwege corona vertraging opgelopen en staan nu gepland voor 2022. Daarom het verzoek het bijbehorende budget (€ 14.500) door te schuiven.

Wij stellen u ook voor om de onderstaande budgetten door te schuiven naar 2022. Deze zijn voor het bestemmingsvoorstel budgettair neutraal, omdat de lasten en baten voor deze projecten gelijk zijn (door dekking vanuit de (algemene) reserve). Voor de begrotingswijziging in 2022 zijn de projecten echter wel van belang.

B. Doorschuifbudgetten t.l.v. reserves	
Plan van aanpak bedrijfsvoering samenleving	€ 43.082
Budget omgevingswet	€ 37.654
Totaal	**€ 80.736**

Toelichting doorschuifbudgetten t.l.v. reserves

Plan van aanpak bedrijfsvoering Samenleving
Bij de begroting 2021 heeft de raad incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld voor het Plan van aanpak bedrijfsvoering. Dit bedrag is grotendeels besteed. De specialist berichtenverkeer is echter later in het jaar gestart en de functie junior medewerker Bedrijfsvoering is tijdelijk niet bezet geweest in verband met een personeelswisseling. Hierdoor resteert eind 2021 een bedrag van € 43.082 dat nodig is voor de voorgenomen (en deels in tijd iets vertraagde) werkzaamheden. Voor 2022 is dit budget nodig voor de inzet van Centric ten behoeve van het op orde brengen van de systemen en voor de verlenging van de functie junior medewerker Bedrijfsvoering. Het verzoek is om dit bedrag door te schuiven naar 2022.

Budget Omgevingswet
In de 4e Periodieke Begrotingswijziging 2021 is voor de implementatie van de Omgevingswet een bedrag van € 318.371 doorgeschoven naar 2022. Van het restantbudget voor 2021 is niet alles besteed, zodat we voorstellen een aanvullend bedrag van € 37.654 door te schuiven naar 2022. De oorzaak van de onderschrijding in 2021 is onder meer dat besluitvorming over de raadsvoorstellen ‘Adviesrecht Omgevingswet’ en ‘Participatieplicht bij particuliere plannen omgevingswet’ niet in december 2021 maar in januari 2022 heeft plaatsgevonden. Daardoor is ook de start met het werken aan het werkproces ‘fase verkennen initiatief’ doorgeschoven naar 2022. Nu de Omgevingswet is uitgesteld betekent dit dat we langer inhuur nodig hebben voor de algemene projectleiding en de ICT-ondersteuning. Daarnaast zullen de kosten voor softwareapplicaties mogelijk ook oplopen omdat we oude systemen langer in de lucht moeten houden.

1.3 Financiële samenvatting

In dit hoofdstuk leest u de financiële samenvatting van de jaarrekening. Hierin staat eerst het algemene financiële beeld en vervolgens de gemeentelijke belastingen en de gemeentelijke reserves.

Algemeen financieel beeld

De jaarrekening 2021 laat een positief resultaat zien van € 1.378.467.
Gedurende het begrotingsjaar 2021 is de begroting een aantal keer aangepast op actuele ontwikkelingen. Bij vaststelling van de Begroting 2021 was een onttrekking aan de algemene reserve van € 762.475 noodzakelijk om deze sluitend te maken. Vanuit de septembercirculaire 2020 kon deze onttrekking in de 1e begrotingswijziging 2021 verlaagd worden met € 268.259 tot € 494.216.
De 1e Periodieke begrotingswijziging (PBW) 2021 sloot vervolgens met een tekort van € 6.222. De 2e PBW 2021 kende een negatief saldo van € 198.713. Beide bedragen zijn onttrokken aan de algemene reserve.
Met het positieve saldo van de 3e PBW 2021 ad € 608.758 kon een aanzienlijk deel van de eerdere onttrekkingen ongedaan gemaakt worden. Met het positieve saldo van de 4e PBW € 649.030 is het laatste deel van de onttrekkingen ongedaan gemaakt en resteert er een positief saldo van € 558.637. Dit is zichtbaar in onderstaand overzicht:

Toelichting	Mutatie algemene reserve
Begroting 2021	€ -762.475
1e Begrotingswijziging 2021	€ 268.259
PBW 2021-1	€ - 6.222
PBW 2021-2	€ -198.713
PBW 2021-3	€ 608.758
PBW 2021-4	€ 649.030
SALDO	**€ 558.637**

Analyse resultaat

De belangrijkste oorzaken van het positieve resultaat van € 1,4 miljoen leest u hieronder. Een meer gedetailleerde toelichting leest u in de toelichting op de financiële afwijkingen in de programma's.

Het positieve resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door incidentele meevallers die bekend zijn geworden na vaststelling van de laatste begrotingswijziging van 2021. Vanuit het perspectief van structureel evenwicht sluiten wij 2021, mede door tussentijdse bijstellingen in de Periodieke Begrotingswijzigingen, per saldo nagenoeg neutraal af.

De incidentele meevallers betroffen onder meer een vrijval uit de voorziening door verbetering van de exploitatie van het Bedrijvenschap HarnaschPolder (€ 0,21 miljoen). Daarnaast waren er incidentele voordelen op de taakvelden "Overhead ambtelijke organisatie" (€ 0,25 miljoen) en "Bestuursorganen" (€ 0,30 miljoen). Binnen het taakveld "Overhead ambtelijke organisatie" komt dit deels door een onderschrijding op het onderhoudsbudget voor het gemeentehuis en een lagere doorwerking van de nieuwe cao in de salarisbegroting. Voor het taakveld "Bestuursorganen" volgt het voordeel uit de actuariële berekening per 31 december 2021; hierdoor moesten wij in plaats van een begrote storting een onttrekking doen aan de voorziening voor pensioenen en wachtgeld van (oud)-wethouders.

Verder was er sprake van een begrotingsonderschrijding op onder meer de taakvelden "Midden-Delfland en Vitale Dorpen" (€ 0,12 miljoen; onder meer door minder uitgaven ten laste van het uitvoeringsbudget) en "Wegen" (€ 0,25 miljoen; waaronder een doorschuifbudget ad € 0,15 miljoen, zoals hieronder toegelicht).

Tot slot waren er enkele projecten die in 2021 niet meer (volledig) uitgevoerd konden worden. Onder 1.3 Bestemming resultaat stellen wij daarom voor de budgetten (in totaal € 0,45 miljoen) voor deze projecten door te schuiven naar 2022.

Per programma en de overzichten algemene dekkingsmiddelen en overhead, is het resultaat als volgt.

Analyse resultaat		
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	113.208	voordelig
02: Bestuur en veiligheid	334.327	voordelig
03: Beheer, verkeer en milieu	186.297	voordelig
04: Onderwijs	-21.862	nadelig
05: Welzijn en Wmo	55.096	voordelig
06: Economische- en sociale zaken	223.281	voordelig
07: Ruimtelijke ordening, ontw. en volkshuisvesting	1.497.874	voordelig
Algemene dekkingsmiddelen	-1.093.687	nadelig
Overhead	83.934	voordelig
Totaal	**1.378.467**	

Deze saldi zijn inclusief de verrekening van de reservemutaties.

Analyse lasten

De totale uitgaven bedroegen in 2021 ca. € 50,0 miljoen. In onderstaand overzicht staat in hoofdlijnen (en in € miljoen) waaraan dit bedrag is besteed.
In de programma's worden de uitgaven nader toegelicht.

Uitgaven 2021	
Bestuurlijke organisatie	1,8
Openbare orde en veiligheid (incl. Brandweer)	1,7
Beheer onderhoud kapitaalgoederen (excl. afval. en Riolering)	4,0
Beheer afvalverwijdering en rioleringszorg	4,0
Onderwijs (incl. huisvesting onderwijs)	1,9
Sociaal domein (Jeugd, Wmo, Zorg)	10,4
Sport, Cultuur, Welzijn	1,5
Bijstand, Participatiewet, Minimabeleid	4,3
Bouw- en woningtoezicht en Ruimtelijke ordening	2,0
Grondexploitaties	4,8
Personeel, organisatie en overige overhead	9,0
Diversen	4,6
Totaal	**50,0**

Ontwikkeling eigen vermogen

Het saldo 2021 kan kort als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	**Resultaat 2021**
Totaal saldo baten en lasten (mutaties jaarrekening)	€ 5.830.664
Mutaties reserves jaarrekening	€ -4.452.196
Jaarrekening	€ 1.378.467

In de jaarrekening is in de tabellen een nadere uitsplitsing opgenomen.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

In 2021 zijn de volgende inkomsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen gerealiseerd:

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Burgerlijke stand	€ 54.761	€ 59.068	€ 57.465
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 146.499	€ 156.330	€ 182.045
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	€ 4.799	€ 6.207	€ 5.606
Basisregistratie Personen (BRP)	€ 7.617	€ 6.726	€ 7.952
Leges vergunningen ligplaatsen	€ 0	€ 1.352	€ 0
Monumenten	€ 2.056	€ 2.405	€ 3.527
Huisvestingsvergunning	€ 0	€ 104	€ 2.638
Algemeen plaatselijke verordening	€ 4.000	€ 14.827	€ 5.398
Bijzondere transporten	€ 1.486	€ 2.543	€ 2.586
Afvalstoffenheffing	€ 2.721.663	€ 2.742.927	€ 2.753.307
Rioolheffing	€ 1.846.748	€ 1.856.405	€ 1.871.125
Bouwvergunningen	€ 784.071	€ 893.465	€ 935.520
OZB	€ 5.098.257	€ 5.656.537	€ 5.616.486

Gemeentelijke reserves en voorzieningen

Onze werkwijze met betrekking tot onttrekkingen aan reserves spoort niet met de Kadernota rechtmatigheid. Hierin wordt aanbevolen om onttrekkingen aan reserves conform het begrote bedrag plaats te laten vinden. Het niet opvolgen van deze aanbeveling levert een onrechtmatigheid op bij de jaarrekening controle, tenzij de gemeenteraad expliciet besluit een nadere werkwijze te hanteren. Onze werkwijze is om onttrekkingen op basis van werkelijke uitgaven te doen. De gemeenteraad heeft hier op 17 december 2019 toe besloten.

Na vaststelling van de 4e Periodieke Begrotingswijziging 2021 en verwerking van alle geraamde reservemutaties sluit de algemene reserve per 31 december 2021 op een stand van € 7,5 miljoen. Dit is een toename ten opzichte van de stand per 31 december 2020 (exclusief Resultaat Jaarrekening 2020) van bijna € 1,0 miljoen.
Van het jaarrekeningresultaat ad € 1,4 miljoen stellen wij voor een bedrag van € 0,45 miljoen weer beschikbaar te stellen in 2022. Voor het restant, een bedrag van € 0,95 miljoen, stellen wij voor dit toe te voegen aan de algemene reserve. Deze neemt hierdoor toe tot € 8,4 miljoen.

In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de algemene reserve in 2021 weergegeven. Dit verloop van de algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad.

Geraamd saldo per 31 december 2020	6.489.265
Resultaat jaarrekening 2020	1.889.306
Beginsaldo 1-1-2021	8.378.571
Vermeerderingen:	
Saldo PBGW-1	6.222
Saldo PBGW-3	608.757
Saldo PBGW-4	649.030
Doorschuiven deel budget telefooncentrale naar 2022	40.000
Doorschuiven naar 2022 van bouwkosten gemeentehuis ivm extra verhuur	18.000
Doorschuiven restant waarderen op GBO en onderzoek leges naar 2022	15.000
Doorschuiven naar 2022 implementatiebudget omgevingswet	11.875
Doorschuiven naar 2022 van herontwikkeling Hoornbloem deel Samenleving	10.000
Doorschuiven budget jongerenaanpak naar 2022	27.773
Doorschuiven reintegratiebudget naar 2022	27.019
Doorschuiven naar 2022 van ondernemersbijeenkomst.	10.000
Storting restant verkoopopbrengst vml gemeentehuis Maasland in Algemene reserve.	315.492
Doorschuiven transformatiefonds naar 2022 plus meer uit 2021	11.245
Doorschuiven budget nieuwe Wet inburgering naar 2022	70.000
Doorschuiven budget Sportakkoord naar 2022	42.571
Doorschuiven naar 2022 van budget kerkenvisie	20.000
Doorschuiven van NPO-gelden naar 2022	71.879
Opdracht van 2021 heeft een doorloop in 2022. Doorschuiven naar 2022	50.000
Doorschuiven naar 2022 werkzaamheden markering	30.000
Doorschuiven naar 2022 van warmtetransitie	30.000
Doorschuiven naar 2022 van energieloket	34.997
Doorschuiven naar 2022 tbv covid maatregelen gem raadsverkiezingen	12.381
Doorschuiven rijksbijdrage aanpak eenzaamheid ouderen naar 2022	35.422
Doorschuiven naar 2022 restant uitvoeringsbudget MD 2025	45.000
	2.192.663
Verminderingen:	
Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)	10.665
Strandgroed respijtzorg H4 pilot	25.000
Frictiekosten OO-traject	60.000
Septembercirculaire	-268.259
Saldo begroting 2021	762.475
Inzet inhuur omgevingswet	154.390
Saldo PBGW-2	198.713
Doorschuifbudget jaarrekening verkeer en milieu	182.000
Doorschuifbudget jaarrekening mileubeheer	172.761
Doorschuifbudget jaarrekening samenkracht en burgerparticipaties	7.610
Doorschuifbudget jaarrekening maatwerkdienstverlening 18-	5.085
Doorschuifbudget jaarrekening openbare gezondheidszorg	15.208
Doorschuifbudget jaarrekening inkomensregeling	199.000
Doorschuifbudget jaarrekening begeleide participatie	25.111
Doorschuifbudget jaarrekening arbeidsparticipatie	43.929
Doorschuifbudget jaarrekening maatwerkdienstverlening 18+	8.029
Doorschuifbudget jaarrekening wonen en bouwen	100.000
Doorschuifbudget jaarrekening OZB woningen	53.900
Doorschuifbudget jaarrekening overhead	15.000
Doorschuif vanuit 4e pbw Midden-Delfland en vitale dorpen	78.750
Doorschuif vanuit 4e pbw burgerzaken	30.828
Doorschuif vanuit 4e pbw huisvesting basisonderwijs	60.000
Doorschuif vanuit 4e pbw onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.138
Doorschuif vanuit 4e pbw cultuurpresentatie, productie en participatie	18.988
Doorschuif vanuit 4e pbw handel, ambacht en industrie	1.688
Doorschuif vanuit 4e pbw participatiefonds	9.315
Doorschuif vanuit 4e pbw ruimtelijke ordening	13.750
Doorschuif vanuit 4e pbw bouw- en woningtoezicht	50.000
Doorschuif vanuit 4e pbw ambtelijke organisatie	47.650
Herinrichting parkeerplaats	26.030
Optimalisering bedrijfsvoering	106.943
Voordeel BUIG uit 2020 naar reserve sociaal Domein	47.600
Compensatieregeling gefinancierd vanuit AR (2020-32199)	100.000
Budget potentiële woningbouw Hoornbloem	42.303
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	650.000
	3.055.600

Het hierboven gespecificeerde verloop van de Algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad, die direct of indirect hebben bijgedragen aan de instandhouding en verdere ontplooiing van onze gemeente.

2. JAARVERSLAG

2.1 Programmaverantwoording

Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt per programma aangegeven

- De doelstelling 'Wat willen we bereiken?' binnen het betreffende beleidsveld, zoals deze is opgenomen in de begroting 2021.
- In het onderdeel 'Wat gaan we ervoor doen?' de specifieke voornemens voor 2021.
- De gerealiseerde voornemens in 2021 in het onderdeel 'Wat is er bereikt/uitgevoerd?'.
- De financiële tabellen in het onderdeel 'Wat mag het kosten? /heeft het gekost?' bestaan uit:
  - Kolom 1: de gerealiseerde baten of lasten in het voorgaande jaar
  - Kolom 2: de primitieve programmabegroting
  - Kolom 3: de programmabegroting (inclusief begrotingswijzigingen) in het verantwoordingsjaar
  - Kolom 4: de werkelijk gerealiseerde baten of lasten in het verantwoordingsjaar
  - Kolom 5: het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde baten/lasten en de begroting inclusief wijzigingen.

- Onder het kopje toelichting financiële afwijkingen worden (waar nodig) de verschillen groter dan € 25.000 uit kolom 5 toegelicht.

Een samenvattend overzicht van alle programma's is opgenomen in hoofdstuk 3.2 (Overzicht baten en lasten).

2.1.1 Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025

Beleidsdoel

Versterken en behouden van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland en de kwaliteiten van de vitale dorpen en de buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Midden-Delfland is nu en in de toekomst een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij. De 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels.
Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler is voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat van de regio en het leefklimaat van haar inwoners. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast haar steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie vanuit korte ketens, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's vastgelegd. Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (fiets- en wandelpaden, vaarroutes horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers– zeker van de veehouders - en ons bestuur flexibiliteit. Het gebied Midden-Delfland is groter dan de gemeente. De belangen van het gebied vragen een passende regionale positie, om een goede invulling te geven aan de ruimtelijke inpassing van maatschappelijke vraagstukken (verstedelijking, biodiversiteit, vrije tijdseconomie, klimaat, energie en circulaire economie). Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland.
Samenwerking en draagvlak zijn daarbij belangrijk. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en onderwijs 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland en werken zo mee aan het realiseren van de toekomst van het landschap. Zeker stellen van draagvlak is mede daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur. Het maatschappelijke belang en de toegevoegde waardes van landschappen krijgt een steeds breder draagvlak, wat onder andere blijkt uit het aanscherpen van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het voornemen van het kabinet meer regie te voeren op dit onderdeel.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staat. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.
Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor eerlijk en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een bewuste oriëntatie op de lokale kracht van de samenleving, fijnschaligheid, duurzaamheid vanuit een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met het Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'Bijzonder Provinciaal Landschap'.

In het kader van het versterken en behouden van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de realisatie van 700 woningen en de ontwikkeling van de 3 centrumplannen voortgezet. Dit houdt in: uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor een goede verkeersafwikkeling, in Schipluiden voortgaan met de structuurvisie en in Maasland ontwikkelen van een plan van het voormalig gemeentehuis en directe omgeving, Kerkplein en nabij Veldesteijn. De centra van de dorpen krijgen bijzondere aandacht. Zij bieden een mix van wonen en voorzieningen. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de vermenging van die functies. Dat maakt keuzes noodzakelijk omdat de beschikbare ruimte niet toeneemt en de kwaliteit en uitstraling van de dorpscentra daar niet onder mag leiden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en *Behoud door ontwikkeling* zijn het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Hiermee sluiten Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals)* nauw op elkaar aan. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijnschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Toelichting IODS: "Groen ondernemen"

Financiën
De beschikbaar gestelde bedragen zijn gespreid uitgekeerd. Vanuit de Provincie na overhandiging van het meerjarenprogramma gevolgd door een beschikking en de uiteindelijke financiële verantwoording. Vanuit het Rijk is er geen verantwoordingsplicht, wel een bestedingsafspraak. In de beschikking van het Rijk is opgenomen: het aanwenden van middelen voor andere maatregelen, die als oogmerk 'het versterken van de openheid van het authentieke agrarische cultuurlandschap' hebben.

In de notitie Groen Ondernemen 2010-2020 zijn zowel de uitgaven als ook de inkomsten opgenomen. Dit betreft het Grondinstrument en Duurzaam Boer Blijven. Hiernaast is een enkele uitgave ten laste gekomen van het IODS-budget, zonder operationeel raakvlak met de project/programma's Grondinstrument en DBB. Inhoudelijk ligt er wel degelijk een relatie, en daarom is benutting van IODS-middelen voor deze onderdelen ook legitiem. Het gaat hierbij om de Polderarchitect en PUUUR.

Einde 2019 zijn de gelden van het Recreatieschap (CBG/Staatsbosbeheer) volledig benut. Hetzelfde geldt einde 2020 voor wat betreft de gelden van de Provincie Zuid-Holland. Het saldo Rijksgelden laat eind 2021 een bedrag zien van € 13.459.445.

Managementletter: IODS als aandachtspunt PSA
PSA heeft dit punt opgenomen bij de jaarlijkse meldingen. Aangezien de verantwoordingsplicht onveranderd is gebleven en de bestedingen ook in 2021 conform afspraak zijn blijft het aandachtspunt PSA zonder gevolgen. Het IODS-saldo blijft opgenomen op de overlopende passiva.

Saldo IODS Grondinstrument
Deze tabel laat kort samengevat de inkomsten, uitgaven en (restant) saldi zien. Dit betreft de gelden van het Rijk.

Financiën IODS-kwaliteitsprojecten				
Jaar	**Beginsaldo**	**Ontvangsten**	**Bestedingen**	**Einde jaar saldo**
2012	€ 0	€ 9.665.000 *	€ 1.068.000	€ 8.597.000
2013	€ 8.597.000	€ -	€ 331.000	€ 8.266.000
2014	€ 8.266.000	€ 8.835.000 **	€ 141.000	€ 16.960.000
2015	€ 16.959.921	€ -	€ 356.756	€ 16.603.165
2016	€ 16.603.165	€ -	€ 893.346	€ 15.709.819
2017	€ 15.709.819	€ 457.902	€ 157.819	€ 16.009.902

2018	€ 16.009.902	€ 55.449	€ 1.098.806	€ 14.966.545
2019	€ 14.911.126	€ -	€ 414.282	€ 14.496.844
2020	€ 14.496.844	€ -	€ 532.337	€ 13.964.507
2021	€ 13.964.507	€ -	€ 505.032	€ 13.459.445

**) 1e tranche: dit deel bevat 5,3 miljoen t.b.v. IODS Sanering verspreid liggende glastuinbouw*
***) 2e tranche: dit deel t.b.v. IODS Grondinstrument*

Voortzetting programma's

Ondanks de volledige benutting van de middelen van Provincie Zuid-Holland en het Recreatieschap, wordt het programma Duurzaam Boer Blijven vanuit de Rijksgelden voortgezet.
Conform de evaluatienota is voor zowel het grondinstrument als ook Duurzaam Boer Blijven een meerjarenprogramma 2021-2024 en op hoofdlijnen een begroting opgesteld. Dit betekent dat er ook voor de periode na 2024 voldoende middelen beschikbaar zijn om de programma's te kunnen continueren.

Wat gaan we ervoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd: 1. Het Landschapsontwikkelingsplan 2. Relatie stad-platteland 3. Identiteit 4. Instrumenten 5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.	
Concrete doelen/acties voor 2021	Basis voor de activiteiten in 2021 zijn de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en het uitvoeringsprogramma welke door de gemeenteraad zijn vastgesteld en de opdrachten die voortvloeien uit het gegeven dat het gebied Midden-Delfland een Bijzonder Provinciaal Landschap is. Het uitvoeringsprogramma bevat diverse voorstellen en concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten. Onze gemeente is de spil in deze activiteiten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject. Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land;	De naam van de Gebiedstafel is gewijzigd, deze tafel heet nu Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

	Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®2025.	
	Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand Het authentieke agrarisch landschap is groen, weids en waterrijk. Met koeien in de wei, monumentale boerderijen, (trek)vaarten en goed verzorgde erven. In het agrarisch landschap kunnen rust en weidsheid ten opzichte van de stad ervaren worden. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing en -structuren. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Draagvlak en bewustwording bij inwoners, gebruikers en andere overheden. Tegelijkertijd borging van de kwaliteiten van het bijzondere landschap van Midden-Delfland. Deze opgave voeren we uit met de partners die vertegenwoordigd zijn in de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De voorzitter is de burgemeester van Delft, mevrouw Van Bijsterveldt.	
	Actiepunten opgave A: – Nader uitwerken van een toekomstbeeld en uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Aandachtspunten hierbij voor het komend jaar zijn, naast versterking en behoud van de landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit, klimaatadaptatie en energietransitie. – Hier ligt ook een directe relatie met de op te stellen Omgevingsvisie en Warmtetransitievisie.	– De hiernaast genoemde aandachtspunten zijn in 2021 vastgelegd in de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland, met ambities voor Ruimtelijke Kwaliteit, Duurzame Landbouw, Water & Klimaat, Biodiversiteit, Recreatie, Bekendheid en Energie. In 2021 is gestart met het maken van een uitvoeringsplan om deze ambities te realiseren. – In de RES en de visie voor het BPL is aangegeven dat in het BPL ruimte is voor zonnepanelen op daken van schuren e.d. en kleine windmolens, maar er is geen ruimte is voor zonnevelden en

		grote windturbines vanwege de andere ambities.
	– Halfwegevaluatie van het Bijzonder Provinciaal Landschap (november 2021);	– De halfweg evaluatie van het Bijzonder Provinciaal Landschap is eind 2021 gestart en zal naar verwachting begin 2022 gereed zijn.
	– Structurele inzet van de Polderarchitect, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan gemeente en andere publieke en private partijen over het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van plannen, projecten en beleid;	– De inzet van de polderarchitect is gecontinueerd, wel heeft er vervanging plaatsgevonden.
	– Mede vanuit het Weidevogelpact optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels door maatregelen, zoals bevorderen kruidenrijk grasland, aanleg plasdras en het kappen van bomen;	– De inzet voor de weidevogels is onverminderd voortgezet. Daarnaast zijn weidevogelgesprekken gevoerd. Aanleiding was het nog onvoldoende broedsucces van de grutto (een indicator voor andere weidevogels en de kwaliteit van natuur en landschap).
	– Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer, aanleg van natuurvriendelijke oevers en het realiseren van een bijenlandschap;	– Wegbermen in het buitengebied onderhouden we ecologisch als dat kan en als dat haalbaar is. We legden in 2021 geen nieuwe natuurvriendelijke oevers aan maar rondden wel de voorbereidingen af voor nieuwe ecologische oevers in Den Hoorn. Binnen de landschapstafel Hof van Delfland onderzoeken we de mogelijkheden om aan te sluiten bij het Bijenlandschap.
	– Kwaliteitsversterking landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties;	– Uit het daartoe bestemde IODS-budget konden nog maximaal twee verspreid liggende kassen worden gesaneerd. Ten aanzien van één kas is, op verzoek van de eigenaar, besloten om de sanering uit te stellen. De andere kas zal volgens planning worden gesaneerd in 2022.

	– De gemeente maakt zich sterk voor een verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige in- en aanpassing van de provinciale wegen N223, N211 en de N468; – Nauwlettend de rijksplannen ten aanzien van de verbreding van de A4 analyseren op impact op ons gebied. Bij het doorzetten van deze rijksplannen opteren wij voor een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur rondom het wegtracé te verbeteren; – Vaststellen van het definitief ontwerp voor de ecologische verbindingszone tussen de Vlietlanden en de Ackerdijkse Plassen; – Stakeholders enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de Delflandse trekvaarten verder te versterken; – In samenspraak met omliggende gemeenten een plan uitwerken voor de regionale water- en recreatieopgave met klimaatadaptatie (Blauwe Cirkels)	– De gemeente heeft zich samen met de polderarchitect ingezet voor een verantwoorde inpassing van provinciale wegen. – Voor de A4 zijn er in 2021 weinig ontwikkelingen geweest. Dit ligt stil vanwege onder ander de stikstofdiscussie en of verbreding nodig is met de ontwikkelingen rondom thuiswerken. Ook het onderzoeken en monitoren van de verkeerssituatie is stilgelegd door Rijkswaterstaat. – De verantwoordelijkheid van de ecologische verbindingszone ligt bij Staatsbosbeheer. Het projectgebied ligt geheel buiten het grondgebied van de gemeente Midden-Delfland. De EVZ wordt in de periode januari t/m september 2022 gerealiseerd. – De samenwerking is met de betreffende gemeenten en stakeholders op dit thema voortgezet. Een concreet resultaat was de oplevering van de routekaart Delflandse Trekvaarten. – De opgave voor waterrecreatie wordt meegenomen in de Landschapstafel voor het BPL MD en de visie. Er wordt ingezet op duurzaam vaarrecreatie, rekening houden met natuur, voorkomen overlast en energie. De andere wateropgaven zijn ook elders belegd.
	Ad B Betrokken duurzaam Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het beheer van het gebied Midden-Delfland is van directe invloed op de kwaliteitsbeleving door inwoners van onze gemeente en	

	omliggende gemeenten en overige recreanten. Boeren zijn van cruciaal belang voor het beheer en onderhoud van het landschap. Samen met andere overheden (o.a. via de CBG) en gebiedsorganisaties zorgt de gemeente voor een betere afstemming tussen de vraag en het aanbod en vooral ook de kwaliteit van de natuur- en recreatiegebieden. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.	
	Actiepunten opgave B: – Vaststellen en uitvoeren van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap in samenhang met de gebieden in eigendom van gemeenten, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten;	– In opdracht van de Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland (de opvolger van het Recreatieschap Midden-Delfland) vindt een nulmeting plaats dat basis wordt voor de nieuwe beheervisie voor de groengebieden.
	– Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument (IODS), met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie. LTO Delflands Groen vervult hierin een cruciale rol;	– De kavelruilcoördinator heeft, in opdracht van LTO Delflands Groen met inzet van een IODS-subsidie van de gemeente, mogelijkheden voor een betere en meer toekomstbestendige verkaveling onderzocht. Er zijn enkele deelplannen in voorbereiding. De projectperiode van de kavelruilcoördinator liep tot en met december 2021, maar is met een jaar verlengd.
	– Een nieuw Meerjarenprogramma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland (IODS) vaststellen, met de onderdelen: Studieprogramma Kringlooplandbouw, het Jonge Boeren Netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND); – De ontwikkelde initiatieven en experimenten gericht op innovatie worden voortgezet en/of verder ondersteund en waar gewenst en mogelijk uitgerold naar het gehele Bijzonder Provinciaal Landschap;	– Een nieuw meerjarenprogramma voor het programma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland is vastgesteld voor de periode 2021-2024. Onverminderd is ingezet op het studieprogramma kringlooplandbouw, het jonge boeren netwerk en experimenten als duurzame energie, korte ketens en pilot water vasthouden in de polder.

	– Permanent werken aan het versterken van korte ketens naar de direct omliggende stedelijke omgeving. Hierbij spelen lokale en gebiedspartijen (o.a. ook via de Stichting PUUUR Midden-Delfland), Stichting Groenfonds Midden-Delfland en andere private partijen een belangrijke rol; – Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landschap Midden-Delfland; – Permanente aandacht voor (nieuwe) kansen en mogelijkheden van bedrijfsopvolging, in het bijzonder door jongeren, en hier een handelingsperspectief aan koppelen; – Permanente aandacht voor versterken van de biodiversiteit, in het bijzonder weidevogels en insectenlandschap; – Opstellen, in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland, van een handelingsperspectief om versnelde bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan, met inzet van één of meerdere pilotprojecten.	– Heerlijk van Dichtbij staat centraal in het realiseren van korte ketens. Marketing vindt plaats in afstemming met PUUUR Midden-Delfland. – De druk op groen dichtbij de stad (en een landschap met kwaliteit) neemt toe. Door het terugtrekken van LNV en daarna ook de Provincie Zuid-Holland nemen de financiën voor beheer af. De behoefte aan structurele financiering voor ontwikkelingen en beheer (i.p.v. incidentele subsidies vanuit de PZH) brengen wij in diverse gremia onder de aandacht. – Binnen het programma Duurzaam Boer Blijven zijn we in 2021 gestart met kijken hoe we biodiversiteit nog meer kunnen verweven in het programma. – Dit heeft geleid tot de Leidraad Bodemdaling in samenwerking met Delfland, provincie en LTO Delflands Groen.
	Ad C Ontmoeting tussen stad en land In deze opgave staat centraal de doelstelling dat de stedeling makkelijker en vaker het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland kan bezoeken en beleven. Deze beleving vraagt een gedoseerde groei om de kwaliteiten rust en ruimte in stand te houden. Het gebied kan beter ontsloten worden door recreatieve (fiets- en water) verbindingen te verbeteren en te realiseren tussen de stadscentra en groengebieden. Bij startpunten voor een bezoek aan Midden-Delfland en digitaal is informatie verkrijgbaar en makkelijk toegankelijk. Een verbetering van waterverbindingen is nodig. We streven bij vervanging van bruggen naar een doorvaarthoogte van 1,80 meter. Samen met andere overheden en private partijen blijven we ons hiervoor inzetten. Ondernemers en gebiedsorganisaties	

	verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft. De Stichting PUUUR Midden-Delfland subsidiëren wij om hier een zeer actieve speler in te zijn.	
	Actiepunten opgave C: – Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land relatie; – Verbeteren van de kwaliteit en de belevingswaarde van de Delflandse Trekvaarten in samenwerking met Vlaardingen, Maassluis en Delft; – Realiseren van faciliteiten voor recreanten; – Verder verdichten en variëren recreatieve routenetwerken, in het bijzonder: o Fietspadennetwerk, door verbinding te zoeken met het Metropolitane fietsnetwerk. De ontbrekende schakels in het recreatief fietsnetwerk zijn in samenwerking met de Landschapstafel Hof van Delfland en MRDH in beeld gebracht en nu is de inzet om daar waar nodig barrières op te heffen en nieuwe stad-landverbindingen te realiseren o rapport Blauwe Cirkels van Landschapstafel Hof van Delfland en provincie gericht op waterrecreatie;	– Een kleine incidentele subsidiebijdrage is in de opstartfase gegeven voor maatschappelijke initiatieven zoals de Pluktuin Schipluiden en Voedselbos Maasland. – In samenwerking met Vlaardingen, Maassluis en Delft zijn stakeholdersbijeenkomsten georganiseerd. Deze hebben aangezet tot het doen van nieuwe subsidieaanvragen die de kwaliteit en belevingswaarde van de trekvaarten verbeteren. Projecten die via een subsidie van de provincie van de grond komen zijn: vervoerskamer in museum Tramstation, bouwpakketten van de Snikschuit voor schoolkinderen en 5D-Verborgen Stad. – In 2021 is een routekaart voor de Delflandse Trekvaarten opgeleverd. – De verbetering van het recreatieve fietspadennetwerk maakt onderdeel uit van het programma Fiets van de MRDH. Achterliggend doel is een schaalsprong voor de fiets te realiseren. – Waterrecreatie wordt meegenomen vanuit de Landschapstafel voor het BPL. – In overleg met de Provincie Zuid-Holland vindt onderzoek plaats naar een ontbrekende schakels in het ruiternetwerk.

	○ in samenwerking met Equestrum uitbreiden en verdichten van provinciaal ruiterroutenetwerk;	
	– Benutten kansen Maaslandse Poort voor recreatieve verblijfsmogelijkheid en waterrecreatie in samenwerking met ondernemers, de gemeente Maassluis, de Provincie Zuid-Holland en de regio;	– Door een recreatieve stad-landverbinding langs het water (de Wipperskade) en een fietsveilige oversteek over de Oude Veiling' te realiseren willen Maassluis en Midden-Delfland het recreëren in het gebied tussen de stad (Maassluis) en het land (het buitengebied van Maasland) gezamenlijk verbeteren.
	– Ondernemers stimuleren om verkoop van lokale producten in korte ketens te realiseren of uit te breiden;	– Het stimuleren en uitbouwen van korte ketens van lokaal voedsel blijft onverminderd van het grootste strategische belang. Waar mogelijk hebben we dit gefaciliteerd met een startsubsidie en het koppelen van netwerkverbindingen. Er vindt nauwe samenwerking plaats met de stichting Groenfonds Midden-Delfland en het traject Rotterdam de boer op.
	– Vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap HarnaschPolder benutten om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland te promoten;	– PUUUR Midden-Delfland en Heerlijk van Dichtbij zijn in overleg met de eigenaren van het Van der Valkhotel, om respectievelijk de recreatiemogelijkheden onder de aandacht te brengen en streekproducten op het menu te plaatsen.
	– Ondersteunen feitelijke realisatie fruittuin naast het vrachtwagenparkeerterrein in Schipluiden;	– Ondersteuning van de gemeente heeft geleid tot de oplevering van de Pluktuin Schipluiden.
	– Positieve houding tav maatschappelijk initiatief realisatie Historische scheepswerf.	– Waar mogelijk ondersteunen wij de realisatie van de Historische Scheepswerf.

	Ad D Het A-merk Midden-Delfland® 2025 Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen. Branding is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de opgaven te realiseren. Een eenduidige communicatie wekt positieve verwachtingen bij de recreanten over de kwaliteiten, die vervolgens ook zijn waar te maken bij een bezoek aan het gebied. De Stichting PUUUR Midden-Delfland, een initiatief van ondernemers en gebiedspartijen, ondersteunen wij om op die wijze de communicatie, gebieds- en productmarketing vanuit één gezamenlijke boodschap te verzorgen.	
	Actiepunten opgave D: – Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland bij de stedeling; – Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt een verdere invulling gegeven aan de gebieds- en productmarketing PUUUR Midden-Delfland; – Het groen in de MRDH op de kaart zetten bij de stedeling door samenwerking binnen de werkgroep Vrijetijdseconomie en de regionale samenwerking op het gebied van marketing binnen de Hoek van Zuid-Holland (fietsregio Westland, Hoek van Holland, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland en Delft);	– PUUUR Midden-Delfland is primair opgericht om het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland te vermarkten en bekend te maken bij de regiobewoner. – Het bestuur van de stichting PUUUR Midden-Delfland bestaat uit een brede vertegenwoordiging van agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers. Het bestuur is opdrachtgever voor de activiteiten die PUUUR MD ontplooit. – Door regionaal samen te werken bij de promotie van fietsroutes via Route.nl zetten we het groen op de kaart bij regiobewoners. De VTE-gemeenten die samenwerken binnen de MRDH zijn gestart met een project voor een vijftal belevingsroutes. Deze routes zorgen voor een versterking van het economisch vestigingsklimaat en een optimale fietsbeleving in de MRDH.

	– Nauwere samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie en de recreatieve ontwikkeling in het gebied tussen de Monstersche Sluijs en de Maaslandse Poort; – Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fijnschalige voorzieningen en activiteiten gericht op verdere versterking stad-land relatie; – Versterking ruimtelijke kwaliteit Oostgaag-Westgaag; Stimuleren met bijvoorbeeld bewegwijzering en story-telling dat de vindbaarheid en herkenning van recreatieve en cultuur-historische locaties in het gebied wordt vergroot.	– Door een recreatieve stad-landverbinding langs het water (de Wipperskade) en een fietsveilige oversteek over de Oude Veiling' te realiseren willen Maassluis en Midden-Delfland het recreëren in het gebied tussen de stad (Maassluis) en het land (het buitengebied van Maasland) gezamenlijk verbeteren. – Ondersteuning van initiatieven van de recreatieve sector die de stad-land relatie versterken vindt plaats via activiteiten van PUUUR Midden-Delfland. samenwerking met Delft vindt plaats. – Via de Erfgoedlijn trekvaarten is er sprake van stimulering van vindbaarheid en herkenning van cultuur historische en recreatieve locaties.
3. Instrumenten	– Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 – Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) – Visie *Behoud door ontwikkeling* (Vitale Dorpen) – Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas – IODS (Integrale Ontwikkeling Delft-Schipluiden), met als instrumenten: o Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas; o Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland; o Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015; – Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland op basis van Wet natuurbescherming/Omgevingswet – (concept) Visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland – Lidmaatschap Cittaslow en realisatie *Sustainable Development Goals VN* (Global Goals), inclusief	

	kennisuitwisseling binnen landelijk en internationaal netwerk Cittaslow – Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. – Stichting Groenfonds Midden-Delfland – Landschapstafel Hof van Delfland en gebiedstafel Midden-Delfland met als belangrijkste beleidsdocumenten: o Visiedocument Blauwe Cirkels; o Visiedocument Ontbrekende schakels fietsnetwerk – Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland – Stichting PUUUR Midden-Delfland	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland	Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren. De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die: a. De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; b. De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; c. De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.
Stichting Groenfonds Midden-Delfland	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten: - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - verbetering van de relatie stad en platteland. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Ook wordt er gewerkt aan de vervaarding van producten van het agrarisch cultuurlandschap.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten :	Midden-Delfland en Vitale Dorpen	1.723.492	756.660	1.274.892	1.247.502	27.390
	Toerisme en recreatie	130.583	120.271	142.960	142.481	479
Baten :	Midden-Delfland en Vitale Dorpen	1.912.606	136.465	804.569	898.908	-94.339
	Toerisme en recreatie	0	0	0	0	0
Saldo	Midden-Delfland en Vitale Dorpen	-189.114	620.195	470.323	348.594	121.729
	Toerisme en recreatie	130.583	120.271	142.960	142.481	479

Toelichting financiële afwijkingen

De meeste uitgaven op de posten voor de instandhouding van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland worden gedekt uit andere posten. Dit is o.a. het IODS-budget en provinciale en Europese subsidies. Het betreft voornamelijk uitgaven voor Grondinstrument, Duurzaam Boer Blijven en de POP3 subsidies. Dit verloopt budgettair neutraal. Een restantsaldo van externe middelen (veelal subsidies) presenteren en verantwoorden wij in de balans (onder overlopende passiva).

Lasten
Onderschrijding Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ 27.390)
Vanwege Corona zijn er minder evenementen georganiseerd. Hierdoor minder uitgaven subsidies in 2021 en (een terugbetaling over) 2020 (€ -24.208).
De begrote post adviezen derden is grotendeels onbenut gebleven (€ -26.385) evenals het restant uitvoeringsbudget Vitale dorpen (€ -17.317) en overige kosten onder strategische gronden (€ -21.691).
Er zijn minder uren door medewerkers op dit taakveld geboekt (€ -29.859) hiernaast zijn de uren gewerkt aan het groenfonds niet begroot geweest (€ 19.246). Dit geldt ook voor de lasten (én baten) Hof van Delfland (€ 12.046)
De projecten vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma de POP3 waarbij de kostenoverschrijding (€ 60.778) geheel gecompenseerd worden door direct gerelateerde opbrengsten van in dit geval de subsidie PZH. (zie ook baten)

Baten
Overschrijding Midden-Delfland en Vitale dorpen (€ 94.339)
Aanpassing van de vooraf begrote raming vanuit IODS-programma Grondinstrument (€ -14.471).
De hogere lasten POP3 zijn gedekt vanuit de subsidie als inkomst (€ 60.778). Dit geldt ook voor de baten Hof van Delfland (€ 12.046).
De bijdrage Equestrum gelijk aan de gemaakte werkgeverslasten was niet geraamd (€ 16.326). De kosten voor dioxineproblematiek wordt gedekt met subsidie vanaf de overlopende passiva (€ 9.300).
Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten (€ 10.360).

Mutaties reserve

Mutaties Reserves programma 1	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	87.750	0	45.000	45.000	0
Baten	35.960	0	87.750	78.750	9.000
Totaal mutaties reserves	51.790	0	-42.750	-33.750	-9.000

Investeringen

In 2021 zijn er geen investeringen gedaan met betrekking tot dit programma.

2.1.2 Programma 2: Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het hebben van een herkenbaar en toegankelijk bestuur.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
We zorgen ervoor dat we contact hebben met de samenleving.
De raad heeft hierin een belangrijke rol. De raad is de vertegenwoordiging van onze samenleving.
Maandelijks bespreekt het college met de raad de kaders.

Maar ook via de portefeuilles (waaronder die van dorpswethouder) zijn we aanspreekbaar. Direct door inwoners en ondernemers. Wij luisteren naar de belangen die onder de aandacht gebracht worden vanuit de samenleving en reageren daar adequaat op.
Ons doel hierbij is dat er effectieve aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze elementen passen bij onze identiteit. Deze onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

De lokale samenleving vormt de identiteit van gemeenschappen. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is onze belangrijke taak.
De identiteit van de dorpen is zeer waardevol. We behouden het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie.
'Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.'

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We zijn een aansprekende en aanspreekbare gemeente.	We zijn een aanspreekbaar en betrokken bestuur. Zowel door de wijze waarop Raad en college zich opstellen als door de "rechten", vastgelegd in verordeningen, die inwoner hebben.
Concrete doelen/acties voor 2021	Dit doen we door aanspreekbaar te zijn: - Vertegenwoordiging van de samenleving door de raad via verkiezingen.	**Aanspreekbaar** De raad heeft in de diverse openbare vergaderingen hier invulling aan gegeven. Er is ook goed gebruik gemaakt van het spreekrecht en de

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	- We werken met dorpswethouders - Mogelijkheid om afspraken te maken Dit doen we door duidelijk te zijn: - We stelden een collegeprogramma vast en werken hieraan - Dit college zal ervoor zorgen dat aan het einde van de collegeperiode het proces om te komen tot een hernieuwde visie Midden-Delfland® 2025-2045 op gang is. In 2021 is het concept plan van aanpak intern voorbereid. Specifiek inhoudelijke doelen voor de uitvoering van dit programma zijn opgenomen in de beleidsprogramma's van deze begroting. Rode draad hierbij vanuit de bestuurlijke organisatie is de aanpak van maatschappelijke vraagstukken vanuit het belang van de inwoners in een regionale context. De komende periode is de inzet gericht op het versterken van onze regionale positie. Hierbij moet de regionale samenwerking een meerwaarde opleveren voor de aanpak van maatschappelijke doelen en lokale opgaven. In 2021 richt de GGU vanuit de VNG zich op: - fysiek domein (invoering Omgevingswet, ambities Klimaatakkoord, mobiliteit en Warmtewet); - sociaal domein (collectief verbeteren jeugdzorg, schuldenproblematiek en keten van werk en inkomen); - veiligheid (ondermijning en digitale weerbaarheid vergroten); - dienstverlening (bestuurlijke effectiviteit vergroten door stimuleren datagestuurd werken); - common ground (ontwerp informatiearchitectuur met implementatie standaarden voor efficiency en ondersteuning primaire werkprocessen).	mogelijkheid om de raad per brief of email te benaderen. De collegeleden zijn aanspreekbaar als dorpswethouder. Ook hebben zij vanuit de eigen portefeuille vele overleggen gevoerd met partners en belanghebbenden. In principe kunnen al degene die een verzoek indienen rekenen op een gesprek met een bestuurder. Het college is als gremium ook geregeld in overleg met (gebieds)partners. **Duidelijk** We werken met een duidelijke planning en controlcyclus. In het collegewerkprogramma en de diverse begrotingen en beleidsplannen is vastgelegd wat de raad van het college vraagt. Via zaken, zoals onder andere deze jaarrekening, de bestuursrapportages maar ook de diverse rapportages die elke raadsvergadering worden bijgewerkt wordt de voortgang in de gaten gehouden.
Instrumenten	– Inspraakverordening – Klachtenverordening – Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht)	Onze aanspreekbaarheid is dus ook vastgelegd in diverse regelingen zoals: de inspraakverordening, klachtenverordening, reglement van orde voor de raadsvergaderingen

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	– Verordening op de commissies (spreekrecht) – Beleidskader communicatie – Nota burgerparticipatie – Social Media – Interbestuurlijk Programma (www.overheidvannu.nl) – Vereniging van Nederlandse Gemeenten – Fonds GGU Verbonden partijen (paragraaf 3.2) en informele regionale afspraken (o.a. Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, Bestuurlijke Tafel Wonen Haaglanden)	(spreekrecht) en de verordening op de commissies (spreekrecht) maar ook in de nota burgerparticipatie. Deze regelingen worden toegepast.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Bestuurlijke samenwerking	113.651	140.086	140.086	122.383	17.703
	Bestuursondersteuning	328.110	188.027	193.027	221.169	-28.142
	Bestuursorganen	1.156.794	555.244	555.244	431.840	123.404
	Burgerzaken	676.787	734.858	729.197	757.237	-28.040
	Raad en raadscommissie	320.631	280.909	280.909	286.584	-5.675
	Bestuursondersteuning/ P&C cyclus					0
Baten:	Bestuurlijke samenwerking				27.501	-27.501
	Bestuursondersteuning					0
	Bestuursorganen	11.532	19.400	19.400	149.675	-130.275
	Burgerzaken	214.838	234.832	234.832	259.834	-25.002
	Raad en raadscommissie	-301				0
	Bestuursondersteuning/ P&C cyclus					0
Saldo	Bestuurlijke samenwerking	113.651	140.086	140.086	94.882	45.204
	Bestuursondersteuning	328.110	188.027	193.027	221.169	-28.142
	Bestuursorganen	1.145.262	535.844	535.844	282.165	253.679
	Burgerzaken	461.950	500.026	494.365	497.403	-3.038
	Raad en raadscommissie	320.932	280.909	280.909	286.584	-5.675
	Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Overschrijding Bestuursondersteuning (€ 28.142)
Deze overschrijding op bestuursondersteuning wordt veroorzaakt door de hogere accountantskosten.

Onderschrijding Bestuursorganen (€ 123.404)
In plaats van een storting in de voorziening voor pensioenen van (oud)-wethouders hebben we dit jaar geld moeten onttrekken uit deze voorziening. Zie baten.

Overschrijding Burgerzaken (€ 28.040)
Het bedrag laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Baten

Overschrijding Bestuurlijke samenwerking (€ 27.501)
Deze extra inkomst komt door de uitbetaling van het liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden.

Overschrijding Bestuursorganen (€ 130.275)
Dit betreft een onttrekking uit de voorziening voor pensioenen en wachtgeld van (oud)-wethouders. Aan de hand van de jaarlijkse berekening wordt bekeken of de voorziening van voldoende grootte is om te kunnen voldoen aan alle toekomstige pensioenverplichtingen.

Overschrijding Burgerzaken (€ 25.002)
Het bedrag laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, werken en recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Cittaslow besteedt bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbestemming van vervallen locaties en leegstaande panden. De aandacht voor de fysieke leefomgeving draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid in een gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Beleidsveld Openbare orde en veiligheid.

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We zetten in op het continueren van ons veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.	Veiligheid is een dynamisch proces. Ook vorig jaar speelden we daarom flexibel in op de actualiteit. Dit deden we zonder de veiligheidsaspecten die we in het geldende actieprogramma veiligheid hebben genoemd uit het oog te verliezen. De aanpak van de gemeente kenmerkte zich door: 1) Stimuleren van betrokkenheid bij partners en inwoners, 2) Versterken van de informatiepositie 3) Communicatie centraal stellen 4) Streven naar flexibiliteit bij de inzet van mensen en middelen.
Concrete doelen/acties voor 2021	De regionale en lokale prioriteiten samengevoegd zijn onze prioriteiten voor de jaren 2019 tot en met 2022: – (Huiselijk) Geweld	De woonomgeving is mede veiliger geworden door uitvoering te geven aan het Integraal veiligheidsbeleid

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	– High impact crimes – Ondermijning – Aanpak van verwarde personen en overlast – Veilig verkeer – De snelle aanpak van kleine ergernissen Deze prioriteiten zijn uitgewerkt in een beleidsprogramma dat door de raad is vastgesteld. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op. Elk 4 jaar wordt het geldende beleid herijkt en een nieuw programma vastgesteld. Indien dat leidt tot een andere prioritering, dan treedt dat in de plaats van de hiervoor genoemde prioriteiten.	2019-2022 en het bijbehorende actieprogramma veiligheid. Elk jaar ontvangt de gemeenteraad een terugkoppeling over de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid. Eind vorig jaar hebben we dat gedaan door de Rapportage Integraal veiligheidsbeleid 2021. In deze rapportage staat per prioriteit wat wij hierin hebben gedaan. Los van de daarin genoemde prioriteiten lag de focus vorig jaar onder andere ook op: <u>Overlast vaarten</u> Het optreden tegen asociaal gedrag had/heeft prioriteit. Zoals bijvoorbeeld het aanpakken van overlast op zogenaamde zuipschuiten. Vorig jaar hebben we hierin samen opgetrokken met de politie. <u>Overlastgevende jeugd</u> Er zijn vorig jaar veel klachten binnen gekomen over overlastgevende jeugd. Deze zijn door de BOA en politie opgepakt en zijn vaak afgehandeld door middel van een waarschuwing of een stopgesprek. <u>Drugsoverlast</u> In 2021 heeft de burgemeester in ieder geval één bedrijfspand gesloten vanwege een aangetroffen hennepkwekerij. Hierop is door de gemeente bestuursdwang toegepast in de vorm van het tijdelijk sluiten van het pand voor de duur van 6 maanden. Het produceren van drugs is een vorm van ondermijnende criminaliteit. In 2021 zijn er in dit kader twee keer een last onder dwangsom verstuurd. <u>Coronamaatregelen</u> Vorig jaar is een groot deel van de capaciteit van de BOA ingezet op de naleving van de toen geldende coronamaatregelen. Daardoor moest er in sommige gevallen gekeken worden wat niet opgepakt kon worden. Er is in het kader van handhaving veel ingezet op voorlichten en waarschuwen en een aantal keer is een voornemen last onder dwangsom verstuurd.

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
		<u>Week van de veiligheid</u> Tijdens deze week is aandacht besteed aan de mogelijkheden om criminaliteit te voorkomen en mensen meer alert en weerbaar te maken. De gemeente heeft samen met de politie, de brandweer en de buurtpreventie die week een aantal activiteiten voor ondernemers, bedrijven, medewerkers en inwoners georganiseerd. <u>Aanpak jaarwisseling</u> Evenals vorig jaar gold een vuurwerkverbod op de verkoop, het afsteken, het vervoeren en het bezit van vuurwerk. Er werden geen evenementen toegestaan, de horeca was gesloten en er gold buiten een maximum groepsgrootte van twee personen vanaf 13 jaar. Voorafgaand aan de jaarwisseling zijn er aandachtlocaties gedefinieerd en is er integraal opgetrokken met partners zoals politie, brandweer en buurtpreventie. Er zijn bestuurlijke waarschuwingen verstuurd en er is extra tijd gestoken in preventie op vuurwerk- en jeugdoverlast. De jaarwisseling is daardoor rustig verlopen.
Instrumenten	– Integraal veiligheidsbeleid – Uitvoeringsprogramma – Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland – Evenementenbeleid – Horecabeleid – Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden Regionaal Crisisplan Haaglanden – Damoclesbeleid	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Stadsgewest Haaglanden I.L.	In 2021 is de verbonden partij Stadsgewest Haaglanden opgeheven.
Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	De beleidsmatige uitgangspunten zijn gebaseerd op de Strategische bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit is onderdeel van de begroting en hieraan als vaste bijlage toegevoegd.

	Het Werkplan van de MRDH is met ingang van 2017 geïncorporeerd in de begroting. Op basis van het advies van professor Tordoir zijn vier kernopgaven benoemd: - Metropolitaanse verbindingen: verbetering interne en internationale verbindingen - Economische vernieuwing - Transitie naar toonaangevende duurzaamheid - Attractiviteit
Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de wettelijke en eventueel extra taken die genoemd zijn in de Wet Veiligheidsregio's c.a., waarvoor onze gemeente (mede) verantwoordelijk is, waaronder taken op het gebied van de brandweerzorg, incidentmanagement, rampenbestrijding, crisisbeheersing, gemeenschappelijke meldkamer en de geneeskundige hulpverlening. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel. Wat zijn de beleidsvoornemens? In samenwerking met de VRH streven we naar een efficiënte werkwijze waardoor de veiligheid in de regio op tenminste hetzelfde peil blijft en bij voorkeur toeneemt. Daarnaast is het streven dat nieuw beleid, voornamelijk vanuit nationale kaders, tegen minder of geen meerkosten geïmplementeerd kan worden. De beleidsvoornemens zijn onder meer vastgelegd in de beleidsnota Verantwoord door ontwikkelen 2020-2025 (brandweer) en het Beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing. Wat is er bereikt? De VRH heeft haar ambities waargemaakt. De afgelopen jaren heeft zij de bestuurlijke opdracht om ingaande 2015 structureel 10% goedkoper te zijn waar gemaakt. Daarbij is de veiligheid niet in het geding gekomen. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde. De aanrijtijden worden ruimschoots gehaald. Diverse werkprocessen zijn geregionaliseerd. Het personeelsbestand is afgenomen. Bij de brandweerzorg is de informatievoorziening verder verbeterd en geïntegreerd.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Brandweer en rampenbestrijding	1.090.988	1.151.234	1.109.152	1.097.310	11.842
	Openbare orde en veiligheid	509.576	642.117	635.190	603.311	31.879
Baten:	Brandweer en rampenbestrijding				20.170	-20.170
	Openbare orde en veiligheid	14.880	20.981	29.481	37.889	-8.408
Saldo	Brandweer en rampenbestrijding	1.090.988	1.151.234	1.109.152	1.077.140	32.012
Saldo	Openbare orde en veiligheid	494.696	621.136	605.709	565.422	40.287

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Onderschrijding Openbare orde en veiligheid (€ 31.879)
Deze onderschrijding komt voornamelijk doordat er vanwege Corona zijn er minder evenementen georganiseerd. Hierdoor zijn er minder kosten gemaakt op openbare orde en veiligheid.

Mutatie reserves

Mutaties Reserves programma 2	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	30.828		12.381	12.381	0
Baten	65.949		30.828	30.828	0
Totaal mutaties reserves	-35.121	0	-18.447	-18.447	0

Investeringen

In 2021 zijn er geen investeringen gedaan met betrekking tot dit programma.

2.1.3 Programma 3: Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuur-ontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Binnen de kaders van wat financieel mogelijk is handhaven van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingsmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene ledverlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingsmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Programma 3 Wegen, kunstwerken en openbare verlichting

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	**Wegen** Het onderhoud vindt zoveel mogelijk plaats op basis wegvakonderdeel gericht onderhoud[1]. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scoren. Het vastgestelde doel was om in 2020 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A+,A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen. Door de structurele bezuinigingen in de afgelopen jaren komt in 2021 naar verwachting 85% op beeldkwaliteit A+,A en B (dus 15% onvoldoende). In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan wegen uit te stellen tot 2024. [1] Bij profielbreed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.	

	Kunstwerken Alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers) die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente zijn in 2014 geïnspecteerd. Deze geactualiseerde gegevens en onderhoudsacties zijn verwerkt in het beheerplan 2015-2019. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024. **Openbare verlichting** Conform het huidige energieakkoord is ons beleidsplan opgesteld. Deze gaat uit van een energiebesparing op de openbare verlichting van 20% in 2020 ten opzichte van 2013. In 2021 gaan wij door met het toepassen van aanvullende technieken binnen de openbare verlichtingsinstallatie. Onze doelstelling is dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft. Waar mogelijk zorgen wij voor verbetering en een nog energiezuinigere openbare verlichting. In verband met bezuinigingen is er voor gekozen om de herziening van het openbaar verlichtingsplan uit te stellen tot 2024.	
Concrete doelen/acties voor 2021	**Wegen** Al vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A+,A en B, voldoende volgens de CROW-norm), wordt wegvakonderdeel gericht onderhoud uitgevoerd ([1. Zie voor uitleg vorige pagina). De verwachting is dat in 2021 voor ca. 85% van het wegenareaal de CROW-norm A+, A en B (voldoende) beeldkwaliteit haalbaar is. Belangrijkste doelen/acties om dit in 2021 te realiseren zijn: – reconstructie Willemsoordseweg; – reconstructie Hoornsekade; – opwaarderen fietsstrook en asfalteren Westgaag;	**Wegen** Op basis van inspecties is er klein onderhoud uitgevoerd aan elementverhardingen en asfalt. Er is gestart met planmatig groot onderhoud aan asfalt op drie locaties (inrit Herenlaan, fietspad Kralingerpad en voetpad Bovenkruier). Er is een kleine inhaalslag gemaakt met het achterstallig onderhoud op elementverharding door het budget dat in 2021 extra beschikbaar is gesteld. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor meerdere reconstructies gestart.

	– reconstructie Hof van Delftstraat (in synergie met verkeer en centrumplan); – reconstructie deel Rijksstraatweg (gelegen tussen de Hoornsewal en Zuidhoornseweg); – onderhoud asfaltwegen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – onderhoud elementverhardingen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheerpakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. **Kunstwerken** In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. In verband met bezuinigingen is ervoor gekozen om de herziening van het beheerplan civiele kunstwerken uit te stellen tot 2024. **Openbare verlichting** Door het op tijd vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2021 zijn: – afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; – conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemanagement units en het toepassen van (groene) led verlichting; – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).	**Kunstwerken** Er is conform het beheerplan bruggen 2015-2019 gewerkt om op het gewenste kwaliteitsniveau te blijven. **Openbare verlichting** Alle vervangen armaturen zijn voorzien van ledverlichting en wanneer mogelijk ook voorzien van dimmers en Telemanagement.
Instrumenten	– beheerplan wegen 2015 – 2020 (verlengd tot 2024) – keuzenotitie openbare verlichting 2015-2020 (verlengd tot 2024) – beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 (verlengd tot 2024)	

	gladheidsbestrijdingsplan	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Wegen	1.891.107	2.331.228	2.369.021	2.183.289	185.732
	Binnenhavens en waterwegen	129.171	143.079	133.545	140.516	-6.971
	Waterk., afwater.en landaanw.	150.782	208.353	158.278	163.866	-5.588
Baten:	Wegen	153.651	70.268	75.908	142.866	-66.958
	Binnenhavens en waterwegen	5.660	5.000	5.000	2.958	2.043
	Waterk., afwater.en landaanw.	1.371	0			0
Saldo	Wegen	1.737.456	2.260.960	2.293.113	2.040.423	252.690
	Binnenhavens en waterwegen	123.511	138.079	128.545	137.558	-9.013
	Waterk., afwater.en landaanw.	149.411	208.353	158.278	163.866	-5.588

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Onderschrijding Wegen (€ 185.732)
Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door het budget voor asfalteren Kralingerpad, welke door omstandigheden niet in 2021 heeft plaatsgevonden. Bij de jaarrekening wordt verzocht dit budget (€ 145.120) door te schuiven naar 2022. Hiernaast zijn de onderhoudskosten van openbare verlichting (€ 27.764) en bruggen (€ 32.590) lager uitgevallen. Hier tegen over staan hogere lasten (€ -8.835) dan begroot voor het Centrum Den Hoorn. Het restant (€ -10.907) is een optelling van meerdere kleine mutaties.

Baten

Overschrijding Wegen (€ 66.958)
De inkomsten wegen door onder andere de aanleg van kabels in leidingen zijn hoger dan begroot (€ 26.851). Hiernaast zijn er zijn meer schades geweest waardoor ook het bedrag aan schadeverhaal hoger is (€ 40.107).

Wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost?

Programma 3 Groen

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van de groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan geformuleerde doelen in het Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 en bomenbeleidsplan.	

Concrete doelen/acties voor 2021	– toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten – de uitvoering van de nieuwe groenbestekken monitoren – het voorbereiden van een nieuw beleidsplan	Bij de aanplant van nieuwe bomen is voor meer variatie in soorten gekozen. Door onder andere de zachte weersomstandigheden blijken de huidige groenbestekken ontoereikend. De bezuiniging op de groenbestekken leidt tot een lagere beeldkwaliteit. We zijn gestart met het nieuwe beleidsplan. Dit wordt in 2022 afgerond. Ook is er een start gemaakt met de herplant van bomen op de kade in Schipluiden.
Instrumenten	– groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 – bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.239.196	1.158.551	1.063.886	1.149.501	-85.615
	Begraafplaatsen	166.849	150.278	212.742	175.978	36.764
Baten:	Openbaar groen en openluchtrecreatie	293.449	21.636	69.013	98.083	-29.070
	Begraafplaatsen	101.861	135.784	136.181	133.129	3.052
Saldo	Openbaar groen en openluchtrecreatie	945.747	1.136.915	994.873	1.051.419	-56.546
	Begraafplaatsen	64.987	14.494	76.561	42.849	33.712

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Openbaar groen en openluchtrecreatie (€ 85.615)
Er zijn meer rondes voor het groenonderhoud uitgevoerd dan in het bestek zijn opgenomen, dit om de kwaliteit enigszins op niveau te houden (€ 68.870). Daarnaast waren de kosten voor het zwerfafval hoger dan verwacht (€ 22.399). Resteert lagere kosten tractie dan begroot (€ -5.654).

Onderschrijding Begraafplaatsen (€ 36.764)
De onderschrijding komt voort uit lagere onderhoudskosten door derden (€ 13.008) en een gedeeltelijke onderbenutting van het begrote budget voor planmatig onderhoud (€ 28.824).
Het overige verschil is toe te wijzen aan hogere kapitaallasten dan begroot (€ 5.068).

Baten

Overschrijding Openbaar groen en openluchtrecreatie (€ 29.070)
De overschrijding ontstaan met name vanwege een onvoorziene eindafrekening van Nedvang voor zwerfafval betreft de jaren 2018-2020 (€ 31.231) en hogere inkomsten volkstuinen (€ 2.089).
Hiernaast zijn de inkomsten uit grondverkopen lager uitgevallen (€ 4.250).

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 3 Speelvoorzieningen

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Invulling geven aan de doelen die genoemd zijn in het speelplaatsen beleidsplan.	
Concrete doelen/acties voor 2021	– in stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties	Het regulier onderhoud van de speelvoorzieningen is uitgevoerd. De renovaties van speelplaatsen zijn grotendeels uitgevoerd. Een deel voeren we uit in 2022.
Instrumenten	- Beleidsplan speelplaatsen	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten: Speelvoorzieningen	170.653	185.417	167.668	165.527	2.141
Baten: Speelvoorzieningen			99	111	-12
Saldo Speelvoorzieningen	170.653	185.417	167.569	165.416	2.153

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:
- Het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- Het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- Verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente erop gericht om:
- De veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren, met een extra prioriteit voor schoolroutes;
- De recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

- Verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars;
- Aanpassen inrichting Hoornseweg en Woudseweg;
- Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;

Gewenst maatschappelijk effect
De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. De gemeente beheert 28 kilometer vrij liggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'Hollandse Banen' (Slowlanes) te creëren; deze 'Hollandse Banen' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer. De Route Den Haag-Delft-Rotterdam is de eerste pilot. Verder werken wij aan Hollandse banen Delft-Den Hoorn- De Lier en Delft-Schipluiden-Maasland-Maassluis.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 3 Verkeer

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorgdragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.	
Concrete doelen/acties voor 2021	<u>Korte termijnmaatregelen</u> – besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie; – planprocedure A4 Haaglanden-N14 van Rijkswaterstaat; – verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn. – participatieproces/voorbereiding herinrichting centrum Den Hoorn; – onderzoeken en monitoren verkeerssituatie; N468/A4/Woudseweg/A20/Polderwegen in relatie tot fileverplaatsingsysteem Ketheltunnel en in de toekomst de Blankenburgtunnel; Aanbesteden beheer en exploitatie laadpalen Midden-Delfland. <u>Lange termijnmaatregelen</u> – terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen; – uitvoering centrumplan Den Hoorn; – verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières; – invulling omgevingsvisie en omgevingsplannen in het kader van de omgevingswet.	Voor de laadpalen is in 2021 een nieuwe concessie aangegaan. Bij de N223 is de eerste fase afgerond. De tweede fase zit in de bestemmingsplanprocedure. Voor de N468 is het ontwerp gereed voor bespreking met bewoners. Voor de A4 zijn er in 2021 weinig ontwikkelingen geweest. Dit ligt stil vanwege onder ander de stikstofdiscussie en of verbreding nodig is met de ontwikkelingen rondom thuiswerken. Ook het onderzoeken en monitoren van de verkeerssituatie is stilgelegd door Rijkswaterstaat. Het verbeteren van de parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn wacht op de ontwikkelingen rondom Centrumplan Den Hoorn. Voor het verbeteren van de verkeersveiligheid zijn er op meerdere locaties verkeersremmende maatregelen genomen.
Instrumenten	– verkeersplan Den Hoorn 2016; – nota parkeernormen 2020; – routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland); – structuurschets HarnaschPolder e.o. 2002; – bestuurlijke overeenkomst IODS;	

	– uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025; – regionaal Investeringsprogramma; Green Deal Laadinfrastructuur.	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Verkeer	194.390	246.722	341.852	382.167	-40.315
	Parkeren	4.280	6.102	34.817	29.370	5.447
Baten:	Verkeer	20.120	21.866	60.765	105.523	-44.758
	Parkeren	4.919	5.085	5.085	4.982	103
Saldo	Verkeer	174.269	224.856	281.087	276.644	4.443
	Openbaar vervoer	-639	1.017	29.732	24.388	5.344

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Verkeer (€ 40.315)
Mede vanwege de verkeersstudie van afrit 7 is een overschrijding op adviezen en uitvoering verkeersmaatregelen (€ 47.274) (zie ook baten). Daarnaast lagere uitgaven vanwege onder andere minder schadekosten (€ 6.959).

Baten

Overschrijding Verkeer (€ 44.758)
Voor de verkeersstudie van afrit 7 hebben wij opdracht verleend en een deel van de kosten in rekening gebracht bij de buurgemeenten (€ 41.633). Het restant zit in meer inkomsten uit laadtransacties (€ 3.125).

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het versterken en behouden van een duurzame, veilige, gezonde en aangename leefomgeving voor inwoners en bezoekers gebaseerd op de uitvoering van de Wet milieubeheer, de waarden van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals).*

Wat willen we bereiken?

*Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland, vanuit een duurzame ontwikkeling. Een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van huidige generaties zonder daarmee de mogelijkheden voor de toekomstige generaties in gevaar te brengen ook in hun behoeften te voorzien (*VN-commissie Brundtland, 1987*).*

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om de regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene Ledverlichting langs openbare wegen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Uitvoering van het Duurzaamheidsprogramma fysiek Domein Midden-Delfland 2020-2023 zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bijvoorbeeld de onderdelen die betrekking hebben op klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Voor klimaatadaptatie (aanpassen aan klimaatverandering) wordt vanuit het nationale Deltaprogramma gewerkt aan een klimaatbestendig Midden-Delfland, denk aan maatregelen met betrekking tot droogte, hitte en wateroverlast voor de diverse gebieden in Midden-Delfland. Daarnaast staan in het duurzaamheidsprogramma ook maatregelen met betrekking tot klimaatmitigatie (verminderen emissies broeikasgassen). De vastgestelde Energievisie vormt hiervoor een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen ondersteunen en stimuleren wij het verminderen van energiegebruik bij inwoners en de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Andere onderdelen komen terug bij de desbetreffende beleidsterreinen, zoals het beheer van de openbare ruimte en Duurzaam Boer Blijven. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO_2 neutraal is.

Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO_2 per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 3 Milieu

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De Wet milieubeheer wordt geïntegreerd in de Omgevingswet. De gemeentelijke verplichtingen (en daarmee onze doelen) zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die gebaseerd op de regelgeving van de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieu gerelateerde thema's: – Riolering – Afval en circulaire economie – Handhaving, toezicht en vergunningverlening – Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart) – Water – Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) en stiltebeleid – Luchtkwaliteit – Externe Veiligheid – Klimaat, energie en warmte – Groen en natuur	
Concrete doelen/acties voor 2021	**<u>Handhaving en vergunningverlening</u>** Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (**ODH**) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving.	**<u>Handhaving en vergunningverlening</u>** De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) voert taken voor ons uit op het gebied van milieutoezicht, handhaving, toetsing en vergunningverlening. <u>Toezicht en handhaving</u> Het toezicht en handhaving door de ODH is risico

	De ODH doet dit op basis van een jaarlijks door het college vast te stellen uitvoeringsplan, waarin de wettelijke verplichtingen concreet in activiteiten zijn uitgewerkt. Voorcalculatie en afrekening van de kosten van de ODH vindt plaats op basis van werkelijke gepleegde inzet.	gestuurd. Bedrijven met een hoger milieurisico worden hierbij vaker gecontroleerd dan bedrijven met een lager milieurisico. De controles in 2021 bestonden uit periodieke-, administratieve-, hercontroles en incidentele controles. Het aantal planmatige toezichtscontroles in het kader van de Wet milieubeheer (57) zijn op twee na conform de jaarplanning uitgevoerd. Het toezicht had naast regulier controles bij bedrijven en bodemactiviteiten ook betrekking op controle bij of van: • een vuurwerkverkooppunt, • overlast meldingen, • ongewone voorvallen, • asbestsanering, • duurzaamheid en energiebesparing bij bedrijven, • gesloten bodemenergiesystemen, • assimilatiebelichting bij glastuinbouwbedrijven en • controle op juiste indiening van de verplichte rapportage door de glastuinbouw bij de UO-IMT. Daarnaast is capaciteit ingezet op de zuiveringsplicht voor glastuinbouwbedrijven die vanaf 1 januari 2019 is ingegaan. In 2021 is 15 maal een voornemen voor het opleggen van een dwangsom verstuurd. Er zijn 9 dwangsommen opgelegd en 2 dwangsommen verbeurd en ingevorderd. Er zijn 14 dwangsommen ingetrokken. De tijdsbesteding is hoger dan de jaarplanning. De hogere realisatie in 2021 is met name veroorzaakt door meer toezichttaken die niet te plannen zijn zoals overlasttoezicht en bodemtoezicht. Ook de

		realisatie bij her- en sanctiecontroles en de er bijbehorende handhavingszaken zorgde voor een hogere tijdsbesteding dan geraamd. *Toetsing en vergunningsverlening* De ODH voert taken voor ons uit op het gebied van: • Vergunningverlening, • toetsing van milieurapportages, • advisering en afgeven van besluiten hogere grenswaarden. In 2021 is bijzondere aandacht besteed aan de maatwerkverzoeken voor assimilatiebelichting van een aantal rozentelers in Midden-Delfland. Dat heeft na bestuurlijke afstemming geresulteerd in maatwerkbesluiten. Het aantal meldingen in het kader van het Activiteitenbesluit, maatwerkbesluiten en het aantal adviezen en toetsen Wet milieubeheer lagen boven de werkplanraming. Het aantal asbest sloopmeldingen lag onder de werkplanraming.
	<u>Bodem</u> Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het stand-still beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Voor de Harnaschpolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld. Uitgangspunt van het Rijk is dat per 2022 de huidige bodemtaken van de provincie worden overgedragen aan gemeenten. De ODH moet dan formeel belast worden met deze taken. Op nationaal niveau vindt nog een discussie plaats over de vergoeding van deze voor gemeenten nieuwe taak. In de (meerjaren)begroting is hiervoor nog geen raming opgenomen daar kosten en vergoeding beide nog onbekend zijn.	Voor het thema bodem lag het aantal behandelde meldingen Besluit bodemkwaliteit, het aantal toetsen en adviezen op het aspect bodem ruim onder de werkplanraming. De inzet op overige taken zoals ondersteuning van beleidsafdelingen, inbreng in crisisorganisatie e.d. ligt ruim onder de werkplanning. Er blijkt wel meer inzet te zijn gedaan op verzoeken of inzage van dossiers en het verstrekken van dossierinformatie. Uit het totaalbeeld voor de afdeling Toetsen en vergunningverlening blijkt dat

		met uitzondering van de adviezen en toetsen Wet Milieubeheer over de hele linie sprake was van een lagere inzet dan geraamd. *Corona* De door het rijk ingevoerde maatregelen in het kader van Corona hebben zowel voor het programma Toetsing en vergunningverlening als het programma Toezicht en handhaving in 2021 vrijwel geen negatieve effecten gehad op de productiviteit en effectiviteit van de werkzaamheden. De ODH heeft de werksystemen ingericht op plaats- en tijdonafhankelijk werken. *Samenvatting* Samenvattend is de taakuitvoering van de ODH voor Midden-Delfland beheersbaar geweest. Het totaalaantal geraamde uren van het programma Toetsing en vergunningverlening ligt onder de werkplanraming. Het totaal aantal zaken en tijdsbesteding van het programma Toezicht en Handhaving ligt boven de werkplanraming. In totaliteit passen de werkzaamheden binnen de jaarbijdrage van de gemeente Midden-Delfland aan de ODH. *Bodem* *Warme overdracht bodemtaken van provincie naar gemeente* In 2021 zijn bijeenkomsten geweest om de overdracht van bodemtaken naar de gemeente zo vloeiend mogelijk uit te voeren. Er is nog geen duidelijkheid welke kosten voor de gemeente met deze taakverzwaring gepaard gaan. Ook is nog onduidelijk of een bijdrage van het Rijk in de kosten verwacht kan worden.
	<u>Geluid</u> *Uitgangspunten:*	**Geluid** *Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)*

	– voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluidsbelaste woningen. – ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening. – geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten en wegverkeerslawaai vanuit verbreding A4. *Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)* Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2018. Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning. **<u>Luchtkwaliteit</u>** *Uitgangspunten:* In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonitord. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2022 is het uitgangspunt dat de monitoring van de luchtkwaliteit wordt overgedragen aan de gemeenten en regio.	In 2021 is gewerkt aan een nieuw geluidskaart voor de gemeente Midden-Delfland. De werkzaamheden voor de nieuwe kaart zijn nog niet afgerond. De verwachting is dat de geluidskaart in 2022 gereed is. De geluidskaart is nodig om een geluidsactieplan voor de gemeente op te stellen. <u>Geluidsrapporten</u> In 2021 heeft de ODH diverse geluidsrapporten beoordeeld in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en daarover aan ons geadviseerd. Bestemmingsplannen Het aspect geluid is betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en ontwikkelingen. Daarnaast is het aspect geluid getoetst bij relevante omgevingsvergunningen-bouw. Er zijn 4 besluiten genomen voor een hogere grenswaarde geluid. Deze besluiten hadden betrekking op omgevingsvergunning-bouwen en bestemmingsplannen. **Luchtkwaliteit** In 2021 is de luchtkwaliteit in Midden-Delfland langs wegen gemonitord. Dit is een onderdeel van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. De periode waarvan de luchtkwaliteit is bepaald, is van het voorgaande jaar (2020). Er zijn geen knelpunten gesignaleerd. De luchtkwaliteit langs wegen ligt ver onder de grenswaarden. Daarnaast is ook in 2021 het aspect luchtkwaliteit betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingplannen en ontwikkelingen.

	Externe Veiligheid *Uitgangspunten:* – Binnen de mogelijkheden, situaties voorkomen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico. – Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgeving en waar nodig verplaatsten. – Voorbereid blijven op risico's. – Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu. – Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en –verantwoordelijkheden. Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking. **Klimaatbeleid** *Klimaatadaptatie* Maatregelen die de gevolgen van wateroverlast en droogte beperken en hittestress tegengaan vallen binnen de nationale strategie van klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie is een relatief nieuwe taak die op meerdere beleidsvelden betrekking heeft dan alleen milieu. Van de overheid, waaronder de gemeenten, wordt een meer en integraler beleid verwacht om de maatschappelijke opgave klimaat aan te pakken. Mede op basis van het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 geven wij in 2021 invulling aan klimaatadaptatie. De fysieke maatregelen zijn locatie gebonden en verschillen hierbij voor de ruimtelijke gebieden landschap, glastuinbouw, bedrijfsterreinen en dorpen. Concrete invulling van de maatregelen gebeurt vanuit de beleidsvelden Landschap/Duurzaam Boer Blijven, economische samenwerking, beheer openbare ruimte en gebiedsinrichting bij locatieontwikkeling.	**Externe Veiligheid** Externe Veiligheid gaat over het beheersen van risico's bij de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen. De aard en hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen in relatie tot de omgeving is daarbij bepalend. In 2021 is bij diverse ruimtelijke procedures en bij diverse ontwikkelingen aandacht besteed aan dit thema. **Klimaatbeleid** *Klimaatadaptatie* gaat een steeds grotere rol spelen bij het beleid en het werk van de gemeente. Het gaat hier om de aanpak van wateroverlast, droogte, hittestress en bodemdaling. Dit staat beschreven in de Strategie Klimaatadaptatie voor dorp, gras en glas. In 2021 is o.a. de Leidraad Bodemdaling gerealiseerd onder leiding van de gemeente in samenwerking met LTO Delflands Groen, Hoogheemraadschap van Delfland en de provincie Zuid-Holland. Dit biedt boeren en overheden een goed overzicht van de (on)mogelijkheden ten aanzien van bodemdaling. Ook wordt er een pilot met water vasthouden in het landelijk gebied gepland in relatie tot bodemdaling, droogte, uitstoot broeikasgassen en wateroverlast conform de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap. Dit wordt in 2022 waarschijnlijk opgestart vanuit het Hoogheemraadschap. Vanuit de bestuurlijke watertafel Delfland is gestart met een regionale aanpak van klimaatadaptatie voor die zaken die regionaal aangepakt kunnen worden. Denk aan de aanpak in het

		open gebied, in glastuinbouwgebied en regionale communicatie. Vanuit de Klimaatimpuls heeft het rijk subsidie beschikbaar gesteld als cofinanciering. De doelstellingen ten aanzien van klimaatadaptatie opgenomen in het Duurzaamheidsprogramma uit 2019. Eind 2021 is gestart met een evaluatie van het duurzaamheidsprogramma, waaronder de klimaatdoelstellingen. De stand van zaken wordt in 2022 bekend. Aandachtspunt is de beperkte capaciteit. Bij (her)inrichting van de openbare ruimte is een klimaatadaptieve inrichting uitgangspunt.
	Klimaatmitigatie Maatregelen die het ontstaan van klimaatverandering beperken of voorkomen vallen binnen de nationale strategie van klimaatmitigatie. Voor het gemeentelijk beleid zijn dit in hoofdzaak energie en warmte. In 2021 moet op deze beleidsterreinen besluitvorming plaatsvinden. Medio 2021 wordt de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 opgeleverd. De RES maakt nationale afspraken uit het Klimaatakkoord concreter voor de regio in lijn met de eisen van de Handreiking van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie. Binnen de MRDH is gekozen voor een haalbare aanpak, die past bij het landschap, de inwoners, de bedrijven en de intrinsieke regionale kwaliteiten. We zoeken naar verbindingsmogelijkheden tussen energiemaatregelen en andere maatschappelijke opgaven, rekening houdend met bestaand beleid. Voor onze gemeente is het een vereiste dat recht wordt gedaan aan het versterken en behouden van de waarden van het bijzonder provinciaal landschap. Hierbij kan gedacht worden aan het tegengaan van grootschalige projecten en mogelijkheden op het gebied van kleinschalige opwek zon en wind. Aanvullend geldt hierbij de zorg voor biodiversiteit en weidevogels. Eind 2021 wordt de definitieve versie van de Transitievisie Warmte (TVW) opgeleverd. De TVW creëert inzicht in keuzes over de route naar een aardgasvrije gemeente. Dit is conform de nationale aanpak waarbij wij de TVW gebruiken als belangrijke bouwsteen voor de planvorming om te komen tot een	*Klimaatmitigatie* Regionale Energie Strategie (RES) Deze zomer hebben we ingestemd met de RES1.0. Hierin is tegemoetgekomen aan onze wensen en bedenkingen op de concept-RES. De RES 1.0 zet het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) expliciet op de kaart en sluit het open veenweidegebied uit als zoekgebied voor grootschalige opwek van windenergie en zonne-energie op land. De RES 1.0 dient als basis voor lokale activiteiten en vergroot de kans op realisatie van de duurzaamheidsdoelen. En biedt ruimte voor een lokale, integrale afweging van belangen, met oog voor ruimtelijke kwaliteit en in goede interactie met de omgeving. *Warmtetransitieplan* In november 2021 hebben we ingestemd met de definitieve Transitievisie Warmte (TVW). De eerste van onze gemeente, in samenwerking met onze belangrijkste stakeholders (waaronder een

	aardgasvrije gemeente. Participatie van bewoners en bedrijven is een belangrijk onderdeel bij in de totstandkoming van een maatschappelijk gedragen TVW. Bij het overbrengen en creëren van draagvlak voor deze duurzame ambities en verplichtingen aan de inwoners, vervult het energieloket een belangrijke rol. Om de inhoudelijke functie van het energieloket te versterken werken we samen met een aantal regiogemeenten. Het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 is ons kader bij de uitwerking van het RES, TVW en energieloket.	afvaardiging van inwoners) opgesteld. Hiermee geven we concreet invulling aan de ambitie van Midden-Delfland om in 2050 aardgasvrij te zijn: we bepalen richting en zetten de koers uit. We beschrijven hoe we met inwoners en organisaties gaan werken aan een aardgasvrij Midden-Delfland, op een manier die past bij onze gemeente. Daarbij spreken we het streven uit om in 2030 (t.o.v. 2010) 20% minder gasverbruik te hebben in de gebouwde omgeving. De samenwerking met het energieloket (strategisch partner in de TVW) zal daarin een belangrijke rol gaan spelen.
	<u>Water:</u> – In het kader van het afsprakenkader Emissieloze kas 2027 wordt samen met andere glastuinbouwgemeenten, waterschappen en de glastuinbouwsector gewerkt aan het voorkomen van emissies van bestrijdingsmiddelen en meststoffen vanuit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater. – Onder leiding van het hoogheemraadschap van Delfland wordt samen met andere gemeenten gewerkt aan de maatregelen ten behoeve van de (chemische en ecologische) doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water in 2027. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de resultaatverplichte waterlichamen (grote wateren zoals vaarten en kanalen) en inspanningsverplichte overige, kleinere wateren. Concreet moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de maatregelen die voortkomen uit het Afsprakenkader Emissieloze Kas en Kringloopboeren. **<u>Groen/natuur</u>** Ons natuurbeleid is verwoord in Programma 1. Het groenbeleid is onderdeel van dit programma en verwoord bij het beleidsveld 'groen'. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit: – Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers vanuit het	**Water** *Emissieloze kas* Ook in 2021 zijn er acties uitgevoerd om de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Helaas blijft het voldoen aan de KRW-waarden in 2027 op het aspect bestrijdingsmiddelen een punt van aandacht. Er treedt wel een verbetering van de chemische waterkwaliteit op maar de verbetering gaat te langzaam. Ook in 2021 is ingezet op bewustwording van de glastuinbouwsector met voorlichting. Met name het opsporen van diffuse lozingen door enkele glastuinbouwbedrijven is een erg ingewikkeld aspect. Het actieplan van het "Regionaal afsprakenkader waterkwaliteit en glastuinbouw; samen op weg naar een emissielozekas in 2027" loopt af. Daarom is in 2021 het ambtelijk regionaal projectteam gestart met het opstellen van een plan van aanpak over de voortzetting van het afsprakenkader en het nieuwe

	gemeentelijk beheer en in samenwerking met de Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a. – Toetsen van omgevingsvergunningen aan de Wet natuurbescherming (per 1 januari 2022 Omgevingswet). *Overige concrete acties* – Interne en externe communicatie over het milieu; – Waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten; – Participatie in regionale projecten, zoals beperken emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen; – Actieve participatie bij het realiseren van nieuwe geothermielocaties, zoals bij het Kraaiennest in Maasland; – Actieve deelname aan WarmtelinQ (voorheen Leiding door het Midden).	actieplan. In 2021 zijn afspraken gemaakt tussen Westland, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, de ODH, en het Hoogheemraadschap van Delfland om in januari 2022 te starten met een pilot om gezamenlijk aandacht te besteden aan lekstromen bij glastuinbouwbedrijven. Daarnaast is door het Hoogheemraadschap in samenwerking met de projectgroep een winnovatie project gestart om nieuwe innovaties te stimuleren om lekstromen op te sporen, te voorkomen of te beëindigen.
Instrumenten	– Wet Milieubeheer/ Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2022) – Regionaal bodembeleid Zuid-Holland (tot taakoverheveling naar gemeente) – Bodemkwaliteitskaart bedrijfsterrein Harnaschpolder – Stiltebeleid Provincie Zuid-Holland – Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023 – Regionale Energiestrategie MRDH – Energieloket (in ontwikkeling met andere gemeenten) – Plan van Aanpak Transitievisie Warmte – Geurverordening Midden-Delfland 2009/geurhinderbeleid – Gebiedsvisie *Midden-Delfland®2025* en visie Behoud door Ontwikkeling (Vitale Dorpen in Midden-Delfland 2025) – LOP Midden-Delfland®2025 – Bestemmingsplan Buitengebied Gras – Lidmaatschap Cittaslow, inclusief Global Goals en kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk – Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst (DVO).

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Afvalverwijdering- en verw.	2.454.184	2.411.656	2.356.475	2.440.448	-83.973
	Riolering	1.563.745	1.708.113	1.615.010	1.621.446	-6.436
	Milieubeheer	1.054.403	804.463	989.634	933.853	55.781
Baten:	Afvalverwijdering- en verw.	2.978.915	2.952.927	2.806.821	2.936.173	-129.352
	Riolering	1.878.431	1.882.216	1.814.440	1.916.238	-101.798
	Milieubeheer	0		13.123	28.224	-15.101
Saldo	Afvalverwijdering- en verw.	-524.731	-541.271	-450.346	-495.725	45.379
	Riolering	-314.686	-174.103	-199.430	-294.792	95.362
	Milieubeheer	1.054.403	804.463	976.511	905.629	70.882

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Afvalverwijdering (€ 83.973)
Mede door corona hebben de medewerkers van de buitendienst minder uren hoeven maken voor afvalverwerking in de openbare ruimte (€ -39.207). Structureel levert zijbelading een fors financieel voordeel op. Echter, de introductie is – mede vanwege corona – incidenteel hoger uitgevallen (€ 44.766). Hiernaast is een onttrekking aan de voorziening begroot, werkelijk is dit een storting in de voorziening (€ 95.283) Het restant is een optelsom van enkele gedeeltelijk onbenutte/lager uitgevallen posten (€ -16.869) waaronder adviezen derden en voorlichting.

Onderschrijding Milieubeheer (€ 55.781)
De kosten voor zowel de adviezen derden (€ 26.820) als ook de uitbestede werkzaamheden (€ 16.855) vallen lager uit. Hiernaast zijn gemaakte uren elders verantwoord. (€ 12.106)

Baten

Overschrijding Afvalstoffenheffing (€ 129.352)
De inkomst uit afvalstoffenheffing (€ 10.380) is toegenomen. Daar tegenover zijn de bijdragen van derden lager dan begroot (€ -42.564). Hiernaast werd een onttrekking aan de voorziening (€ 156.625) begroot, werkelijk is dit een storting in de voorziening (zie ook lasten).

Overschrijding Rioolheffing (€ 101.798)
Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken. Er is meer rioolheffing woningen ontvangen (€ 14.720) en een hogere bijdrage van derden (€ 3.900). Het restant omvat voornamelijk de via de voorziening naar 2022 doorgeschoven uitvoeringskosten van de klimaatstrategie (€ 83.178).

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 3	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	573.654	674.009	2.900.542	2.974.066	-73.524
Baten	842.104	44.152	2.421.636	2.242.639	178.997
Totaal mutaties reserves	-268.450	629.857	478.906	731.427	-252.521

Lasten:

Onderschrijding (- € 73.524)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op bijdrage Lotsweg bedraagt - € 56.000.

- De totale onderschrijding op intensieve uitvoering in het veld bedraagt € 20.000.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op onderhoud aan begraafplaatsen en dierenparkje bedraagt - € 37.524.

Baten:

Onderschrijding (€ 178.997)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget verkeer en milieu bedraagt € 20.000.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget milieubeheer bedraagt € 64.997.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget wegen bedraagt € 150.000.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget Lotseweg bedraagt - € 56.000.

Zie ook de toelichting op programma 3.

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Pand Burg. van der Lelykade 16 (2021)	€ 220.000,00	€ 220.000,00	€ -	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie Lijsterbesstraat	€ 20.387,00	€ 20.446,01	€ -59,01	Ja	Afgerond
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg (2017)	€ -	€ 67.375,00	€ -67.375,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Parkeerplaatsen kern Schipluiden (2018)	€ 65.000,00		€ 65.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Wegdekverlichting (2018)	€ 25.000,00		€ 25.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Verv. grondk.Middelvlietbr/Oude	€ 24.016,00	€ 16.743,68	€ 7.272,32	Ja	Afgerond
Verv grondk.Noordvlietbrug/Oude	€ 12.526,00	€ 7.755,52	€ 4.770,48	Ja	Afgerond
Reconstructie Trambrug	€ 2.185,00	€ 1.500,00	€ 685,00	Ja	Afgerond
Reconstructie Rijksstraatweg wegvak 1 en 2 (2018)	€ 205.000,00		€ 205.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie Willemoordseweg (2018)	€ -	€ 16.013,55	€ -16.013,55	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen lichtmasten 2019	€ 53.141,00	€ 3.893,68	€ 49.247,32	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen lichtmasten 2020	€ 169.200,00	€ 122.962,36	€ 46.237,64	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004		€ 18.650,00	€ -18.650,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Ingeland M027	€ 50.100,00	€ 51.826,61	€ -1.726,61	Ja	Afgerond
Vervangen brug fietspad 't Woud S034	€ -	€ 300,00	€ -300,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Zuidkade-Zouteveenseweg (S022)	€ 192.100,00		€ 192.100,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Willemsoordseweg S032 (2018)	€ 159.900,00	€ 11.005,00	€ 148.895,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen ophaalbrug Gaagweg S024	€ 30.000,00	€ 1.860,00	€ 28.140,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Bouw nieuwe Zoutloods	€ -	€ 13.106,50	€ -13.106,50	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Verkeersmaatregelen Zouteveenseweg (2018)	€ 20.000,00	€ 8.191,94	€ 11.808,06	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie Kwakelweg deel 2 (2019)	€ -	€ 21.653,50	€ -21.653,50	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Onderzoek afwaardering Hoornseweg (2019)	€ 15.000,00		€ 15.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Aanpassen Hofsingelbrug M008	€ 180.000,00	€ 159.825,58	€ 20.174,42	Ja	Afgerond
Slagboominstallatie Kerkpolderbrug S005 (2019)	€ 94.000,00	€ 60.295,73	€ 33.704,27	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Ver Slagboominstallatie Bolle Kickert DH004 (2020)	€ 43.000,00	€ 36.364,65	€ 6.635,35	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen dek Hofsingelbrug	€ 195.000,00	€ 194.008,83	€ 991,17	Ja	Afgerond
Opzet-natzout-Strooimachine (2021)	€ 60.000,00	€ 42.000,00	€ 18.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Sanering verspreid liggend glas	€ 2.817.000,00	€ -	€ 2.817.000,00	Nee	
Herinrichting openbaar groen	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ -	Ja	Afgerond
Herinrichting openbaar groen 2018	€ 8.180,00	€ 3.512,29	€ 4.667,71	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Herinrichting openbaar groen 2019	€ 25.000,00	€ 458,75	€ 24.541,25	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Herinrichting openbaar groen 2020	€ 25.000,00		€ 25.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Herinrichting openbaar groen 2021	€ 25.000,00		€ 25.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen	€ 44.924,00	€ 44.924,00	€ -	Ja	Afgerond
Vervangen beschoeiingen damwanden 2019	€ 138.530,00	€ 49.952,59	€ 88.577,41	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie speelvoorzieningen 2020	€ 43.790,00	€ 34.022,06	€ 9.767,94	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie speelvoorzieningen 2021	€ 30.000,00	€ 72,30	€ 29.927,70	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Aanpassen ondergrond (tegels) speelplaatsen (2019)	€ 22.288,00	€ 8.596,75	€ 13.691,25	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - groen (2022)	€ 78.000,00	€ 11.615,00	€ 66.385,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Niet geprognosticeerde rioolvervanging (2018)	€ 200.000,00		€ 200.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen pompunits	€ 2.575,00		€ 2.575,00	Ja	Afgerond
Vervangen pompunits drukriolering 2020	€ 77.029,00	€ 64.092,37	€ 12.936,63	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen pompunits drukriolering 2021	€ 149.000,00	€ 1.805,00	€ 147.195,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen pompen hoofdgemalen	€ 36.243,00	€ 36.158,55	€ 84,45	Ja	Afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen 2020	€ 49.000,00	€ 17.432,48	€ 31.567,52	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen pompen hoofdgemalen 2021	€ 90.000,00	€ 65,00	€ 89.935,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen vrijvervalriolering 2019	€ 4.423,00	€ 4.337,50	€ 85,50	Ja	Afgerond
Vervangen vrijvervalriolering 2020	€ 230.000,00	€ 104.980,02	€ 125.019,98	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen vrijvervalriolering 2021	€ 230.000,00	€ 260,00	€ 229.740,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Aanpassingen minicontainers ivm zijbelading (2020)	€ 170.000,00	€ 121.188,93	€ 48.811,07	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen opslagkluis gevaarlijke stoffen (2021)	€ 25.000,00		€ 25.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Uitbreiding begraafplaats	€ 6.697,00	€ 4.874,16	€ 1.822,84	Ja	Afgerond

2.1.4 Programma 4: Onderwijs

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat streven wij na in Midden-Delfland. Zo thuisnabij mogelijk, maar indien nodig in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren.

De gemeente zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. En de gemeente spant zich in om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop extra (taal)ondersteuning te bieden, zodat zij het onderwijs kunnen volgen dat het beste aansluit op hun ontwikkelingsmogelijkheden.

De gemeente zorgt voor goede huisvesting voor de basisscholen, afgestemd op de behoefte van de inwoners van de dorpen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
We willen optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt bereiken. En daarnaast onderwijshuisvesting afgestemd op de behoefte van de inwoners van Midden-Delfland.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages kinderen met een (onderwijs)achterstand en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionale gemiddelde.
Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow. Ons doel is een gedragsverandering te laten ontstaan waardoor energiegebruik vermindert, lokale en seizoensgebonden producten worden gebruikt en de kracht van de gemeenschap wordt benut.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Onderwijs

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente, kinderopvang en scholen zorgen voor Voor- en Vroegschoolse Educatie. De gemeente en de scholen zorgen voor extra ondersteuning voor kinderen van statushouders. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend traject naar scholing of werk.	Het afgelopen jaar droegen de gemeente, Kinderopvang en Primair Onderwijs weer zorg voor goede begeleiding voor de kinderen en jongeren. Een uitdagend jaar vanwege de coronamaatregelen. Onze jongerenconsulent heeft in 2021 72 jongeren benaderd. Hieronder zitten 57 jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten. Hiervan zijn weer 41 jongeren opnieuw met een opleiding gestart per 1 september.
Concrete doelen/acties voor 2021	– De Lokaal Educatieve Agenda (LEA) met als belangrijk uitgangspunt Onderwijshuisvesting in 2021.	– In 2021 vonden er één LEA-vergadering plaats. Daarbij zijn afspraken gemaakt over de leerlingenprognose. – Tevens zijn er afspraken over het uitvoeringsproces rondom het *Nationaal Programma Onderwijs* gemaakt.

	– Voor de dorpen Maasland en Schipluiden geldt dat er in meer (Schipluiden) of mindere mate (Maasland) sprake is van een daling van het leerlingenaantal. – Dit betekent dat onderzoek naar de toekomstige huisvesting van scholen in de toekomst voor deze dorpen noodzakelijk is.	– Er vonden verkennende gesprekken plaats over het aanbod Onderwijs en Kinderopvang en toekomstige huisvesting in Schipluiden met de scholen, schoolbesturen én Kinderopvang.
	– Het meer dan evenredige aantal kinderen uit de buurgemeenten (met name Delft) dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn blijft een belangrijk aandachtspunt. Afstemming met buurgemeenten Delft en Rijswijk is hierbij noodzakelijk.	– De gemeente Rijswijk, Delft en Midden-Delfland spraken in regionaal verband over de leerlingenstromen. – Er is een regionale leerlingenprognose opgesteld met als doel als regio voor voldoende onderwijshuisvesting zorg te dragen. – De gemeente Midden-Delfland besloot voor de jaren 2022 en 2023 de uitbreiding van voorzieningen in onderwijshuisvesting op € 0,- vast te stellen.
	– Een nieuw ondersteuningsplan bij het Samenwerkingsverband SWO VO Delflanden en PPO Delflanden.	– In 2021 bereikten het Samenwerkingsverband PPO Delflanden én VO Delflanden met de betrokken gemeenten een overeenstemming over een nieuw Ondersteuningsplan ter ondersteuning van de zorgbehoefte van leerlingen.
	– Per 1 januari 2021 start het nieuwe Beleidskader VVE.	– In 2021 werkte de *Werkgroep VVE* aan verbeterde doorgaande leerlijnen voor VVE-ers richting het Primair Onderwijs. – Tevens zijn afspraken gemaakt met de gemeente en JGZ over de monitoring en ontwikkelingen van het aantal VVE-indicaties in Midden-Delfland.
	– De start en uitvoering van de nieuwe regionale RMC Beleidsagenda 2021-2024.	– In 2021 stond monitoring centraal in de Regionale Meld- en coördinatiefunctie Haaglanden. De gemeente Midden-Delfland kent een laag percentage vroegtijdig schoolverlaters.
Instrumenten	– Integraal Huisvestingsplan – Huisvestingsverordening onderwijs – Leerlingenprognose – Verordening leerlingenvervoer – Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W) – Leerplichtverslag – Overeenkomst LEA – Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie – Wet passend onderwijs – Wet Educatie en Beroepsonderwijs – Beleidskader VVE Midden-Delfland Subsidieregeling Kwaliteit Peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie 2021	

	– Beleidsagenda RMC VSV Regio 028 Haaglanden 2021-2024	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Huisvesting openbaar basisond.	1.000.331	1.078.271	1.143.711	1.118.273	25.438
	Gemeensch. baten/lasten ond.	654.917	603.595	725.066	768.144	-43.078
Baten:	Huisvesting openbaar basisond.	190.845	186.010	186.010	185.391	619
	Gemeensch. baten/lasten ond.	128.841	124.384	152.681	160.440	-7.759
Saldo	Huisvesting openbaar basisond.	809.486	892.261	957.701	932.882	24.819
	Gemeensch. baten/lasten ond.	526.076	479.211	572.385	607.704	-35.319

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Taakveld Gemeensch. Baten/lasten onderwijs
Een nadelig saldo van € 35.319 (N) laat zich verklaren door:

- Hogere uitgaven m.b.t. het leerlingenvervoer € 77.513 (N), met name door een stijging van het aantal leerlingen.
- Het resterende bedrag € 42.194 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties € < 25.000.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 4	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	72.500	0	71.879	71.879	0
Baten	257.984	257.984	330.484	319.122	11.362
Totaal mutaties reserves	-185.484	-257.984	-258.605	-247.243	-11.362

Investeringen

In 2021 zijn er geen investeringen gedaan met betrekking tot dit programma.

2.1.5 Programma 5: Sociaal domein en Welzijn

Beleidsveld sociaal domein

a. *Wmo*
b. *(Nieuwe) Jeugdtaken*
c. *Participatiewet*

Voor de uitvoering van de Participatie verwijzen wij naar programma 6.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner – zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij. Hierbij gebruiken zij eigen kracht en eigen netwerk. Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal, evenals de beheersing van de jeugdhulpkosten en de invoering van resultaat gericht werken.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Jongeren groeien gezond en veilig op met voldoende mogelijkheden tot ontplooiing.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis wonen.
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken. Zij maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen. Wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dicht bij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Sociaal Domein

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Waar mogelijk de zorg dichter bij de inwoners organiseren. In partnerschap en co-creatie hierbij een schakel vormen tussen burgers en zorgaanbieders. Hierbij inzetten op preventie en kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is. Werken volgens de principes van één gezin/huishouden – één plan – één regisseur.	Het organiseren van zorg en ondersteuning dichtbij de inwoners is een lopend proces vanuit de Toegang Wmo, het Maatschappelijk Team en ketenpartners in het voorveld.
Concrete doelen/acties voor 2021	**Wmo:** – Voortzetten van de ingezette transformatie binnen de Wmo. Hiertoe wordt in 2021 ingezet op: 1) verdere implementatie van het resultaatgericht stelsel, 2) stimuleren van innovaties in zorg en ondersteuning, en 3) verschuiving naar preventie en het versterken van de eigen kracht.	– In H4 verband is de Inkoopvisie Ondersteuning Volwassenen opgesteld en reeds in 2021 door de raden H4 vastgesteld. In het kader van kostenbeheersing zijn afspraken met aanbieders gemaakt over o.a. indexatie, efficiencyverbeteringen en besparingen.

	We doen dit samen met de H4 gemeenten. – Aanbesteding regiotaxi 2021 – Doorontwikkeling en transformatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang. – Nieuwe wet verplichte geestelijke gezondheidszorg door ontwikkelen en borgen. – – Voortzetten en borgen van de gerealiseerde Zorg & Veiligheidsketen: lokaal en regionaal – Toezicht WMO GGD: voorbereiden DVO voor 2022 **<u>Jeugd:</u>** – Verdere uitvoering van de regionale en lokale plannen kostenbeheersing jeugdzorg. – Uitvoering geven aan de ambities zoals opgenomen in het meerjarenbeleidsplan jeugd, zoals vastgesteld in april 2020 – Regionaal en lokaal werken aan de transformatie van jeugdzorg – Versterken van de verbinding onderwijs-jeugdhulp – Versterken aansluiting JGZ-voorschoolse voorzieningen – Doorontwikkeling van het lokaal contractmanagement – Implementatie inkoop jeugdhulp 2021-2024 – Verdere doorontwikkeling van de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West.	– Op basis van de ingezette transformatie zijn er werkgroepen voor het voorbereiden van de Inkoop 2023 gestart. – Aanbesteding regiotaxi is afgerond in maart 2021. – Doorontwikkeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang: door de gemeenteraad is in december 2021 de Regiovisie vastgesteld. – Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) is een lopend proces. Intern zijn de processen geborgd in Khonraad. – Zorg & Veiligheidsketen is een doorlopend proces – Toezicht WMO GGD Haaglanden is ook een lopend proces. DVO wordt in 2022 opgepakt. **Jeugd** – In de H10 is de regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 opgesteld en vastgesteld. De regiovisie richt zich op zowel de transformatie jeugdzorg als op kostenbeheersing. – Er is gestart met de nieuwe inkoopcontracten en de doorontwikkeling daarvan door middel van het herzieningenproces – In het kader van de doorontwikkeling van het maatschappelijk team, hebben versterkingen plaatsgevonden in de bezetting, is het aandeel externen teruggebracht en is gewerkt aan versterking van de bedrijfsvoering en de informatievoorziening. – Met JGZ-ZHW is een nieuw convenant afgesloten voor de periode 2022-2027
Instrumenten	– Algemene Subsidieverordening (ASV) – Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland – Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team – Beleidsnota Privacy in het sociaal domein – Beleidsregels jeugdhulp 2018 – Beleidskader VVE Midden-Delfland Subsidieregeling Kwaliteit	-Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp 2022 (vastgesteld in 2021)

	Peuteropvang en Voor-en Vroegschoolse Educatie 2021 – Inkoopstrategie regio Haaglanden 2020-2024 – Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling – Cliënten ervaringsonderzoek - Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 - Convenant uitvoering jeugdgezondheidszorg gemeenten Zuid-Holland West 2022-2027	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Maatschappelijk team	632.275	581.639	642.532	773.668	-131.136
	Vreemdelingen	32.543	38.655	78.786	71.763	7.023
	Wmo	3.172.482	3.451.739	3.737.923	3.712.629	25.294
	Jeugd	4.321.161	3.725.935	4.439.248	4.686.388	-247.140
	Wmo en Jeugd	1.079.166	961.049	620.918	496.864	124.054
	Overig sociaal-cultureel werk	3.114	7.692	0	216	-216
	Kinderopvang	163.697	226.366	169.724	141.677	28.047
	Openbare gezondheidszorg	236.988	315.618	320.551	279.220	41.331
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)	574.800	467.140	612.709	611.486	1.223
Baten:	Maatschappelijk team			0	0	0
	Vreemdelingen	6.023		0	4.038	-4.038
	Wmo	128.763	97.917	113.117	209.784	-96.667
	Jeugd	108.072		11.245	168.855	-157.610
	Wmo en Jeugd	109.696	62.945	62.945	3.424	59.521
	Overig sociaal-cultureel werk	6.469	6.466	0		0
	Kinderopvang	4.852		0	516	-516
	Openbare gezondheidszorg	15.200	15.200	21.433	23.586	-2.153
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)	11.559		0	4.531	-4.531
Saldo	Maatschappelijk team	632.275	581.639	642.532	773.668	-131.136
	Vreemdelingen	26.520	38.655	78.786	67.725	11.061
	Wmo	3.043.719	3.353.822	3.624.806	3.502.845	121.961
	Jeugd	4.213.090	3.725.935	4.428.003	4.517.533	-89.530
	Wmo en Jeugd	969.470	898.104	557.973	493.440	64.533
	Overig sociaal-cultureel werk	-3.354	1.226	0	216	-216
	Kinderopvang	158.845	226.366	169.724	141.161	28.563
	Openbare gezondheidszorg	221.788	300.418	299.118	255.634	43.484
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)	563.241	467.140	612.709	606.955	5.754

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Taakveld Maatschappelijk team

Nadelig saldo van € 131.136 (N) wordt voornamelijk veroorzaakt door het volgende:

- In de begroting is bij de taakstelling ten onrechte een bedrag van € 100.000 bij Kwadraad in mindering gebracht. Voor 2022 is dit inmiddels gecorrigeerd. Voor 2021 is dit echter nog niet gebeurd, hetgeen een overschrijding van de lasten betekent in 2021.

- Het resterende bedrag € 31.137 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld Jeugd:
Nadelig saldo Jeugd € 89.530 (N) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven Jeugdhulp 2021: € 312.000 (N) Deze kostenoverschrijding laat zich met name verklaren door de toegenomen kosten per cliënt, als gevolg van een verzwaring van de problematiek.
- Daartegenover is er een incidenteel voordeel i.v.m. de vrijval balans jeugdkosten 2016 € 156.000 (V). Op de balans stond nog een bedrag aan te ontvangen declaraties 2016. Dit bedrag kan in overeenstemming met het Servicebureau vrijvallen.
- Lagere uitgaven PGB-jeugd € 93.000 (V) door de overgang in de loop van het jaar van een aantal dure kinderen naar de WLZ.
- Het resterende bedrag van € 26.530 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld WMO en en Jeugd
Voordelig saldo van € 64.533 (V) wordt voornamelijk verklaard door het volgende:

- In 2021 is er een stelpost voor cao-verhogingen opgenomen € 70.000. Per abuis is verzuimd deze bij de periodieke begrotingswijzigingen tlv van de betreffende budgetten te brengen, waaronder het Maatschappelijk Team.
- Het resterende bedrag € 95.467 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld Kinderopvang
Een voordelig saldo van € 28.563 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties € 25.000

Taakveld Openbare gezondheidszorg
Lagere lasten € 43.484 (V) laat zich verklaren door:

- Lagere uitgaven uitvoeringsbudget. De activiteiten die in het kader van het gezondheidsbeleid irt het lokaal preventieakkoord gepland stonden voor 2021 (aanleg watertappunten, activiteiten rookvrij en de start van terugdringen overgewicht bij kinderen en jongeren) hebben vanwege corona vertraging opgelopen en staan nu gepland voor 2022. Daarom het verzoek het bijbehorende budget door te schuiven.
- Het resterende bedrag van € 28.984 laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Baten

Taakveld Wmo:
Voordelig saldo WMO € 121.962 (V) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven huishoudelijke hulp € 166.000 (N). De stijging wordt met name veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten en de stijging van de tarieven. Deze hogere uitgaven wordt gecompenseerd door een incidentele meevaller van de rolstoelvoorzieningen € 168.000. De reden voor deze meevaller is dat In 2021 de meeste rolstoelen uit depot zijn verstrekt. Incidenteel voordeel rolstoelvoorzieningen.
- Hogere uitgaven woonvoorzieningen woonvoorzieningen € 48.000 (N) i.v.m. een aantal dure woningaanpassingen.
- Daarnaast is er in 2021 gewerkt aan het beter in zicht krijgen van de posten in de begroting. Hierdoor zijn per saldo een aantal voordelen zichtbaar geworden, waaronder een voordeel van diverse uitvoeringskosten € 67.000 (V) en van de detacheringsvergoeding H4 € 90.000
  (V) Dit is overigens een incidenteel voordeel.
- Het resterende bedrag € 10.962 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld WMO en Jeugd
Voordelig saldo van € 64.533 (V) wordt voornamelijk verklaard door het volgende:

- In 2021 is er een stelpost voor cao-verhogingen opgenomen € 70.000. Per abuis is verzuimd deze bij de periodieke begrotingswijzigingen tlv van de betreffende budgetten te brengen, waaronder het Maatschappelijk Team.
- Het resterende bedrag € 95.467 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Beleidsveld welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooien, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Het culturele en verenigingsleven in Midden-Delfland dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen in onze gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties zodat zij in staat zijn hun activiteiten zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk dat alle doelstellingen van de Wmo gerealiseerd worden. De programmaonderdelen voor Welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.
Op het gebied van erfgoed willen we de cultuurhistorie van het landschap, de dorpen en buurtschappen behouden en beleefbaar maken. Dit is onderdeel van diverse beleidsvelden in het fysieke domein. Behoud en bescherming van Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, archeologische vindplaatsen en cultuur-historische elementen in het landschap behoren tot het gemeentelijk erfgoed en dragen bij aan de gemeentelijke identiteit. Deze elementen zijn onderdeel van de Omgevingsvisie 1.0 en worden integraal betrokken bij het landschappelijk en ruimtelijk beleid uit de programma's 1 en 7.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow vraagt specifiek aandacht voor toegang hebben tot maatschappelijke voorzieningen en het behoud van de culturele, lokale evenementen.
De identiteit van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland en de dorpen Den-Hoorn, Maasland en Schipluiden wordt mede bepaald door de cultuurhistorie. Erfgoed, story-telling en beleefbaarheid zijn belangrijke waarden van Cittaslow om vanuit de eigen identiteit te werken aan ruimtelijke kwaliteit binnen de lokale gemeenschappen.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Welzijn

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	– Taalvaardigheid verbeteren, waardoor een beter functioneren in het maatschappelijk leven en kansen op de arbeidsmarkt verbeteren. – Adequate huisvesting voor het verenigingsleven in de dorpen van Midden-Delfland. – Verenigingen ondersteunen door o.a. bekendheid te geven aan de vele	– Het Taalketenteam Midden-Delfland heeft de eerste mogelijkheden verkend om een nieuwe samenwerkingsovereenkomst te ontwikkelen. – Vanuit de coronagelden van het Rijk heeft de gemeente een

	mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen. – Erfgoed (rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beschermde dorpsgezichten, cultuurhistorische waarden van het landschap) behouden en beleefbaarheid versterken	bijdrage geleverd aan de huurkosten van de verenigingen. – Samen met de organisaties voor sport en bewegen werd invulling gegeven aan het Sportakkoord Midden-Delfland. Daarnaast is er in 2021 een lokaal preventieakkoord tot stand gekomen. Inwoners voor wie het in verband met hun financiële situatie lastig is deel te nemen aan sport en cultuur was het Jeugdfonds Sport en Cultuur beschikbaar. Vanuit de coronagelden van het Rijk ondersteunde de gemeente haar lokale culturele infrastructuur. – De gemeente gaf uitvoering aan de vastgestelde subsidieregelingen ter ondersteuning van de Kunst, Cultuur en Erfgoed.
Concrete doelen/acties voor 2021	– Taalketen Midden-Delfland versterken – (Ondersteuning van) adequate huisvesting van verenigingen/organisaties in de dorpen van Midden-Delfland. – Onderzoek herontwikkeling Hoornbloem – Bevorderen van sport/bewegen voor jong en oud. – Uitvoering geven aan het lokaal sportakkoord 2020.	– In samenwerking met de Bibliotheek en ROC Mondriaan vond een taalcursus voor laaggeletterde inwoners plaats. Inwoners die de Nederlandse taal minder machtig zijn, werden hierbij begeleid. – De betreffende gemeentemedewerkers volgden een training om laaggeletterdheid beter bij hun cliënten te herkennen en accurater te kunnen doorverwijzen. – Vanuit de coronagelden van het Rijk heeft de gemeente een bijdrage geleverd aan de huurkosten van de verenigingen. – In het verlengde van het voorzieningenonderzoek heeft de raad besloten tot een verkenning naar de herontwikkeling van de Hoornbloem. Daarbij wordt rekening gehouden met een gymnastieklokaal dat naast de schoolgym ook door andere organisaties kan worden gebruikt. – Samen met de organisaties voor sport en bewegen werd invulling gegeven aan het Sportakkoord Midden-Delfland. – Tevens is er in 2021 een lokaal preventieakkoord tot stand

		gekomen. De leefstijlthema's uit dat akkoord zijn een mooie aanvulling op de thema's van het Sportakkoord. Daar waar mogelijk wordt bij de uitwerking van ideeën samengewerkt tussen de partners uit beide akkoorden.
	– Het uitvoeren en door ontwikkelen van het Cultuureducatie met Kwaliteit. Het Cultuurmenu verstevigen waarmee de gemeente gestart is in 2020.	– In 2021 heeft de gemeente haar commitment voor CM3 2021-2025 uitgesproken. Daarmee kan het college verder investeren in cultuureducatie.
	– Het uitvoeren van het nieuwe Beleidskader Peuteropvang en VVE dat in 2020 vastgelegd is.	– In 2021 werkte de *Werkgroep VVE* aan verbeterde doorgaande leerlijnen voor VVE-ers richting het Primair Onderwijs. – Tevens zijn afspraken gemaakt met de gemeente en JGZ over de monitoring en ontwikkelingen van het aantal VVE-indicaties in Midden-Delfland.
	– Vervolg uitvoering van projecten die kwaliteit en beleving van het trekvaartverleden versterken en waarvoor de provincie in 2020 een subsidie heeft toegekend.	– Vanuit de stimuleringssubsidie *Kunst, Cultuur en Sociale Samenhang* subsidieerde de gemeente onder andere het project *Ode aan het Landschap Midden-Delfland*. Gedurende de zomer 2021 vonden in alle dorpskernen allerlei culturele activiteiten plaats. Het routeproject Delflandse Trekvaarten is opgeleverd. Een routekaart is opgeleverd en verspreid en er is publiciteit geweest in de pers. Op initiatief van stakeholders zijn verschillende nieuwe projecten in ontwikkeling, die de educatieve waarde, de beleving en de kwaliteit van de Trekvaarten versterken
Instrumenten	– Maatschappelijke verenigingen en organisaties – Regionaal Programma Laaggeletterdheid Haaglanden 2021-2024 – Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college) – Uitvoeringsprogramma's/samenwerking overeenkomsten rond subsidiëring – Regionale agenda Samenleving –programma Haaglanden – Cultuurvisie – Stimuleringssubsidie *Kunst, Cultuur en Sociale Verbinding 2022* – Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland – Erfgoedverordening – Handboek Erfgoed – Open monumentendag	

	en Kindermonumentendag – Gemeentelijke agenda erfgoed – Notitie Delflandse Trekvaarten – Aanwijzing gebied tot Bijzonder Provinciaal Landschap	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Openbaar bibliotheekwerk	431.453	379.030	379.030	378.946	84
	Sport	858.013	843.911	918.828	898.550	20.278
	Oudheidkunde/monumenten	102.912	147.318	229.114	115.318	113.796
	Kunst	106.805	74.874	128.862	129.595	-733
	Volksfeesten	18.197	26.659	26.378	23.266	3.112
Baten:	Openbaar bibliotheekwerk			0		0
	Sport	266.003	211.428	310.418	338.724	-28.306
	Oudheidkunde/monumenten	2.056	2.405	2.405	3.527	-1.122
	Kunst	35.570	8.130	13.130	5.423	7.707
	Volksfeesten	2.750	0	33	37	-4
Saldo	Openbaar bibliotheekwerk	431.453	379.030	379.030	378.946	84
	Sport	592.010	632.483	608.410	559.826	48.584
	Oudheidkunde/monumenten	100.856	144.913	226.709	111.791	114.918
	Kunst	71.235	66.744	115.732	124.173	-8.441
	Volksfeesten	15.447	26.659	26.345	23.228	3.117

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Onderschrijding Oudheidkunde/monumenten (€ 113.796)

Deze onderschrijding ontstaat voornamelijk vanwege twee onderwerpen:

- Onderbenutting planmatig onderhoud (€ 90.341). Reden hiervoor is de beperkte bezetting waardoor een andere prioritering is gegeven aan het onderhoud. Met de invulling van een medewerker gebouwenbeheer is de verwachting dat we de komende tijd een inhaalslag maken aan het planmatig onderhoud.
- Kosten voor uitbesteding archeologisch onderzoek zijn lager uitgevallen. In tegenstelling tot eerder aangegeven tariefsverhoging door de Gemeente Delft, is dit voor 2021 niet werkelijk doorbelast (€ 14.979).

Het restant is een optelsom van meerdere mutaties binnen het beleidsveld (€ 8.476).

Baten

Taakveld Sport

Een voordelig saldo € 48.584 (V) laat zich met name verklaren door:

- Combinatiefuncties € 38.097 (V): Aangezien de SWMD in de loop van het jaar is gestart met de opdracht, zoals omschreven in hun plan van aanpak, om invulling te geven aan de combinatiefuncties, is slechts een deel van het beschikbare budget gebruikt.
- Het resterende bedrag € 10.487 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 5	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	224.466	6.586	76.276	157.157	-80.881
Baten	252.319	404.434	251.946	175.186	76.760
Totaal mutaties reserves	-27.853	-397.848	-175.670	-18.029	-157.641

Lasten:

Onderschrijding (- € 80.881)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget transformatiefonds bedraagt € 23.000.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op onderhoud aan musea en monumenten bedraagt - € 90.342.
- De totale onderschrijding op onderhoud aan het Notenschip bedraagt - € 13.539.

Baten:

Onderschrijding (€ 76.760)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget sportaccommodaties bedraagt € 12.382.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget maatwerkdienstverlening 18- bedraagt € 3.776.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget openbare gezondheidszorg bedraagt € 23.792.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget maatwerkdienstverlening 18- bedraagt € 23.000.

Reserve monumenten
- De totale onderschrijding op subsidie reserve monumenten bedraagt € 13.810.

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Luifel en buitenruimte Tramstation Schipl. (2019)	€ 202.176,00	€ 188.376,70	€ 13.799,30	Ja	Afgerond

2.1.6 Programma 6: Economische- en Sociale zaken

Beleidsdoel

Versterking en behoud van de gemeentelijke economische infrastructuur op basis van een actieve bijdrage aan het regionaal economisch vestigingsklimaat en lokaal maatwerk.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Behoud van de vitaliteit van Midden-Delfland in de dorpen en voor het Bijzonder Provinciaal Landschap. Vitaliteit wordt gerealiseerd vanuit een economische dynamiek en leefbaarheid, die gericht zijn op het welzijn en de welvaart van inwoners vanuit het ondernemersinitiatief.

Economisch beleid kan alleen effectief zijn met een sterke regionale samenwerking. Structuren voor overleg zijn georganiseerd door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, de Greenport West-Holland en de provincie Zuid-Holland. Partijen als LTO, VNO-NCW, MKB, kennisinstellingen, onderwijs en bedrijven zijn bij die overleggen betrokken. De rol van de gemeente Midden-Delfland in regionaal verband is in hoofdlijnen gericht op het versterken van het economisch vestigingsklimaat vanuit het groene en duurzame karakter. Tevens is door het glastuinbouwgebied en de Harnaschpolder sprake van een regionaal economische inbreng.
Tegelijkertijd is voor de vitaliteit van het landschap en dorpen het lokaal ondernemen van essentieel belang. Midden-Delfland kent een actief en gevarieerd bedrijfsleven. Het gemeentelijk en regionaal beleid wordt beïnvloed door de internationale transformatie naar een circulaire en digitale economie en de economische impact van COVID-19 maatregelen. Lokaal is ons beleid specifiek gericht op maatwerk bij ondernemersvragen. Hierbij is het uitgangspunt actieve medewerking te verlenen bij vraagstukken die bijdragen aan het versterken van de Greenportsector in het duurzaam bestemde glastuinbouwgebied, de vitaliteit van het landschap in het agrarisch kerngebied en het voorzieningenniveau in de dorpen.

Het versterken van de economie en economisch vestigingsklimaat en de transformatie naar een nieuwe economie zijn steeds meer een overheidstaak, waarbij van onze gemeente een sterkere regionale inzet gevraagd wordt. Onderwerpen zoals circulariteit, digitalisering, klimaat en energie, voedsel en gezondheid, onderwijs-arbeidsmarkt kunnen niet alleen vanuit het ondernemersinitiatief tot stand komen. De overheid dient de basisvoorwaarden voor massa te creëren, waarna ondernemers hierop voort kunnen bouwen. Door de pluriformiteit in onze regio biedt de op alle schaalniveaus kansen op groei in welzijn én welvaart. Op lokaal niveau profiteren ondernemers en inwoners van een regionale economische groei. Gezamenlijk uitgangspunt is een ontwikkeling die gebaseerd is op een evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten, die passen binnen de *Sustainable Development Goals* en aansluit op de waarden van *Cittaslow*.
Aanvullend maatschappelijk doel is om de komende periode vanuit de regionale samenwerking bij te dragen aan regionale en plaatselijke herstelmaatregelen die genomen worden om sectoren en bedrijven te ondersteunen bij de crisismaatregelen die voor de beperking van het COVID-19 virus getroffen zijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De filosofie van Cittaslow gaat net als de *Sustainable Development Goals (Global Goals)* van de Verenigde Naties uit van een ontwikkeling waarbij een verantwoord evenwicht wordt gecreëerd tussen economische, sociale en ecologische waarden. Dit evenwicht kan bereikt worden in een toekomstgerichte economische ontwikkeling. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens binnen de voedselproductie, producten levert waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie die is gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.
Het gemeentelijk lidmaatschap van Cittaslow biedt lokale ondernemers een instrument om zich te onderscheiden op duurzaamheid vanuit een innovatieve en maatschappelijke verantwoorde ontwikkeling. Bedrijven en organisaties die werken volgens deze principes en daarmee bijdragen aan de doelstellingen van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals* kunnen zich als 'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' aanmelden en vanuit de gemeente het daarbij behorende certificaat ontvangen.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 6 economische zaken

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Versterken van de regionale samenwerking en ondersteunen van de transformatie naar een circulaire en digitale economie op basis van een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale belangen vanuit de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling. Zoveel mogelijk behoud en scheppen van banen in Midden-Delfland.	
Kengetallen	**Banen** (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten): 2017 7.040 (recreatie en toerisme 300) 2018 7.230 (recreatie en toerisme 300) 2019 7.480 (recreatie en toerisme 340) **Vestigingen:** 2017 1.580 (recreatie en toerisme 100) 2018 1.590 (recreatie en toerisme 100) 2019 1.650 (recreatie en toerisme 110) Verdeling sectoren Midden-Delfland 2019: landbouw 200, industrie 280, handel 210, zakelijke dienstverlening 590, collectieve dienstverlening 290 en overige dienstverlening 80) *Bron:* LISA/CBS In 2019 waren in Midden-Delfland ongeveer 2.300 ondernemers gevestigd, waarvan 85-90% als ZZP'er. Deze categorie ondernemers is statistisch verdeeld over banen en vestigingen. *Bron:* KvK **Vrije tijdseconomie:** - camping 4 - B&B/ vakantiehuis 13 - horeca 25 - vergader-/feestlocaties 22 *Bron:* gemeentelijke toeristische inventarisatie 2020	**Banen** (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten): 2018 7.230 (recreatie en toerisme 300) 2019 7.480 (recreatie en toerisme 340) 2020 7.700 (recreatie en toerisme 417) **Vestigingen:** 2018 1.590 (recreatie en toerisme 100) 2019 1.650 (recreatie en toerisme 110) 2020 1.750 (recreatie en toerisme 100) Verdeling sectoren Midden-Delfland 2020: landbouw 190, industrie 300, handel 210, zakelijke dienstverlening 630, collectieve dienstverlening 330 en overige dienstverlening 90) *Bron:* LISA/CBS Van 2021 zijn nog geen cijfers bekend. In 2020 waren in Midden-Delfland ongeveer 2.442 ondernemers gevestigd, waarvan 85-90% als ZZP'er. Deze categorie ondernemers is statistisch verdeeld over banen en vestigingen. *Bron:* KvK **Vrije tijdseconomie:** - camping 4 - B&B/ vakantiehuis 13 - horeca 25 - vergader-/feestlocaties 22 *Bron:* gemeentelijke toeristische inventarisatie 2020. De gegevens over 2021 zijn ons nog niet bekend.

Concrete doelen/acties voor 2021	Uitvoering van het economisch beleid vindt plaats vanuit de hieronder benoemde lokale en regionale actiepunten. Innovatie vanuit de transformatie naar een circulaire en digitale economie zijn onderdeel van deze actiepunten. Daarnaast hebben die punten onderling een relatie en betrekking op andere beleidsvelden van deze begroting. Bij de toelichting op deze actiepunten zijn deze relaties op hoofdlijnen benoemd. Actiepunten: 1. Innovatieprogramma's 2. Fieldlabs en campusontwikkeling 3. Werklocaties en Bedrijvenschap HarnaschPolder 4. Digitalisering 5. Midden-Delfland®2025 6. Gebieds- en productmarketing 7. Human Capital Agenda (HCA) 8. Greenport West-Holland (GPWH) 9. Centrumontwikkeling 10. Ondernemerscontacten ***Ad 1 Innovatieprogramma's*** Op dit moment zijn drie programma's onder coördinatie van InnovationQuarter in uitvoering. Dit zijn: - Slimme Maakindustrie (SMITZH); - Energie&Klimaat; - ZorgTech. In 2021 start een vierde programma gericht op voedsel en agricultuur. Dit programma is gericht op technologische oplossingen en innovatieve vernieuwingen die bijdragen aan het behoud van een duurzame, gezonde en veilige voedselproductie. Doel is de ontwikkeling van producten die leiden tot een nieuw verdienmodel, met een focus voor vermarkten van primaire producten in Europa en kennisproducten wereldwijd. Voor Midden-Delfland heeft dit programma een zwaarwegend belang door aansluiting bij de Greenport en kansen die het programma mogelijk biedt voor korte ketens en producten vanuit de Kringlooplandbouw. Specifiek voor gemeenten heeft de MRDH een innovatieprogramma opgezet met YES!Delft. Doel is dat vanuit dit programma innovatieve oplossingen worden ontwikkeld die kostenbesparend zijn en de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren.	

	Actuele onderwerpen zijn gericht op oplossingen voor een betere sturing van benutten parkeerplaatsen, inzameling van afvalstoffen en onderhoudssturing kades en bruggen. Voor Midden-Delfland is aansluiting interessant om opbrengsten van dit programma te implementeren in de eigen onderhoudsprogramma's. ***Ad 2 Fieldlabs en campusontwikkeling*** Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen. Ondersteuning vindt plaats vanuit de MRDH in samenwerking met de provincie, InnovationQuarter en andere partijen zoals TNO en Lentiz. Vanuit de fieldlabs en campussen wordt gewerkt aan het versnellen van de transformatie naar een nieuwe economie. Doelstellingen richten zich op versterken van de regionale economie, oplossen van maatschappelijke opgaven en ondersteunen aansluiten onderwijs-arbeidsmarkt. Het internationale hippisch kennis- en innovatiecentrum Equestrum in Den Hoorn is één van de regionale business-driven campussen. Deze campus krijgt in 2021 een verdere fysieke ontwikkeling, waarbij het vanuit de hippische sport als katalysator kan gaan werken aan het realiseren van economische en innovatie verbindingen tussen topsectoren, het landschap en Den Hoorn. Daarnaast zijn voor het beleid van Midden-Delfland de World Horti Campus (Greenport/gemeente Westland) en de Food Inspiration Academy (voedsel en Greenport/gemeente Vlaardingen) van belang. ***Ad 3 Werklocaties en Bedrijvenschap HarnaschPolder*** Werklocaties zijn bedrijfsterreinen, kantoren en detailhandel. In regionaal verband wordt beleid afgestemd, waar de provincie besluitvorming op baseert bij ruimtelijke procedures. Voor bedrijfsterreinen geldt een intensiever gebruik door bijvoorbeeld verdichting en transformatie, waarbij mede gelet op de verstedelijkingsopgave rekening wordt gehouden met uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Regionaal belang voor Midden-Delfland is invulling van de Harnaschpolder. Een	In Midden-Delfland werken wij aan een van de regionaal afgestemde campussen. Het betreft de realisatie voor het internationale hippisch kennis- en innovatiecentrum Equestrum. Het bestemmingsplan is in december 2021 vrijgegeven voor het wettelijk vooroverleg. De belangrijkste ontwikkeling op het gebied van werklocaties is de HarnaschPolder. In 2021 zijn 4 bedrijfsgebouwen opgeleverd, waarvan 1 onder erfpacht via onze gemeente. Daarnaast zijn in 2021 3 bedrijfsgebouwen in ontwikkeling genomen, waarvan 1 onder erfpacht via onze gemeente. In het totaal is nog maar ongeveer 10,5 hectare niet ontwikkeld. Daarvan is 6,4 hectare voorzien van reserveringsovereenkomsten met bedrijven.

	economische effect analyse zal het belang van deze bedrijfsterreinontwikkeling voor het aantal banen (direct en indirect), de energietransitie en de klimaatadaptatie inzichtelijk maken. Kantoorlocaties zijn in Midden-Delfland niet van toepassing. Lokaal is het belang gelegen in het behoud van het voorzieningenniveau vanuit de lokale georiënteerde bedrijfsterreinen en centrumontwikkelingen. Bij de afstemming en samenwerking met lokale ondernemers gelden voor het ruimtelijk beleid de regionale beleidskaders. ***Ad 4 Digitalisering*** De veranderende nieuwe economie is mede gebaseerd op digitalisering, terwijl dit tevens kansen biedt voor maatschappelijke opgaven. Vanuit de COVID-19 crisis is zichtbaar dat digitalisering extra mogelijkheden biedt voor economisch herstel. Afstemming in de realisatie van een digitale infrastructuur bij de uitrol van 5G is noodzakelijk. Realisatie is wenselijk voor stedelijk gebied en buitengebieden, zodat iedere ondernemer hier gebruik van kan maken, innovatie ondersteund wordt en ook mobiliteitsoplossingen regiobreed benut kunnen worden. Belang van Midden-Delfland is gericht op realisatie vanuit de samenwerking binnen het regionale kennisnetwerk 'digitale connectiviteit'. ***Ad 5 Midden-Delfland®2025*** Vanuit de transformatie naar een circulaire economie zijn de	Vanuit Midden-Delfland is het afgelopen jaar meer aandacht gevraagd voor de voor onze gemeente belangrijke thema's parkeren/ parkeeroverlast, het opwekken van duurzame energie via zonnepanelen en goede controle op de in de contracten afgesproken realisatie van groenelementen. Al deze onderdelen staan op de bestuurlijke agenda. In 2021 is een (economisch) effectrapportage door het bedrijvenschap gepresenteerd. Uit deze effectrapportage blijkt dat de HarnaschPolder een bovengemiddeld aantal arbeidsplaatsen per hectare realiseert. Uit de rapportage blijkt dat op het gebied van duurzaamheid er veel bereikt wordt. Zo realiseren de ondernermers veel zonnepanelen. Maar door de realisatie van gasloze bedrijfspanden, electrische laadinrastructuur, warmte- en koudeopslag en het aanbieden van alternatieve brandstoffen levert de HarnaschPolder bij aan de energietransitie. Ook op het gebied van kimaatadaptatie (onder andere groene daken en houten gevels) en circulariteit (mogelijkheid tot demontatie en hergebruik) zijn resultaten behaald. De rapportage is ook een stimulans om in de resterende jaren nog meer resultaten te kunnen halen.

	Kringlooplandbouw en het kennisnetwerk MIND van belang. In regionaal perspectief is het behoud en versterking van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler voor het economisch vestigingsklimaat (zie ook programma 1). Een economische pijler voor het landschap is de melkveehouderij. Midden-Delfland is vanuit IODS de bestuurlijk trekker van het kwaliteitsproject 'nieuwe landbouw'. Aanvullende economische pijler is de vrije tijdseconomie. Vanuit de MRDH wordt in 2021 gewerkt aan een inhoudelijke projectuitwerking hiervan, waarbij de focus ligt op de stedeling. Dit sluit volledig aan op de opgave voor Midden-Delfland om de stad-landrelatie te versterken. ***Ad 6 Gebieds- en productmarketing*** Voor Midden-Delfland zijn gebieds- en productmarketing vanuit meerdere thema's van toegevoegde waarde. Doelstelling is om de Stichting PUUUR een permanente rol in te geven, waarbij in ieder geval voor 2021 vanuit de IODS-middelen budget beschikbaar is. Bekendheid met het landschap en de stedelijke functies waaraan Midden-Delfland aan bijdraagt zorgt voor versterking van het economisch vestigingsklimaat en voor regionaal bestuurlijk draagvlak. Gebiedsmarketing heeft een breed belang. Primair belang is het versterken van de stad-landrelatie voor het draagvlak van het landschap en de bijzondere bestuurlijke opdracht van de gemeente Midden-Delfland om het cultuurhistorisch landschap in stand te houden en te versterken. De gebieds- en productmarketing heeft daarnaast een directe relatie met het MRDH-programma voor de Vrije Tijdseconomie. Voor een verdere uitbouw van korte ketens vanuit de voedselproductie binnen het landschap is productmarketing van belang. Door de agrariër een eerlijke prijs te bieden voor zijn duurzame productie, is deze beter in staat om de kwaliteiten van het landschap te versterken. Tegelijkertijd is de stedeling ook één van de afnemers van producten en diensten die als economische drager noodzakelijk zijn voor het landschap. Tevens zorgt de groeiende vraag naar	De gemeente heeft in 2020 een subsidie verstrekt aan het bestuur van de stichting PUUUR Midden-Delfland. Deze subsidie is bedoeld voor de uitvoering van de activiteiten in 2021. De kosten komen ten laste van IODS-middelen / grondinstrument. Het bestuur bestaat uit 7 bestuursleden en is daarmee op orde. Als een lastenverlichting heeft het bestuur besloten de partnerbijdrage niet te heffen in 2021, vanwege Corona Meer dan 70 partners hebben zich mede daardoor aangesloten bij de marketingorganisatie. De culturele sector is ook aangehaakt. Door Corona heeft PUUUR het activiteitenprogramma moeten aanpassen in 2021; Er is vooral ingezet op online zichtbaarheid. Campagnes hebben op een later tijdstip in het jaar plaatsgevonden dan vooraf was gepland. Het partnercafé is positief gewaardeerd. In de coronatijd is ook ondersteuning gegeven aan ondernemers bij het opzetten van afhaalservices. Het verhaal van de boeren is nadrukkelijker voor het voetlicht gebracht. Het bestuur van de stichting en de gemeente hebben de intentie gezamenlijk te onderzoeken hoe de effecten van PUUUR Midden-Delfland meetbaar gemaakt kunnen worden.

	streekproducten voor een positieve impuls aan het draagvlak voor het landschap en vergroot dit de kans op investeringen die zorgdragen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit. ***Ad 7 Human Capital Akkoord*** Het HCA is afgesloten om de (inter)nationale concurrentiepositie van Zuid-Holland te verbeteren door een arbeidsmarkt die talenten optimaal benut. Het is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Doelstellingen zijn om koploper te worden in een levenlang ontwikkelen, het realiseren van meest veerkrachtige arbeidsmarkt, activeren van onbenut arbeidspotentieel en aantrekken en behouden van (inter)nationaal talent. Het akkoord is bedoeld voor alle economische sectoren. Inhoudelijk is een relatie aanwezig met de innovatieprogramma's, campussen en de Greenport. Eerste deelakkoorden die zijn gesloten hebben betrekking op de maakindustrie (mensen aan de slag), de Greenport (van werk naar werk), opleiding IT (in- en doorstroom), cybersecurity (instroom werknemers), scholing Life Sciencesector, aantrekken internationaal talent en van Bank naar Bouw (doorstroom financieel adviseurs naar calculator bouw). Belangen voor Midden-Delfland hierbij zijn de Greenport en regionale projecten die kansen voor inwoners vergroten op instroom en doorstroom op de arbeidsmarkt. ***Ad 8 Greenport West-Holland*** Grootste economische sector in Midden-Delfland is de Greenport. Samenwerking binnen de GPWH is voor Midden-Delfland en de sector noodzakelijk om te zorgen dat de Greenport ondersteund wordt in de transformatie naar een nieuwe circulaire economie. Tegelijkertijd is de samenwerking van belang om de sector te ondersteunen bij het economisch herstel na de COVID-19 maatregelen. Die ondersteuning biedt kansen om versneld de doelstellingen van een nieuwe economie te realiseren. In 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt over verlenging van het Energieakkoord (vermindering fossiele brandstoffen en geothermie) en het Innovatiepact. Thema's die	Uit ons woonbeleid blijkt dat het realiseren van woningen in alle drie de dorpen belangrijk is voor de levensvastbaar van onze voorzieningen. Vandaar dat wij in alle drie de dorpen inzetten op woningbouw om het economisch draagvlak te vergroten. In 2021 startte het project de Hoornbloem in Den Hoorn. Hierdoor proberen wij ook woningen voor ouderen toe te voegen aan onze woningvoorraad.

	hieronder vallen zijn biobased, circulaire stad, HCA, duurzame mobiliteit, integrale duurzame gebiedsontwikkeling, water en digitalisering. ***Ad 9 Centrumontwikkeling*** Om de vitaliteit in de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden te behouden en te versterken vindt in alle dorpen een centrumontwikkeling plaats. In andere programma's van deze begroting is daarop meer inhoudelijk ingegaan. Deze ontwikkelingen hebben alle ook een stevige economische component. Ondernemersinitiatieven in detailhandel, retail en horeca zijn onmisbaar voor de leefbaarheid in de dorpen. De centrumontwikkelingen hebben mede als doelstelling het ondernemersinitiatief te stimuleren. ***Ad 10 Ondernemerscontacten*** Voor de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen zijn ondernemers onmisbaar. Zij zorgen voor economisch draagvlak en ontplooien initiatieven die realisatie van de overheidsdoelen mogelijk maken. Daarnaast zorgen zij voor ondersteuning van vrijwilligers van maatschappelijke organisaties en verenigingen. Maatwerk in onze dienstverlening is de basis, waarbij de bedrijfscontactfunctionaris voor hen het aanspreekpunt is. Tevens zorgen we regelmatig voor bedrijfsbezoeken, waarbij de mogelijk ondersteunende rol van de gemeente en in het bijzonder bij het herstel na de COVID-19 maatregelen gesprekspunten zijn. Daarnaast hebben wij periodiek overleg met vertegenwoordigende organisaties op algemene en centrale thema's. In 2021 willen wij verkennen wat de behoefte vanuit deze organisaties is en bepalen of vanuit de gemeente mogelijkheden zijn de gezamenlijke effectiviteit te vergroten. Verduurzamen, korte ketens, energie, digitalisering en bekendheid met regionale ontwikkelingen zijn daarbij vanuit Midden-Delfland gesprekthema's. Daarnaast is sprake van een grote groep ZZP'ers die niet altijd deel uitmaken van ondernemersorganisaties. Ons voornemen is om deze grote groep ondernemers in Midden-Delfland kennis te laten maken met de ondersteuning via het 'Broodfonds'. Een Broodfonds is een collectieve	Elk kwartaal vindt er overleg plaats met de Ondernemersfederatie Midden-Delfland (OFMD). Vertegenwoordigers vanuit de verschillende ondernemersverenigingen/ dorpskernen zijn hierin vertegenwoordigd. We verkennen de mogelijkheid om het overleg breder te trekken en zowel een vertegenwoordiger vanuit VNO-NCW en de Bedrijvenvereniging Harnaschpolder aan te laten sluiten. Door Corona is het lastig geweest om bedrijfsbezoeken af te leggen, maar zodra dit weer mogelijk was zijn er verschillende bezoeken ingepland voor alle 3 de wethouders. Tussentijds is er wel digitaal kennis gemaakt met ondernemingen die zich gaan vestigen in onze gemeente, zoals Sandtrade, Lely en Ty-Le. In totaal hebben er 38 bedrijfsbezoeken plaatsgevonden. Waarvan het merendeel aan de horeca & detailhandel. Dit omdat deze sectoren, door Corona, het hardst zijn getroffen. Zo kon uit eerste hand worden vernomen wat de effecten van Corona op de bedrijfsvoering waren. Op basis van deze input is ervoor gekozen om een maatwerkregeling toe te passen voor het verruimen/ overkappen van de terrassen. Tot grote tevredenheid van de Koninklijke Horeca Nederland. (KHN). Naast de samenwerking met de afdelingen Belastingen & Sociaal Domein is er ook intensief samengewerkt met de afdeling Openbare Orde & Veiligheid over steun- en herstelpakketten. Gezamenlijk is er gekeken hoe de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen het best toegekend konden worden voor vergoeding controle Corona toegangsbewijs. In totaal hebben er 11 ondernemers subsidie aangevraagd en toegekend

	voorziening van en voor ZZP'ers tegen arbeidsongeschiktheid, waar 20 tot 50 lokale ZZP'ers aan deelnemen. Bij ziekte ontvangt men gedurende twee jaar een 'schenking' uit het eigen fonds. Voordelen zijn inkomenszekerheid, ook binnen het toekomstige stelsel van zelfstandigenverzekeringen, en netwerkvorming binnen het eigen fonds. Hierdoor kunnen op gemeentelijk niveau nieuwe vormen van samenwerking tussen ondernemers ontstaan. Publieke voordeel is dat ZZP'ers bij ziekte minder snel een beroep op sociale voorzieningen hoeven te doen. Ondersteuning vanuit de gemeente bestaat uit de organisatie van een ondernemersavond, waarna het initiatief wordt overgedragen de ondernemers en vertegenwoordigers van het Broodfonds.	gekregen. Het bleek voor veel ondernemers lastig om bewijsstukken aan te leveren voor de controle. Voor de tweede subsidietoekenning wordt hier rekening mee gehouden en een vergoeding van 500 euro voor alle ondernemingen, die de controle hebben uitgevoerd, vastgesteld. Alle 2500 ondernemers hebben in 2021 wederom een persoonlijke brief ontvangen over Corona. Dit keer bracht de ondernemersbrief informatie over alle mogelijke ondersteuning, de steun- en herstelpakketten als collegiaal uitlenen, stageplekken en arbeidsvraagstukken. Ondernemers werden verder op de hoogte gehouden m.b.t. maatregelingen subsidies, sociaal ondernemerschap, verduurzaming, digitalisering, lokaal ondernemersnieuws, activiteiten etc., via Social Media kanalen; Facebook pagina Ondernemend Midden-Delfland, LinkedIn, en twitter. Middels deze mediakanalen is ook een appel gedaan om lokaal te besteden. Op vrijdagochtend 19 november zou de Ondernemersmanifestatie gehouden worden. Helaas is dit niet doorgegaan, vanwege oploop van de besmettingen, Op 11 maart 2022 heeft dit alsnog plaatsgevonden. 100 ondernemers waren aanwezig om te genieten van een streekontbijt en pitches van de Kamer van Koophandel (digitalisering), Stimular (aanbieden gratis milieubarometer door de gemeente) en Het Broodfonds. Daarnaast was er nog een lezing van Bram Chardon over hoe ondernemerschap een kwestie van topsport is. *Standplaatsenbeleid* In 2021 is aan het standplaatsenbeleid gewerkt. Het herijkte standplaatsenbeleid is in concept vastgesteld. Om het standplaatsenbeleid juridisch houdbaar te laten zijn, is gestart met het opstellen van een bestemmingsplan 'Veeg- en parapluplan'. Als dit proces is doorlopen, kan het

		standplaatsenbeleid definitief vastgesteld worden.
Instrumenten	– Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016 (vervallen, wel relevant voor analyse gemeentelijke thema's werken, wonen, landschap); – Midden-Delfland® 2025; – Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025; – IODS-MIND: Programma Duurzaam Boer Blijven (kringlooplandbouw) en Grondinstrument; – Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland – Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland; – Werkbezoeken portefeuillehouders; – Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruikmaking mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden; – Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas; – Standplaatsenbeleid; – Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), met als belangrijkste instrumenten; o Strategische agenda MRDH 2022 'Samen aan het werk'; o Werklocaties MRDH (detailhandel, bedrijfsterreinen en kantoorlocaties); o Rapportage OESO (OECD Metropolitan Review Rotterdam The Hague); o Roadmap Next Economy (MRDH-provincie) en samenwerking met InnovationQuarter; o Regionale betrokkenheid bij Human Capital Akkoord, Campusontwikkeling en Fieldlabs; o Toeristisch beleidskader/Vrije tijdseconomie MRDH; – Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap HarnaschPolder; – Stichting Businesspark Haaglanden; – Stichting Greenport West-Holland, met als belangrijkste instrumenten: o Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern	

	voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden; ○ Deelname aan Energieakkoord Greenport en Innovatiepact Greenport; – Aandeelhouderschap Westland Infra; – Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides.	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	De Drinkwaterwet versterkt de publieke verankering van drinkwaterbedrijven, stelt eisen aan het opereren van deze bedrijven en voorziet in een vorm van financiële regulering van de drinkwateractiviteiten. Wat willen wij bereiken? Wij verwachten dat er altijd schoon en hoogwaardig drinkwater geleverd wordt en dat er continu industriewater beschikbaar is dat aan strenge normen voldoet. Daarnaast verwachten wij een rendement op onze investering te ontvangen door goede bedrijfsvoering.
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Wat willen we bereiken? Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Juva N.V.	Wat willen we bereiken? Met de deelname in Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Juva N.V. opereert volgens de vastgestelde Netbeheer^{+} strategie. Netbeheer^{+} houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten: Handel, Ambacht en Industrie	251.216	362.382	522.150	410.039	112.111
Baten: Handel, Ambacht en Industrie	340.308	253.163	1.009.199	1.006.607	2.592
Saldo Handel, Ambacht en Industrie	-89.092	109.219	-487.049	-596.568	109.519

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Onderschrijding Handel, Ambacht en Industrie (€ 112.111)
De onderschrijding van de lasten laat zich voornamelijk verklaren door de onbenutte raming van planmatig onderhoud voor verschillende objecten (€ -117.726). Vanwege beperkte bezetting is er een andere prioritering gegeven aan het onderhoud. Met de invulling van een medewerker gebouwenbeheer is de verwachting dat we de komende tijd een inhaalslag maken aan het planmatig onderhoud.
Hiernaast is de inhuur van extern personeel hoger uitgevallen (€ 21.807) en de kosten voor GWL en belasting lager (€ -11.934). Het restant is een totaalsom van meerdere kleine bedragen verspreid binnen het beleidsveld (€ -4.258).

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten, stimuleren en ondersteunen wij zo snel mogelijk richting de reguliere arbeidsmarkt. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, participeert naar vermogen in de samenleving. Wij ondersteunen de inwoner die tijdelijk niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien, en voorkomen en/of bestrijden armoede onder onze inwoners. Belangrijke ambitie is het aantal mensen dat afhankelijke is van een gemeentelijke uitkering terug te dringen. Hiertoe voeren wij een actief en effectief re-integratiebeleid in combinatie met het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland werken om te voorzien in hun eigen onderhoud. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken werkt aan het vergroten van zijn/haar mogelijkheden of participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Participatie en Minimabeleid

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Ons motto is: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Door extra inzet op bemiddeling naar werk, het ondersteunen bij re-integratie en het streng handhaven van wet- en regelgeving is de afgelopen jaren het bijstandsbestand gedaald. Voor 2021 verwachten wij echter dat de bijstandsuitgaven substantieel gaan toenemen door de – naar verwachting – stijgende werkloosheid als gevolg van de	Ondanks de coronabeperkingen is in het afgelopen jaar sterk ingezet op re-integratie van werkzoekenden. Dat heeft ertoe geleid dat in 2021 26 personen volledig uit de uitkering zijn gestroomd wegens werkaanvaarding. Verder zijn zeven personen gedeeltelijk aan het werk gegaan. Van drie mensen is voorkomen dat ze in de uitkering stroomden door ze direct te bemiddelen richting werk. Desondanks is het reguliere uitkeringsbestand is in 2021

	Corona-crisis. Hierbij is het nog onzeker of en in welke mate het Rijk hiervoor een financiële compensatie biedt. Ook is het nu nog onduidelijk of de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) in 2021 een vervolg krijgt. Onze inzet blijft er ook in 2021 op gericht de uitstroom naar (vervangend) werk zo groot mogelijk te houden. Aantal mensen in de bijstand terugbrengen. Meer mensen aan het werk en minder in de uitkering. Voorkomen van armoede en schulden.	met bijna 10% gestegen tot 149 uitkeringen. We hebben uitvoering gegeven aan de TOZO-regelingen.
Concrete doelen/acties voor 2021	– Borgen van de randvoorwaarden voor Focus op werk (na ons vorige 'uitvoeringsprogramma Werk en inkomen') om de komende jaren een nieuwe impuls te geven aan de concretisering van ons doel/motto: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee	Het borgen voor randvoorwaarden voor Focus op werk is gerealiseerd. Dit is in de reguliere aanpak geïmplementeerd.
	– Voortzetting van uitvoering van integraal armoedebeleid en inzet op preventie van schulden	In 2021 is het ingezette beleid verder uitgevoerd: – Er is gestart met vroeg signalering van schulden met de input van partners, zoals Wonen Midden-Delfland en leveranciers van water en energie. Hierdoor kan daar waar nodig eerder hulp worden geboden. – In totaal hebben 158 klanten één of meerdere aanvragen in het kader van de bijzondere bijstand toegekend gekregen, tegenover 149 in 2020. – Door inzet van het Jeugdfonds Sport en Cultuur konden 51 kinderen gaan sporten en nog eens vijf kinderen deelnemen aan een culturele cursus (bijvoorbeeld muziekles). In 2020 was dit aantal respectievelijk 47 en 6. – 25 gezinnen hebben een speelgoedpakket ontvangen in samenwerking met Speelgoedbank Delft. – Aan de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagenaffaire in onze gemeente is ondersteuning aangeboden. Voor alle onderdelen van de wet, met uitzondering van de onderwijsroute, zijn de inkooptrajecten afgerond. Met de verschillende partijen zijn werkafspraken gemaakt.
	– Implementatie Wet Inburgering	De werkgeversdienstverlening in onze gemeente wordt vormgegeven door het re-integratiebureau Work8. Zij zetten hiervoor instrumenten uit de regionale

	– Intensivering van onze inzet en sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers.	toolbox in en ondersteunen werkgevers bij de invulling van hun lokale of regionale social-return verplichting.
Instrumenten	– Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie – Beleidsregels beschut werk – Verordening tegenprestatie – Regionale toolbox – Maatregelenverordening – Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive – Handhavingplan – Handhavingverordening – Beleidsregels bestuurlijke boete – Beleidsregels terugvordering en verhaal – Verificatieplan – Beleidsregels vrijlating inkomsten en giften – Verordening individuele inkomenstoeslag – Verordening individuele studietoeslag – Beleidsplan armoede – Beleidsregels bijzondere bijstand – Beleidsregels Collectieve Aanvullende Verzekering – Jeugdsportfonds / Jeugdcultuurfonds – Verordening cliëntenparticipatie sociaal domein – Verordening kinderopvang – Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening – Beleidsregels bijstandsverlening zelfstandigen – Implementatieplan Wet inburgering 2021	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Bijstand	4.128.582	2.599.733	3.863.542	3.163.394	700.148
	Sociale werkvoorziening	189.113	245.061	270.172	186.639	83.533
	Minimabeleid	596.900	561.011	689.358	629.968	59.390
	Participatiefonds	458.141	409.383	431.359	406.811	24.548
Baten:	Bijstand	4.358.763	2.309.929	3.351.255	2.721.859	629.396
	Sociale werkvoorziening					0
	Minimabeleid	38.041	76.000	55.011	65.753	-10.742
	Participatiefonds	8.067	0	27.773	38.446	-10.673
Saldo	Bijstand	-230.181	289.804	512.287	441.535	70.752
	Sociale werkvoorziening	189.113	245.061	270.172	186.639	83.533
	Minimabeleid	558.859	485.011	634.347	564.215	70.132
	Participatiefonds	450.074	409.383	403.586	368.364	35.222

Toelichting financiële afwijking

Taakveld Bijstand:
Een voordelig saldo van € 70.752(V) laat zich met name verklaren door:

- Het overschot op de diverse uitvoeringskosten € 111.000 (V) heeft diverse oorzaken. Deze middelen waren onder andere bedoeld voor de toegenomen administratieve werkzaamheden, voortvloeiend uit de verschillende coronasteunpakketten en de toegenomen vraag naar schuldhulpverlening. De tijdelijke inhuur van personeel is echter grotendeels betaald uit de incidentele budgetten voor de uitvoering van de TOZO en de TONK in plaats van de uitvoeringsbudgetten PW. Daarnaast heeft door de toegenomen werkdruk naar aanleiding van Corona (o.a. uitvoering TOZO en TONK) in 2021 de nadruk met name gelegen op het verstrekken van uitkeringen. Handhaving van de PW en re-integratie hebben noodgedwongen minder aandacht gekregen dan vooraf ingeschat. Dit resulteert o.a. in minder uitgaven voor handhaving, minder aanvragen medische advies en de inzet van tolken'. Door langdurige uitval bij de administratie zijn in 2021 werkzaamheden niet uitgevoerd. Dit betekent dat ten behoeve van het inlopen van deze werkzaamheden in 2022 incidenteel voor de invulling van een tijdelijke functie administratie Wmo, € 61.000,- nodig is en voor de verlenging van de klantmanager schuldhulpverlening € 26.000,-. Het verzoek is om hiertoe een bedrag van € 87.000 door te schuiven naar 2022.
- Bij de 4e periodieke begrotingswijziging is er budget beschikbaar gesteld van € 35.000 voor het ontwikkelen van lokale dashboards en rapportages, ivm toegenomen behoefte aan sturingsinformatie. Er is een start gemaakt met het bepalen van de kengetallen (presentatie raad) maar de feitelijke kosten voor het realiseren volgen in 2022. Het verzoek is om het bedrag van € 35.000 door te schuiven naar 2022.
- Storting in de voorziening dubieuze debiteuren € 31.000 (N)
- Nadelig saldo wet BUIG € 34.586 (N). Dit bedrag wordt onttrokken uit de bestemmingsreserve BUIG.
- Het resterende bedrag € 9.662 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld Sociale Werkvoorziening
Een voordeling saldo € 83.533 (V) laat zich verklaren door:

- Lagere uitgaven op het gebied van de sociale werkvoorziening € 21.732(V), dit is het gevolg van een hogere uitstroom uit de WSW dan vooraf ingeschat. Onverwachte uitstroom uit de WSW ontstaat door verhuizing of overlijden.
- Lagere uitgaven voor beschut werk € 61.801 (V). Dit overschot is ontstaan doordat de taakstelling van zes personen niet volledig is ingevuld voor 2021. Op dit moment hebben vijf van onze inwoners een indicatie beschut werk. Zij zijn allen in dienst bij Werkse!. Een deel van hen werkt parttime, waardoor er ruimte bestaat binnen het voor hen gereserveerde budget. Om de stijgende kosten van beschut werk op te vangen is er niet voldoende budget beschikbaar in 2022. Het verzoek is om een bedrag van € 35.000 budget bij de bestemming van het resultaat jaarrekening over te hevelen naar 2022.

Taakveld Minimabeleid
Een voordelig saldo van € 70.132 (V) laat zich verklaren door:

- Rijksbijdrage gedupeerden Toeslagenproblematiek: € 24.170 (V). De Rijksbijdrage wordt na afloop op basis van de verantwoording toegekend en niet op voorschotbasis. Dit betekent dat de opbrengst nu wordt verantwoord.
- Lagere uitgaven TONK € 19.561 (V): De tijdelijke ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) was bedoeld om een terugval in de inkomsten als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Er is minder aanspraak op gemaakt dan voorheen verwacht.
- Het resterende bedrag van € 33.800 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld Participatiefonds
Het voordelig saldo van €35.222 (V) laat zich verklaren door diverse kleine mutaties < € 25.000.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 6	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	67.563		415.887	539.790	-123.903
Baten	47.925	25.000	566.635	544.661	21.974
Totaal mutaties reserves	19.638	-25.000	-150.748	-4.871	-145.877

Lasten

Onderschrijding (- € 123.903)

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op onderhoud aan de brandweer en Burg. V. Gentsingle bedraagt - € 123.903.

baten

Onderschrijding (€ 21.974)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget handel, ambacht en industrie bedraagt € 10.812.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget participatiefonds bedraagt € 45.748.

Reserve uitkeringslasten BUIG
- De totale overschrijding op de reserve BUIG bedraagt € 34.586.

Investeringen

In 2021 zijn er geen investeringen gedaan met betrekking tot dit programma.

2.1.7 Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede door participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.
Het ruimtelijk ordeningsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en Vitale dorpen in 2025. Met beleid en regelgeving ondersteunen we een proces waarbij ruimte zodanig wordt bestemd dat gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooien. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we eenieders verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

Omgevingswet
Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Dit is een transformatie die beleidsmatig en procedureel vergelijkbaar is met de transities in het sociaal domein. Deze wet bundelt 26 verschillende wetten in één wet en richt zich op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. De hoofddoelen van deze wet sluiten aan op onze uitgangspunten voor het landschap, dorpen en buurtschappen:

1. Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit;
2. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving voor de vervulling van maatschappelijke behoeften.

Op korte termijn is de implementatie gericht op de verplichte en noodzakelijke onderdelen die verbonden zijn aan deze stelselwijziging. Dit houdt in de vaststelling van een Omgevingsvisie 1.0 in 2021, de invoering van het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) om per 1 januari 2022 te voldoen aan de verplichting digitaal meldingen en vergunningen te kunnen ontvangen en aanpassing werkprocessen om aan de nieuwe wettelijke procedures.
De werkprocessen ondersteunen het meerjarige interne transitietraject dat vanuit de filosofie van de wet gericht is op het centraal stellen van (maatschappelijke) doelen in plaats van regelgeving, denken vanuit initiatiefnemer en maatschappelijk doel in plaats van regelgeving en werken vanuit een grondhouding 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij' met participatie en lokaal maatwerk.
Vervolgens werken wij aan de voorbereiding van een plan van aanpak voor de invoering van een Omgevingsvisie 2.0 als gemeentebrede toekomstvisie 2040. Dit proces kan door de nieuwe gemeenteraad vanaf 2022 gevoerd worden waarbij vanuit de basisfilosofie van Cittaslow de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling (Vitale dorpen in 2025) worden samengevoegd.
Tevens wordt gewerkt aan de voorbereiding van het Omgevingsplan. Dit plan moet uiterlijk in 2029 vastgesteld worden. In het Omgevingsplan moet alle gemeentelijke regelgeving voor de fysieke leefomgeving worden ingebracht, zoals de bestemmingsplannen en plaatselijke verordeningen.
Voor het Omgevingsplan en overige onderdelen van de Omgevingswet richten wij ons op vijf onderscheidende deelgebieden, te weten het Bijzonder Provinciaal Landschap, de glastuinbouwgebieden en de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit en dus de (fysieke) leefomgeving. Het gaat hierbij om handhaving identiteit door beleefbaar houden omgeving, behoud en inzichtelijk maken historie, biodiversiteit, een duurzaam gebruik van (agrarische) gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 7 Grondzaken

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De planningen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. Bij de uitvoering van woningbouwprojecten wordt zo goed mogelijk bij de woonagenda aangesloten.	
Concrete doelen/acties voor 2021	In de woningbouwplanning is voor 2021 opgenomen dat voor 59 woningen gronden worden uitgegeven. Hiervan vallen 7 woningen binnen de sociale sector.	Onder het taakveld Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening is hier een toelichting op gegeven.
Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties). Deelname aan de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap HarnaschPolder.	De Nota Grondbeleid is in 2021 niet aangepast. Wel is er een motie aangenomen over het instrument erfpacht. De stukken zijn in 2021 verder uitgewerkt en inmiddels (in 2022) aan de raad ter instemming verstuurd. De grondexploitaties en bijbehorende documenten zijn in 2021 door de raad herzien.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Wat zijn de beleidsvoornemens? Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.
Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	Wat willen we met de deelname bereiken? We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Ruimtelijke ordening	622.592	665.731	1.160.413	889.373	271.040
Baten:	Ruimtelijke ordening	31.070	46.145	72.616	181.726	-109.110
Saldo	Ruimtelijke ordening	591.523	619.586	1.087.797	707.648	380.149

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Onderschrijding Ruimtelijk ordening (€ 271.040)

- In de begroting staan werkgeverslasten begroot op projecten op Ruimtelijke ordening, bouwplannen niet zijnde grexen, particulier initiatief en bouwplannen niet zijnde grexen, gemeentelijk initiatief. In sommige gevallen is een project vooraf niet altijd goed onder te verdelen tussen deze begrotingsposten. Dit leidt tot vertroebeling tussen deze posten. Hiernaast zijn werkgeverslasten elders verantwoord/terecht gekomen (€ 40.077).
- Op enkele potentiele projecten zijn de uren niet gemaakt omdat de eigenaar niet mee werkt, of omdat de prioriteit bij andere projecten lag. Als die andere projecten al separate dekking hebben of daar voor aangevraagd is leidt dat met dezelfde bezetting tot onderschrijding op gemeentelijke initiatieven. (€ 167.059).
- In deze jaarrekening is het verzoek opgenomen om het budget Omgevingswet door te schuiven naar 2022. Met name vanwege uitstel van invoering Omgevingswet worden kosten in 2022 verwacht (€ 37.654).
- Kosten begroot voor de Omgevingsvisie zijn maar gedeeltelijk benut (€ 26.250)

Baten

Overschrijding Ruimtelijk ordening (€ 109.110)

- De exploitatiebijdrage uit bestemmingsplannen zijn hoger uitgevallen (€ 109.110).

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij streven naar een evenwichtige woningvoorraad, waarbij het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met het sociaal domein (onder andere Wet maatschappelijke ondersteuning, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden en planning nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Een gedifferentieerde woningvoorraad en drie vitale dorpen, waarmee we een aantrekkelijke gezinsgemeente vormen. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 7 Volkshuisvesting

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Met het woonbeleid beogen we vitale dorpen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.	Ook in 2021 hebben we de Woonagenda gebruikt als kader voor de kwalitatieve invulling van de ambitie om woningen toe te voegen. In september 2021 heeft de gemeenteraad besloten om de Woonagenda met een jaar te verlengen tot eind 2022. Daarbij besloot de raad om het bestaande beleid van 30% sociaal nader uit te splitsen in 15% goedkope koop en 15% sociale huur en dat 10% van de nieuw toe te voegen woningen in het middeldure segment worden gerealiseerd. De inhoud van dat besluit hanteren wij bij het maken van afspraken met ontwikkelaars over het woonprogramma bij woningbouwprojecten.
Concrete doelen/acties voor 2021	De komende tijd blijven de doelstellingen uit de Woonagenda 2016-2020 en de beleidskaders van de gemeenteraad actueel en leidend. In 2021 werken we aan het opstellen van een plan van aanpak voor een integrale Omgevingsvisie 2.0/ Toekomstvisie 2040. Hiermee wordt op termijn ook het woonbeleid	In 2021 hebben we ruim 50 woningen toegevoegd in onze gemeente. Ook hebben we gewerkt aan voorbereidingen voor woningbouw in alle drie de dorpen. We werken daarbij nauw samen met Wonen Midden-Delfland, evenals aan de uitvoering van de prestatieafspraken.

	geactualiseerd. Wij blijven in 2021 intensief samenwerken met Wonen Midden-Delfland. Jaarlijks maken we prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland en de beide huurdersverenigingen. Wij zetten de regionale samenwerking met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden (bestuurlijke tafel wonen) voort. In 2021 maken we nieuwe regionale woningmarktafspraken. Deze afspraken hebben in het bijzonder betrekking op het sociale deel van de woningmarkt. In alle drie de dorpen worden woningen aan de voorraad toegevoegd. In Den Hoorn worden woningen opgeleverd aan de Woudselaan en in De Kreek (fase 3). Voor centrum Den Hoorn worden de woningbouwplannen verder voorbereid. In Schipluiden zijn er plannen voor het toevoegen van woningen in het centrum, Keenenburg V en de Zuidrand. Deze zullen niet allemaal in 2021 worden opgeleverd. De planvoorbereiding en formele processen zijn opgestart. In Maasland komen er woningen bij op de Maaslandse Dam en in de Commandeurspolder. Ook werken we in 2021 aan de woningbouwplannen voor de locaties Magneet, Maaslandse Zoom en centrum Maasland.	In 2021 hebben wij, binnen de kaders van de gemeenteraad, verder gewerkt in het traject voor nieuwe woningmarktafspraken in de regio Haaglanden. Dat heeft geleid tot een beargumenteerd besluit om het regionale Tussenakkoord niet te ondertekenen. Momenteel zijn we in gesprek met de Provincie over mogelijke afspraken die voor onze gemeente wel wenselijk en realistisch zijn.
Instrumenten	– Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025 – Woonagenda 2016-2020 – Motie 'Herijking beleid woningmarkt starters' d.d. 12 november 2019 – Motie 'Regionale afspraken woningbouw' d.d. 26 mei 2020 – Resultaten woonwensenonderzoek jongeren – Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025) – Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019 – Gemeentelijk bod en Regionale nieuwe woningmarktafspraken – Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland – Wet maatschappelijke ondersteuning en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn) Bestuurlijke Tafel Wonen (de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking in de woningmarktregio Haaglanden)	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Bouw-en woningtoezicht	779.883	908.731	1.135.719	1.112.648	23.071
Baten:	Bouw-en woningtoezicht	811.345	924.956	924.956	950.740	-25.784
Saldo	Bouw-en woningtoezicht	-31.461	-16.225	210.763	161.907	48.856
	Stads- en dorpsvernieuwing	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

Baten

Overschrijding Bouw- en woningtoezicht (€ 25.784)
Er zijn meer aanvragen dan wel hogere bouwkosten dan begroot, waardoor een toename aan inkomsten op leges bouwvergunningen (€ 25.784).

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
Het grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Programma 7 Ruimtelijke ordening

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Midden-Delfland werkt vanuit een ruimtelijke en landschappelijke samenhang tussen het Bijzonder Provinciaal Landschap en de daarin gelegen dorpen toe naar een Omgevingsvisie waarin kwaliteit van leven voor inwoners, ondernemers en bezoekers centraal staat vanuit een integrale afweging van de maatschappelijke belangen zoals die worden uitgewerkt in de Nationale Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie.	

Concrete doelen/acties voor 2021	Voorbereiding invoering Omgevingswet: – Verlenging inhuur voor twee jaar externe projectleider voor 24 uur per week met als belangrijkste opdracht er zorg voor te dragen dat de gemeente per 1 januari 2022 binnen het DSO digitaal vergunningen en meldingen kan ontvangen; – Aanpassen werkprocessen binnen ruimtelijke ordening bouwtoezicht en milieu om vanaf 1 januari 2022 te gaan werken vanuit nieuwe wettelijke structuur en transformatie naar nieuwe filosofie Omgevingswet, zoals korte procedures (soms van 26 naar 8 weken), meer maatwerk en participatie; – Vaststellen Omgevingsvisie 1.0; – Binnen overgangsrecht Omgevingswet indien juridisch verplicht maximaal 3 bestemmingsplannen omzetten naar een digitaal omgevingsplan; – Aanschaf en implementatie benodigde software DSO; – Aanpassen interne werkprocessen binnen het DSO en zorgen voor intern en extern digitaal koppelen aan nationale basisregistraties en gemeentelijke informatiesystemen; – Opstellen en starten plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsplan; – Op basis van implementatieplan Omgevingswet de structurele uitvoeringskosten vaststellen, waarbij ook inzicht dient te komen over aanpassingen in leges, kostenverhaal plannen derden, Wkb (zie hieronder), samenhangende objectregistratie (zie hierna) ten aanzien van software, werken vanuit 3D en noodzakelijkheid aanschaf GIS-viewer. Gekoppeld aan de invoering Omgevingswet aanpassen werkprocessen bouw- en woningtoezicht aan de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Kern van deze wet is dat de ondernemer of aanvrager een onafhankelijke kwaliteitsborger aanwijst. Deze instelling toetst aan de wettelijke bouwkundige eisen en houdt toezicht op de bouw. De gemeente mag alleen	De omgevingswet is inmiddels uitgesteld. De voorbereiding loopt verder en het volgende is inmiddels bereikt: – Omgevingsvisie Midden-Delfland: 'Behoud door duurzame ontwikkeling' is door de raad vastgesteld op 26 oktober 2021. – De pdf-bestemmingsplannen voor onder meer de kernen Maasland en Schipluiden zijn digitaal beschikbaar gemaakt zodat ons hele grondgebied kan functioneren in het DSO als bestemmingsplan van rechtswege. – De benodigde software voor werken aan het omgevingsplan is aangeschaft. – We zijn aangesloten aan het DSO. – De raad heeft benodigde besluiten genomen inzake betrokkenheid bij ruimtelijke ontwikkelingen en participatie. – Er is gewerkt aan een plan van aanpak voor een omgevingsplan voor een afgebakend gebied. – De nieuwe werkprocessen onder de Omgevingswet voor ruimtelijke ordening, vergunningverlening, bouwtoezicht en milieu zijn geanalyseerd en vergeleken met de huidige werkprocessen. Aanpassingen in het proces voor vergunningverlening (van 26 naar 8 weken) zijn doorgevoerd. – Net als de Omgevingswet is ook de invoeringsdatum voor de WKB uitgesteld tot 1 januari 2023. – De bruidsschatanalyse is, samen met de ODH, uitgevoerd.

	toetsen aan de overige bouwkundige en ruimtelijke thema's, zoals omgevingsplan, welstand e.d. Tevens beoordeelt de gemeente het borgingsplan en de risicoanalyse. Daarna heeft de gemeente feitelijk alleen nog de rol van handhaver. Verwachting is dat de workload gelijk blijft, maar inhoudelijk meer doorschuift naar de bouwfase en conflictbemiddeling tussen de diverse partijen. In 2021 moet de gemeente proefprojecten uitvoeren om deze nieuwe vorm van toezicht en controle te implementeren. Tevens dient de legesverordening aangepast te worden. Meer bouwprojecten worden vergunning vrij en zijn daarmee vrijgesteld van leges. Voor vergunning plichtige projecten dient het legesbedrag verlaagd te worden, daar minder toezicht en toetsing door de gemeente aan het Bouwbesluit plaatsvindt. De extra en gewijzigde werkzaamheden voor begeleiding, controle en handhavend optreden vallen buiten de verrekening met leges. Gekoppeld aan invoering Omgevingswet voorbereiden op samenvoeging van de geo-gerelateerde basisregistraties (WOZ, BOR, BGT en BAG) tot een samenhangende objectregistratie op 1 januari 2025. In 2021 vervolgen we het besluitvormingsproces en ruimtelijke begeleiding proces voor de opgave van 700 woningen. Tevens vervolgen we de processen voor de centrumontwikkelingen in Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. Beide processen zijn gericht op een integrale ontwikkeling van: – Woningbouwplannen gericht op diverse doelgroepen (zie ook programma 7, beleidsveld Volkshuisvesting); – Faciliteren van nieuwe en bestaande ondernemingen die passen in de dorpscentra en daarmee een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit in de dorpen;	– Er is een aanpak vastgesteld hoe om te gaan met initiatieven die minder dan 9 maanden voor invoeringsdatum bij de gemeente binnen komen. – Er is een conceptwerkwijze en aanpak opgesteld voor de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit (voorheen o.a. Welstand). De invoering van de Omgevingswet geeft een continue druk op de medewerkers. In de meest betrokken teams waren veel personele wijzigingen. Het aanpassen van (interne) werkprocessen met relatief veel nieuwe medewerkers in combinatie met thuiswerken vanwege Corona-maatregelen vergt veel. Het op orde houden van de geo-gerelateerde basisregistraties (BAG, BGT en BOR) voor aansluiting met de omgevingswet. Voor de BGT is in 2019 en 2020 een achterstand ontstaan. In 2021 zijn we begonnen deze achterstand in te lopen. Het is niet gelukt de BOR in 2021 te koppelen aan de BGT. In 2021 vervolgden we het besluitvormingsproces en ruimtelijke begeleiding proces voor de opgave van 700 woningen. Tevens vervolgen we de processen voor de centrumontwikkelingen in Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. Hiervoor is bereikt: – Er zijn 6 bestemmingsplannen vastgesteld voor verscheidene woningbouwontwikkelingen. – Er is een veegplan in voorbereiding om enkele beleidsactualisaties door te

	– Aandacht in de planontwikkeling voor een optimale verkeersafwikkeling en daarbij anticiperen op vraagstukken over toekomstige mobiliteit en mogelijke mobiliteitsbehoeften; – Verbeteren van de langzaam verkeersverbindingen voor voetgangers en fietsers in de dorpen; – Inrichting van woonwijken en dorpscentra met aandacht voor klimaatadaptatie, -mitigatie en energietransitie. Ontwikkelen aanvullend ruimtelijk beleid op aanleun-/mantelzorgwoningen bij beëindiging van mantelzorgrelatie.	voeren en juridisch te borgen. Hiervoor is inmiddels een voorbereidingsbesluit genomen. – Er is ingestemd met diverse infrastructurele projecten om de doorstroming in de regio te verbeteren; o.a. de N223 duurzaam veilig en N211. – We hebben in verscheidene projectteams voor grotere ruimtelijke ontwikkelingen gefaciliteerd en doen dat nog steeds, zoals Maaslandse Zoom, Equestrum en centrumontwikkelingen. Wij constateren dat er voor een aantal plannen in de uitvoering of de voorbereiding belangrijke stappen gemaakt zijn, zoals voor: De Kreek, Centrum Schipluiden, Maaslandse Zoom, Woudselaan, Vastgoedzone (hotel), Equestrum en de Hoornbloem. Ook maken we vorderingen op een tweetal particuliere locaties waarbij we bedrijventerrein willen omzetten naar woningbouw. Ook is gewerkt aan het mogelijk maken van de realisatie van bedrijven in de HarnaschPolder. Onder andere door inzet van het gemeentelijk erfpachtsinstrument. Bij een aantal projecten blijft de ontwikkeling door verschillende redenen achter bij de planning, zoals: Centrumontwikkeling Den Hoorn, Zuidrand Schipluiden, de ontwikkeling van Keenenburg V (na aankoop van de grond wat wel gerealiseerd is) en het Centrum van Maasland.
Instrumenten	– Midden-Delfland®2025 – Landschapsontwikkelingsperspectief – Structuurvisie Midden-Delfland 2025 (5 juli 2011) – Omgevingsbeleidsplan Midden-Delfland (2017) – Omgevingsvisie – Bouwverordening Midden-Delfland 2007 – Welstandsnota Midden-Delfland 2018 – Verordening op de commissie Welstand en Erfgoed Midden-Delfland 2011 – Handleiding Beeldkwaliteit Buitengebied 2016/Beeldkwaliteitsplannen – Handboek Erfgoed Midden-Delfland	

	– Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Midden-Delfland – Grondbeleid inclusief grondexploitaties – Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap (inclusief visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel BPL) – Grondinstrument (onderdeel Duurzaam Boer Blijven) – Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) – Stichting Groenfonds Midden-Delfland – Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland.	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Bedrijvenschap HarnaschPolder	Wat willen we met de deelname bereiken? Beoogd wordt de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. De gemeente Midden-Delfland is een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling. Wat zijn de beleidsvoornemens? Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Grondexploitaties	5.257.750	5.943.628	5.958.235	4.835.509	1.122.726
Baten:	Grondexploitaties	5.794.449	6.976.340	7.011.034	9.530.031	-2.518.997
Saldo	Grondexploitaties	-536.698	-1.032.712	-1.052.799	-4.694.523	3.641.724

Toelichting financiële afwijking

Lasten en baten

Grondexploitaties
Bij zowel de uitgaven als de inkomsten is de feitelijke uitvoering van grondexploitaties sterk afhankelijk van procedures die doorlopen moeten worden en de momenten waarop kavels grond (kunnen) worden afgenomen. Inhoudelijke wijzigingen in de plannen worden aan de raad voorgelegd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatieberekeningen (grexen). De hierna genoemde grote verschillen betreffen mede daarom vooral verschuivingen van uitgaven en inkomsten in de tijd.

De grootste verschuivingen bij de lasten zijn:

- Bedrijventerreintjes Hooipolder
  Bij de vorige herzieningen hadden wij de verwachting de Zuid kavel in 2021 te verkopen. Aangezien we het lokale bedrijfje eind 2021 één jaar verlengingstijd hebben gegeven om de financiële haalbaarheid van het project te verkennen, is de looptijd van het project voorzichtigheidshalve met twee jaar verlengd. Op basis van de huidige stand van zaken verwachten wij de grond in 2023 uit te geven. (circa € 160.000 lagere lasten).
- Vastgoedzone Den Hoorn
  De kavels zijn in 2021 in erfpacht uitgegeven en de canon wordt sindsdien in rekening gebracht. Het hotel is in aanbouw en de oplevering is in 2022 gepland. Voor de oplevering richten wij de Peuldreef in en leggen we de tweede vluchtroute aan. De oplevering van het bedrijfsgebouw is naar verwachting in 2023 (circa € 330.000 lagere lasten).
- Centrum ontwikkeling Den Hoorn
  Het te realiseren programma bevat in totaal 22 woningen en 1.750m² te realiseren supermarkt. Op dit moment hebben wij nog niet alle gronden in ons bezit. Er lopen verschillende juridische procedures rondom het Centrumplan Den Hoorn
  (circa € 870.000 lagere lasten).
- Keenenburg V
  Alle gronden zijn in het bezit van de gemeente. Het gemixt woningbouwprogramma bestaat uit 37 woningen. Het bestemmingsplan (woningbouw) is onherroepelijk vastgesteld en er is ook een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. In 2022 onderzoeken we hoe de gemeente Keenenburg V fase 2 wil gaan ontwikkelen (circa 1.000.000 hogere lasten).
- Maaslandse Dam/Ruimte voor Ruimte
  De inschatting van de planning van zowel de Maaslandse Dam als de Zuidrand is bij de vorige herzieningen te positief geweest. Op basis van de huidige inzichten hebben wij voorzichtigheidshalve de looptijd van de Maaslandse Dam met één jaar en de Zuidrand met twee jaar verlengd. We gaan er in de herziene grondexploitatie vanuit dat we de grond voor de woningen van de Maaslandse Dam in 2022 en de Zuidrand in 2023 uitgeven
  (circa 610.000 lagere lasten).
- Kreekzone
  Het project bestaat uit vier fasen. Fasen 1 t/m 3 (140 woningen) zijn vrijwel volledig afgerond. Fase 4 betreft de locatie Sterappel. Op deze locatie zijn op tijdelijke basis woningen voor statushouders geplaatst tot in het voorjaar van 2024. Het bestemmingsplan geeft op deze locatie de mogelijkheid een appartementengebouw te realiseren
  (circa € 135.000 hogere lasten).
- Centrum Maasland
  Op de locatie van de voormalige kantoorvleugel van het gemeentehuis van Maasland zijn wij van plan grond uit te geven voor de realisatie van acht woningen. In 2021 zijn we gestart met het opstellen van het bestemmingsplan. In 2022 gaan wij het plan nader uitwerken en met projectontwikkelaars in gesprek (circa € 85.000 lagere lasten).
- Woudselaan
  Op basis van de stedenbouwkundige uitgangspunten zijn wij voornemens om zes woningen te realiseren. Een “restant” stukje willen wij verkopen aan een geïnteresseerde koper. Op tijdelijke basis zijn negen tiny houses gerealiseerd. Na het verstrijken van de termijn van de bruikleenovereenkomst in 2024 zijn wij van plan om de tiny houses te ‘vervangen’ voor zes grondgebonden woningen. Totaal omvat de grondexploitatie twaalf te realiseren woningen (circa € 175.000 lagere lasten).

De overschrijding van de baten zit voornamelijk in de grondverkopen Vastgoedzone, welke 2.6 miljoen hoger ligt dan oorspronkelijk begroot.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 7	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	1.522.727	104.572	552.476	2.503.380	-1.950.904
Baten	1.487.422	650.000	1.632.394	1.010.443	621.951
Totaal mutaties reserves	35.305	-545.428	-1.079.918	1.492.937	-2.572.855

Lasten

Overschrijding (€ 1.950.904)
Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget omgevingswet bedraagt € 306.496.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget herontwikkeling Hoornbloem bedraagt € 101.600.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget herinrichting parkeergebied bedraagt € 94.500.

Reserve grondexploitaties
- De totale overschrijding op reserve grondexploitatie bedraag € 2.453.500. Dit komt omdat de storting in deze reserve door winst- en verliesnemingen uit de grondexploitaties niet begroot kan worden.

Baten

Onderschrijding (€ 621.951)
Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget inhuur omgevingswet bedraagt € 344.150.
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget ruimtelijke ordering bedraagt € 26.250.
- De totale onderschrijding op het budget herinrichting centrum Schipluiden bedraagt € 94.500.
- De totale onderschrijding op het budget potentiële woningbouw bedraagt € 157.051.

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Erfpacht Delta		€ 6.400,00	€ -6.400,00	Ja	Afgerond
Erfpacht Hotel vd Valk		€ 8.582.000,00	€ -8.582.000,00	Ja	Afgerond
Erfpacht CM Staal	€ 3.271.449,00	€ 3.281.890,70	€ -10.441,70	Ja	Afgerond
Grond in erfpacht	€ 3.472.962,00		€ 3.472.962,00	Nee	
Particulier initiatief Scharnier		€ 40.357,27	€ -40.357,27	Nee	
Woudseweg nabij nr. 160		€ -7.883,06	€ 7.883,06	Ja	Afgerond
Complex 14 (Centrumontwikkeling Den Hoorn)		€ 152.012,67	€ -152.012,67	Nee	
Complex Kreek zone Look West		€ 1.156.048,54	€ -1.156.048,54	Nee	
Grondexploitatie vastgoedzone Den Hoorn		€ -5.472.138,43	€ 5.472.138,43	Nee	
Grondexploitatie Woudselaan		€ -9.354,47	€ 9.354,47	Nee	
Complex 13 Hooipolder		€ 17.935,87	€ -17.935,87	Nee	
Complex 17 (Keenenburg V)		€ 1.974.057,10	€ -1.974.057,10	Nee	
Complex 22 Grondexploitatie Ruimte voor Ruimte		€ 356.190,91	€ -356.190,91	Nee	
Complex Centrum Maasland		€ 57.914,15	€ -57.914,15	Nee	
Complex Commandeurspolder IV		€ 21.521,78	€ -21.521,78	Nee	

Verklaring overschrijdingen > € 25.000:

Betreft mutaties grondexploitaties en erfpacht

- Erfpacht Hotel vd Valk: Deze uitgave betreft de aankoop van grond.
  De grond in erfpacht had bij PBW4 geraamd moeten worden.
- Grondexploitaties
  De mutatiebedragen op de 'investeringen' grondexploitaties (grexen) zijn de saldi van lasten en baten die in 2021 gerealiseerd zijn binnen deze grexen. Pas na actualisatie van de grexen (begin 2022) worden deze saldi geboekt, zodat deze niet met terugwerkende kracht correct begroot kunnen worden voor 2021.
- Diverse
  Part. Initiatief Scharnier: Stond een gelijke inkomst tegenover, waardoor het saldo geen signalering gaf om te ramen. Idealiter ramen we in het vervolg zowel de uitgaven als ook de inkomst.

2.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleid)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden.
De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie hoofdstuk 3). Op deze manier wordt bereikt dat het korte termijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Treasury	974.286	953.670	953.670	943.872	9.798
	Algemene baten en lasten		6.000	6.000	0	6.000
	OZB niet woning			0	55.909	-55.909
	OZB woning	362.280	359.266	423.166	453.561	-30.395
Baten:	Treasury	3.671.393	3.797.161	3.729.960	3.740.035	-10.075
	Algemene uitkering	20.787.643	20.736.158	22.531.920	22.638.149	-106.229
	Algemene baten en lasten					0
	OZB niet woning	1.730.349	1.860.646	2.006.111	1.926.059	80.052
	OZB woning	3.379.619	3.584.430	3.650.426	3.690.427	-40.001
Saldo	Treasury	-2.697.106	-2.843.491	-2.776.290	-2.796.164	19.874
	Algemene uitkering	-20.787.643	-20.736.158	-22.531.920	-22.638.149	106.229
	Algemene baten en lasten	0	6.000	6.000	0	6.000
	OZB niet woning	-1.730.349	-1.860.646	-2.006.111	-1.870.150	-135.961
	OZB woning	-3.017.339	-3.225.164	-3.227.260	-3.236.866	9.606

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Overschrijding OZB woningen (- € 30.395)
€ - 21.120. Deze post is te verklaren door oninbare belasting debiteuren. Deze posten zijn voorzien.
Hogere lasten OZB woning € 9.275 (N) laat zich verklaren door diverse kleine mutaties < € 25.000

Overschrijding OZB niet-woningen (- € 55.909)
€ - 55.909. Deze post is te verklaren door oninbare belasting debiteuren. Deze posten zijn voorzien.

Baten

Overschrijding Algemene uitkering (€ 106.229)
In de decembercirculaire van 2021 zijn onder andere een aantal bedragen beschikbaar gekomen ter compensatie van coronakosten in 2021 en 2022 (voornamelijk voor de afdeling Samenleving en

Dienstverlening ten behoeve van het Sociaal domein) waarvan een deel gevraagd wordt door te schuiven naar 2022.

Onderschrijding OZB niet-woningen (€ 80.052)
Voor het begroten van de te verwachten opbrengst wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de niet-woningen. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling en gegronde bezwaren te verwachten is. Voor de niet-woningen is er ook een gebruikersbelasting OZB, daarom wordt een inschatting gemaakt van de leegstand. Wanneer één of meer van deze factoren afwijkt van waar rekening mee is gehouden, zorgt dit voor een meer- of minderopbrengst, in dit geval een minderopbrengst.

Overschrijding OZB-woningen (€ 40.001)
Voor het begroten van de te verwachten opbrengst OZB wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de woningen. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling en gegronde bezwaren te verwachten is. Wanneer één of beide van deze factoren afwijkt van waar rekening mee is gehouden, zorgt dit voor een meer- of minderopbrengst, in dit geval een hogere opbrengst (€ 27.265). Daarnaast zijn er niet geraamde inkomsten uit aanmaningen en dwangbevelen (€ 12.736).

Mutaties Reserves algemene dekkingsmiddelen	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	89.346	145	1.319.004	2.279.154	-960.150
Baten	1.782.357		993.617	854.332	139.285
Totaal mutaties reserves	-1.693.011	145	325.387	1.424.822	-1.099.435

Lasten:

Overschrijding (€ 960.150)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget waarderen GBO en onderzoek leges bedraagt € 35.000.
- De totale onderschrijding op vrachtwagenparkeerterrein bedraagt € 4.850.

Compensatie dividenden en huuropbrengsten
- De totale overschrijding op de reserve dividenden en huuropbrengsten bedraagt € 1.000.000. Dit komt omdat de storting in deze reserve door winst- en verliesnemingen uit de grondexploitaties niet begroot kan worden.

Baten:

Onderschrijding (€ 139.285)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op doorschuifbudget OZB woningen bedraagt € 35.000.
- De totale onderschrijding op budget herinrichting parkeerplaats bedraagt € 2.685.
- De totale onderschrijding op budget herontwikkeling Hoornbloem bedraagt € 101.600.

2.3 Overzicht van overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering.
Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitaties, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten:	Overhead bestuurorgaan	775.608	670.547	705.547	685.865	19.682
	Overhead D, C en I	1.881.094	2.418.988	2.283.586	2.298.440	-14.854
	Overhead ambtelijke organisatie	5.535.688	5.786.949	6.033.500	5.785.557	247.943
	Overhead Openbare werken	-4.093	254.214	315.156	253.662	61.494
Baten:	Overhead bestuurorgaan				266	-266
	Overhead D, C en I	4.575		64.000	73.697	-9.697
	Overhead ambtelijke organisatie	270.490	229.550	248.122	213.819	34.303
	Overhead Openbare werken	4.545	4.500	4.500	2.014	2.486
Saldo	Overhead bestuurorgaan	775.608	670.547	705.547	685.599	19.948
	Overhead D, C en I	1.876.519	2.418.988	2.219.586	2.224.742	-5.156
	Overhead ambtelijke organisatie	5.265.198	5.557.399	5.785.378	5.571.738	213.640
	Overhead Openbare werken	-8.638	249.714	310.656	251.648	59.008

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Onderschrijding Overhead ambtelijke organisatie (€ 247.943)
In 2021 is er een onderschrijding op de post huisvesting Schipluiden (€ 85.000). Dit betreft onder andere het planmatig onderhoud (€ 54.100) De rest van het verschil is te verklaren door een onderschrijding op de personele lasten.

Onderschrijding Overhead openbare werken (€ 61.494)
In 2021 zijn er minder salariskosten gemaakt door de buitendienst.

Baten

Onderschrijding Ambtelijke organisatie (€ 34.303)
Voor de verhuur van het gemeentehuis is vanaf 2021 € 55.000 begroot. Aan deze verhuur is in 2021 nog geen invulling gegeven.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves overhead	werkelijk 2020	primitieve begroting 2021	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2021	verschil
Lasten	47.650		584.600	689.048	-104.448
Baten	261.752	619.097	1.456.274	1.357.217	99.057
Totaal mutaties reserves	-214.102	-619.097	-871.674	-668.169	-203.505

Lasten:

Onderschrijding (- € 104.448)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op budget ambtelijke organisatie bedraagt - € 50.000.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op onderhoud aan gemeentehuis en gemeentewerf bedraagt - € 54.448.

Baten:

Onderschrijding (€ 99.057)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op budget optimalisering bedrijfsvoering bedraagt € 49.057.
- De totale onderschrijding op budget ambtelijke organisatie bedraag € 50.000.

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Koppeling Corsa-GWS4all(Centric & BCT) (2018)	€ 15.000,00	€ 11.824,80	€ 3.175,20	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Aanschaf en vervangen Ipads (2018)	€ 55.000,00		€ 55.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen hardware automatisering 2019	€ 9.760,00	€ 5.101,43	€ 4.658,57	Ja	Afgerond
Informatiebeleidsplan 2019	€ 25.000,00	€ 26.797,88	€ -1.797,88	Ja	Afgerond
Informatiebeleidsplan/GT connect 2020	€ 40.000,00		€ 40.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Implementatie digitalisering inwonerszaken (2018)	€ 70.000,00	€ 47.219,93	€ 22.780,07	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Implementatie DMS 2017	€ 24.077,00	€ 0,02	€ 24.076,98	Ja	Afgerond
Verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis (2018)	€ 70.000,00	€ 18.264,84	€ 51.735,16	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Oracle migratie 2019	€ 16.468,00	€ 15.163,69	€ 1.304,31	Ja	Afgerond
Camerabeveiliging gemeentehuis (2018)	€ 37.500,00	€ 7.884,05	€ 29.615,95	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervanging Hardware 2020	€ 13.293,00	€ 16.373,46	€ -3.080,46	Ja	Afgerond
Aanschaf en implementatie zaaksysteem (2020)	€ 6.910,00	€ 6.910,00	€ -	Ja	Afgerond
Vervanging installaties gemeentehuis 2021	€ 90.426,00	€ 3.094,95	€ 87.331,05	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
BAG-WOZ koppeling (2014)	€ 4.588,00	€ 2.758,23	€ 1.829,77	Ja	Afgerond
Gemeentewerf: Vervangen stalen systeemgevel (2021)	€ 112.192,00	€ 33.270,77	€ 78.921,23	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen Hardware WIFI (2021)	€ 84.000,00	€ 1.484,47	€ 82.515,53	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Koppeling DSO Omgevingswet	€ 30.000,00	€ -	€ 30.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Implementatie omgevingswet (2021)	€ 52.400,00	€ -	€ 52.400,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
IPv6 migratie (2021)	€ 25.000,00		€ 25.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
GIS/GEO viewer (2021)	€ 30.000,00		€ 30.000,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Firewall (2021)	€ 40.000,00	€ 43.366,50	€ -3.366,50	Ja	Afgerond
Gemeentewerf: vervangen dak (2021)	€ 149.589,00	€ 47.278,53	€ 102.310,47	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
VW Transporter (2018)	€ 39.000,00	€ 39.827,69	€ -827,69	Ja	Afgerond
Gesloten bestelwagen (2018)	€ 37.279,00	€ 37.279,46	€ -0,46	Ja	Afgerond
Vervangen Isuzu 8-VHN-21 (2020)	€ 18.000,00	€ 19.653,24	€ -1.653,24	Ja	Afgerond
Vervangen Pick-up Renault Master 55-VRR-7 (2018)	€ 45.100,00		€ 45.100,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.

2.4 Paragrafen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verplicht voorgeschreven toelichtingen vanuit het besluit begroting en verantwoording.

2.4.1 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen, is de onroerendezaakbelasting (OZB) de belangrijkste. Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. De belangrijkste hiervan zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Nota lokale heffingen Midden-Delfland

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast. Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Maar ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De grondslag van de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De onroerende zaken worden jaarlijks getaxeerd voor de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor het belastingjaar 2021 geldt de waarde van peildatum 1 januari 2020.

De raad heeft tijdens haar vergadering van 23 juni 2015 besloten om voor de jaren 2016 tot en met 2019 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2017 tot en met 2020 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. Ook voor 2021 is dit tarief gehanteerd.
In de vergadering van juni 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de heroverweging van dit besluit. Dit betekent dat vanaf 2022 de gemeenteraad jaarlijks de tarieven van de OZB vaststelt. Uitgangspunt daarbij is een verhoging van de OZB-opbrengsten met het inflatiepercentage.

OZB-tarieven	**2019**	**2020**	**2021**
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%
Opbrengst OZB	**Werkelijk 2020**	**Begroot 2021**	**Werkelijk 2021**
Woning	€ 3.379.619	€ 3.650.426	€ 3.690.427
Niet-woning	€ 1.730.349	€ 2.006.111	€ 1.926.059
Totale opbrengst OZB	**€ 5.109.968**	€ **5.656.537**	€ **5.616.486**

De verklaring voor het verschil in opbrengst is te vinden bij de Algemene dekkingsmiddelen.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is om met de opbrengst hiervan de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken. Dit wordt bereikt door kostenreductie enerzijds en verhoging van de afvalstoffenheffing anderzijds. Voor 2021 bedroeg het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden € 281,40. Voor een meerpersoonshuishouden is het tarief € 373,20. Het uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is en blijft een kostendekking van 100%.

Tarieven afvalstoffenheffing	2019	2020	2021
Eenpersoonshuishouden	€238,56	€281,40	€ 281,40
Meerpersoonshuishouden	€318,00	€373,20	€ 373,00
Opbrengst afvalstoffenheffing	**Werkelijk 2020**	**Begroot 2021**	**Werkelijk 2021**
Afvalstoffenheffing	€ 2.721.663	€ 2.742.927	€ 2.753.307

Het overschot of tekort op het onderdeel afvalstoffenheffing wordt gestort in of onttrokken aan de egalisatievoorziening. De onttrekking aan de egalisatievoorziening was begroot op € 42.852, terwijl in werkelijkheid een storting gerealiseerd is van € 52.431. Het verschil wordt veroorzaakt door een iets hogere opbrengst van de afvalstoffenheffing, maar met name door lagere kosten.
Per 31 december 2021 kent de egalisatievoorziening afvalstoffenheffingen een (positieve) stand van € 111.784.

Vanaf 2021 is een uitsplitsing van de inkomsten uit afvalinzameling opgenomen in de 'Begroting in één oogopslag'. Het gaat hierbij om de inzameling glas, papier/karton en PMD.

Het totaaloverzicht van de inkomsten afvalinzameling over 2021 is als volgt:

***Uitsplitsing inkomsten uit afvalinzameling:**

Afvalstoffenheffing	€ 2.753.307
Afvalinzameling	€ 160.000
Inzameling glas	€ 20.000
Inzameling karton	€ 2.000
Inzameling PMD	€ 138.000

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. De raad heeft tijdens haar vergadering van september 2016 het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020 vastgesteld. Daarbij is gekozen om voor 2017 tot met 2020 een tarief van € 227,64 te hanteren. Met de vaststelling van de Verordening rioolheffing Midden-Delfland 2021 heeft de gemeenteraad besloten ook voor 2021 een tarief van € 227,64 te hanteren.

Tarieven rioolheffing	2019	2020	2021
Rioolheffing	€227,64	€227,64	€227,64
Opbrengst rioolheffing	**Werkelijk 2020**	**Begroot 2021**	**Werkelijk 2021**
Rioolheffing	€ 1.846.748,47	€ 1.856.405	€ 1.871.125

Kostendekking en egalisatiereserve rioolheffing

Het overschot op het onderdeel riolering wordt gestort in de egalisatievoorziening. De storting in de egalisatievoorziening in 2021 was begroot op € 106.151 terwijl in werkelijkheid een storting van € 168.987 is gerealiseerd. Het verschil wordt veroorzaakt door een iets hogere opbrengst van de rioolheffing, maar met name door lagere kosten.
Per 31 december 2021 heeft de egalisatievoorziening een (positieve) stand van € 7.387.156.

Vergelijking van de tarieven met omliggende en vergelijkbare gemeenten

Tarieven 2021 omliggende gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 359.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 432,00	€ 373,20	€ 227,64	€ 1.032,84
Delft	0,10664%	€ 364,00	€ 364,62	€ 219,98	€ 966,60
Vlaardingen	0,1391%	€ 505,00	€ 369,56	€ 159,28	€ 1.027,84
Maassluis	0,1252%	€ 476,00	€ 418,80	€ 180,00	€ 1.047,80
Lansingerland	0,0953%	€ 374,00	€ 305,58	€ 253,59	€ 901,17
Westland	0,0944%	€ 375,00	€ 366,84	€ 249,58	€ 954,42

OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden (2 of meer personen)		
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning
	Vlaardingen	eigendom woning € 159,28, gebruik woning € 0,00 tot 500m³ waterverbruik
	Delft	eigendom woning € 171,78 gebruik woning € 48,20 tot 500m³ waterverbruik
	Lansingerland	€ 253,59 tot 500m³ waterverbruik
	Maassluis	eigendom woning € 180,00, gebruik woning € 0,00 tot 1.000 m³ waterverbruik
	Westland	eigendom woning 0,0211% van de WOZ-waarde + gebruik woning door: * 2 of meer personen € 184,32 * 3 of meer personen € 205,56
opmerking afvalstoffenheffing	Westland	Tarief afvalstoffenheffing mph 2 personen € 328,44 Tarief afvalstoffenheffing mph 3 of meer personen € 366,84

Tarieven 2021 vergelijkbare gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 359.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 432,00	€ 373,20	€ 227,64	€ 1.032,84
Nieuwkoop (SVHW)	0,1225%	€ 439,00	€ 271,68	€ 211,92	€ 922,60
Zoeterwoude	0,1117%	€ 401,00	€ 172,00	€ 260,00	€ 833,00
Bodegraven-Reeuwijk (BSGR)	0,1225%	€ 439,00	€ 265,32	€ 242,64	€ 946,96

OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden (2 of meer personen)		
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning
	Nieuwkoop	gebruik woning
	Zoeterwoude	gebruik woning
	Bodegraven-Reeuwijk	Vast tarief van € 130,44 + variabel tarief van minimaal € 112,20 bij verbruik tot 50m³. Dit loopt op per 50m³ extra gebruik.
opmerking afvalstoffenheffing	Zoeterwoude	€ 172,00 per belastingjaar + € 0,75 per opening 30ltr trommel of € 1,50 per opening 60ltr trommel.
	Bodegraven-Reeuwijk	€ 265,32 per belastingjaar + € 4,13 per lediging 140ltr container of € 7,08 per lediging 240ltr container.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat een belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig. Kwijtschelding voor de afvalstoffen- en de rioolheffing kan tot 100% worden toegekend.

Lasten kwijtscheldingsbeleid in €	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Gemeentelijke heffingen	€ 93.033	€ 110.988	€ 104.262

Opbrengst leges en belastingen

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Werkelijk 2021
Burgerlijke stand	€ 54.761	€ 59.068	€ 57.465
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 146.499	€ 156.330	€ 182.045
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	€ 4.799	€ 6.207	€ 5.606
BRP	€ 7.617	€ 6.726	€ 7.952
Leges vergunningen ligplaatsen	€ 0	€ 1.352	€ 0
Monumenten	€ 2.056	€ 2.405	€ 3.527
Huisvestingsvergunning	€ 0	€ 104	€ 2.638
Algemeen plaatselijke verordening	€ 4.000	€ 14.827	€ 5.398
Bijzondere transporten	€ 1.486	€ 2.543	€ 2.586
Afvalstoffenheffing	€ 2.721.663	€ 2.742.927	€ 2.753.307
Rioolheffing	€ 1.846.748	€ 1.856.405	€ 1.871.125
Bouwvergunningen	€ 784.071	€ 893.465	€ 935.520
OZB	€ 5.098.257	€ 5.656.537	€ 5.616.486

2.4.2 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeentemiddelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:
- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen
   - Stadsgewest Haaglanden
   - Bedrijvenschap HarnaschPolder
   - Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
   - Veiligheidsregio Haaglanden
   - Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden
   - Regionaal Inkoopbureau H-10
   - Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
   - Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
   - Omgevingsdienst Haaglanden
   - Regionaal reinigingsbedrijf Avalex

2. Vennootschappen en coöperaties

   A. Besloten vennootschappen
      - B.V. Evides

   B. Naamloze vennootschappen
      - NV Bank Nederlandse Gemeenten
      - NV Juva

   C. Coöperatieve vereniging
      -Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.

3. Stichtingen en verenigingen

   A. Stichtingen
      - Stichting Groenfonds
      - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland

1. Gemeenschappelijk regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014. Definitieve liquidatie is nu rond en is in november 2021 definitief afgrond.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting is het niet noodzakelijk voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie uitgaven of inkomsten te ramen.
Vermogenspositie	Het liquidatiesaldo is € 1.562.540. Conform het opheffingsbesluit vindt de verdeling van het eigen vermogen plaats naar rato van aantal inwoners van de betrokken gemeenten. De Gemeente Midden-Delfland heeft in december 2021 een uitbetaling van € 27.501 ontvangen.

Bestuurlijk belang gemeente	Vanwege de liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden is de regeling einde 2021 opgeheven.
Eventuele risico's	n.v.t.
Overige informatie	Wat hebben we met de deelname bereikt? Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling had een verplichte grondslag. Als gevolg van een wetswijziging is die verplichting vervallen. Een gedeelte van de taken van het Stadsgewest Haaglanden is overgeheveld naar de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Daarna is proces tot liquidatie in gang gezet en einde 2021 afgerond.

Naam	**Bedrijvenschap HarnaschPolder**
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)
Financieel belang gemeente	De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2021. Het tekort wordt door het Bedrijvenschap op prijspeildatum 1-7-2021 geschat op € 7,42 miljoen (was per 1/7/2020 - € 9,57 mln.). Het aandeel voor gemeente Midden-Delfland bedraagt daarbij € 1,113 miljoen. Dit tekort hebben wij afgedekt in de "Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap". Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.
Vermogenspositie	31-12-2021 / 31-12-2020 Eigen vermogen € 7.490.000 / € 8.770.000 Vreemd vermogen € 47.917.375 / € 55.527.000
Bestuurlijk belang gemeente	Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: F.J.M. ten Have, S. Smit en W. Renzen; De heer ten Have is ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland was in 2021 voorzitter van het DB en AB.
Eventuele risico's	In de grondexploitatieberekening van het Bedrijvenschap zijn de positieve en negatieve risico's beschreven. De positieve risico's hebben een omvang van € 0,7 miljoen en de negatieve risico's € 5,1 miljoen. Het deel van Midden-Delfland bij het optreden van risico's is ook 15% van genoemde bedragen.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling. Wat zijn de beleidsvoornemens? Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering). Wat is bereikt in 2021? In 2021 zijn 4 bedrijfsgebouwen opgeleverd, waarvan 1 onder erfpacht via onze gemeente. Daarnaast zijn in 2021 3 bedrijfsgebouwen in ontwikkeling genomen, waarvan 1 onder erfpacht via onze gemeente. In het totaal is nog maar ongeveer 10,5 hectare niet ontwikkeld. Daarvan is 6,4 hectare voorzien van reserveringsovereenkomsten met bedrijven.

	Vanuit Midden-Delfland is het afgelopen jaar meer aandacht gevraagd voor de voor onze gemeente belangrijke thema's parkeren/ parkeeroverlast, het opwekken van duurzame energie via zonnepanelen en goede controle op de in de contracten afgesproken realisatie van groenelementen en vergroening van de openbare ruimte. Al deze onderdelen staan op de bestuurlijke agenda.

Naam	**Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)
Activiteiten	Deelnemende gemeenten bij de MRDH zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer. De provincie Zuid-Holland heeft in de regeling de positie van agendalid. Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit (VA). Centrale doelstelling van de VA is het verbeteren van de bereikbaarheid. Om dit te bereiken verricht de VA taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van interne en externe verkeerskundige verbindingen gericht op het versterken van de agglomeratiekracht.
Financieel belang gemeente	*Totale omvang begroting* De totale omvang van de begroting in 2021 is € 539,3 miljoen. De omvang van het programma exploitatie verkeer en openbaar vervoer is € 417,4 miljoen en het programma infrastructuur verkeer en openbaar vervoer is € 108,6 miljoen. Het programma economisch vestigingsklimaat is begroot op € 5,1 miljoen. Voor overhead is € 6,7 miljoen opgenomen. Aan de risicoreserve financiering OV-bedrijven wordt € 1,5 miljoen toegevoegd. *Inkomsten MRDH* De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer. *Versterken economisch vestigingsklimaat* Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2021 is € 2,72. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat. Van de inwonersbijdrage is maximaal € 1,14 bestemd voor de apparaatslasten. Het restant van deze bijdrage is bestemd voor concrete maatregelen en subsidies die bijdragen aan het versterken van de regionale economische ontwikkeling en innovatie.
Vermogenspositie	31-12-2021 / 31-12-2020 Eigen vermogen € 32.507.907 / € 30.206.327 Vreemd vermogen € 1.435.141.064 / € 1.472.506.678
Bestuurlijk belang gemeente	*Gemeentelijke vertegenwoordiging* De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder Ten Have is op basis van zijn portefeuille in het college qualitate qua lid van de

	Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat. De raadsleden mevrouw E.C. Snethlage-Barnard en de heer A.J. Gebben zijn benoemd in de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. Mevrouw D. Langeveld en de heer T.A. Buitelaar zijn benoemd in de adviescommissie Vervoersautoriteit. Het raadslid de heer R.H.P. Ringeling is benoemd in de Rekeningencommissie. Op basis van de uitkomst van de tussentijdse evaluatie is in Midden-Delfland de Bestuurlijke Regiegroep MRDH ingesteld. Dit is een inhoudelijk afstemmingsoverleg tussen de raadsleden uit de adviescommissie, de collegeleden en ambtelijk adviseurs. *Inhoudelijk belang* De formele taken van de gemeenschappelijke regeling MRDH zijn verlengd lokaal bestuur. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de economische potentie binnen de regio groter is dan de feitelijke situatie. Doelstelling van de huidige samenwerking is om vanuit het faciliteren van de versterking van het economische vestigingsklimaat, met ondersteuning van een verbeterde bereikbaarheid, de regionale economie hoger dan gemiddeld te laten groeien. Dit moet een duurzame en innovatieve ontwikkeling zijn gebaseerd op de Roadmap Next Economy. De lokale economie profiteert van een regionale economische groei. In het bijzonder geldt dit voor de Greenport. Uitwerking van deze doelstelling voor de periode 2019-2022 is vastgelegd in de Strategische Agenda MRDH (vastgesteld Algemeen Bestuur op 12 juli 2019). Het verbeteren van de bereikbaarheid is erop gericht dat inwoners beter gebruik kunnen maken van regionale voorzieningen. Extra aandachtspunt is om de financiering van het openbaar vervoer en voor Midden-Delfland beschikbaar blijven van een publieke vervoersvoorziening. Deze voorziening is van direct belang voor inwoners van Midden-Delfland en vice versa kunnen de omliggende stedelingen beter gebruik maken van de recreatieve faciliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland. Naast de formele taken is de gemeentelijke inzet erop gericht om de MRDH meer te benutten als een netwerkorganisatie. De grootschalige maatschappelijke opgaven zoals de verstedelijking, bereikbaarheid en klimaatadaptatie vragen een integrale regionale benadering waar taken op het gebied van ruimte, wonen en landschap onderdeel van moeten zijn. De MRDH kan als netwerkverband van 23 gemeenten op deze onderdelen zorgen voor onderlinge afstemming en overleg met provincie en Rijk. Op termijn kunnen de huidige taken van de Landschapstafel Hof van Delfland overgaan naar een informele vorm van netwerksamenwerking binnen de MRDH.
Eventuele risico's	Binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat zijn geen financiële risico's bekend. Subsidies worden toegekend aan de gemeente op basis van de beschikbare financiële middelen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gereedmelding en financiële afwikkeling van subsidies waar zij penvoerder voor zijn. Binnen de programma's 'Exploitatie verkeer en openbaar vervoer' en 'Infrastructuur en openbaar vervoer' is het risico dat vanuit het Rijk onvoldoende middelen voor de BDU worden toegekend. Hierdoor is de regio onvoldoende in staat om te investeren in de kwaliteit en kwantiteit van het openbaar vervoer en infrastructurele maatregelen aan het wegennet. Hierdoor kan niet aan de doelstellingen van de bereikbaarheid worden voldaan en remt dit de economische ontwikkeling en beïnvloedt dit op een negatieve wijze het economisch vestigingsklimaat.
Overige informatie	

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen: 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. 2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn: - Het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; - Het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweerzorg); - Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; - Het instellen en in stand houden van een brandweer; - Het instellen en in stand houden van een GHOR; - Het voorzien in de meldkamerfunctie; - Het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.
Financieel belang gemeente	De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Ongeveer 88% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,73% voor haar rekening. In 2021 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland €1.102.147.
Bestuurlijk belang gemeente	De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.
Vermogenspositie	31-12-2021* 31-12-2020 Eigen Vermogen x € 8.193.000 Vreemd Vermogen x € 118.671.000 * *Jaarrekening nog niet beschikbaar/vastgesteld*
Eventuele risico's	De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke taken op het gebied van de brandweerzorg, het ambulancevervoer, de rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel. Wat zijn de beleidsvoornemens? De Veiligheidsregio streeft naar efficiencyverbetering waardoor de veiligheid in de regio toeneemt en voorts dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De VRH voert haar taken nog steeds uit overeenkomstig de eerder geformuleerde ambities. Met die ambities hebben de gemeenten ingestemd. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde.

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig Thuis (VT)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De GR GGD en VT Haaglanden stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. De gemeenten dragen deels bij op basis van een bedrag per inwoner en deels op basis van historisch gebruik. Sommige specifieke taken, zoals kinderopvang (Tokin) en lijkschouw worden op basis van p*q afgerekend. Daarnaast kunnen er lokale taken apart worden ingekocht bij de GGD.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg, WMO en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Vermogenspositie	Niet van toepassing, het betreft een dienstverleningsmodel.
Eventuele risico's	Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting of reeds ingediende begrotingswijziging. Dit tenzij er acuut sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinaties ter afwending van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvang of lijkschouwing). Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u> Efficiënter en effectiever regelen van de taken uit de WPG en veiligheid bij huiselijk geweld. De GGD voert taken uit die vermeld staan in de Wet publieke gezondheid (met uitzondering van jeugdgezondheidszorg zoals bedoeld in artikel 5, tweede lid onder a tot en met d), alsmede de taken die bij of krachtens andere wetten aan de GGD worden opgedragen en overige taken waarvan het algemeen bestuur heeft besloten dat zij tot het takenpakket behoren. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de (publieke) gezondheid van de bevolking. In 2021 zou er daarnaast, op basis van de nieuwe landelijke gezondheidsnota en het nationaal preventie akkoord een lokale visie geschreven worden. Dit heeft zijn beslag gekregen in het lokaal preventieakkoord met daarin opgenomen 5 thema's: verantwoord alcohol gebruik, rookvrije omgeving, gezonde voeding, bewegen en mentaal welzijn. Veilig Thuis, bij wet het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, voert de volgende taken uit: opstellen veiligheidsplan naar aanleiding van meldingen, geven van advies aan burgers en professionals, coördineren van tijdelijk huisverboden, geven van voorlichting aan ketenpartners, uitvoeren radarfunctie en monitoring. Daarnaast kent de regio een regionale visie huiselijk geweld 2019-2022. Hieraan zit ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld. De aanhoudende coronapandemie heeft invloed gehad op de uitvoering van de taken van de GGD en VT. Zo ook voor wat betreft het organiseren en uitvoeren van lokale activiteiten op de thema's gezondheid en huiselijk geweld. Twee keer per jaar ontvangt de gemeente over de voortgang een bestuursrapportage van het bestuur van de Gr GGD en VT Haaglanden. Daarnaast ontvangt de gemeente elk jaar een voorjaarsbrief voorafgaand aan de nieuwe begroting.

Naam	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoering organisatie met één verantwoordelijk bestuur.
Doelstelling	Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Het belang in de verbonden partij van Midden-Delfland is 1,69%.
Bestuurlijk belang gemeente	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. Het bestuur bestaat uit drie leden. Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en Westland zijn vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Eventuele risico's	Omdat het Inkoopbureau zelf niet beschikt over een weerstandsvermogen dient rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 7.800 (1,69%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, €463.637).
Overige informatie	Wat willen we bereiken met de deelname aan de GR? Het Servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het Sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van de Jeugdzorg.
Vermogenspositie	31-12-2021 Eigen vermogen € 84.000 Vreemd vermogen € 1.338.000

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer, acquisitie en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m1 bij aan de gemeente Delft. Het totaal aan overgebrachte archieven in 2021 bedroeg 285 m1. De kosten voor 2020 zijn € 26.463 geweest.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995. Wat zijn de beleidsvoornemens? Door gebruik te maken van de archiefbewaarplaats van de gemeente Delft, waarbij de archivaris van Delft tevens is aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. De gemeente Delft is voornemens de GR te gaan herzien vanwege de digitale ontwikkelingen en de inrichting van het e-depot.

Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteambtenaren. De bijdrage voor 2021 bedraagt ongeveer € 20.000. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen bijgedragen in de projectkosten voor opgravingen.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Wat zijn de beleidsvoornemens? Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	De ODH voert als omgevingsdienst voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer een overeengekomen wettelijk en aanvullend takenpakket uit. Controle van de landelijke regelgeving en lokaal beleid is belegd bij de ODH. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage te leveren aan een constante en eenduidige uitvoering van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) in de regio. Raming van de gemeentelijke bijdrage vindt plaats op de verwachte inzet. Afrekening gebeurt op daadwerkelijk gepleegde inzet en gemaakte kosten. De ODH bouwt geen extra reserves op. Jaarlijks vindt met alle deelnemers een afrekening plaats, waardoor de structurele baten en lasten met elkaar in evenwicht zijn.		
Vermogenspositie		31-12-2021	31-12-2020
	Eigen Vermogen	€ 1.817.085	€ 1.071.385
	Vreemd Vermogen	€ 19.539.936	€ 18.667.793
Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur.		
Eventuele risico's	De ODH streeft er naar om de impact van risico's te minimaliseren. Dit betekent dat een weerstandscapaciteit beoogd wordt die tenminste het predicaat 'voldoende' krijgt. Dat komt neer op een gewenst ratio voor de weerstandscapaciteit tussen de 1,0 en 1,4. In de begroting 2021 ODH is het weerstandsvermogen € 1.071.400; ratio is 1,05.		

	Aandachtspunten voor de risicobeheersing zijn een stijging van de personeelskosten als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt en de generieke CAO-stijging. Daarnaast is de invoering van de Omgevingswet in 2022 een potentieel risico door de overheveling van provinciale taken op het terrein van bodem en invoering van nieuwe gemeentelijke taken (inhoudelijk programma 7). Onbekend is of het Rijk bij deze wetswijziging zorgdraagt voor een budgettair neutrale invoering van de controle- en overige uitvoeringstaken door de ODH.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groenblauwe wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering. De laatste jaren worden nieuwe taken vanuit het Rijk toegevoegd aan de basistaken van de ODH. Een voorbeeld daarvan is het toezicht op de Europese Energie Efficiency richtlijn (EED) en de informatieplicht energiebesparing. Niet voor al deze taken kan ruimte gevonden worden binnen de bestaande capaciteit van de ODH. In 2019 is een eenmalige bijdrage door het Rijk verstrekt in de algemene uitkering voor de implementatie hiervan. Door toevoeging van nieuwe en uitbreiding van bestaande wettelijke taken is sprake van een stijging van de gemeentelijke bijdrage.

Naam	**Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex**		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Per aansluiting wordt een bijdrage gerekend voor het geheel van afvalinzameling en –verwerking op basis van een DVO.		
Vermogenspositie		31-12-2021	31-12-2020
	Eigen Vermogen	€ 4.643.000	€ 4.565.000
	Vreemd Vermogen	€ 35.822.00	€ 43.363.000
Bestuurlijk belang gemeente	Vanuit het college is Midden-Delfland vertegenwoordigd in het bestuur van Avalex en in het werkgeversoverleg.		
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (GFT, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	Wij willen met de samenwerking een efficiënte en doelmatige invulling geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afval- en grondstoffen inzameling. Wij maken met Avalex toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van te leveren producten en diensten. De afspraken worden vastgelegd in een Dienst Verleningsovereenkomst. In 2021 zijn wij in Schipluiden en Maasland van start gegaan met het ledigen van minicontainers met inzet van de zijbelader van Avalex. De resultaten waren goed. Bewoners hebben actief geholpen om de invoering een succes te maken.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal).
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Evides. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.
Vermogenspositie	31-12-2021 / 31-12-2020 Eigen Vermogen € 558,2 miljoen / € 535,2 miljoen Vreemd Vermogen € 754,5 miljoen / € 713,0 miljoen
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van ongeveer € 1 miljoen op de balans staan.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet. Wat is er bereikt? De deelnamen in de B.V. GBE heeft geresulteerd in een dividenduitkering over 2021 van € 12,45 miljoen. Hiervan ontvangt de gemeente Midden-Delfland op basis van haar deelnemingspercentage een bedrag van € 161.378.

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50.
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.
Vermogenspositie	31-12-2020 / 31-12-2021 Eigen Vermogen € 5.097 miljoen / € 5.062 miljoen Vreemd Vermogen € 155.262 miljoen / € 143.995 miljoen Achtergestelde schulden € 35 miljoen / € 36 miljoen
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld met een solvabiliteitsratio stabiel op hoog niveau; Tier 1-ratio op 39%.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Wat is er bereikt? Over 2021 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 236 miljoen (2020: € 221 miljoen). BNG Bank heeft besloten het uitkeringspercentage over 2021 eenmalig te verhogen van 50% naar 60%, wat neerkomt op een dividenduitkering van EUR 127 miljoen. Voor Midden-Delfland betekent dit een dividend uitkering 2021 van 48.594 aandelen x € 2,28 per aandeel is € 110.794 in 2022.

Naam	N.V. Juva
Vestigingsplaats	Poeldijk
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Financieel belang gemeente	N.V. Holding Westland Infra is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal).
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. De portefeuillehouder Financiën is commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.
Vermogenspositie	31-12-2021 * — 31-12-2020 Eigen vermogen — xxx — € 138.105.000 Vreemd vermogen — xxx — € 124.167.000 **cijfers voor 2021 zijn nog niet bekend* Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans. De jaarrekening 2020 voorlopig ontvangen om te verwerken in onze jaarrekening 2020. Op 28 mei 2021 wordt deze door de RvC besproken en op 30 juni 2021 wordt de jaarrekening vastgesteld in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Met de deelname in N.V. Holding Westland Infra is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Westland Infra opereert volgens de vastgestelde Netbeheer^{+} strategie. Netbeheer^{+} houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven. Voor het grootste deel van haar inkomsten is Westland Infra afhankelijk van de gereguleerde netwerktarieven. Deze regulering is in handen van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Aangezien netbeheerders veelal investeringen moeten doen voor de lange termijn, is zekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten op lange termijn belangrijk.

Naam	Coöperatie Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG)
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak tussen gemeenten en provincie is dat de bijdragen die voor het Recreatieschap Midden-Delfland beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatie. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage (prijspeil 2017 € 37.732) en de pachtopbrengsten vanuit de overdracht van gronden van het Recreatieschap Midden-Delfland (€ 37.761). Het totaalbedrag van gemeente Midden-Delfland komt hiermee op € 75.479 op jaarbasis. In het kader van de harmonisatie van bijdragen wordt door de bestuurlijk trekker een voorstel in coöperatieverband uitgewerkt. Naar verwachting is op termijn sprake van een forse stijging van onze bijdrage.

Vermogenspositie	De coöperatie vereniging is in het vierde kwartaal 2017 opgericht. Het vermogen komt voort uit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Deze overdracht van de gronden en de vermogens aan de gemeenten heeft plaats gevonden. 31-12-2021 31-12-2020 Eigen Vermogen € 4.725.569 € 4.647.539 Vreemd Vermogen € 4.408.431 € 4.389.937
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatie is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.
Eventuele risico's	Een financieel risico is de mogelijke forse stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van de harmonisatie. Een ander risico is het vraagstuk onder welk belastingregime de werkzaamheden van de CBG verricht moeten worden. In het bijzonder gaat het dan om de vennootschapsbelasting. Een extern kantoor geeft aan dat de financiële oplossing acceptabel is. De belastingdienst heeft ingestemd met de oplossing. Een derde risico is de toenemende druk op groen dichtbij de stad (en een landschap met kwaliteit). In 2021 is mede door de coronamaatregelen de recreatiedruk op het groene landschap verder toegenomen. Door het eerdere terugtrekken van LNV en daarna ook de Provincie Zuid-Holland uit het Recreatieschap Midden-Delfland (de bijdrage neemt in 2021 af van € 148.700 naar € 111.500 tot 2025) nemen de financiën voor het beheer af. Vanaf 2025 is de provinciale bijdrage aan het beheerbudget van alle schappen in Zuid-Holland nog onzeker. De behoefte aan structurele financiering voor ontwikkelingen en beheer brengen wij in diverse gremia onder de aandacht. Een voorbeeld hiervan is het actief binnen de MRDH meewerken aan een onderzoek van de Leerstoel Gebiedsontwikkeling TU Delft dat is gericht op onderzoek naar instrumenten en een traject hoe deze instrumenten toegepast te krijgen binnen de regio en/of provincie vanuit een wijziging van het landelijk en regionaal beleid. Beheersmatig risico is de versnippering van eigendom en onderhoud van gronden bij de diverse partijen en overheden. Deze versnippering staat een doelmatig en efficiënt beheer in de weg. Binnen de CBG wordt gewerkt aan een systeem waarbij gronden op een gelijke manier worden onderhouden en het herverdelen van eigendommen, waardoor gronden meer aaneengesloten per eigenaar onderhouden worden.
Overige informatie	Wat willen we met deelname bereiken? Deelname aan de coöperatie heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties te zorgen voor een doelmatige en rechtmatige uitvoering van beheer- en onderhoudstaken van de groengebieden in het landschap van Midden-Delfland. De samenwerking in de coöperatieve vereniging richt zich hierbij op de volgende gemeentelijke kernpunten: - Integrale samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud van het landschap van Midden-Delfland, waaronder vallen de recreatieve-, agrarische - en natuurgebieden; - Bijdragen aan het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland; - Een beleidsarme beheersorganisatie voor het gebied dat in eigendom is van overheden met korte bestuurlijke en ambtelijke lijnen; - Een efficiënte en rechtmatige besteding van publieke middelen; - Inschakelen van lokale partijen bij beheer en onderhoud, waarbij de deelnemers aan de coöperatie binnen de regelgeving voor aanbesteding keuzevrijheid hebben.

3. Stichtingen en verenigingen

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft de gemeente voor elke opgeleverde nieuwe woning in Look-West en Look-West Noord € 1.361 bijgedragen aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018-2023.
Vermogenspositie	31-12-2021* 31-12-2020 Eigen vermogen € x € 11.684.855 Vreemd vermogen € x € 10.746 * *Jaarrekening nog niet beschikbaar/vastgesteld*
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is de portefeuillehouder Midden-Delfland en groen.
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland®2025. De melkveehouderij als belangrijke pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting en gemeente, te weten: - Instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - Verbetering van de relatie stad en platteland. Wat zijn de beleidsvoornemens? Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Samen met de stichting wordt gewerkt aan de concretisering van de doelstellingen waarbij ook gewerkt wordt aan de verwaarding van de producten van het agrarisch cultuurlandschap: hoe kan de meerwaarde van deze producten op het gebied van natuur en landschap in de stad vermarkt worden en daarmee de stad-land relatie verstevigen.

Naam	Stichting Businesspark Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is nu € 6.327,50 en kan oplopen tot € 10.000.
Vermogenspositie	31-12-2021* 31-12-2020 Eigen Vermogen € x € 31.705,00 Vreemd Vermogen € x € 24.880,00 * *Jaarrekening nog niet beschikbaar/vastgesteld*
Bestuurlijk belang gemeente	De stichting betreft regionale samenwerking tussen de gemeenten Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Delft, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland op het gebied van bedrijventerreinen. Regionale samenwerking en afstemming vergroten de slagkracht bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen en gaat onderlinge regionale concurrentie tegen.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Overige informatie	Wat zijn de beleidsvoornemens?

	Het businesspark Haaglanden is een samenwerkingsverband op het gebied van de ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De huidige deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Delft, Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg. De gemeenten en bedrijvenschappen zijn op dit moment ieder individueel beleidsmatig, financieel en juridisch verantwoordelijk voor de bedrijventerreinen die onder de vlag van het Businesspark Haaglanden worden uitgegeven en ontwikkeld. Wat willen we met deelname bereiken? Versterken van de regionale samenwerking tussen de deelnemende gemeenten op het gebied van bedrijfshuisvesting ten behoeve van het behouden en vestigen van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid in de Haagse regio.

Naam	**Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland**
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden. De gemeente Midden-Delfland vervult de ambtelijke en financiële ondersteuning van de Stichting. De burgemeester is voorzitter van de Stichting Landschapstafel Hof van Delfland. De gemeenten Maassluis en Pijnacker-Nootdorp zijn de andere twee bestuurders.
Vermogenspositie	31-12-2021* 31-12-2020 Eigen Vermogen € 325.902,06 € 182.500,00 Vreemd Vermogen € 0 € 0 *De Landschapstafel Hof van Delfland is per 01-01-2021 in liquidatie. De gemeente Midden-Delfland voerde voor deze informele samenwerking de financiële administratie. Iedere gemeente betaalde een vast bedrag voor deze regionale samenwerking op het terrein van groene landschappen en recreatie. De resterende financiële middelen zijn bij de gemeentelijke jaarrekening 2020 overgedragen aan het Landschapsfonds. De bestedingsdoelen zijn vanuit de liquidatie afspraken geoormerkt.
Bestuurlijk belang gemeente	De stichting is eind 2017 opgericht door de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp. Andere leden van het bestuurlijk overleg van de voormalige Landschapstafel Hof van Delfland kunnen toetreden tot de stichting. Daarnaast vormen deze partijen gezamenlijk het bestuurlijk platform van de statutaire vereiste adviesraad van het stichtingsbestuur. Besluitvorming van het bestuur is gekoppeld aan een instemmend advies, zoals bij het toekennen van eventueel niet geoormerkte bijdragen aan projecten. Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het groenblauwe regionale landschap. Hierbij kan het 'instrument' stichting eventueel gebruikt worden bij het benutten van instrumenten die voortkomen uit het onderzoek dat de Leerstoel Gebiedsontwikkeling TU Delft verricht in opdracht van de MRDH. Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen. Het gaat hierbij om bijdragen van particuliere organisaties en bedrijven. Tevens kunnen financiële middelen voor landschappen vanuit overheidsprojecten tijdelijk geoormerkt gereserveerd worden bij de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland. Daarbij gaat het onder meer om compensatie van ruimtelijke-economische projecten. De Stichting voert een reactief beleid. Dit houdt in dat vanuit de regionale Landschaptafels, samenwerkende en individuele gemeenten, organisaties en bedrijven projecten geïnitieerd dienen te worden. De Stichting kan dan

	vanuit haar doelstelling en binnen de statuten ingezet worden als ondersteuning bij de financiering. De stichting heeft geen eigen financiële middelen, wat als consequentie heeft dat de initiërende partij zorg dient te dragen voor financiële middelen die vanuit de Stichting via doorsluizen beschikbaar kunnen worden gesteld of dat vanuit andere partijen generieke subsidies of bijdragen voor de groene landschappen beschikbaar komen, zoals groensubsidies of compenserende middelen bij ruimtelijke projecten.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Het bestuur van de Stichting kan slechts middelen aan projecten toekennen, voor zover de Stichting daar ook daadwerkelijk de beschikking over heeft.
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die: a. De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; b. De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; c. De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.

2.4.3 Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is een vast onderdeel van de begroting en de jaarrekening. In deze paragraaf geven wij u informatie over:

- De visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting;
- Relevante ontwikkelingen en kaders waarbinnen wij ons grondbeleid uitvoeren;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de lopende projecten en activiteiten;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves in relatie tot de risico's die zich binnen projecten voordoen.

Met onderstaande informatie voldoen wij aan de eisen die artikel 16 van het BBV stelt aan deze paragraaf.

Grondbeleid

Het grondbeleid is geen doel op zich, maar draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen binnen onze begroting die het ruimtelijke beleid bepalen. Het gaat hierbij om wonen, economische ontwikkeling, openbare ruimte/ infrastructuur, recreatie en natuur. Meer specifiek gaat het om het realiseren van woningbouw, werklocaties (bedrijven-detailhandel-kantoren), versterking van de glastuinbouw, horeca en sociale voorzieningen gerelateerd aan onderwijs, zorg, sport en cultuur.
Als gemeente kunnen wij bij het uitvoeren van grondbeleid verschillende rollen kiezen. Er zijn grofweg drie keuzes als het gaat over het realiseren van gewenste bestemmingen: actief, faciliterend of publiek-private samenwerking Bij actief grondbeleid kiezen wij als gemeente voor een ondernemende, risicodragende rol bij gebiedsontwikkeling. Wij produceren bouwrijpe grond voor uitgifte en richten de openbare ruimte in, al dan niet in samenwerking met andere partijen. Bij faciliterend grondbeleid kiezen wij voor een faciliterende rol. Wij stellen randvoorwaarden op, zodat initiatiefnemers op eigen grond een ontwikkeling kunnen realiseren. Onze rol is hierbij beperkt tot het faciliteren van bestemmingsplanprocedures en aanleg/afname van voorzieningen van openbaar nut. De risico's zijn voor de initiatiefnemer en de inspannings- en investeringskosten verhalen wij middels een anterieure overeenkomst op de initiatiefnemer. Aanvullend hierop zijn ook tussenvormen mogelijk waarbij actief en faciliterend grondbeleid verstrengeld zijn. Er is dan sprake van publiek private samenwerking (PPS). Ook bij deze samenwerking zijn verschillende vormen mogelijk.

Nota Grondbeleid

De Nota grondbeleid (2019) vormt het beleidskader waarmee we richting geven aan de wijze waarop wij onze rol kiezen en uitvoeren door middel van eenduidige kaders. In de Nota staan de voor- en nadelen van de verschillende rollen beschreven en dat facilitair grondbeleid ons primaire uitgangspunt is. We gaan er hierbij vanuit dat de doelstellingen helder beschreven zijn en initiatiefnemers in veel gevallen zelf in staat zijn om de gewenste ontwikkelingen ter hand te nemen. In die gevallen waarbij ontwikkelingen niet spontaan tot stand komen is er de mogelijkheid om over te gaan op actief grondbeleid. De vraag of de ontwikkeling/ gemeentelijke doelstellingen belangrijk genoeg zijn om als gemeente de risico's te dragen staat hierbij centraal voor het al dan niet afwijken van het primaire uitgangspunt.

Het speelveld

De gemeentelijke woningmarkt

Op basis van cijfers van het CBS zijn er vanaf 2018 tot 2022 in totaal 216 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad van onze gemeente. Dit is een gemiddelde van 54 woningen per jaar. De woningvoorraad begin 2018 was 7.836 en op basis van de voorlopige cijfers is de woningvoorraad eind 2021 gegroeid tot 8.052. We zien aan de interesse voor onze gemeentelijke projecten dat de behoefte aan woningen hoog blijft. Leidraad bij nieuwe ontwikkelingen zijn de vastgestelde beleidskaders.

Wet- en regelgeving

Voor gemeenten en provincies is de regelgeving voor het opstellen van begrotings- en jaarverantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Deze regelgeving wordt uitgewerkt in notities door de Commissie BBV. Deze notities bevatten stellige uitspraken en aanbevelingen op het gebied van grondbeleid.

Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vennootschapsbelasting overheidsondernemingen in werking getreden. Indien een 'cluster aan activiteiten' binnen de gemeente in fiscale zin kwalificeert als onderneming dan is over de winst die in dat cluster wordt behaald in beginsel 25% vennootschapsbelasting aan de staat verschuldigd. Op basis van de meest recente inschatting zijn we niet vennootschapsbelastingplichtig.

Gemeentelijk beleid

Grondprijs(beleid)

Vanuit het oogpunt van staatssteun is het belangrijk dat we voor bouwrijpe grond een marktconforme grondprijs vragen. Dit doen we door jaarlijks de grondprijzen per project te herzien op basis van actuele waardebepalingen. Dit gebeurt al dan niet middels een taxatie, de residuele grondwaarde- of vergelijkingsmethode. Wij kiezen ervoor om onze grondprijzen niet vast te leggen in een grondprijsbeleid, maar per project de marktconforme grondprijs te bepalen zodat wij per project maatwerk kunnen bieden en onze onderhandelingspositie behouden.

Winstneming

Conform het BBV moeten winsten uit de grondexploitatie worden genomen als daar voldoende zekerheid over bestaat. Deze verplichting is gebaseerd op het realisatiebeginsel. De berekening van de omvang van de winst geschiedt volgens de percentage-of-completion methode (POC). De winsten uit de grondexploitaties (tussentijds en/of bij afsluiting) worden toegevoegd aan de Reserve Grondexploitatie.

Verliesneming

Conform het BBV moeten wij voor grondexploitaties met een negatief exploitatieresultaat direct het volledige verlies nemen. Verliesnemingen worden gedekt uit de voorziening 'tekorten grondexploitaties'. Tekorten zijn in het verleden gedekt uit de algemene middelen (Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten). Uitgangspunt is dat deze dotatie wordt teruggestort vanuit de Reserve Grondexploitatie naar de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten, indien en voorzover het saldo van de Reserve Grondexploitatie dit toelaat. Voorzichtigheidshalve hebben we dit niet opgenomen in de begroting.

Kostenverhaal

Uitgangspunt is dat kosten die wij maken om een project te ontwikkelen worden goedgemaakt door het project. Voor actief grondbeleid betekent dit dat de kosten onderdeel uitmaken van de verkoopprijs van bouwrijpe grond. Bij faciliterend grondbeleid ligt dat anders. Om de gemeentelijke kosten op de initiatiefnemers te verhalen sluiten wij in principe een anterieure overeenkomst. Voor grote ruimtelijke initiatieven willen we vooruitlopend op de anterieure overeenkomst een intentieovereenkomst met de initiatiefnemer sluiten, zodat we ook in de intentiefase de onderzoekskosten kunnen verhalen.

Ambities

In het collegeprogramma (2018-2022) hebben wij de ambitie uitgesproken om totaal 700 woningen te realiseren. Kijkend naar de cijfers van het CBS hebben wij vanaf 2018 216 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd. Kijkend naar de lopende grondexploitaties en particuliere projecten staan er de komende jaren circa 348 woningen op de planning. We werken er aan om de ambities voor wat betreft de kwantitatieve en kwalitatieve opgave waar te maken.

Projecten

Actief grondbeleid

Ieder jaar worden de lopende grondexploitatieberekeningen en projecten in voorbereiding geactualiseerd en ter vaststelling aangeboden aan de raad. Dit gebeurt voor de vaststelling van de jaarrekening. De raad wordt dan expliciet om besluitvorming gevraagd. Voor de actualisatie van de berekeningen is gebruik gemaakt van de volgende parameters:

- Kostenstijging civiel (incl. sloop en sanering): 2,5% (2024 e.v. 2%)
- Kostenstijging voorbereiding en toezicht (plankosten): 2,2% (2024 e.v. 2%)
- Opbrengstenstijging woningbouw: 2,8% (2024 e.v. 1,8%)
- Rekenrente: 0%

De gehanteerde parameters zijn gebaseerd op de Notitie parameters 2021, opgesteld door een deskundig bureau.

Resultaten grondexploitatie

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 1-1-2021	gerealiseerd 2021			Boekwaarde 31-12-2021
		inkomsten	uitgaven	resultaatneming	
Operationeel					
Kreekzone*	€ 1.896.253	€ 16.270	€ 638.319	€ -622.049	€ 1.274.204
Keenenburg V	€ -733.399	€ -	€ 1.974.057	€ -1.974.057	€ -2.707.456
Ruimte voor Ruimte	€ -3.183.607	€ 23.000	€ 379.191	€ -356.191	€ -3.539.798
Centrum Den Hoorn	€ -1.745.061	€ -	€ 152.013	€ -152.013	€ -1.897.074
Vastgoedzone	€ -4.041.556	€ 8.582.000	€ 127.362	€ 8.454.638	€ 4.413.082
Bedrijventerreintjes Hooipolder**	€ 357.312	€ -	€ 17.936	€ -17.936	€ 339.376
Centrum Maasland	€ -403.712	€ -	€ 57.914	€ -57.914	€ -461.626
Woudselaan	€ -2.627.895	€ 19.980	€ 10.626	€ 9.354	€ -2.618.540
	€ -10.481.665	**€ 8.641.250**	**€ 3.357.417**	**€ 5.283.834**	**€ -5.197.831**

Bouwgronden in exploitatie	prognose			verlies-voorziening 2021	(Tussentijdse) winstneming 2021
	inkomsten (incl. index)	uitgaven (incl. index)	eindwaarde saldo		
Operationeel					
Kreekzone*	€ 879.799	€ 1.285.836	€ 868.168		€ 534.000
Keenenburg V	€ 4.630.738	€ 2.570.013	€ -646.731	€ -23.000	
Ruimte voor Ruimte	€ 5.101.453	€ 2.181.640	€ -619.985	€ 62.000	
Centrum Den Hoorn	€ 3.067.261	€ 2.344.367	€ -1.174.180	€ 4.000	
Vastgoedzone	€ -	€ 846.929	€ 3.566.153		€ 2.982.500
Bedrijventerreintjes Hooipolder**	€ 998.215	€ 452.943	€ 884.648		
Centrum Maasland	€ 352.202	€ 282.641	€ -392.066	€ 20.000	
Woudselaan	€ 4.056.569	€ 1.382.002	€ 56.027		
	€ 19.086.237	**€ 11.346.372**	**€ 2.542.034**	**€ 63.000**	**€ 3.516.500**

** boekwaarde 1-1-2021 en eindwaarde inclusief € 1.329.000 tussentijdse winstneming. Eindwaarde totaal € 2.197.168.*
*** boekwaarde 1-1-2021 en eindwaarde saldo inclusief € 282.000 tussentijdse winstneming. Eindwaarde totaal € 1.166.649.*

Faciliterend grondbeleid

Wij verhalen kosten in beginsel op de initiatiefnemers. Deze gemeentelijke kosten worden op de balans als vordering geboekt.

Samenwerkingsverbanden

De financiële gevolgen van de deelname Harnaschpolder worden nader toegelicht in de paragraaf 'verbonden partijen'.

Ontwikkellocaties

Als gemeente bezitten wij strategische gronden die in de toekomst wellicht in ontwikkeling kunnen worden genomen. Deze eigendommen staan op de balans als materiële vaste activa met als uitgangspunt de boekwaarde of lagere marktwaarde. Op dit moment betreft dit de volgende locaties:

- Doelpad 5 (voormalig Euterpe)
- Maaslandse Poort (voormalige Kistenfabriek)

Uitgangspunt voor deze locaties is verkoop aan derden en daarmee faciliterend grondbeleid. Wanneer wij er uiteindelijk toch voor kiezen om deze gronden als gemeente actief te ontwikkelen dan zal dit leiden tot het openen en vaststellen van een grondexploitatie.

Risicoprofiel

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal project specifieke risico's - is schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grondexploitaties (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een totaalbedrag waarbij bij de beoordeling in aanmerking wordt genomen of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de Reserve Grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's.

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico's € 2,4 miljoen bedragen. We storten dit bedrag in de Reserve Grondexploitaties, zodat we (mogelijk) op termijn geen aanvullende middelen uit de algemene reserve nodig hebben.

De Reserve Grondexploitaties

Wij hebben voor de grondexploitaties een Reserve Grondexploitaties ingesteld. Hier worden (tussentijdse) winstnemingen uit grondexploitaties aan toegevoegd en onttrekkingen (verliesnemingen) gedaan ten behoeve van nadelige plannen.

Op basis van onderstaande tabel kan opgemerkt worden dat wanneer de Reserve Grondexploitaties zich ontwikkelt conform de bij de herziening opgenomen prognoses (€ 5,3 miljoen) er naar verwachting financiële ruimte ontstaat om het beslag per 31-12-2021 op de Algemene Reserve dividenden en huuropbrengsten (€ 4,3 miljoen) op termijn volledig terug te storten. Het op termijn terugvloeien van het positieve saldo van de grondexploitaties is echter niet in de begroting opgenomen. Hierdoor lopen we geen risico als de prognoses tegenvallen en het positieve saldo van de grondexploitaties uiteindelijk lager uitvalt.

Om financiële schommelingen ten opzichte (van de reserves) van de algemene middelen te beperken hebben we er dit jaar voor gekozen een deel van het positieve jaarresultaat (€ 3,5 miljoen) op te nemen binnen de Reserve Grondexploitaties bestemd voor afdekking van de risico's binnen de grondexploitaties. Het gaat hierbij om een bedrag van € 2,4 miljoen. Het resterende bedrag van € 1 miljoen storten we (alvast) terug naar de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (algemene middelen). Het beslag op de algemene middelen verlagen we hierdoor van € 4,3 miljoen naar € 3,3 miljoen.

Verloop Reserve Grondexploitaties*		
Stand Reserve Grondexploitaties per 31-12-2020		**€ -706.000**
Storting naar Algemene Reserve Dividenden en huuropbrengsten		
Onttrekkingen		€ 706.000
Stand Reserve Grondexploitaties per 1-1-2021		**€ -**
Verhogen verliesvoorziening Centrum Den Hoorn	€ -4.000	
Verhogen verliesvoorziening Ruimte voor Ruimte	€ -62.000	
Verhogen verliesvoorziening Centrum Maasland	€ -20.000	
Toevoegingen		
Tussentijdse winstneming Kreekzone	€ 534.000	
Tussentijdse winstneming Vastgoedzone	€ 2.982.500	
Afname verliesvoorziening Keenenburg V	€ 23.000	
Totaal Reserve Grondexploitaties per 31-12-2021		**€ 3.453.500**
Storting naar Algemene Reserve Dividenden en huuropbrengsten		€ 1.000.000
Totaal Reserve Grondexploitaties per 1-1-2022**		**€ 2.453.500**

Reserve Grondexploitaties tot einde looptijd op basis van huidige verwachting***		€ 5.267.997

Beslag vanuit Reserve Grondexploitatie op Algemene Reserve Dividenden 1-1-2021		**€ -4.399.000**
Toevoeging vanuit afwikkeling Grondexploitaties 2020		€ 114.000
Toevoeging vanuit Reserve Grondexploitaties 2021		€ 1.000.000
Beslag vanuit Reserve Grondexploitatie op Algemene Reserve Dividenden 1-1-2022		**€ -3.285.000**

*Huidige terugstorting vanuit Reserve Grondexploitaties (niet opgenomen in begroting)****		€ 1.000.000
*Mogelijk toekomstige terugstorting vanuit Reserve Grondexploitaites (niet opgenomen in begroting*****		€ 4.267.997

* Negatief = onttrekking/ positief= storting

** minimale weerstandscapaciteit op basis van risicoanalyse

*** inclusief Reserve Grondexploitaties per 31-12-2021

**** exclusief het optreden van algemene en projectspecifieke risico's

Grondexploitatie	Boekwaarde 2020 (voor winstname)	Nog te realiseren kosten met index	Nog te realiseren opbrengsten met index	Looptijd	Saldo op eindwaarde
Vastgoedzone	€ -4.033.363	€ 846.929	€ 0	2023	€ 3.566.153
Maaslandse Dam	€ -3.183.607	€ 2.181.640	€ 5.101.453	2025	€ -619.985
Kreekzone	€ 1.896.251	€ 1.285.836	€ 879.799	2026	€ 868.168
Keenenburg V	€ -733.397	€ 2.570.013	€ 4.630.738	2025	€ -646.731
Centrum Den Hoorn	€ -1.745.061	€ 2.344.367	€ 3.067.261	2025	€ -1.174.180
Bedrijfsterreintjes Hooipolder	€ 356.634	€ 452.943	€ 998.215	2024	€ 840.649
Woudselaan	€ -2.627.895	€ 1.382.002	€ 4.056.569	2026	€ 56.027
Centrum Maasland	€ -403.712	€ 282.641	€ 352.202	2023	€ -392.066

2.4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In 2021 is gestart met de actualisatie van het groenbeleidsplan. Dit plan wordt u in 2022 ter vaststelling aangeboden. De overige beheerplannen worden in 2022-2024 geactualiseerd.

In onderstaande tabel het overzicht van de werkelijke exploitatiekosten voor klein en groot onderhoud van de kapitaalgoederen (inclusief kapitaallasten en manuren) en het totaal van de investeringen in 2021.

Taakveld	Klein en groot onderhoud
Wegen	1.263.148
Openbare verlichting	352.678
Kunstwerken (bruggen)	474.162
Riolering	1.452.459
Binnenhavens & doorgaande waterwegen	140.516
Beschoeiingen	163.866
Openbaar groen	1.116.989
Speelplaatsen	165.416
Totalen	**5.129.234**

Daarnaast is in 2021 een bedrag van € 1.855.679 uitgegeven aan nieuwe investeringen van kapitaalgoederen.

Wegen

Op basis van inspecties is er klein onderhoud uitgevoerd aan elementverhardingen en asfalt. Er is regulier planmatig onderhoud aan asfalt uitgevoerd. Met het budget dat in 2021 extra beschikbaar is gesteld is een kleine inhaalslag gemaakt met het achterstallig onderhoud op elementverharding. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor meerdere reconstructies gestart. Aan het beheer en onderhoud van de wegen is in 2021 € 1.263.147 uitgegeven inclusief vaste lasten. De directe uitgaven voor het beheer en onderhoud van de wegen bedroegen € 886.106. In 2020 was dit € 920.188 resp. € 522.790.

De verwachting was dat in 2021 gemiddeld circa 85% van het wegenareaal de beeldkwaliteit A+,A en B (voldoende volgens CROW-norm) zou halen. Met het extra beschikbaar gestelde budget denken we dat we dit percentage gehaald hebben. De exacte cijfers zijn nog niet bekend.

Openbare verlichting

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is uitgevoerd conform de keuzenotitie en het onderhoudsplan. Alle vervangen armaturen zijn voorzien van ledverlichting en wanneer mogelijk ook voorzien van dimmers en Telemanagement. De kosten voor het onderhoud waren in 2021 € 352.678 inclusief vaste lasten. De directe uitgaven voor het laten branden en voor het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare verlichting bedroegen € 238.364. In 2020 was dit € 363.389 resp. € 246.484.

Kunstwerken (bruggen)

Er is conform het beheerplan bruggen 2015-2019 gewerkt om op het gewenste kwaliteitsniveau te blijven. Hiermee was een bedrag van € 474.162 gemoeid. In 2020 was dit € 491.464.

Openbaar groen

Door onder andere de zachte weersomstandigheden blijken de huidige groenbestekken ontoereikend. De bezuiniging op de groenbestekken leidt tot een lagere beeldkwaliteit. Aan het groenonderhoud is in 2021 € 1.116.989 uitgegeven inclusief vaste lasten. De directe uitgaven voor het beheer en onderhoud van het groen bedroegen € 676.013. In 2020 was dit € 1.209.212 resp. € 712.568.

Water
Het onderhoud van de watergangen is uitgevoerd conform het onderhoudsplan en voldoet aan de keur. De kosten voor het onderhoud van de watergangen bedroeg in 2021 € 140.516. In 2020 was dit € 129.171.

Speelvoorziening
Het dagelijks beheer en onderhoud is uitgevoerd conform de Nota Spelen in Cittaslow Midden-Delfland 2016. De kosten hiervoor bedroegen € 165.527. In 2020 was dit € 170.653. Daarnaast is de speelplaats bij Museum Het Tramstation vernieuwd in samenhang met de renovatie van het museum.

Riolering
Het onderhoud van de riolering is uitgevoerd conform het vastgestelde operationeel programma 2021. De kosten hiervoor bedroegen € 1.621.446. In 2020 was dit € 1.563.744. Er is een plan van aanpak opgesteld voor klimaatadaptatie. Voor de uitvoering hiervan is € 70.000 van de € 120.000 doorgeschoven naar 2022.

Verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen
Per 1 januari 2021 is er een nieuwe overeenkomst voor verdergaande samenwerking in het NAD.

Gebouwenbeheer
In 2021 is er een nadere inventarisatie van de vastgoedportefeuille uitgevoerd ter voorbereiding op de beleidsnotitie. De portefeuille bestaat nu uit 37 objecten. Twee gebouwen (voormalig raadzaal/gemeentehuis en huize Barendregt) in Maasland zijn in 2021 afgestoten middels verkoop. Daarnaast zijn twee gebouwen in Schipluiden (Hoeve Johanna) tijdelijk aan de portefeuille toegevoegd ten behoeve van nieuwbouwontwikkeling. De beleidsnotitie wordt in 2022 verder uitgewerkt in samenwerking met de beleidsvelden waar het vastgoed voor dient. Omdat is gebleken dat voor sommige beleidsvelden actueel beleid mist kost het meer tijd dan verwacht om een goede keuze te maken hoe om te gaan met dit vastgoed.

Elk jaar worden de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) in één van de kernen geactualiseerd. In 2021 is dit gedaan voor de gebouwen in Maasland. Met het budget dat beschikbaar is gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen is een eerste inhaalslag gemaakt. Van het totale budget is ongeveer 30% besteed. Daarnaast zijn enkele investeringen gestart die in 2022 worden afgerond. Ontwikkelingen zoals stijging van de bouwkosten en de beschikbaarheid van materialen en mankracht blijven onzekerheden/uitdagingen in de markt.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn we in samenwerking met de provincie gestart met de ontwikkeling van een portefeuilleroutekaart voor verduurzaming. Met deze routekaart krijgen de gemeentelijke gebouwen een actueel onderbouwd en haalbaar plan om de doelen voor energiebesparing en CO2-reductie te halen.

Tot slot hebben we in 2021 de structurele inhuur voor vastgoedbeheer omgezet naar vaste formatie.

Meldingen buitenruimte
In 2021 zijn er 4086 meldingen over de buitenruimte gemaakt. Dit zijn er bijna 400 meer dan het jaar ervoor, waarvan de stijging vooral in Den Hoorn en Maasland te zien is. De grootste toename zit in de categorieën Handhaving en veiligheid, BuitenBeter en Wegen, bruggen en gladheid. De categorie Handhaving en veiligheid is in 2020 toegevoegd en in dat jaar maar enkele maanden gebruikt. Hieronder het overzicht van het totaal aantal meldingen in de afgelopen jaren en de uitsplitsing van de meldingen in 2021 per categorie en per kern.

Jaar	Aantal meldingen
2018	3186
2019	2989
2020	3703
2021	4086

Totaal aantal meldingen buitenruimte vanaf 2018

Categorie meldingen	Den Hoorn	Maasland	Schipluiden	Totaal
Straatmeubilair, straatverlichting en verkeerslichten	272	180	234	**686**
Wegen, bruggen en gladheid	304	237	247	**788**
Groen	290	281	196	**767**
Afval en reiniging	213	165	138	**516**
Verkeer en parkeren	134	84	62	**280**
Riolering	49	69	40	**158**
Dieren en ongedierte	59	58	38	**155**
Sloten, vijvers en singels	33	36	30	**99**
Speelvoorzieningen	73	23	26	**122**
Wijk in aanbouw	33	4	n.v.t.	**37**
Begraafplaats	n.v.t.	10	3	**13**
Handhaving en veiligheid	186	106	55	**347**
BuitenBeter	61	21	36	**118**
	1707	**1274**	**1105**	**4086**

Aantal meldingen per categorie en per kern

2.4.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Het jaar 2021 was het tweede jaar met bijzondere omstandigheden. COVID bepaalde ook afgelopen jaar de manier van werken. Een situatie die voor een groot deel afwijkt van wat tot begin 2020 nog als 'normaal' gold. De gevolgen van de COVID-19 crisis en de maatregelen die in het kader daarvan zijn genomen, zijn voelbaar in de hele organisatie. Waar dat van toepassing is leest u per programma de gevolgen voor dat specifieke programma. In deze paragraaf leest u de behaalde resultaten en ook (gemeentebrede) effecten van corona op de bedrijfsvoering.

De mensen in de organisatie, de organisatie zelf, 'bestuur & management' en 'processen & systemen' zijn vier belangrijke aandachtsgebieden binnen de bedrijfsvoering. In deze paragraaf lichten wij toe wat wij in 2021 hebben bereikt en waar onze aandacht naar uit is gegaan.

Organisatie en personeel

Wij willen een organisatie hebben die goed in staat is om adequaat om te kunnen gaan met de veranderende vraag vanuit de samenleving en de snelheid van ontwikkelingen en veranderingen. Dat is gelukt. De gemeente Midden-Delfland heeft ook in 2021 hard gewerkt aan de lokale opgaven en ambities. We zijn in staat gebleven om resultaten te behalen, uitvoering te geven aan het collegewerkprogramma en de ambities grotendeels waar te maken. Daarnaast hebben we op veel vacatures nieuwe, goede medewerkers aan kunnen trekken. Ook hebben we medewerkers intern een nieuwe loopbaanstap en ontwikkelmogelijkheden kunnen aanbieden. Soms zelfs op lastig in te vullen functies. Een aantal functies blijkt echter nog steeds moeilijk in te vullen. We ontkomen er dan ook niet aan om op deze plekken toch in te huren. Uitgangspunt daarbij is dat we inhuur eerst betalen vanuit vacaturegelden (of uit projectbudgetten) en als dat niet toereikend is of bij ziekte bekostigen we de inhuur uit het centrale inhuurbudget. Indien meer nodig is dan uit de beschikbare budgetten te dekken is, volgt een voorstel aan de raad.

Gedurende het gehele jaar was sprake van een lager dan gemiddeld ziekteverzuim. Het gemiddelde ziekteverzuim was in 2021 3,7%. Het lange ziekteverzuim is flink teruggebracht; medewerkers die langdurig ziek waren, zijn weer binnen of buiten onze organisatie aan het werk. Eind derde en tijdens het vierde kwartaal van 2021 steeg echter het ziekteverzuim in lijn met landelijke trend.

Verzuim in % per kwartaal

	Gem Midden-Delfland	Landelijk gemiddelde[1] (bron: CBS)
Q1	4,3	4,8
Q2	3	4,7
Q3	3,6	4,6
Q4	4	5,4

Identiteit & organisatiecultuur
De filosofie van *Cittaslow* en *Thuis! in Midden-Delfland (hierna: TiMD)* vormen de basis van de manier waarop wij werken. Deze zijn leidend voor de inrichting en ontwikkeling van onze organisatie en voor de manier waarop wij de dienstverlening vormgeven. Onze focus is op vakmanschap en gastvrijheid: betrokken medewerkers die dienstbaar zijn aan de samenleving, toegankelijk en positief naar onze inwoners en ondernemers.

In 2021 heeft het programma TiMD vooral aandacht gegeven aan onderlinge verbinding. Contact hebben en verbinding houden is essentieel voor het welzijn van de organisatie. En daarmee ook noodzakelijk om goede dienstverlening te kunnen blijven bieden.
Iets dat vanzelfsprekend leek, maar door het op afstand werken minder natuurlijk gaat. Tijdens de ALV van Cittaslow International op 12 juni 2021 zijn de inspanningen van de ambassadeurs van TiMD en het programma erkend. Onderdeel van de ALV is het uitwisselen en beoordelen van de

[1] alle bedrijfstakken, de gegevens specifiek voor alle gemeenten waren op het moment van schrijven nog niet bekend

wereldwijde best practises. TiMD won in de categorie ‘hospitality, awareness & training’ de eerste prijs. Een mooie waardering voor de inspanningen die de ambassadeurs doen om de bedrijfsvoering, de samenwerking onderling en de dienstverlening te blijven ontwikkelen. De coronacrisis heeft ons het afgelopen jaar des te beter laten inzien hoe waardevol het netwerk is dat met TiMD is opgezet.

Ontwikkelingen en uitdagingen
De post ‘personeelskosten’ is een aanzienlijk deel van de begroting en medewerkers zijn het belangrijkste kapitaal van een organisatie. Daarom lichten we hieronder toe wat we afgelopen jaar hebben bereikt.

Na inzet op het versterken van de cultuur, zijn we gestart met een verandering van de structuur van onze organisatie. Deze nieuwe structuur is ondersteunend aan wat we willen bereiken: het dagelijks leiderschap dichter bij de uitvoering te brengen zodat de uitvoering van onze taken zo effectief mogelijk kan plaatsvinden.

Basis op orde
Vanaf 2020 hebben we actiever ingezet op het terugdringen van inhuur en daar waar mogelijk vervangen door medewerkers in dienst van de gemeente.
In 2021 zijn 25 medewerkers ingehuurd via flextender variërend van 8 uur per week tot voltijd. De meeste externe inzet in 2021 was voor projectleiding (inclusief energievisie en implementatie omgevingswet en locatieontwikkeling), inzet op vacatures in het ruimtelijke domein, gebouwenbeheer en inhuur sociaal domein. Een aantal van deze inhuuropdrachten is beëindigd in 2021 en hierop zijn medewerkers in dienst gekomen. De formatie was bij start 2021 158 fte, waarvan 144 bezet. Eind 2021 was de formatie 165 fte waarvan 148 bezet.

Afgelopen jaar hebben we een flinke, maar nog steeds gezonde in-, door- en uitstroom gehad. In 2021 zijn 19 medewerkers uit dienst gegaan en 16 medewerkers in dienst gekomen. De reden van uit dienst varieert van rechtswege vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, van rechtswege vanwege einde tijdelijk contract, op eigen initiatief van medewerkers en in een enkele situatie een ‘overige reden'.
Veel van de vacatures hebben we ingevuld met nieuwe medewerkers en ook konden we regelmatig ontwikkelkansen aanbieden aan medewerkers. Daarnaast zijn beide trainees uit het laatste traineeprogramma geplaatst op een vaste functie in de organisatie.

We hebben zicht op de formatie en bezetting, grip op het proces en de effecten daarvan op de begroting. *Die* basis is dus op orde. Onze functiebeschrijvingen waren gedateerd en kwamen niet meer overeen met wat in de praktijk van medewerkers wordt gevraagd. Daarom zijn we in 2021 gestart met de herziening van ons functiehuis. De eerste fase is grotendeels in 2021 afgerond en treedt in werking in 2022. De tweede fase volgt in 2022. Daarmee brengen we ook deze basis op orde.

De plaatsing van de teamleiders is grotendeels gereed. In 2020 is het merendeel van de teamleiders geplaatst en met ingang van 1 januari 2021 zijn ook de laatst benoemde teamleiders gestart. Daarmee zijn echter nog niet alle vacatures vervuld. Deze zijn wel hard nodig om vorm te kunnen geven aan onze organisatie. Op het moment dat we binnen onze bestaande middelen hiervoor ruimte vinden, vullen we ook deze vacatures in. In 2021 is ook het ontwikkelprogramma voor de teamleiders met goed resultaat afgerond.

Ook hebben we uitvoering gegeven aan de sporen zoals deze in de Kadernota staan. Deze maken nu onderdeel uit van de reguliere P&C cyclus. U leest de resultaten hiervan in de verschillende programma's of in deze paragraaf.

Kwalitatieve bezetting
We hebben zelfs in de huidige arbeidsmarkt goede mensen kunnen aantrekken. Afgelopen jaar kenden we echter ook taken waar de personele bezetting niet voldoende was ten opzichte van de hoeveelheid werk. Ook blijft een aantal functies lastig in te vullen. Onder meer op het gebied van bouwkunde en ruimtelijke ordening, juridisch adviseur handhaving en ICT/informatiemanagementfuncties. Het is zelfs niet eenvoudig om goede krachten (tegen meer kosten dan de vacaturemiddelen) in te huren. Op die terreinen kampen we nog steeds met krapte op de arbeidsmarkt. Ook landelijk is dit nog steeds de trend.

Midden-Delfland concurreert daarbij ook met de omliggende gemeenten die vanwege hun inwonertal vaak een hoger salaris kunnen bieden. Daarom zetten wij nadrukkelijk in op datgene

wat Midden-Delfland een aantrekkelijk werkgever maakt. De zaken waarin we uitblinken zijn de krachtige waarde gedreven identiteit, de mogelijkheid om met veel verschillende zaken bezig te zijn, korte lijnen en veel verantwoordelijkheid. Sollicitanten geven tijdens gesprekken ook aan dat dat juist de aspecten zijn die voor hen de functie aantrekkelijk maken. We zijn hierdoor ook in 2021 in staat gebleken nieuwe, goede medewerkers aan ons te verbinden.

Medewerkers ervaren organisatie breed een hoge werkdruk. Daarom zijn we in 2021 een onderzoek gestart om meer inzicht te krijgen in onze formatie en kosten ten opzichte van andere gemeenten. Dat onderzoek loopt door in 2022.

Samenwerking
We werken steeds vaker in regionale samenwerkingen. Deze zijn nodig, we kunnen op een aantal terreinen niet zonder. Deze vragen ook extra inzet van medewerkers in deze samenwerkingen. Voor Midden-Delfland is dit relatief zwaarder omdat wij met ons beperkte aantal medewerkers in evenveel van deze regelingen zitten als de omliggende gemeenten die meer armslag hebben. Samenwerking kan echter ook leiden tot verlichting zowel van capaciteit als gemoeide kosten. Daarom blijven we alert op kansen in samenwerking of in uitbesteding zoals ook in de Kadernota staat. In 2021 zijn we onder meer in zee gegaan met een nieuwe partner voor arbodienstverlening. Deze samenwerking leidt tot meer mogelijkheden bij preventie van ziekteverzuim en begeleiding bij ziekteverzuim en tot een professionalisering op dit vlak. Ook onderzoeken we een intensivering van de huidige ICT samenwerking met de gemeente Westland en startten we met de actualisering van de dienstverleningsovereenkomst. Deze nieuwe DVO wordt in 2022 vastgesteld. Deze samenwerking leidt tot schaalvergroting en het doel daarvan is het bereiken en borgen van kwaliteit en continuïteit en lagere kosten door gezamenlijke inkoop. Hierbij houden we rekening met de grote organisatorische veranderingen en de benodigde andere expertise die voortvloeit uit de te verwachten migratie van alle systemen naar de cloud. Tot slot onderzochten we een samenwerking op het gebied van belastingen. Daarvan hebben we geconcludeerd dat dit niet het juiste moment is om een samenwerking aan te gaan.

Dienstverlening
Dienstverlening aan inwoners en ondernemers is een onderwerp dat continue aandacht behoeft. Op verschillende deelterreinen in het sociaal domein worden periodiek klanttevredenheidsonderzoeken verricht, bijvoorbeeld onder cliënten van de Wmo. Aan de hand dergelijke metingen, kunnen we volgen hoe het niveau van de dienstverlening zich ontwikkelt, en kan zonodig worden bijgestuurd. De algehele indruk uit deze onderzoeken is dat de dienstverlening van de gemeente in 2021 goed op orde is. Ten aanzien van de bredere dienstverlening vanuit de gehele gemeente is in het najaar van 2021 een onderzoek gedaan naar de telefonische bereikbaarheid. De aanleiding voor dit onderzoek was onze indruk dat de telefonische bereikbaarheid – met name in de tweede lijn - door het thuiswerken onder druk is komen te staan. Het onderzoek heeft ons inzichten gegeven waarmee we de bereikbaarheid in 2022 verbeteren.

Informatie & communicatie

Dienstverlening en Informatie: persoonlijke én optimale dienstverlening
De rol van ICT en Informatievoorziening is essentieel voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Zonder ICT kunnen deze nauwelijks meer uitgevoerd worden. De toenemende digitalisering biedt mogelijkheden om de dienstverlening en bedrijfsvoering te verbeteren en te kijken naar integratie van geautomatiseerde processen.

Informatiebeveiliging & ENSIA
Gemeentelijke organisaties hebben veel waardevolle informatie in het bezit. Betrouwbare informatievoorziening is daarom essentieel. Sinds 2021 werken we met de gemeentelijke standaard voor informatiebeveiliging, de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO). Dit is een uniforme richtlijn voor de overheid gebaseerd op de ISO-normering 27001 voor informatiebeveiliging. Om aan zowel de technische als organisatorische normen te voldoen werken we vanuit ons Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid Midden-Delfland 2020-2023.

Cyberdreigingen en incidenten bij gemeenten nemen toe in aantal en in omvang/complexiteit en hebben impact op bedrijfsvoering en dienstverlening. Niet alleen wanneer incidenten zich voordoen, maar ook bij het bepalen van strategieën en keuzes voor digitale dienstverlening en bedrijfsvoeringsoplossingen. Een voorbeeld daarvan was het Log4j virus. Een virus dat vanaf eind 2021 wereldwijd impact had en ook bij ons de nodige inzet vroeg om risico's weg te nemen. Bij onze gemeente heeft dit gelukkig geen directe impact gehad op de dienstverlening. We hebben

echter wel moeten besluiten om enkele applicaties tijdelijk uit te zetten totdat deze veilig genoeg waren. En dat heeft tijdelijk wel invloed gehad op de bedrijfsvoering, zij het beperkt.

Juist vanwege het groeiend aantal cyberincidenten, is alleen technische veiligheid en beveiliging onvoldoende. Bewustwording van risico's door onze medewerkers is daarbij van cruciaal belang. Daarom zijn we in 2021 gestart met een bewustwordingsprogramma waarbij medewerkers periodiek digitale nano-learnings wordt aangeboden.

In de VNG-resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' is onder meer afgesproken dat we in het jaarverslag een onderdeel over informatiebeveiliging opnemen of dat als bijlage toesturen. Het "Jaarverslag Informatiebeveiliging Midden-Delfland 2021" is een bijlage bij de jaarstukken.

Informatiebeleidsplan
In 2021 hebben we een nieuw Informatiebeleidsplan vastgesteld. Hierin staan de kaders waarbinnen we aan de digitale ontwikkeling werken. Onderdeel daarvan is een projectenkalender die gerelateerd is aan in de begroting opgenomen budgetten en kredieten en een realistische uitvoering van de digitaliseringsprojecten borgt. De ontwikkelingen volgen elkaar echter zo snel op, dat continue bijsturing en opnieuw prioriteren noodzakelijk is.

Zaakgericht Werken
Een van de grote ontwikkelingen in dit kader is het zaakgericht werken. In 2021 hebben we de implementatie van het zaaksysteem uitgevoerd met als resultaat de live-gang in december 2021. Dit is de basis om het zaakgericht werken verder vorm te geven. Zaakgericht werken draagt bij aan beter procesgericht samenwerken en het optimaliseren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Voor inwoners betekent dit onder meer dat zij kunnen beschikken over een Persoonlijke Internet Pagina (PIP) waarmee zij lopende aanvragen kunnen volgen en waarmee zij post van de gemeente digitaal kunnen ontvangen. Zaakgericht Werken is een andere manier van werken en vraagt tijd en inspanning voor adoptie. In 2022 starten we met fase 2.

Omgevingswet
Een andere forse digitale ontwikkeling is de implementatie van de nieuwe Omgevingswet. Op dit vlak is in 2021 gewerkt aan de inrichting van een digitaal stelsel voor de gegevensuitwisseling binnen de verschillende processen. In 2021 is op gemeentelijk niveau succes geboekt. Eén van de belangrijkste mijlpalen in de implementatie van de Omgevingswet is het op orde hebben van de software. We zijn aangesloten op de software van het Rijk, het zogenaamde Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Met deze koppelingen werken we straks digitaal in de keten samen. Ook zorgen we ervoor dat de archivering centraal plaats gaat vinden in ons nieuwe zaaksysteem. Daarnaast zijn we met de leverancier gestart om diverse software uit te rollen voor de organisatie. Het gaat hierbij om 'Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) software', 'Planmaak software' voor het opstellen en publiceren van het omgevingsplan en 'Toepasbare regel software' voor het beheren, opstellen en registeren van toepasbare regels.

Up to date communicatievoorzieningen
Om de communicatie tussen mensen en systemen binnen de organisatie te verbeteren met moderne eigentijdse systemen, zijn we in 2019 aangesloten op de landelijke aanbesteding voor 'Unified communications'. Hierbij is ook de noodzakelijke vervanging van onze huidige telefooncentrale betrokken. De landelijke aanbesteding vanuit de VNG heeft niet tot een succesvol resultaat geleid. VNG stelt dat de gegunde partij de overeenkomst niet nakomt en de overeenkomst is daarom ontbonden namens de deelnemende gemeenten. Hierdoor zijn we – met 2 jaar vertraging – alsnog gedwongen om aanvullend een eigen aanbesteding te starten. De voorbereiding hiervoor is in 2021 gestart en wordt in 2022 voltooid.
Deze ontwikkeling (en andere) vraagt om een noodzakelijke vervanging van de sterk gedateerde Wifi systemen in het gemeentehuis. Dit is eveneens in 2021 gestart en wordt in 2022 voltooid. Daarnaast is in 2021 gestart met een onderzoek naar de verbetering van de signaalsterkte voor mobiele telefonie met 4G en 5G.

Automatisering
In 2021 hebben we onze (afgeschreven) hardware zoals servers en opslag vervangen. Deze was eerder voorzien, maar als gevolg van de coronacrisis en langere levertijden kon dit in 2021 plaatsvinden. De nieuwe hardware voorziet in een juiste en betrouwbare ICT-infrastructuur en bepaalt mede de flexibiliteit, veiligheid, toekomstbestendigheid en schaalbaarheid van onze organisatie.

Office 365
We zijn in 2021 gestart met het migreren naar de cloud van Office 2019 onderdelen zoals Outlook. Daarnaast is in 2021 gestart met de voorbereiding van de totale overgang naar Office 365. Office 365 is een bijzonder grote kantoorapplicatie met oneindig veel meer mogelijkheden dan Office 2016. Een gedegen koers, planning en kosten-batenanalyse is hiervoor van groot belang. Het gaat ook hier om een andere manier van werken. Aandacht voor gemeentebrede adoptie is - net als bij het zaakgericht werken - noodzakelijk.

Privacy
Vorig jaar is gewerkt aan de verdere professionalisering van de privacy-organisatie, onder meer door de aanschaf van een 'privacy dashboard' applicatie. Met dit dashboard willen we regelmatig inzicht geven aan bestuurders, management en medewerkers in de belangrijkste privacy parameters, waaronder gemelde datalekken, ingekomen verzoeken om uitoefening van privacyrechten en het register van verwerkingen. In het register van verwerkingen hebben we processen vastgelegd waarin persoonsgegevens van burgers en ambtenaren worden verwerkt. Hiermee verhogen we het privacybewustzijn van de organisatie.

Vergroten van bewustzijn doen we ook door – zoals genoemd onder het kopje informatiebeveiliging & ENSIA - digitale nano-learnings. In 2021 zijn we in het kader van informatiebeveiliging & privacy hiermee gestart. Vanuit de privacy officers en de FG is vorig jaar daarnaast vol ingezet op het verhogen van het privacybewustzijn van de medewerkers via digitale kanalen vanwege de thuiswerksituatie.

Ook zijn we in 2021 begonnen met een digitale privacy nieuwsbrief. Met deze nieuwsbrief worden het management, de medewerkers en bestuurders op een laagdrempelige manier geïnformeerd over privacy. Ook ondersteunen we op deze manier om als organisatie met elkaar in gesprek te gaan over dit onderwerp.

Naast het verhogen van het privacybewustzijn is ook veel aandacht besteed aan het detecteren van privacyrisico's. Hiervoor worden data protection impact assessments (DPIA's) uitgevoerd op processen met een mogelijk hoog privacy risico. Binnen een DPIA benoemen wij risico's binnen het proces en doen wij aanbevelingen voor mitigerende maatregelen.

Communicatie
Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we aandacht voor doelgroepgerichte communicatie en participatie. Voor een open oriëntatie naar de samenleving is het betrekken van inwoners van belang. Participatie maakt daarom onderdeel uit van collegewerkprogramma. Deze trajecten gaan echter niet vanzelf en ook niet vanzelf goed. De samenwerking tussen overheid en burger vraagt om goed verwachtingsmanagement. We zijn daarom vooraf eerlijk over de invloed die inwoners hebben en we zijn duidelijk over wie welke rol heeft in het proces.

Onze focus ligt op het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, we doen dit alleen met co-creatie of burgerparticipatie wanneer er sprake is van toegevoegde waarde. Wij kijken daarbij vooral naar projecten met een korte doorlooptijd die zich afspelen in de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per januari 2023, wordt participatie in een aantal processen verplicht.

Covid heeft ook duidelijk effect gehad op de communicatie. De werkzaamheden namen toe (externe en interne communicatie over covid en regionale afstemming) of veranderden omdat bijeenkomsten digitaal georganiseerd werden zoals bijvoorbeeld de lintjesregen. Een van de weinige evenementen met inwoners die wel 'fysiek' door kon gaan was 'vernieuwd Tramstation'. De nadruk van communicatie lag bij het thema's binnen het sociaal domein, bij het programma Duurzaam Boer Blijven, de invoering van de omgevingswet & het ontwerp omgevingsvisie, de transitievisie Warmte en bij de invoering van de zijbelading. De interne communicatie ging onder meer uit naar de invoering van het nieuwe Zaaksysteem (en Zaakgericht werken) en de campagne Cyber Barometer en vanzelfsprekend de communicatie over COVID en thuiswerken.

Als gevolg van eerdere bezuinigingsrondes is voor (corporate) communicatie alleen nog budget beschikbaar voor 'business as usual'. Het is nodig dat wij blijven communiceren en laten zien wat de kracht van ons landschap is en wat de meerwaarde is van onze unieke identiteit. Samen met de Stichting PUUUR Midden-Delfland geven wij daar invulling aan door de communicatie, gebieds- en productmarketing vanuit één gezamenlijke boodschap te verzorgen

Rechtmatigheid

In deze Jaarrekening 2021 geeft de accountant voor de laatste keer een verantwoording over de rechtmatigheid. Met de invoering van de 'rechtmatigheidsverantwoording' is het met ingang van het verslagjaar 2022 aan het college van burgemeester en wethouders om, in plaats van de accountant, deze verantwoording af te geven.

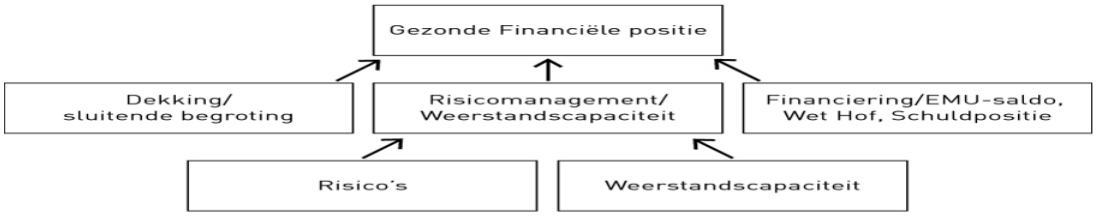
Dat heeft gevolgen voor de processen binnen Midden-Delfland. Het college dient immers te kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle, om te waarborgen dat bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de wet- en regelgeving wordt nageleefd. Dit systeem is tevens van belang bij het opstellen van een overzicht van afwijkingen van rechtmatigheid.
De voorbereiding op de optimalisatie van deze processen (inclusief risicoanalyse, beheersmaatregelen en werkzaamheden in het kader van de (verbijzonderde) Interne Controle (VIC)) zijn gaande.

2.4.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wij voeren actief beleid op de beheersing van de risico's die wij lopen. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden (bijv. verzekeren te duur) wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente om niet-structurele risico's op te kunnen vangen om haar taken te kunnen voortzetten'. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers voor risico's, die het behalen van de doelstellingen bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen.

Uit deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is. Daarnaast verhouden de wettelijk voorgeschreven indicatoren zich tot de normen die de VNG hiervoor heeft ontwikkeld.

Interne regelgeving en beleidsafspraken:
Financiële verordening, Controleverordening, Nota Reserves en voorzieningen, Treasurystatuut, Nota risicomanagement, Herziening nota grondbeleid en het Collegeprogramma.

Risicomanagement

Wie denkt aan risicomanagement en risico's in algemene zin, denkt vaak aan vervelende, negatieve gebeurtenissen. Vaak wordt gedacht dat risicomanagement innovatie en vernieuwing tegenhoudt.

Dat dit niet waar is, zien we terug in de definitie van de term risico, namelijk: het effect van onzekerheid op het bereiken van waarde. Met andere woorden, risicomanagement is het beheersen van risico's en het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten. Goed risicomanagement zorgt voor procesoptimalisatie, een betere inrichting en borging van resultaten. Een essentieel instrument voor het bereiken van resultaat, innovatie en de Cittaslow filosofie.

Risicomanagement heeft een prominente plek binnen de Planning- en Control cyclus (P&C cyclus). Het is een continu proces. Bij alle P&C producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. Op 25 juni 2019 is de 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- privacy of informatie en veiligheidsvlak).

Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:
- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd bij de programmabegroting en –rekening. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van sommige risico's. De belangrijke openbare risico's worden in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de P&C cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijkste risico's

Door actieve risicobeheersing heeft de gemeente in beeld wat de risico's zijn en is het mogelijk om het weerstandsvermogen te bepalen. Alle risico's worden tweemaal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's. In het volgende overzicht worden de belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven.

- Grondexploitatie
  Door de grote omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie brengen wij ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien.

- Verbonden partijen
  De gemeente neemt deel in 18 verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen.

- Sociale Domein
  Vanaf januari 2015 is een groot aantal nieuwe taken overgekomen naar gemeenten. Het betrof aanvankelijk de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en taken uit de Jeugdwet. Al vanaf het begin van de decentralisatie hebben gemeenten en VNG aangegeven dat de meegekomen rijksmiddelen bij deze decentralisaties onvoldoende zijn. Ontwikkelingen als de invoering van het abonnementstarief in de Wmo, en het open einde karakter van een aantal regelingen, hebben de financiële druk opgevoerd. Vanaf medio 2018 heeft dit ook in Midden Delfland geleid tot tekorten, met name op het terrein jeugd. Binnen de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie zijn en worden uiteenlopende maatregelen genomen tot kostenbeheersing, waarbij genoemd kunnen worden: het pva kostenbeheersing (2019/2020), de daaruit voortvloeiende doorontwikkeling van het maatschappelijk team en de acties gericht op optimalisering van de bedrijfsvoering. Daarnaast wordt veel inzet gepleegd op de implementatie van (regionale) instrumenten ter beheersing van de kosten. Op basis van een arbitragecommissie is onder het vorige kabinet vastgesteld dat er sprake is van structureel tekortschietende financiering in de jeugdzorg. Het nieuwe kabinet heeft echter geen extra middelen voor de jeugdzorg uitgetrokken.

  Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg, ondersteuning en financiële dienstverlening in gevaar komen:
  - Sociaal domein breed: langere termijneffecten van corona en corona maatregelen op vraag naar ondersteuning op gebied van zorg, inkomen, welzijn en schuldenproblematiek.
  - Sociaal domein breed: uitvoeringskosten voor nieuwe wettelijke regelingen zoals de inburgering (vanaf 2022), vroeg signalering (vanaf 2021) in de schuldhulp, coronamaatregelen (tijdelijk) en toekomstige gemeentelijke taken (beschermd wonen) mogelijk nieuwe volgende regelingen
  - Jeugdtaken: risico van een toenemende vraag aan geïndiceerde zorg, mede via de vrije verwijzers, wanneer preventief aanbod niet beschikbaar is.
  - Tarieven jeugdzorg: Jurisprudentie over tarieven jeugdhulp beperkt gemeentelijke ruimte om tot reëlere tarieven te komen.
  - Wmo: toename van zorgbehoefte als gevolg van vergrijzing, gefaseerde afbouw van bijdrage MRDH aan doelgroepenvervoer.
  - Abonnementstarief Wmo: invoering abonnementstarief leidt tot afname inkomsten uit eigen bijdragen,
  - Loonstijgingen via landelijke cao-ontwikkelingen
  - Participatiewet: onzekerheid van impact diverse economische ontwikkelingen voor de instroom van mensen in de bijstand, en de uitstroomkansen naar werk. Mismatch op de arbeidsmarkt tussen beschikbare banen en de inzetbaarheid van veel bijstandsgerechtigden.

- Garantstellingen

  Woningcorporaties trekken leningen aan om het bouwen en onderhouden van sociale huurwoningen te financieren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat hiervoor borg.

  Als een corporatie niet meer kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen, neemt het WSW de leningen over. Het WSW heeft verschillende buffers en vangnetten. Als deze niet toereikend zijn vraagt WSW renteloze leningen op bij Rijk en gemeenten. Gemeenten nemen voor deze leningen een achtervangpositie in door middel van het sluiten van een achtervangovereenkomst met het WSW. Midden-Delfland heeft met het WSW altijd al een achtervangovereenkomst gehad.

  De VNG, BZK en WSW hebben gewerkt aan een nieuwe achtervangovereenkomst. De wijzigingen komen erop neer dat de kans (nog) kleiner moet zijn dat de achtervangers (het rijk en de gemeenten) in de bres moeten springen om WSW overeind te houden. In plaats daarvan moeten de WSW en de corporatiesector zich vooral zelf zien te bedruipen als de borging van schulden in het geding komt.

  Stichting Wonen Midden-Delfland
  Deze nieuwe overeenkomst geldt voor alle geborgde geldleningen die een deelnemer van het WSW aangaat vanaf 1 augustus 2021. Onze gemeente is deze nieuwe overeenkomst aangegaan met WSW. Daarmee is het ook in de toekomst mogelijk dat Stichting Wonen Midden-Delfland leningen kan aantrekken tegen een aantrekkelijk rentetarief, om te investeren in sociale huurwoningen.

  JUVA N.V. (elektriciteitsbedrijf)
  JUVA/Capturam heeft in 2021 een verzoek gedaan voor een gemeentegarantie voor een bedrag van € 1.150.000. Het college van B&W heeft op 29 juni 2021 besloten om een voorlopig besluit te nemen om deze gemeentegarantie te verlenen. De gemeenteraad heeft hierop in de vergadering van 28 september 2021 besloten geen wensen of bedenkingen in te dienen ten aanzien van dit collegebesluit. Tot een overeenkomst tussen JUVA/Capturam en gemeente Midden-Delfland heeft het in 2021 echter nog niet geleid.

  Avalex
  De gemeente staat (mede) garant voor de leningen van HVC. De gemeente ontvangt hiervoor jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC (jaarlijks ca. € 37.000). De garantstelling is in 2021 ingegaan en het ontvangen gedeelte is € 15.985,00.
  De deelname aan HVC vloeit voort uit het feit dat Midden-Delfland deel uitmaakt van de verbonden partij Avalex.

  Daarnaast zijn gemeentegaranties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij goedkopere financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen is noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

- Renteontwikkelingen

  Er wordt een zogenaamde renteomslagpercentage gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, BBV-voorschriften is het omslagpercentage 0%.

  Nederlandse publieke sector rentes zijn in 2021, net als alle overige rentes, historisch laag geweest ondanks de Covid-19 pandemie. Aan het einde van de laatste handelsweken van 2021 zijn de tarieven licht gestegen.

- Aantrekken geldleningen

  Aangekochte gronden bedrijvenschap HarnaschPolder worden in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor de financiering van aankoop grond en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteverschillen worden leningen aangetrokken. Het aantal leningen en het totale vreemde vermogen neemt aanzienlijk toe. Gezien de afgesloten erfpachtovereenkomsten is het financieel risico beperkt.

- Uitgezette geldleningen

  In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren

verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637.000 aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee (kredietcrisis en de BREXIT).
Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

- Omgevingswet
  De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De komst van de Omgevingswet maakt het omgevingsrecht inzichtelijker voor burgers, ondernemers en overheden. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. Dit is een grote opgave de komende jaren.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In het risicoregister worden calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook de mogelijkheden van een aanslag benoemd. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

In de raadsvergadering van 25 juni 2019 is het voorstel voor de actualisatie van de reserves en voorzieningen behandeld. Naar aanleiding hiervan is besloten om een reserve Weerstandsvermogen in te stellen. De omvang van deze reserve is vastgesteld op € 4 mln. Hierdoor ontstaat enerzijds een voldoende buffer om de mogelijke gevolgen van risico's op te vangen en anderzijds komt de Algemene reserve vrij voor andere bestemmingen.

Ratio weerstandsvermogen (WV)

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (res. weerstandsverm.)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (totaal risico's)}}$$

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

De reserve weerstandsvermogen bedraagt € 4 mln. Dit geeft de gemeente meer dan voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Risicoregister

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het risicoregister. Op basis van de huidige inzichten en de berekening blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 1,9 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

$$\text{Ratio Weerstands-Vermogen} = \frac{\text{Beschikbaar weerstandscap.} = € 4{,}0 \text{ mln.}}{\text{Totaal aan risico's} = € 1{,}9 \text{ mln.}} = 2{,}1$$

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 wordt in 2021 ruimschoots gehaald.
Voor de berekening van dit ratio is alleen gebruik gemaakt van de reserve weerstandsvermogen. De algemene reserve, (niet beklemde) bestemmingsreserves en de post onvoorzien zijn in de berekening niet meegenomen. Het ratio weerstandsvermogen zou dan nog hoger geweest zijn.

Overige kengetallen

Om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren worden in de begroting en in de jaarstukken nog een aantal financiële kengetallen opgenomen. De kengetallen zijn weergegeven in het volgende model met daarbij de normen volgens de VNG.

Kengetal	jaarrekening 2020	begroting 2021	jaarrekening 2021
Netto schuldquote	119,61%	118,33%	116,50%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	116,62%	115,15%	113,76%
Solvabiliteitsratio	37,40%	36,23%	38,66%
Grondexploitatie	15,37%	8,28%	10,76%
Structurele exploitatieruimte	-2,77%	-1,74%	11,49%
Belastingcapaciteit	130,49%	127,35%	127,37%

Toelichting kengetallen:
Netto schuldquote
Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Conclusie op basis van kengetallen:
Het percentage van de netto schuldenquote is verbeterd. Volgens de normen van de VNG is het aan te duiden als 'matig'. De norm verklaring 'matig' is voornamelijk toe te rekenen aan de geldleningen die nodig zijn voor de aankoop van gronden. Overigens zijn deze gronden in erfpacht uitgegeven en zorgen wel voor structurele opbrengsten.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het

aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekend voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Conclusie op basis van kengetallen:
De onzekerheid dat leningen die de gemeente Midden-Delfland heeft verstrekt niet (allemaal) worden terugbetaald is gering, vandaar een minimale afwijking met het kengetal 'netto schuldquote'. De norm ook hier is "matig". Er zijn geen leningen geoormerkt als dubieus.

Solvabiliteitsratio
Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Conclusie op basis van kengetallen:
Dit cijfer voor Midden-Delfland is iets toegenomen ten opzichte van 2020. De norm blijft ongewijzigd "matig' volgens de streefwaarden van de VNG (tussen de 20 en 50%). De projectfinanciering voor erfpachtgronden is hiervoor de voornaamste oorzaak. Zonder de projectfinancieringen voor de aankoop van erfpachtgronden zou de solvabiliteitsratio 63% (ten opzichte van 39% mét) zijn geweest. ('Voldoende' conform de VNG-normen).

Kengetal grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Conclusie op basis van kengetallen:
De financiering van de grondpositie met eigen vermogen maakt onderdeel uit van de schuldpositie. De accountant heeft bij de controle van de jaarrekening de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie beoordeeld. Jaarlijks neemt de boekwaarde van de voorraden grond af door verkopen. Volgens de normen van de VNG is het cijfer aan te duiden als 'voldoende'.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Conclusie op basis van kengetallen:
De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten, waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), volledig worden gedekt door structurele baten. Hier is de norm voldoende.

Belastingcapaciteit
Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.
Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Door een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte bewegen de woonlasten steeds meer naar het landelijk gemiddelde toe.

Conclusie op basis van kengetallen:
Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte en lage woningdichtheid in het buitengebied zorgen voor meer dan gemiddeld hoge woonlasten. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing geldt een 100% kostendekking. Daarbij is in het verleden besloten om de rioolheffing volledig bij de gebruiker op te leggen, waardoor de woonlasten hoger zijn dan in gemeenten waar deze heffing aan de eigenaar wordt opgelegd (waaronder woningbouwverenigingen). De woonlasten Midden-Delfland zijn ook daardoor reeds enkele jaren, waaronder ook voor 2021 boven het landelijk gemiddelde. De norm aanduiding is hiervoor 'onvoldoende'.

2.4.7 Financiering

Kaders en beleid

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FiDO), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen als uitzetten van gelden).
De kaders hierbij zijn:
- Treasurystatuut gemeente Midden-Delfland 2022 (2021-29209 / 21Z.004791).
  Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de activiteiten van de gemeentelijke organisatie financierbaar blijven. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders.
In principe zijn de uitgangspunten als volgt:
- Zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn.
- Bewerkstelligen van passende financieringsvoorwaarden.
- Beheersen van rente- en of financieringsrisico's.
- Risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties.
- Zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer.
- Actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Door het schatkistbankieren kan de gemeente niet meer vrij beschikken over haar liquide middelen. Er is een verplichte rekening-courant verhouding met het Rijk. Door de huidige negatieve rente op liquide middelen wordt er geen rentevergoeding ontvangen.
Met de introductie van het instrument erfpacht wordt beoogd de gronduitgiften te stimuleren. Door het toepassen van erfpacht is er een rendement op het geïnvesteerde vermogen en (indien aanwezig) de liquide middelen van de gemeente.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet FIDO bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (voor leningen met looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet teveel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4,5 miljoen.
Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk.
Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. De afgelopen jaren zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente. Er is dus een vergoeding ontvangen van de bank.

18 maart 2021 is een kortlopende lening met een looptijd van 1 jaar aangetrokken bij de huisbankier (BNG). Met de gedachte dat er een tekort aan geld zou gaan komen. De rente voor de lening van € 5 miljoen is -0,46500%, wat € 23.572,92 heeft opgeleverd.

	Modelstaat A	**Rekening**	**Begroot**	**Rekening**
KASGELDLIMIET (=KGL x 1.000)		**2020**	**2021**	**2021**
	Berekening KGL regeling			
	Omvang begroting/rekening	50.538	59.407	61.263
	Percentage regeling KGL	8,2%	8,5%	8,5%
	KGL	4.144	5.050	5.207
(1)	Vlottende schuld	30.245	28.855	28.169
{2)	Vlottende middelen	-44.105	-33.373	-29.741
(3)	Netto vlottende (+) of overschot middelen (-)	-13.860	-4.518	-1.572
(4)	**Kasgeldlimiet**	4.144	5.050	5.207
	Ruimte KGL (4>3)	**18.004**	**9.568**	**6.779**
	Overschrijding KGL (3>4)			
	De limiet wordt bepaald voor korte financiering met een rente-typische looptijd van maximaal 1 jaar en wordt gerelateerd aan het begrotings/ rekening totaal.			

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet FIDO mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt.

25 juni 2021 is er voor de aankoop van (erfpacht)gronden een lening van € 3,3 miljoen met een stortingsdatum 25 juni 2021 aangetrokken bij de huisbankier (BNG) voor 5 jaar met een rente percentage van -0,19%. Wat 5 jaar lang € 6.220,81 oplevert.

	Modelstaat B	**Rekening**	**Begroot**	**Rekening**
RENTERISICONORM (= RRN x 1.000)		**2020**	**2021**	**2021**
	Berekening RRN regeling			
	Omvang begroting/rekening	50.538	59.407	61.263
	Percentage regeling RRN	20%	20%	20%
	RRN	10.108	11.881	12.253
(1)	Renteherzieningen	0	0	0
(2)	Aflossingen	5.508	512	518
(3)	Renterisico (1+2)	5.508	512	518
(4)	**RRN**	10.108	11.881	12.253
	Ruimte RRN (4>3)	**4.600**	**11.369**	**11.735**
	Overschrijding RRN (3>4)			
	Het renterisico op de vaste schuld mag in beginsel niet overschrijden worden. Het overzicht laat zien dat de renterisiconorm van 20% van het begrotingstotaal in meerjarenperspectief niet wordt overschreden.			

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt 2021 was bijzonder laag.
Dit komt voornamelijk door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Door de dalende inflatie heeft de ECB in september 2019 de depositorente al verlaagd. Door de COVID-19-crisis in 2020 en 2021 is de opkoop van staats- en bedrijfsleningen weer hervat. Beide maatregelen hebben een daling van de marktrente tot gevolg gehad.
Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland en Noord-Korea zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koningrijk uit de Europese Unie heeft effect op de rente.
De refirente blijft op 0% gehandhaafd. De refirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringrente).

Inzicht rentelasten/-baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:
- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema in de paragraaf Financiering van de gemeentelijke begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend.
  Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken dan mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Indien de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, zal de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld worden doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

Er wordt een financieringsoverschot verwacht. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen. De komende jaren wordt er meer rente ontvangen dan betaald (positief renteresultaat).
Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van onderstaande ontwikkelingen blijft het omslagpercentage 0%.
- Schatkistbankieren
- Lage (of zelfs negatieve rente op aangegane leningen
- Hoge rente op uitgezette leningen
- BBV-voorschriften

Renteschema jaarrekening 2021						
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€	899.827
b.	De externe rentebaten (idem)			-/-	€	736.231
	Saldo rentelasten en rentebaten				€	163.596
c	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ -			
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	-/-	€ 868.271			
				-/-	€	868.271
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€	-704.675
d1	Rente over eigen vermogen				€	-
d2	Rente over voorzieningen				€	-
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente				€	-704.675
e	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)			-/-	€	-
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury				€	-704.675

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar is in 2021 opgelopen naar een omvang van € 68,8 miljoen.
De reden van deze toename zijn projectfinancieringen voor aankoop gronden. Zoals blijkt uit onderstaand overzicht beslaat de projectfinanciering (t.b.v. erfpachtgronden) € 68,4 mln.
De aangekochte gronden Bedrijvenschap Harnaschpolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze financiering van aankoop gronden en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteverschillen zijn leningen aangetrokken. Het financieel risico is beperkt omdat erfpachtinkomsten (canon) hoger zijn dan de rentekosten.

Overzicht van vaste schulden 2021 met een looptijd langer dan één jaar							
Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2021	Rente 2021	Aflossing 2021	Restantbedrag geldleningen 31-12-2021
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 40.89594	907.560,50	1-3-2024	4,670%	145.209,68	6.781,29	36.302,42	108.907,26
BNG 40.91485.01	408.402,22	26-10-2025	3,470%	136.134,07	4.723,85	27.226,81	108.907,26
BNG 40.92017	680.670,32	14-2-2026	5,500%	163.360,88	8.984,85	27.226,81	136.134,06
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2-7-2029	1,245%	7.429.045,00	92.491,61	0,00	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	1-7-2029	0,800%	1.415.066,39	11.320,53	152.265,06	1.262.801,33
BNG 40.112090	6.751.680,00	1-7-2052	1,770%	6.751.680,00	119.504,74	0,00	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	1-7-2052	1,570%	2.325.639,80	36.512,54	56.499,54	2.269.140,26
BNG 40.112379	15.983.210,00	1-7-2044	1,760%	15.983.210,00	281.304,50	0,00	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	3-1-2039	1,598%	1.621.575,00	25.912,77	0,00	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	1-7-2053	1,360%	13.293.280,00	180.788,61	0,00	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	1-7-2053	1,140%	6.639.796,82	75.693,68	166.857,92	6.472.938,91
BNG 40.113745	10.000.000,00	1-4-2070	0,500%	10.000.000,00	50.000,00	0,00	10.000.000,00
BNG 40.114899	3.274.113,00	25-6-2026	-0,190%	0,00	0,00	0,00	3.274.113,00
				65.903.997,64	**894.018,97**	**466.378,56**	**68.711.732,08**
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWBPoseidon 100	1.134.450,54	20-6-2022	6,400	90.756,04	5.808,39	45.378,02	45.378,02
				90.756,04	**5.808,39**	**45.378,02**	**45.378,02**
		Totaal		**65.994.753,68**	**899.827,36**	**511.756,58**	**68.757.110,09**

Leasing

Voor vervoermiddelen, printers en een pasfotohok zijn leasecontracten afgesloten. In het leasebedrag is een rentebedrag verdisconteerd.

Uitgezette geldleningen

- In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee. Het omvallen van de Icesave bank tijdens de kredietcrisis staat nog vers in het geheugen. Binnen ons huidige treasury beleid past het verstrekken van een dergelijke lening niet. Op het moment van uitzetten van de lening was er nog geen sprake van een vastgesteld treasurybeleid. Onderzocht is om te verkopen. Door de verbetering van de situatie van RBS en het financieel nadelige effect is afgezien van verkoop. Op basis van het toen geldende beleid is een correcte afweging gemaakt en goed besluit genomen.

  Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Overzicht uitgezette leningen 2021							
Omschrijving	**Oorspronkelijk geldlening**	**Laatste aflossing**	**Rente %**	**Restantbedrag geldleningen 1-1-2021**	**Ontvangen rente 2021**	**Aflossing 2021**	**Restantbedrag geldleningen 31-12-2021**
Royal Bank of Schotland (RBS)	7.714.263,67	1-7-2038	8,150%	7.714.263,67	637.444,61	0,00	7.714.263,67
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	1.361.340,65	1-9-2043	7,000%	1.361.340,65	95.293,85	0,00	1.361.340,65
				9.075.604,32	**732.738,46**	**0,00**	**9.075.604,32**

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen. Fluctuatie van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk, het ontvangen van subsidies, het aantrekken/ aflossen van leningen en meer of minder exploitatie uitgaven in een periode (begrotings)jaar.

In 2021 is de liquiditeitspositie kort onvoldoende geweest, waardoor 18 maart 2021 een kortlopende lening met een looptijd van 1 jaar is aangetrokken bij de huisbankier (BNG). De rente voor de lening van € 5 miljoen is -0,46500%, wat € 23.572,92 heeft opgeleverd.

Kredietrisico en garanties

Naast de eerdergenoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt. Bovendien wordt in het kader van de samenstelling van de gemeentelijke jaarrekening een saldo opgave bij de instellingen, waaraan een lening is verstrekt, opgevraagd.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen. Voor hypotheken afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodrager voor hypotheken afgesloten met NHG. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling van rente en aflossing van leningen aan te gaan door

woningcorporaties garandeert. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Autoriteit woningcorporaties, die toezicht houdt op het WSW, stelde recentelijk dat het 'onzeker' is of het risicokapitaal van het fonds toereikend is om mogelijke verliezen te dekken. Het fonds gebruikt voor de berekening van het risicokapitaal een formule, maar houdt Vestia uit deze formule. Dit omdat de woningcorporatie in een saneringssituatie zit. De toezichthouder beoordeelt de onderbouwing van het argument als onvoldoende.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. JUVA. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

JUVA/Capturam heeft in 2021 een verzoek gedaan voor een gemeentegarantie voor een bedrag van € 1.150.000. Het college van B&W heeft op 29 juni 2021 besloten om een voorlopig besluit te nemen om deze gemeentegarantie te verlenen. De gemeenteraad heeft hierop in de vergadering van 28 september 2021 besloten geen wensen of bedenkingen in te dienen ten aanzien van dit collegebesluit. Tot een overeenkomst tussen JUVA/Capturam en gemeente Midden-Delfland heeft het in 2021 echter nog niet geleid.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

Overig

De gemeente Midden-Delfland maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

3. JAARREKENING

3.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

3.1.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Overzicht lasten en baten	Primitieve begroting 2021			begroting 2021 incl. wijzigingen		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	876.931	136.465	740.466	1.417.852	804.569	613.283
02: Bestuur en veiligheid	3.692.475	275.213	3.417.262	3.642.805	283.713	3.359.092
03: Beheer, verkeer en milieu	9.353.962	5.094.782	4.259.180	9.442.928	4.986.435	4.456.493
04: Onderwijs	1.681.866	310.394	1.371.472	1.868.777	338.691	1.530.086
05: Welzijn en Wmo	11.247.625	404.491	10.843.134	12.304.603	534.726	11.769.877
06: Economische- en sociale zaken	4.177.570	2.639.092	1.538.478	5.776.581	4.443.238	1.333.343
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	7.518.090	7.947.441	-429.351	8.254.367	8.008.606	245.761
Afronding decimalen						
Subtotaal programma's	***38.548.519***	***16.807.878***	***21.740.641***	***42.707.913***	***19.399.978***	***23.307.935***
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen						
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	359.266	5.445.076	-5.085.810	423.166	5.656.537	-5.233.371
Algemene uitkering	0	20.736.158	-20.736.158	0	22.531.920	-22.531.920
Treasury	953.670	3.797.161	-2.843.491	953.670	3.729.960	-2.776.290
Dividend			0			0
Saldo compensabele btw			0			0
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	6.000	0	6.000	6.000	0	6.000
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	***1.318.936***	***29.978.395***	***-28.659.459***	***1.382.836***	***31.918.417***	***-30.535.581***
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overhead	9.130.698	234.050	8.896.648	9.337.789	316.622	9.021.167
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	**48.998.153**	**47.020.323**	**1.977.830**	**53.428.538**	**51.635.017**	**1.793.521**
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	0	0	0	45.000	87.750	-42.750
02: Bestuur en veiligheid	0	0	0	12.381	30.828	-18.447
03: Beheer, verkeer en milieu	674.009	44.152	629.857	2.900.542	2.421.636	478.906
04: Onderwijs	0	257.984	-257.984	71.879	330.484	-258.605
05: Welzijn en Wmo	6.586	404.434	-397.848	76.276	251.946	-175.670
06: Economische- en sociale zaken	0	25.000	-25.000	415.887	566.635	-150.748
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	104.572	650.000	-545.428	552.476	1.632.394	-1.079.918
Algemene dekkingsmiddelen	145	0	145	1.319.004	993.617	325.387
Overhead	0	619.097	-619.097	584.600	1.456.274	-871.674
Subtotaal mutaties aan reserves	***785.312***	***2.000.667***	***-1.215.355***	***5.978.045***	***7.771.564***	***-1.793.521***
Gerealiseerde resultaat	**49.783.465**	**49.020.990**	**762.475**	**59.406.583**	**59.406.581**	**0**

Overzicht lasten en baten	Realisatie 2021			realiteitsafwijking 2021		
Omschrijving programma	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	1.389.983	898.908	491.075	27.869	-94.339	122.208
02: Bestuur en veiligheid	3.519.834	495.069	3.024.765	122.971	-211.356	334.327
03: Beheer, verkeer en milieu	9.385.961	5.368.286	4.017.675	56.967	-381.851	438.818
04: Onderwijs	1.886.417	345.831	1.540.586	-17.640	-7.140	-10.500
05: Welzijn en Wmo	12.319.585	762.445	11.557.140	-14.982	-227.719	212.737
06: Economische- en sociale zaken	4.796.850	3.832.665	964.185	979.731	610.573	369.158
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	6.837.530	10.662.497	-3.824.968	1.416.837	-2.653.891	4.070.729
Afronding decimalen			0	0	0	0
Subtotaal programma's	***40.136.160***	***22.365.702***	***17.770.457***	***2.571.753***	***-2.965.724***	***5.537.478***
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen						
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	509.470	5.616.486	-5.107.016	-86.304	40.051	-126.355
Algemene uitkering	0	22.638.149	-22.638.149	0	-106.229	106.229
Treasury	943.872	3.740.035	-2.796.164	9.798	-10.075	19.874
Dividend			0	0	0	0
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	0	0	0	6.000	0	6.000
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	***1.453.342***	***31.994.670***	***-30.541.329***	***-70.506***	***-76.253***	***5.748***
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overhead	9.023.524	289.796	8.733.728	314.265	26.826	287.439
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	**50.613.025**	**54.650.168**	**-4.037.143**	**2.815.513**	**-3.015.151**	**5.830.664**
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	45.000	78.750	-33.750	0	9.000	-9.000
02: Bestuur en veiligheid	12.381	30.828	-18.447	0	0	0
03: Beheer, verkeer en milieu	2.974.066	2.242.639	731.427	-73.524	178.997	-252.521
04: Onderwijs	71.879	319.122	-247.243	0	11.362	-11.362
05: Welzijn en Wmo	157.157	175.186	-18.029	-80.881	76.760	-157.641
06: Economische- en sociale zaken	539.790	544.661	-4.871	-123.903	21.974	-145.877
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	2.503.380	1.010.443	1.492.937	-1.950.904	621.951	-2.572.855
Algemene dekkingsmiddelen	2.279.154	854.332	1.424.822	-960.150	139.285	-1.099.435
Overhead	689.048	1.357.217	-668.169	-104.448	99.057	-203.505
Subtotaal mutaties aan reserves	***9.271.855***	***6.613.178***	***2.658.677***	***-3.293.810***	***1.158.386***	***-4.452.196***
Gerealiseerde resultaat	**59.884.880**	**61.263.346**	**-1.378.467**	**-478.297**	**-1.856.765**	**1.378.467**

3.1.2 Analyse van de begroting na wijziging ten opzichte van de realisatie

In deze paragraaf zal in worden gegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begroting na wijziging op programmaniveau, waarvan de baten of de lasten meer dan € 25.000 afwijken.

PROGRAMMA 1

Lasten
Onderschrijding Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ 27.390)
Vanwege Corona zijn er minder evenementen georganiseerd. Hierdoor minder uitgaven subsidies in 2021 en (een terugbetaling over) 2020 (€ -24.208).
De begrote post adviezen derden is grotendeels onbenut gebleven (€ -26.385) evenals het restant uitvoeringsbudget Vitale dorpen (€ -17.317) en overige kosten onder strategische gronden (€ -21.691).
Er zijn minder uren door medewerkers op dit taakveld geboekt (€ -29.859) hiernaast zijn de uren gewerkt aan het groenfonds niet begroot geweest (€ 19.246). Dit geldt ook voor de lasten (én baten) Hof van Delfland (€ 12.046)
De projecten vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma de POP3 waarbij de kostenoverschrijding (€ 60.778) geheel gecompenseerd worden door direct gerelateerde opbrengsten van in dit geval de subsidie PZH. (zie ook baten)

Baten
Overschrijding Midden-Delfland en Vitale dorpen (€ 94.339)
Aanpassing van de vooraf begrote raming vanuit IODS-programma Grondinstrument (€ -14.471).
De hogere lasten POP3 zijn gedekt vanuit de subsidie als inkomst (€ 60.778). Dit geldt ook voor de baten Hof van Delfland (€ 12.046).
De bijdrage Equestrum gelijk aan de gemaakte werkgeverslasten was niet geraamd (€ 16.326). De kosten voor dioxineproblematiek wordt gedekt met subsidie vanaf de overlopende passiva (€ 9.300).
Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten (€ 10.360).

PROGRAMMA 2

Lasten

Overschrijding Bestuursondersteuning (€ 28.142)
Deze overschrijding op bestuursondersteuning wordt veroorzaakt door de hogere accountantskosten.

Onderschrijding Bestuursorganen (€ 123.404)
In plaats van een storting in de voorziening voor pensioenen van (oud)-wethouders hebben we dit jaar geld moeten onttrekken uit deze voorziening. Zie baten.

Overschrijding Burgerzaken (€ 28.040)
Het bedrag laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Onderschrijding Openbare orde en veiligheid (€ 31.879)
Deze onderschrijding komt voornamelijk doordat er vanwege Corona zijn er minder evenementen georganiseerd. Hierdoor zijn er minder kosten gemaakt op openbare orde en veiligheid.

Baten

Overschrijding Bestuurlijke samenwerking (€ 27.501)

Deze extra inkomst komt door de uitbetaling van het liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden.

Overschrijding Bestuursorganen (€ 130.275)
Dit betreft een onttrekking uit de voorziening voor pensioenen en wachtgeld van (oud)-wethouders. Aan de hand van de jaarlijkse berekening wordt bekeken of de voorziening van voldoende grootte is om te kunnen voldoen aan alle toekomstige pensioenverplichtingen.

Overschrijding Burgerzaken (€ 25.002)
Het bedrag laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

PROGRAMMA 3

Lasten

Onderschrijding Wegen (€ 185.732)
Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door het budget voor asfalteren Kralingerpad, welke door omstandigheden niet in 2021 heeft plaatsgevonden. Bij de jaarrekening wordt verzocht dit budget (€ 145.120) door te schuiven naar 2022. Hiernaast zijn de onderhoudskosten van openbare verlichting (€ 27.764) en bruggen (€ 32.590) lager uitgevallen. Hier tegenover staan hogere lasten (-€ 8.835) dan begroot voor het Centrum Den Hoorn. Het restant (€ 10.907) is een optelling van meerdere kleine mutaties.

Baten

Overschrijding Wegen (€ 66.958)
De inkomsten wegen door onder andere de aanleg van kabels in leidingen zijn hoger dan begroot (€ 26.851). Hiernaast zijn er zijn meer schades geweest waardoor ook het bedrag aan schadeverhaal hoger is (€ 40.107).

Lasten

Overschrijding Openbaar groen en openluchtrecreatie (€ 85.615)
Er zijn meer rondes voor het groenonderhoud uitgevoerd dan in het bestek zijn opgenomen, dit om de kwaliteit enigszins op niveau te houden (€ 68.870). Daarnaast waren de kosten voor het zwerfafval hoger dan verwacht (€ 22.399). Resteert lagere kosten tractie dan begroot (€ 5.654)

Onderschrijding Begraafplaatsen (€ 36.764)
De onderschrijding komt voort uit lagere onderhoudskosten door derden (€ 13.008) en een gedeeltelijke onbenutting van het begrote budget voor planmatig onderhoud (€ 28.824).
Het overige verschil is toe te wijzen aan hogere kapitaallasten dan begroot (€ 5.068)

Baten

Overschrijding Openbaar groen en openluchtrecreatie (€ 29.070)
De overschrijding ontstaan met name vanwege een onvoorziene eindafrekening van Nedvang voor zwerfafval betreft de jaren 2018-2020 (€ 31.231) en hogere inkomsten volkstuinen (€ 2.089). Hiernaast zijn de inkomsten uit grondverkopen lager uitgevallen (€ 4.250).

Lasten

Overschrijding Verkeer (€ 40.315)
Mede vanwege de verkeersstudie van afrit 7 is een overschrijding op adviezen en uitvoering verkeersmaatregelen (€ 47.274) (zie ook baten). Daarnaast lagere uitgaven vanwege onder andere minder schadekosten (€ 6.959)

Baten

Overschrijding Verkeer (€ 44.758)
Voor de verkeersstudie van afrit 7 hebben wij opdracht verleend en een deel van de kosten in rekening gebracht bij de buurgemeenten (€ 41.633). Het restant zit in meer inkomsten uit laadtransacties (€ 3.125).

Lasten

Overschrijding Afvalverwijdering (€ 83.973)
Mede door corona hebben de medewerkers van de buitendienst minder uren hoeven maken voor afvalverwerking in de openbare ruimte (€ 39.207). De uitgaven voor afvalinzameling vallen mede door de introductie zijbelading – ten tijde van corona - incidenteel hoger uit (€ 44.766).

Onderschrijding Milieubeheer (€ 55.781)
De kosten voor zowel de adviezen derden (€ 26.820) als ook de uitbestede werkzaamheden (€ 16.855) vallen lager uit. Hiernaast zijn gemaakte uren anders verantwoord (€ 12.106).

Baten

Overschrijding Afvalstoffenheffing (€ 129.352)
De inkomst uit afvalstoffenheffing (€ 10.380) is toegenomen. Daar tegenover zijn de bijdragen van derden lager dan begroot (-€ 42.564) Hiernaast werd een onttrekking aan de voorziening (€ 156.625) begroot, werkelijk is dit een storting in de voorziening.

Overschrijding Rioolheffing (€ 101.798)
Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken. Er is meer rioolheffing woningen ontvangen (€ 14.720) en een hogere bijdrage van derden (€ 3.900). Het restant omvat voornamelijk de via de voorziening naar 2022 doorgeschoven uitvoeringskosten van de klimaatstrategie (€ 83.178).

PROGRAMMA 4

Lasten

Taakveld Gemeensch. Baten/lasten onderwijs
Een nadelig saldo van € 35.319 (N) laat zich verklaren door:

- Hogere uitgaven m.b.t. het leerlingenvervoer € 77.513 (N), met name door een stijging van het aantal leerlingen.
- Het resterende bedrag € 42.194 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties € < 25.000.

PROGRAMMA 5

Lasten

Taakveld Maatschappelijk team
Nadelig saldo van € 131.136 (N) wordt voornamelijk veroorzaakt door het volgende:

- In de begroting is bij de taakstelling ten onrechte een bedrag van € 100.000 bij Kwadraad in mindering gebracht. Voor 2022 is dit inmiddels gecorrigeerd. Voor 2021 is dit echter nog niet gebeurd, hetgeen een overschrijding van de lasten betekent in 2021.

- Het resterende bedrag € 31.137 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld Jeugd:

Nadelig saldo Jeugd € 89.530 (N) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven Jeugdhulp 2021: € 312.000 (N) Deze kostenoverschrijding laat zich met name verklaren door de toegenomen kosten per cliënt, als gevolg van een verzwaring van de problematiek.
- Daartegenover is er een incidenteel voordeel i.v.m. de vrijval balans jeugdkosten 2016 € 156.000 (V). Op de balans stond nog een bedrag aan te ontvangen declaraties 2016. Dit bedrag kan in overeenstemming met het Servicebureau vrijvallen.
- Lagere uitgaven PGB-jeugd € 93.000 (V) door de overgang in de loop van het jaar van een aantal dure kinderen naar de WLZ.
- Het resterende bedrag van € 26.530 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld WMO en en Jeugd

Voordelig saldo van € 64.533 (V) wordt voornamelijk verklaard door het volgende:

- In 2021 is er een stelpost voor cao-verhogingen opgenomen € 70.000. Per abuis is verzuimd deze bij de periodieke begrotingswijzigingen tlv van de betreffende budgetten te brengen, waaronder het Maatschappelijk Team.
- Het resterende bedrag € 95.467 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld Openbare gezondheidszorg

Lagere lasten € 43.484 (V) laat zich verklaren door:

- Lagere uitgaven uitvoeringsbudget. De activiteiten die in het kader van het gezondheidsbeleid irt het lokaal preventieakkoord gepland stonden voor 2021 (aanleg watertappunten, activiteiten rookvrij en de start van terugdringen overgewicht bij kinderen en jongeren) hebben vanwege corona vertraging opgelopen en staan nu gepland voor 2022. Daarom het verzoek het bijbehorende budget door te schuiven.
- Het resterende bedrag van € 28.984 laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Baten

Taakveld Wmo:

Voordelig saldo WMO € 121.962 (V) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven huishoudelijke hulp € 166.000 (N). De stijging wordt met name veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten en de stijging van de tarieven. Deze hogere uitgaven wordt gecompenseerd door een incidentele meevaller van de rolstoelvoorzieningen € 168.000. De reden voor deze meevaller is dat In 2021 de meeste rolstoelen uit depot zijn verstrekt. Incidenteel voordeel rolstoelvoorzieningen.
- Hogere uitgaven woonvoorzieningen woonvoorzieningen € 48.000 (N) i.v.m. een aantal dure woningaanpassingen.
- Daarnaast is er in 2021 gewerkt aan het beter in zicht krijgen van de posten in de begroting. Hierdoor zijn per saldo een aantal voordelen zichtbaar geworden, waaronder een voordeel van diverse uitvoeringskosten € 67.000 (V) en van de detacheringsvergoeding H4 € 90.000
  (V) Dit is overigens een incidenteel voordeel.
- Het resterende bedrag € 10.962 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld WMO en Jeugd

Voordelig saldo van € 64.533 (V) wordt voornamelijk verklaard door het volgende:

- In 2021 is er een stelpost voor cao-verhogingen opgenomen € 70.000. Per abuis is verzuimd deze bij de periodieke begrotingswijzigingen tlv van de betreffende budgetten te brengen, waaronder het Maatschappelijk Team.
- Het resterende bedrag € 95.467 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000.

Taakveld kinderopvang
Een voordelig saldo van € 28.563 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties € 25.000

Lasten

Oudheidkunde/monumenten (€ 113.796)
Deze onderschrijding ontstaat voornamelijk vanwege twee onderwerpen:

- Onbenut planmatig onderhoud (€ 90.341). Reden hiervoor is de beperkte bezetting waardoor een andere prioritering is gegeven aan het onderhoud. Met de invulling van een medewerker gebouwenbeheer is de verwachting dat we de komende tijd een inhaalslag maken aan het planmatig onderhoud.
- Kosten voor uitbesteding archeologisch onderzoek zijn lager uitgevallen. In tegenstelling tot eerder aangegeven tariefsverhoging door de Gemeente Delft, is dit voor 2021 niet werkelijk doorbelast (€ 14.979).

Het restant is een optelsom van meerdere mutaties binnen het beleidsveld (€ 8.476).

Baten

Taakveld Sport
Een voordelig saldo € 48.584 (V) laat zich met name verklaren door:

- Combinatiefuncties € 38.097 (V): Aangezien de SWMD in de loop van het jaar is gestart met de opdracht, zoals omschreven in hun plan van aanpak, om invulling te geven aan de combinatiefuncties, is slechts een deel van het beschikbare budget gebruikt.
- Het resterende bedrag € 10.487 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

PROGRAMMA 6

Lasten

Onderschrijding Handel, Ambacht en Industrie (€ 112.111)
De onderschrijding van de lasten laat zich voornamelijk verklaren door de onbenutte raming van planmatig onderhoud voor verschillende objecten (€ -117.726) Vanwege beperkte bezetting is er een andere prioritering gegeven aan het onderhoud. Met de invulling van een medewerker gebouwenbeheer is de verwachting dat we de komende tijd een inhaalslag maken aan het planmatig onderhoud.
Hiernaast is de inhuur van extern personeel hoger uitgevallen (€ 21.807) en de kosten voor GWL en belasting lager (€ -11.934) Het restant is een totaalsom van meerdere kleine bedragen verspreid binnen het beleidsveld. (€ -4.258)

Lasten

Taakveld Bijstand:
Een voordelig saldo van € 70.752(V) laat zich met name verklaren door:

- Het overschot op de diverse uitvoeringskosten € 111.000 (V) heeft diverse oorzaken. Deze middelen waren onder andere bedoeld voor de toegenomen administratieve werkzaamheden, voortvloeiend uit de verschillende coronasteunpakketten en de toegenomen vraag naar schuldhulpverlening. De tijdelijke inhuur van personeel is echter grotendeels betaald uit de incidentele budgetten voor de uitvoering van de TOZO en de TONK in plaats van de uitvoeringsbudgetten PW. Daarnaast heeft door de toegenomen werkdruk naar aanleiding van Corona (o.a. uitvoering TOZO en TONK) in 2021 de nadruk met name gelegen op het verstrekken van uitkeringen. Handhaving van de PW en re-integratie hebben noodgedwongen minder aandacht gekregen dan vooraf ingeschat. Dit resulteert o.a. in minder uitgaven voor handhaving, minder aanvragen medische advies en de inzet van tolken’. Door langdurige uitval bij de administratie zijn in 2021

werkzaamheden niet uitgevoerd. Dit betekent dat ten behoeve van het inlopen van deze werkzaamheden in 2022 incidenteel voor de invulling van een tijdelijke functie administratie Wmo, € 61.000,- nodig is en voor de verlenging van de klantmanager schuldhulpverlening € 26.000,-. Het verzoek is om hiertoe een bedrag van € 87.000 door te schuiven naar 2022.
- Bij de 4e periodieke begrotingswijziging is er budget beschikbaar gesteld van € 35.000 voor het ontwikkelen van lokale dashboards en rapportages, ivm toegenomen behoefte aan sturingsinformatie. Er is een start gemaakt met het bepalen van de kengetallen (presentatie raad) maar de feitelijke kosten voor het realiseren volgen in 2022. Het verzoek is om het bedrag van € 35.000 door te schuiven naar 2022.
- Storting in de voorziening dubieuze debiteuren € 31.000 (N)
- Nadelig saldo wet BUIG € 34.586 (N). Dit bedrag wordt onttrokken uit de bestemmingsreserve BUIG.

Het resterende bedrag € 9.662 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld Sociale Werkvoorziening (€ 83.533):
Een voordeling saldo € 83.533 (V) laat zich verklaren door:
- Lagere uitgaven op het gebied van de sociale werkvoorziening € 21.732(V), dit is het gevolg van een hogere uitstroom uit de WSW dan vooraf ingeschat. Onverwachte uitstroom uit de WSW ontstaat door verhuizing of overlijden.

- Lagere uitgaven voor beschut werk € 61.801 (V). Dit overschot is ontstaan doordat de taakstelling van zes personen niet volledig is ingevuld voor 2021. Op dit moment hebben vijf van onze inwoners een indicatie beschut werk. Zij zijn allen in dienst bij Werkse!. Een deel van hen werkt parttime, waardoor er ruimte bestaat binnen het voor hen gereserveerde budget. Om de stijgende kosten van beschut werk op te vangen is er niet voldoende budget beschikbaar in 2022. Het verzoek is om een bedrag van € 35.000 budget bij de bestemming van het resultaat jaarrekening over te hevelen naar 2022.

Taakveld Minimabeleid
Een voordelig saldo van € 70.132 (V) laat zich verklaren door:
- Rijksbijdrage gedupeerden Toeslagenproblematiek: € 24.170 (V). De Rijksbijdrage wordt na afloop op basis van de verantwoording toegekend en niet op voorschotbasis. Dit betekent dat de opbrengst nu wordt verantwoord.

- Lagere uitgaven TONK € 19.561 (V): De tijdelijke ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) was bedoeld om een terugval in de inkomsten als gevolg van de coronacrisis op te vangen. Er is minder aanspraak op gemaakt dan voorheen verwacht.

- Het resterende bedrag van € 33.800 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

PROGRAMMA 7

Lasten

Onderschrijding Ruimtelijk ordening (€ 271.040)
- In de begroting staan werkgeverslasten begroot op projecten op Ruimtelijke ordening, bouwplannen niet zijnde grexen, particulier initiatief en bouwplannen niet zijnde grexen, gemeentelijk initiatief. In sommige gevallen is een project vooraf niet altijd goed onder te verdelen tussen deze begrotingsposten. Dit leidt tot vertroebeling tussen deze posten. Hiernaast zijn werkgeverslasten elders verantwoord/terecht gekomen (€ 40.077).
- Op enkele potentiële projecten zijn de uren niet gemaakt omdat de eigenaar niet mee werkt, of omdat de prioriteit bij andere projecten lag. Als die andere projecten al separate dekking hebben of daar voor aangevraagd is leidt dat met dezelfde bezetting tot onderschrijding op gemeentelijke initiatieven. (€ 167.059).
- In deze jaarrekening is het verzoek opgenomen om het budget Omgevingswet door te schuiven naar 2022. Met name vanwege uitstel van invoering Omgevingswet worden kosten in 2022 verwacht (€ 37.654).
- Kosten begroot voor de Omgevingsvisie zijn maar gedeeltelijk benut (€ 26.250)

Baten

Overschrijding Ruimtelijk ordening (€ 109.110)
- De exploitatiebijdrage uit bestemmingsplannen zijn hoger uitgevallen (€ 109.110).

Baten

Overschrijding Bouw- en woningtoezicht (€ 25.784)
Er zijn meer aanvragen dan wel hogere bouwkosten dan begroot, waardoor een toename aan inkomsten op leges bouwvergunningen (€ 25.784).

Lasten en baten

Grondexploitaties
Bij zowel de uitgaven als de inkomsten is de feitelijke uitvoering van grondexploitaties sterk afhankelijk van procedures die doorlopen moeten worden en de momenten waarop kavels grond (kunnen) worden afgenomen. Inhoudelijke wijzigingen in de plannen worden aan de raad voorgelegd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatieberekeningen (grexen). De hierna genoemde grote verschillen betreffen mede daarom vooral verschuivingen van uitgaven en inkomsten in de tijd.

De grootste verschuivingen bij de lasten zijn:
- Bedrijventerreintjes Hooipolder
  Bij de vorige herzieningen hadden wij de verwachting de Zuid kavel in 2021 te verkopen. Aangezien we het lokale bedrijfje eind 2021 één jaar verlengingstijd hebben gegeven om de financiële haalbaarheid van het project te verkennen, is de looptijd van het project voorzichtigheidshalve met twee jaar verlengd. Op basis van de huidige stand van zaken verwachten wij de grond in 2023 uit te geven. (circa € 160.000 lagere lasten).
- Vastgoedzone Den Hoorn
  De kavels zijn in 2021 in erfpacht uitgegeven en de canon wordt sindsdien in rekening gebracht. Het hotel is in aanbouw en de oplevering is in 2022 gepland. Voor de oplevering richten wij de Peuldreef in en leggen we de tweede vluchtroute aan. De oplevering van het bedrijfsgebouw is naar verwachting in 2023. (circa € 330.000 lagere lasten.)
- Centrum ontwikkeling Den Hoorn
  Het te realiseren programma bevat in totaal 22 woningen en 1.750m² te realiseren supermarkt. Op dit moment hebben wij nog niet alle gronden in ons bezit. Er lopen verschillende juridische procedures rondom het Centrumplan Den Hoorn.
  (circa € 870.000 lagere lasten).
- Keenenburg V
  Alle gronden zijn in het bezit van de gemeente. Het gemixt woningbouwprogramma bestaat uit 37 woningen. Het bestemmingsplan (woningbouw) is onherroepelijk vastgesteld en er is ook een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. In 2022 onderzoeken we hoe de gemeente Keenenburg V fase 2 wil gaan ontwikkelen. (circa 1.000.000 hogere lasten).
- Maaslandse Dam/Ruimte voor Ruimte
  De inschatting van de planning van zowel de Maaslandse Dam als de Zuidrand is bij de vorige herzieningen te positief geweest. Op basis van de huidige inzichten hebben wij voorzichtigheidshalve de looptijd van de Maaslandse Dam met één jaar en de Zuidrand met twee jaar verlengd. We gaan er in de herziene grondexploitatie vanuit dat we de grond voor de woningen van de Maaslandse Dam in 2022 en de Zuidrand in 2023 uitgeven.
  (circa 610.000 lagere lasten).
- Kreekzone
  Het project bestaat uit vier fasen. Fasen 1 t/m 3 (140 woningen) zijn vrijwel volledig afgerond. Fase 4 betreft de locatie Sterappel. Op deze locatie zijn op tijdelijke basis woningen voor statushouders geplaatst tot in het voorjaar van 2024. Het bestemmingsplan geeft op deze locatie de mogelijkheid een appartementengebouw te realiseren.
  (circa € 135.000 hogere lasten).
- Centrum Maasland
  Op de locatie van de voormalige kantoorvleugel van het gemeentehuis van Maasland zijn wij van plan grond uit te geven voor de realisatie van acht woningen. In 2021 zijn we gestart met het opstellen van het bestemmingsplan. In 2022 gaan wij het plan nader uitwerken en met projectontwikkelaars in gesprek. (circa € 85.000 lagere lasten).

- Woudselaan
  Op basis van de stedenbouwkundige uitgangspunten zijn wij voornemens om zes woningen te realiseren. Een "restant" stukje willen wij verkopen aan een geïnteresseerde koper. Op tijdelijke basis zijn negen Tiny Houses gerealiseerd. Na het verstrijken van de termijn van de bruikleenovereenkomst in 2024 zijn wij van plan om de tiny houses te 'vervangen' voor zes grondgebonden woningen. Totaal omvat de grondexploitatie twaalf te realiseren woningen. (circa € 175.000 lagere lasten).

De overschrijding van de baten zit voornamelijk in de grondverkopen Vastgoedzone, welke 2.6 miljoen hoger ligt dan oorspronkelijk begroot.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Lasten

Overschrijding OZB woningen (- € 30.395)
€ - 21.120. Deze post is te verklaren door oninbare belasting debiteuren. Deze posten zijn voorzien.
Hogere lasten OZB woning € 9.275 (N) laat zich verklaren door diverse kleine mutaties < € 25.000

Overschrijding OZB niet-woningen (- € 55.909)
€ - 55.909. Deze post is te verklaren door oninbare belasting debiteuren. Deze posten zijn voorzien.

Baten

Overschrijding Algemene uitkering (€ 106.229)
In de decembercirculaire van 2021 zijn onder andere een aantal bedragen beschikbaar gekomen ter compensatie van coronakosten in 2021 en 2022 (voornamelijk voor de afdeling Samenleving en Dienstverlening ten behoeve van het Sociaal domein) waarvan een deel gevraagd wordt door te schuiven naar 2022.

Onderschrijding OZB niet-woningen (€ 80.052)

Voor het begroten van de te verwachten opbrengst wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de niet-woningen. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling en gegronde bezwaren te verwachten is. Voor de niet-woningen is er ook een gebruikersbelasting OZB, daarom wordt een inschatting gemaakt van de leegstand. Wanneer één of meer van deze factoren afwijkt van waar rekening mee is gehouden, zorgt dit voor een meer- of minderopbrengst, in dit geval een minderopbrengst.

Overschrijding OZB woningen (€ 40.001)

Voor het begroten van de te verwachten opbrengst OZB wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de woningen. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling en gegronde bezwaren te verwachten is. Wanneer één of beide van deze factoren afwijkt van waar rekening mee is gehouden, zorgt dit voor een meer- of minderopbrengst, in dit geval een hogere opbrengst (€ 27.265). Daarnaast zijn er niet geraamde inkomsten uit aanmaningen en dwangbevelen (€ 12.736).

3.1.3 Analyse begrotingsrechtmatigheid

Op basis van de afzetting van de realisatie ten opzichte van de begroting na wijziging in paragraaf 3.1.1 is vast te stellen dat er op de volgende programma's een overschrijding van de lasten heeft plaatsgevonden:

Overzicht lasten en baten	Realisatie 2021			begroting 2021 incl. wijzigingen			Afwijking op de lasten
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
04: Onderwijs	1.886.417	345.831	1.540.586	1.868.777	338.691	1.530.086	17.640
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden is	509.470	5.616.486	-5.107.016	423.166	5.656.537	-5.233.371	86.304

Overzicht lasten en baten	Realisatie 2021			begroting 2021 incl. wijzigingen			Afwijking op de lasten
Omschrijving reserves	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
03: Beheer, verkeer en milieu	2.974.066	2.242.639	731.427	2.900.542	2.421.636	478.906	73.524
05: Welzijn en Wmo	157.157	175.186	-18.029	76.276	251.946	-175.670	80.881
06: Economische- en sociale zaken	539.790	544.661	-4.871	415.887	566.635	-150.748	123.903
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	2.503.380	1.010.443	1.492.937	552.476	1.632.394	-1.079.918	1.950.904
Algemene dekkingsmiddelen	2.279.154	854.332	1.424.822	1.319.004	993.617	325.387	960.150
Overhead	639.048	1.407.217	-768.169	584.600	1.456.274	-871.674	54.448

Bovenstaande afwijkingen van de lasten op de programma's en de reserves zijn vastgesteld aan de hand van het baten/lasten overzicht.

De afwijking op programma lokale middelen komt door het treffen van een voorziening dubieuze belasting debiteuren.

De overige afwijkingen bij de programma's zijn < € 25.000, daardoor zijn deze hier niet verder verklaard.

De verklaringen van de afwijkingen bij de reserves zijn terug te vinden bij de betreffende programma's in deze jaarstukken.

Naast de accordering van de lasten in de begroting, accordeert de raad ook de investeringskredieten. In het jaarverslag hebben wij per investeringskrediet weergegeven hoe de kosten zich verhouden tot het toegekende krediet. Hieronder hebben wij de kredieten opgenomen waarop een overschrijding heeft plaatsgevonden van dit krediet.

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Reconstructie Lijsterbesstraat (2017)	€ 20.387,00	€ 20.446,01	€ -59,01	Ja	Afgerond
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg (2017)	€ -	€ 67.375,00	€ -67.375,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie Willemoordseweg (2018)	€ -	€ 16.013,55	€ -16.013,55	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004		€ 18.650,00	€ -18.650,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Vervangen brug Ingeland M027	€ 50.100,00	€ 51.826,61	€ -1.726,61	Ja	Afgerond
Vervangen brug fietspad 't Woud S034	€ -	€ 300,00	€ -300,00	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Bouw nieuwe Zoutloods	€ -	€ 13.106,50	€ -13.106,50	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Reconstructie Kwakelweg deel 2 (2019)	€ -	€ 21.653,50	€ -21.653,50	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2022.
Informatiebeleidsplan 2019	€ 25.000,00	€ 26.797,88	€ -1.797,88	Ja	Afgerond
Vervanging Hardware 2020	€ 13.293,00	€ 16.373,46	€ -3.080,46	Ja	Afgerond
Firewall (2021)	€ 40.000,00	€ 43.366,50	€ -3.366,50	Ja	Afgerond
VW Transporter (2018)	€ 39.000,00	€ 39.827,69	€ -827,69	Ja	Afgerond
Gesloten bestelwagen (2018)	€ 37.279,00	€ 37.279,46	€ -0,46	Ja	Afgerond
Vervangen Isuzu 8-VHN-21 (2020)	€ 18.000,00	€ 19.653,24	€ -1.653,24	Ja	Afgerond

Verklaring overschrijding Boezemkade/Kwakelweg
Betreft project Kwakelweg met uitvoering in 2022, dit vanwege de afhandeling van een bezwaar. Het door de Raad besloten krediet is doorgeschoven naar 2022. Naar verwachting van de projectleider bedragen de totaal te maken kosten € 1.590.000.

Restant verschillen zijn < € 25.000.

3.1.4 Overzicht aanwending bedrag onvoorzien

In 2021 is er geen sprake geweest van aanwending van het bedrag onvoorzien.

3.1.5 Overzicht incidentele en structurele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten > € 50.000			Incidentele baten > € 50.000		
Programma:	**Begroot**	**Werkelijk**	**Programma: Incidentele baten > € 50.000**	**Begroot**	**Werkelijk**
01. Midden-Delfland®2025 en ontwikkelingsvisies dorpen			**01. Midden-Delfland® 2025 en ontwikkelingsvisies dorpen**		
- IODS Grondinstrument	382.229	391.065	- IODS Grondinstrument	360.433	515.992
- IODS Duurzaam Boer Blijven	213.384	205.276	- IODS Duurzaam Boer Blijven	120.000	30
- POP 3	137.670	198.450	- POP 3	137.671	198.450
- Budget AR 2020 Midden-Delfland en vitale dorpen	87.750	33.750			
03. Beheer, verkeer en milieu			**03. Beheer, verkeer en milieu**		
- Budget uit 2019 Transitie warmte energieloket en wijka	172.761	172.682	- Doorschuiven subsidie MRDH	56.000	0
- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.743.726	17.798			
- Budget inhuur meldingen openbare ruimte	100.000	50.000			
- Compensatie vergoeding vereniging inzake zijbelading	100.000	100.000			
- Budget AR 2020 wegen	150.000	0			
- Budget AR 2020 verkeer en milieu	202.000	182.000			
04. Onderwijs			**04. Onderwijs**		
- Huisvesting basisonderwijs (MFA)	60.000	60.000	- NPO gelden 2021	71.879	71.879
05. Welzijn en Wmo			**05. Welzijn en Wmo**		
- Doorschuiven nieuwe wet inburgering	-70.000	-70.000			
Onderhoud musea en monumenten	99.500	-9.158			
06. Economische en Sociale Zaken			**06. Economische en Sociale Zaken**		
- Tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandige onderner	1.118.854	453.492	- Tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandige onderner	1.118.854	518.262
- Budget AR 2020 Participatiefonds	55.063	9.315	-		
- Budget AR 2020 inkomensregeling	199.000	199.000	-		
- Onderhoud Brandweer en Burg. Van Genstsingel	162.400	38.497			
07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting			**07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting**		
- Budget uit 2019 Centrum Schipluiden	94.500	0	- Vrijval deel voorziening Bedrijvenschap	0	206.000
- Doorschuiven inhuur potentielle ontwikkellocaties	184.354	42.303	- Winstneming grexen 2021		3.543.500
- Budget uit 2021 Herontwikkeling Hoornbloem	101.600	10.000	Verkoop gemeentehuis Maasland	750.000	750.000
- Uitvoeringsbudget uit 2021 Implementatie Omgevingsw	498.540	154.390			
- Budget AR 2020 Bouw- en woningtoezicht	50.000	50.000			
Budget AR 2020 wonen en bouwen	100.000	100.000			
Doorschuiven implementatiebudget omgevingswet	-318.371	-11.875			
Algemene dekkingsmiddelen			**Algemene dekkingsmiddelen**		
- Budget AR 2020 OZB woningen	88.900	53.900			
- Doorschuiven GBO en onderzoek leges	-50.000	-15.000			
Overhead			**Overhead**		
- Budget AR 2020 ambtelijke organisatie	97.650	97.650			
- Optimaliseren bedrijfsvoering	156.000	106.943			
- Onderhoud gemeentehuis	73.400	18.952			
- Frictiekosten OO-traject	60.000	60.000			
Mutaties reserves			**Mutaties reserves**		
- Doorschuiven subsidie MRDH	56.000	0	- Frictiekosten OO-traject	60.000	60.000
- Storting in reserve onderhoud gem. gebouwen	650.000	650.000	- Budget herinrichting centrum Schipluiden	94.500	0
- Storting in reserve Beheer Sociaal domein	102.803	102.803	- Onttrekking reserve afwikkeling complexen naar dekkingsreserve Woudseweg	650.000	650.000
- Storting reserve dividenden ivm winstneming grexen	0	1.000.000	- Onttrekking algemene reserve 6,5 ton naar reserve onderhoud gebouwen	650.000	650.000
- Storting reserve grondexploitaties ivm winstneming grexen	0	2.453.500	- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.743.726	17.798
- Storting in AR verkoopopbgrengst gemeentehuis Maasland	315.492	315.492	- Budget uit 2021 Herontwikkeling Hoornbloem	101.600	10.000
- Doorschuiven NPO-gelden	71.879	71.879	- Onttrekking sociaal domein naar reserve BUIG	102.803	102.803
- Storting in reserve investeringsprogramma verkoopopbrengst gemeentehuis Maasland	434.508	434.508	- Compensatie vergoeding vereniging inzake zijbelading	100.000	100.000
- Storting in Dekkingsreserve reconstructie Woudseweg	650.000	650.000	- Uitvoeringsbudget Omgevingswet	498.540	154.390
- Doorschuiven GBO en onderzoek leges	50.000	15.000	- Budget AR 2020 verkeer en milieu	202.000	182.000
- Doorschuiven implementatiebudget omgevingswet	318.371	11.875	- Budget AR 2020 milieubeheer	237.758	172.681
- Onttrekking gem. onderhoud Gebouw gemeentehuis	-73.400	-18.952	- Budget AR 2020 inkomensregeling	199.000	199.000
- Onttrekking gem. onderhoud brandweer en Burg. Vn Gentsingel	-162.400	-38.497	- Budget AR 2020 wonen en bouwen	100.000	100.000
- Onttrekking gem. onderhoud musea en monumenten	-99.500	-9.158	- Budget AR 2020 OZB woningen	88.900	53.900
- Doorschuiven herinrichting parkeergebied		0	- Budget AR 2020 Midden-Delfland en vitale dorpen	87.750	33.750
- Doorschuiven nieuwe wet inburgering	70.000	70.000	- Budget AR 2020 wegen	150.000	0
			- Budget AR 2020 huisvesting basisonderwijs	60.000	60.000
			- Budget AR 2020 Participatiefonds	55.063	9.315
			- Budget AR 2020 Bouw- en woningtoezicht	50.000	50.000
			- Budget AR 2020 ambtelijke organisatie	97.650	97.650
			- Optimaliseren bedrijfsvoering	156.000	106.943
			- Budget potentiële woningbouw	184.354	42.303
Totaal:	8.434.663	8.407.879	**Totaal:**	8.284.481	8.656.646
Saldo:	-150.182	248.767			

Structurele baten en lasten	Incidentele lasten (x € 1.000)		Incidentele baten (x € 1.000)	
Omschrijving	2021 begroot	2021 werkelijk	2021 begroot	2021 werkelijk
1. Vitale Dorpen in Midden Delfland®2025				
2. Bestuur en Veiligheid	81	81		
3. Beheer, Verkeer, Milieu	34	34		
4. Onderwijs	258	258		
5. Welzijn en Wet maatschappelijke ondersteuning	122	122		
6. Economische- en sociale zaken				
7. Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting				
Algemene Dekkingsmiddelen				
Overhead	478	478		
Mutaties reserves:				
Reserve Ontwikkeling Harnaschpolder			81	81
Dekkingsreserve kapitaallasten			892	892
Totaal:	**973**	**973**	**973**	**973**
Saldo:			0	0

3.1.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm:
€ 209.000 (in 2020: € 201.000). In 2021 is evenals in 2020 is dit maximum niet overschreden.

Hieronder volgt de voorgeschreven verantwoording:

Bedragen x € 1	**M.A.I. Born**	**A. de Vos**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	104.985	82.776
Beloningen betaalbaar op termijn	19.781	14.942
Subtotaal	*124.766*	*97.717*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	**124.766**	**97.717**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2020		
Aanvang en einde functievervulling 2020	01/02-31/12	01/01-31/12
Deeltijdfactor 2020 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	103.669	81.152
Beloningen betaalbaar op termijn	18.660	14.661
Totaal bezoldiging 2020	**122.329**	**95.812**

3.2 Balans

Balans per 31 december 2021

ACTIVA	Ultimo 2021		Ultimo 2020	
Vaste activa				
Materiële vaste activa		135.980.521		126.481.174
- Investeringen met een economisch nut				
• gronden uitgegeven in erfpacht	74.908.187		65.132.817	
• overige investeringen met een economisch nut	39.644.726		40.453.483	
- Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.684.331		10.827.498	
- Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	10.743.277		10.067.376	
Financiële vaste activa		11.159.807		11.203.015
- Kapitaalverstrekkingen aan:				
• deelnemingen	1.332.261		1.332.261	
• gemeenschappelijke regelingen	164.550		164.550	
- Overige langlopende leningen u/g	9.662.996		9.706.204	
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer				
Totaal vaste activa		**147.140.328**		**137.684.189**
Vlottende activa				
Voorraden				
- Grond- en hulpstoffen:		5.882.011		7.680.089
• overige grond- en hulpstoffen	-		-	
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	5.882.011		7.680.089	
- Gereed product en handelsgoederen				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		9.187.943		13.933.067
- Vorderingen op openbare lichamen	5.572.543		3.930.909	
- Verstrekte kasgeldleningen	-		-	
- Uitzetting in rijks schatkist < 1 jaar	1.794.868		8.367.138	
- Overige vorderingen	1.820.532		1.635.020	
Liquide middelen		303.275		292.391
- Kassaldi	15.024		8.096	
- Banksaldi	288.251		284.295	
Overlopende activa		14.367.333		12.479.581
- Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	851.424		647.553	
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	13.515.909		11.832.027	
Totaal vlottende activa		**29.740.562**		**34.385.127**
Totaal-generaal		**176.880.893**		**172.069.316**
bedrag waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		0		0

Balans per 31 december 2021

PASSIVA	Ultimo 2021		Ultimo 2020	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		68.387.569		64.350.426
- Algemene reserve	7.515.634		6.489.265	
- Bestemmingsreserves				
• Voor egalisatie van tarieven	-		0	
• Overige bestemmingsreserves	59.493.469		55.971.855	
- Nog te bestemmen resultaat	1.378.467		1.889.306	
Voorzieningen		11.297.679		11.542.772
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.828.418		4.294.839	
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	7.469.261		7.247.933	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		69.026.925		66.015.099
- Obligatieleningen				
- Onderhandse leningen van:				
• binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	45.378		90.756	
• binnenlandse banken en overige financiële instellingen	68.711.732		65.903.998	
• binnenlandse bedrijven	-		-	
• overige binnenlandse sectoren	19.633		19.836	
• buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-		-	
- Waarborgsommen	250.182		509	
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	-		-	
Totaal vaste passiva		**148.712.173**		**141.908.296**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		7.641.412		6.678.225
- Kasgeldleningen	5.000.000		5.000.000	
- Banksaldi	-		-	
- Overige schulden	2.641.412		1.678.225	
Overlopende passiva		20.527.308		23.482.794
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	3.453.371		5.826.626	
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschot-bedragen voor uitkeringen met een specifik bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	15.515.727		15.958.991	
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.558.210		1.697.177	
Totaal vlottende passiva		**28.168.720**		**30.161.018**
Totaal-generaal		**176.880.893**		**172.069.316**

3.2.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Voorliggende jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 25.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen vormen hierop een uitzondering. Deze worden altijd geactiveerd, maar hierop wordt niet afgeschreven.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Kosten worden toegerekend aan het boekjaar op basis van het jaar waarin de prestatie is geleverd. Voor een deel van de ontvangen facturen kan niet met 100% zekerheid worden vastgesteld op welk jaar deze betrekking hebben, gezien de prestatielevering deels heeft plaatsgevonden in het boekjaar en deels in een ander boekjaar. Op basis van de beste inschatting zijn deze kosten toegedeeld aan het betreffende boekjaar. Gezien bij deze verdeling geen volledige zekerheid bestaat in welk jaar de kosten horen, bestaat hiervoor ook een onzekerheid.

Dividendopbrengsten en/of winstuitkeringen van deelnemingen worden als baat opgenomen in het jaar waarin het dividend door de algemene vergadering van aandeelhouders of het bestuur van de betreffende deelneming wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld. Extra winst die gedurende het jaar bekend wordt, wordt conform de afspraak met de raad toegevoegd aan de Algemene reserve.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Echter als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Vaste activa

Investeringen worden afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Dit betekent, dat uitsluitend wordt afgeschreven op basis van gerealiseerde investeringsbedragen.
In het jaar waarin een investering plaatsvindt, wordt geen rente toegerekend. Toerekening van rente vindt plaats met ingang van het tweede jaar en wordt berekend als percentage van de boekwaarde van het actief aan het begin van het tweede jaar.
Groot onderhoud van vaste activa wordt slechts geactiveerd indien wordt voldaan aan de activeringscriteria. In alle andere gevallen komt groot onderhoud ten laste van de exploitatie of een daartoe gevormde voorziening.

Materiële vaste activa

Artikel 35 van het BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met een economisch nut, Investeringen met economisch nut waarvoor ter dekking van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen met maatschappelijk nut.

- Investeringen met economisch nut en de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor grote investeringen kan worden gekozen om de componentenbenadering toe te passen. Wanneer dit wordt toegepast zal dit expliciet in het kredietvoorstel worden opgenomen. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Financiële verordening. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- Investeringen met maatschappelijk nut

Investeringen met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Financiële verordening. Voor deze activa wordt een restwaarde van nihil gehanteerd.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien van toepassing wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Vlottende activa

Voorraden

De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen als 'onderhanden werken' en gewaardeerd tegen de vervaardigingprijs. De vervaardigingprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), de rentekosten. Hierop worden ontvangsten uit grondverkopen en bijdragen van derden in mindering gebracht.

Winsten uit de grondexploitatie worden genomen op het moment dat dat op basis van de grondexploitatie een positieve eindwaarde wordt verwacht. Voor de berekening van de tussentijdse winst name wordt gebruik gemaakt van de voorgeschreven Percentage of completion methode (POC-methode). Wanneer blijkt dat verliezen worden verwacht, worden deze verliezen verantwoord in het jaar waarin zij worden vastgesteld. Verliezen worden direct verrekend met de Reserve Grondexploitaties. De boekwaarde van de gronden wordt in dat geval verlaagd met deze verwachte verliezen. Voor deze verwachte verliezen wordt een voorziening op eindwaarde gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde ofwel lagere marktwaarde. Wanneer verwacht wordt dat een deel van de vorderingen niet zal worden ontvangen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. In 2019 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen 2019-2022 vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of tegen contante waarde conform hetgeen is opgenomen in de Nota reserves en voorzieningen 2019-2022. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar buiten telling opgenomen. Nadere informatie en een specificatie van de gewaarborgde schuldrestanten is opgenomen in de toelichting op de balans. In het verslagjaar zijn er geen betalingen gedaan als gevolg van de borgstellingen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De wijzigingen in de BBV zijn meegenomen bij het opstellen van deze resultatenbepaling.
Bij het samenstellen van de winst- en verliesrekening is een bestendige gedragslijn in acht genomen.
Baten en lasten van het boekjaar worden in de jaarrekening opgenomen, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De nagekomen baten en lasten worden, in zoverre mogelijk, op de desbetreffende posten verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor de gehanteerd afschrijvingstermijnen verwijzen wij u naar de Nota financiële verordening 2019.

3.2.2 Toelichting op de balans

ACTIVA

Materiële vaste activa

De post materiële activa wordt onderscheiden in:

	2021	2020
Investeringen met een **economisch nut**	114.552.913	105.586.288
Investeringen met een **economisch nut,** waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden	10.684.331	10.827.499
Investeringen in de openbare ruimte met een **maatschappelijk nut**	10.743.277	10.067.375
	135.980.521	126.481.161

De investeringen met een **economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2021	2020
Gronden en terreinen	89.129.990	79.397.684
Woonruimten	220.000	-
Bedrijfsgebouwen	20.729.885	21.498.487
Vervoermiddelen	135.187	138.438
Machines, apparaten en installaties	1.881.161	1.971.470
Overige materiële vaste activa	2.456.690	2.580.209
	114.552.913	105.586.288

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde weer van de investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2021	Vermeer-/ Verminderingen*	Herrubricering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Gronden en terreinen in erfpacht	65.132.817	9.775.371		-	74.908.187
Gronden en terreinen overig	14.264.867	43.064-		-	14.221.803
Woonruimten	-	220.000	-	-	220.000
Bedrijfsgebouwen	21.498.487	221.047	-	989.649	20.729.885
Vervoermiddelen	138.438	19.653	-	22.904	135.187
Machines, apparaten en installaties	1.971.470	72.610	-	162.919	1.881.161
Overige materiële vaste activa	2.580.209	252.741	-	376.260	2.456.690
	105.586.288	10.518.358	-	1.551.733	114.552.913

	Investeringen	Desinvestering	Bijdragen derden	Vermeer-/ vermindering en
Gronden en terreinen in erfpacht	11.870.291	2.094.920		9.775.371
Gronden en terreinen overig	7.883-	35.181	-	43.064-
Woonruimten	220.000	-	-	220.000
Bedrijfsgebouwen	282.033	60.986	-	221.047
Vervoermiddelen	19.653	-	-	19.653
Machines, apparaten en installaties	72.610	-	-	72.610
Overige materiële vaste activa	252.741	-	-	252.741
	12.709.445	2.191.087	-	10.518.358

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen staan in onderstaande overzichten vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2021	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Erfpacht Delta	9.742.263	6.400	9.748.663	0
Erfpacht Hotel vd Valk	0	6.779.780	6.779.780	0
Erfpacht CM Staal	3.271.449	3.281.891	3.281.891	0
Grond in erfpacht	19.342.913	-292.700	8.844.902	0
Grondruilbank	-6.312.775	-35.181	7.353.981	0
Woudseweg nabij nr. 160	0	-7.883	0	0
Pand Burg. van der Lelykade 16 (2021)	0	220.000	220.000	0
Gemeentewerf: vervangen stalen systeemgevel (2021)	112.192	33.271	33.271	15
Gemeentewerf: vervangen dak (2021)	149.589	47.279	47.279	20
Bouw nieuwe zoutloods	0	13.107	13.107	10
Luifel en buitenruimteTramstation Schipl. (2019)	428.176	127.391	152.860	25
Vervangen Isuzu 8-VHN-21 (2020)	64.000	19.653	19.653	10
Verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis (2018)	36.000	18.265	18.265	15
Camerabeveiliging gemeentehuis (2018)	112.500	7.884	7.884	15
Vervanging installaties gemeentehuis 2021	90.426	3.095	3.095	15
Firewall (2021)	40.000	43.367	43.367	5
Koppeling Corsa-GWS4all (Centric & BCT) (2018)	95.000	11.825	11.825	5
Vervangen hardware automatisering 2019	944.760	5.101	462.841	5
Informatiebeleidsplan 2019	130.891	26.798	26.798	5
Implementatie digitalisering inwonerszaken (2018)	210.000	47.220	47.220	5
Oracle migratie 2019	71.468	15.164	53.696	5
Vervanging Hardware 2020	213.293	16.373	198.955	5
Aanschaf en implementatie zaaksysteem (2020)	56.910	6.910	50.000	5
BAG-WOZ koppeling (2014)	34.176	2.758	10.923	5
Vervangen hardware WIFI (2021)	84.000	1.484	1.484	5
VW Transporter (2018)	78.000	39.828	39.828	8
Gesloten bestelwagen (2018)	105.651	37.279	37.279	8
Opzet-natzout-Strooimachine (2021)	60.000	42.000	42.000	10

De investeringen in de openbare ruimte met een **economisch nut,** waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2021	2020
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.104.770	10.238.056
Overige materiële vaste activa	579.561	589.442
	10.684.331	10.827.499

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van dekosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 1-1-2021	Investering	Desinves-teringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.238.056	229.131	-	362.417	10.104.770
Overige materiële vaste activa	589.442	4.874	-	14.756	579.561
	10.827.499	234.005	-	377.173	10.684.331

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2021	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Vervangen pompunits drukriolering 2020	181.029	64.092	91.323	15
Vervangen pompunits drukriolering 2021	149.000	1.805	1.805	15
Vervangen pompen hoofdgemalen 2019	85.243	36.159	48.916	15
Vervangen pompen hoofdgemalen 2020	98.000	17.432	17.855	15
Vervangen pompen hoofdgemalen 2021	90.000	65	65	15
Vervangen vrijvervalriolering 2019	234.423	4.338	229.915	60
Vervangen vrijvervalriolering 2020	460.000	104.980	105.175	60
Vervangen vrijvervalriolering 2021	230.000	260	260	60

De investeringen in de openbare ruimte met een **maatschappelijk nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2021	2020
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.551.968	9.981.808
Overige materiële vaste activa	191.309	85.567
	10.743.277	10.067.375

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde 1-1-2021	(Des)investering *	Bijdragen derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.981.808	998.825	5.062	423.604	10.551.968
Overige materiële vaste activa	85.567	122.856	-	17.113	191.309
	10.067.375	1.121.681	5.062	440.717	10.743.277

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2021	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Aanpassen mini containers ivm zijbelader (2020)	140.000	121.189	121.189	20
Reconstructie Lijsterbesstraat (2017)	215.503	20.446	218.944	20
Recontructie Boezemkade/Kwakelweg (2017)	1.581.165	67.375	231.382	20
Verv. grondk. landhoofd Middelvlietbrug M002(2018)	121.016	16.744	89.727	30
Verv grondk. landhoofd Middelvlietbrug M003 (2018)	163.626	7.756	156.894	30
Reconstructie Trambrug Schipluiden (2018)	1.926.065	-3.562	1.685.785	80
Reconstructie Willemoordseweg (2018)	610.000	16.014	16.014	20
Vervangen lichtmasten 2019	219.341	3.894	116.953	30
Vervangen lichtmasten 2020	338.400	122.962	122.962	30
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	0	18.650	18.650	80
Vervangen brug Ingeland	94.100	51.827	51.827	80
Vervangen brug fietspad 't Woud	165.000	300	300	80
Vervangen brug Willemoordseweg (2018)	159.900	11.005	11.005	80
Vervangen ophaalbrug Gaagweg	30.000	1.860	1.860	80
Verkeersmaatregelen Zouteveenseweg (2018)	140.000	8.192	8.192	10
Reconstructie Kwakelweg deel 2 (2019)	410.494	21.654	92.081	20
Aanpassen Hofsingelbrug (2019)	100.000	159.826	159.826	30
Slagboominstallatie Kerkpolderbrug (2019)	188.000	60.296	60.296	15
Vervangen slagboominstallatie Bolle Kickert (2020)	86.000	36.365	36.365	15
Vervangen dek Hofsingelbrug	0	194.009	198.539	30
Herinrichting openbaar groen (2017)	50.000	25.000	25.000	15
Herinrichting openbaar groen 2018	58.180	3.512	20.333	15
Herinrichting openbaar groen 2019	25.000	459	459	15
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2018	164.924	44.924	120.000	15
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2019	288.530	49.953	51.423	15
Reconstructie speelvoorzieningen 2020	138.790	34.022	85.232	13
Reconstructie speelvoorzieningen 2021	30.000	72	72	13
Aanpassen ondergrond (tegels) speelplaatsen (2019)	142.288	8.597	106.309	13
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - groen (2022)	0	11.615	11.615	15

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2021 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen	Herlocatie	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2021
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen t.w.						
Waterbedrijf Evides N.V.	1.088.159	-	-	-	-	1.088.159
N.V. Holding Nutsbedrijf Westland (Juva)	123.428	-	-	-	-	123.428
N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten	120.674	-	-	-	-	120.674
- gemeenschappelijke regelingen						
Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	164.550	-	-	-	-	164.550
Overige langlopende leningen:						
- renteloze lening v.v. Schipluiden	40.831	-	-	4.538	-	36.293
- renteloze lening clubaccomodatie SV Den Hoorn	480.498	-	-	68.456	-	412.042
- renteloze lening HV DIOS Den Hoorn	-	-	-	-	-	-
Grond in erfpacht	52	-	-	-	-	52
- fixeleningen Royal Bank of Scotland	7.714.264	-	-	-	-	7.714.264
- fixelening Nederlandse Waterschaps-bank	1.361.341	-	-	-	-	1.361.341
- leenbijstand BBZ	26.449	-	-	270		26.178
- leenbijstand WWB (bijzondere bijstand)	82.771		-	30.055-	-	112.826
	11.203.016	-	-	43.209	-	11.159.807

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:
Onder kapitaalverstrekking aan deelnemingen zijn de participaties in het aandelenkapitaal van Waterbedrijf Evides N.V. (23.980 aandelen), Nutsbedrijf Westland (Juva) (272 aandelen) en Bank Nederlandsche Gemeenten (48.594 aandelen) opgenomen.

Op de uitgezette gelden bij Royal Bank of Scotland ontvangen wij jaarlijks 8,15% rente. Deze lening wordt afgelost in 2038.
Het is niet waarschijnlijk dat wij, gezien de huidige rentestand, deze gelden weer tegen dit rentepercentage kunnen wegzetten.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans vermelde voorraden zijn als volgt te specificeren:	2021	2020
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
- overige grond- en hulpstoffen	-	
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	5.882.011	7.680.089
	5.882.011	7.680.089

Van de bouwgronden in exploitatie wordt van het verloop in 2021 het volgende overzicht gegeven:

	Boekwaarde 1-1-2021	Voorziening 1-1-2021	Boekwaarde exclusief voorziening 1-1-2021
Complex 2 Keenenburg III	490		490
Complex 4 Harnaschpolder - Look-West Noord*	-606		606-
Complex 13 Hooipolder	-356.634		356.634-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	575.061	1.170.000-	1.745.061
Complex 17 Keenenburg V	63.397	670.000-	733.397
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	2.625.607	558.000-	3.183.607
Complex 24 Kreekzone	-1.896.251		1.896.251-
Complex 25 centrum Maasland	31.712	372.000-	403.712
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	4.041.556		4.041.556
Comples 47 Spreeuwennest Maasland	-7.584		7.584-
Complex 50 Commandeurspolder IV	-24.554		24.554-
Complex Woudselaan	2.627.895		2.627.895
Totaal	7.680.089	-2.770.000	10.450.089

	Boekwaarde 1-1-2021	Investering 2021	Opbrengsten 2021	Winstname 2021	Totaal voorziening 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2021
Complex 2 Keenenburg III	490	490-				-
Complex 4 Harnaschpolder - Look-West Noord*	606-	606				-
Complex 13 Hooipolder	356.634-	17.936				338.698-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	1.745.061	152.013			1.174.000-	723.074
Complex 17 Keenenburg V	733.397	1.974.057			647.000-	2.060.454
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	3.183.607	379.191	23.000-		620.000-	2.919.798
Complex 24 Kreekzone	1.896.251-	638.319	16.270-	534.000		740.202-
Complex 25 centrum Maasland	403.712	57.914			392.000-	69.626
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	4.041.556	127.362	8.582.000-	2.982.500		1.430.582-
Comples 47 Spreeuwennest Maasland	7.584-	7.584				-
Complex 50 Commandeurspolder IV	24.554-	24.554				-
Complex Woudse Laan	2.627.895	10.626	19.980-			2.618.541
Totaal	10.450.089	3.389.556	8.641.250-	3.516.500	2.833.000-	5.882.011

	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen opbrengsten	Verwacht Resultaat
Complex 13 Hooipolder	452.943	998.215-	883.970-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	2.344.367	3.067.261-	1.174.180
Complex 17 Keenenburg V	2.570.013	4.630.738-	646.729
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	2.181.640	5.101.453-	619.985
Complex 24 Kreekzone	1.285.836	879.799-	334.165-
Complex 25 centrum Maasland	282.641	352.202-	392.065
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	846.929		583.653-
Complex 50 Commandeurspolder IV			-
Complex Woudse Laan	1.382.002	4.056.569-	56.026-
	11.346.371	-19.086.237	975.145

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar programma 7 (Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting, alsmede de paragraaf Grondbeleid).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2021	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2021	Gecorr. Saldo 31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	5.572.543	-	5.572.543	3.930.909
Uitzetting in rijks schatkist < 1 jaar	1.794.868	-	1.794.868	8.367.138
Overige vorderingen	2.079.453	286.429	1.793.024	1.635.020
	9.446.863	286.429	9.160.434	13.933.067

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	373		1.000	
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	301	370	307	313
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	72	4	693	687
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	49.783			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	49.783			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
Tot 1 juli 2021 (1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000 Vanaf 1 juli 2021 (1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	373		1.000	
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	27.113	33.627	28.239	28.816
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	301	370	307	313

Liquide middelen

Het saldo liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2021	2020
Kassaldi:		
- Kas afdeling Burgerzaken	13.120	7.695
- Voorschotkas bodedienst	1.904	401
Banksaldi:		
- Bank Nederlandse Gemeenten	249.695	250.447
- Rabobank	38.556	33.848
	303.275	292.391

Overlopende activa

De specificatie van de post overlopende activa is als volgt:

	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2020
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen		
nog te ontvangen voorschotbedragen	851.424	647.553
Vooruitbetaalde bedragen / Nog te ontvangen bedragen	13.515.909	11.832.027
	14.367.333	12.479.580

Onder de nog te ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 01-01-2021	bestedingen	ontvangsten	Saldo 31-12-2021
Het Rijk				
- Compensatie tekort op de BUIG	-			-
- Nog te ontvangen SPUK	9.580		9.580	-
Overige Nederlandse overheidslichamen				-
- Subsidie POP3 weide vogellandschap	498.974	198.450		697.424
- Subsidie restauratie Trambrug	-			-
- Duurzaam boer blijven	139.000			139.000
- Gemeente Delft/Maassluis en Den Haag	-	15.000		15.000
	647.553	213.450	9.580	851.424

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2021	2020
Algemene reserve	7.515.634	6.489.265
Bestemmingsreserves:		
- Voor egalisatie van tarieven	-	-
- Overige bestemmingsreserves	59.493.469	55.971.855
Resultaat na bestemming	1.378.467	1.889.306
	68.387.569	64.350.426

Het verloop in 2021 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

	Saldo 01-01-2021	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2021
Algemene reserve	6.489.265	1.889.306	2.192.663	3.055.600	-	7.515.634
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven:						
Overige bestemmingsreserves:						
- Reserve Sociaal Domein	263.845	-	51.558	150.403	-	165.000
- Weerstandsvermogen reserve	4.000.000	-			-	4.000.000
- Reserve grondexploitatie	-	-	2.453.500		-	2.453.500
- Nutsreserve	8.871.855	-			-	8.871.855
- Reserve uitkeringslasten BUIG	-	-	150.403	34.586		115.817
- Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	287.277	-	-	81.473	-	205.804
- Dekkingsreserve gemeentehuis	10.612.568	-		477.624	-	10.134.944
- Investeringsreserve	2.359.200	-	34.494		-	2.393.694
- Reserve monumenten	178.668	-	2.680	6.215	-	175.133
- Reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten	16.850.587	-	1.000.000		-	17.850.587
- Reserve investeringsprogramma	1.900.517	-	2.160.436	1.743.726	-	2.317.227
- Reserve Revolving Fund particuliere bouwinitiatieven	17.049	-	256		-	17.305
- Reserve Fonds sociale woningbouw	261.159	-	3.917		-	265.076
- Reserve afwikkeling complexen	899.450	-	13.492	650.000	-	262.942
- Reserve onderhoud gemeentelijke gebo	-		558.456	0		558.456
- Reserve liquidatiesaldo Stadgewest Haa	-	-			-	-
- Risicoreserve Erfpachtgronden	700.000				-	700.000
- Dekkingsreserve	7.647.587	-	650.000	413.551	-	7.884.036
- Reserve herwaardering deelnemingen	1.122.093	-	-	-	-	1.122.093
	62.461.120	1.889.306	9.271.855	6.613.178	-	67.009.103
Voorgesteld bestemming resultaat:						
Algemene reserve						1.378.467
						68.387.569

Toelichting doel en mutaties reserves

Algemeen		Het beleid met betrekking tot de reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen. Daarbij wordt o.a. onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde en niet-geblokkeerde reserves. Van de geblokkeerde reserves komt de rente geheel of gedeeltelijk ten gunste van de exploitatie. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de reserves zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.
Algemene reserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Een buffer voor nadelige (en voordelige) saldi op de programmarekening, alsmede een bedrag voor mogelijke toekomstige risico's.
Overige bestemmingsreserves: Nutsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het middels gedeeltelijke benutting van de rente door de gewone dienst, en eventueel gedeeltelijk bijschrijven van de rente op de reserve (en eventueel andere bestemmingen), creeren van een zekere mate waardevaste inkomstenbron voor de exploitatie.
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder (Geblokkeerd)	Doel:	Dekking van bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Harnaschpolder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen.
Dekkingsreserve gemeentehuis	Doel:	Dekking investeringskosten van een nieuw gemeentehuis in de kern Schipluiden.
Investeringsreserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Dekking van grote investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen.
Reserve monumenten (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het egaliseren van overschotten en tekorten op het jaarlijkse subsidiebudget voor gemeentelijke monumenten en het subsidiëren van eigenaren van een monument op basis van de gemeentelijke subsidieverordening.
Reserve Grondexploitaties (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de grondexploitaties.
Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (Geblokkeerd)	Doel:	Compenseren weggevallen dividend CAIW in verband met verkoop kabelbedrijf, verminderen dividendafhankelijkheid en compenseren van de huuropbrengst van benzinepompen.
Dekkingsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het ten gunste van de exploitatie compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten.
Reserve investeringsprogramma (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma.
Reserve afwikkeling complexen	Doel:	Betreft reserve voor dekking nog te maken kosten afgesloten grondexploitaties.
Fonds sociale woningbouw (Niet geblokkeerd)	Doel:	Afkoopsommen van sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.
Reserve herwaardering deelnemingen	Doel:	De gemeentelijke deelnemingen zijn op de balans opgenomen tegen de verkrijgingsprijs bij het onderdeel kapitaalverstrekkingen van de financiele vaste activa. In het verleden is deze reserve gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde en de nominale waarde van het aandeel op dat moment. de reserve blijft hierdoor dan ook jaarlijks gelijk tot dat aandelen worden verkocht.
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	Doel:	Het dekken van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.
Reserve uitkeringslasten BUIG	Doel:	Dekking van de gebundelde uitkeringen aan burgers.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2021 wordt in onderstaand overzicht weergeven.

	Saldo 01-01-2021	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2021
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:					
- Voorziening pensioenen voormalige wethouders	2.806.608	16.996	201.894	-	2.621.710
- Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	172.731	-	79.023	-	93.708
- Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	1.315.500	-	202.500	-	1.113.000
	4.294.839	16.996	483.417	-	3.828.418
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
- Voorziening afvalstoffenheffing	29.674	52.431		-	82.105
- Voorziening rioolrechten	7.218.169	168.987	-	-	7.387.156
	7.247.843	221.418	-	-	7.469.261

Toelichting doel en mutaties voorzieningen

Algemeen		In de kolom Vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de wachtgeldverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	Doel:	De bijdrage in het tekort van het Bedrijvenschap Harnaschpolder bedraagt 15% op basis van de op balansdatum laatst vastgestelde jaarrekening.
Voorziening afvalstoffenheffing	Doel:	Het via storten of ontrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq. Tarieven.
Voorziening rioolrechten	Doel:	Het via storten of ontrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolrechten egaliseren van kosten cq tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

	2021	2020
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	45.378	90.756
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	68.711.732	65.903.998
Overige binnenlandse sectoren	19.633	19.836
	68.776.743	66.014.590
Waarborgsommen	250.182	509
	69.026.925	66.015.099

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2021.

	Saldo 01-01-2021	Vermeerdering	Aflossingen	Saldo 31-12-2021
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	90.756		45.378	45.378
- binnenlandse banken en overige financiele instellingen	65.903.998	3.274.113	466.379	68.711.732
- overige binnenlandse sectoren	19.836		203	19.633
Waarborgsommen	509	249.455	218-	250.182
	66.015.099	3.523.568	511.742	69.026.925

De totale rentelast voor het jaar 2021 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 899.827 (2020: € 843.227).

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Schulden korter dan één jaar:		
- Kasgeldleningen	5.000.000	5.000.000
- Banksaldi:		
Bank Nederlandse Gemeenten	-	-
- Overige Schulden	2.596.425	1.678.225
	7.596.425	6.678.225

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2021	2020
Nog te betalen bedragen	3.453.371	5.826.626
Vooruit ontvangen bedragen	17.073.937	17.656.169
	20.527.308	23.482.794
A. Nog te betalen bedragen	3.453.371	5.826.626
B. Vooruit ontvangen bedragen met specifiek bestedingsdoel:		
1. Europese overheidslichamen	-	-
2. Het Rijk	13.465.012	13.977.534
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	2.050.715	1.981.457
C. Overige vooruit ontvangen bedragen	1.558.210	1.697.177
	17.073.937	17.656.168

Onder de vooruit ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

		Saldo 01-01-2021	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2021
Het Rijk					
- Geluidskwaliteitskaart		13.057		7.490	5.567
- Rijksbijdrage IODS kwaliteitsprojecten 1e tranche	*	13.964.477		505.032	13.459.445
- Jeugdwerkloosheid 2e tranche		0			0
Overige Nederlandse overheidslichamen					
- I.S.V.-3 Geluid		111.449			111.449
- Storting egalisatiefonds De Hofstede		25.000			25.000
- Depot Burgerdijkseweg PZH dioxine		54.088		9.300	44.788
- Subsidie groensubsidie	*	590.000		7.480	582.520
- Subsidie Duurzaam Boer Blijven		0	30		30
- Bijdrage opbouw Landschapstafel	*	190.260		4.566	185.694
- RMD bijdrage Abtswoude 52		200.000			200.000
- RMD bijdrage Korte Ketens		50.000			50.000
- RMD bijdrage Maaslandse poort		650.000			650.000
- CBG bijdrage bijzonde rprovinciaal landschap		0	30.000	20.500	9.500
- VRH subsidie naleving coronatoegangsbewijzen		0	50.007	20.170	29.837
- NPO gelden		0	71.897		71.897
- PZH fin. Samenwerk.overeenkomst		90.000			90.000
- RVO advies warmtetransitie		20.660		20.660	0
		15.958.991	151.934	595.198	15.515.727

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen wordt als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage Borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind jaar
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen	733.170	100%	200.383	99.518
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	2.000.000	100%	1.475.424	1.417.070
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	2.688.000	85%	-	2.287.488
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	84.947.352	50%	36.313.000	36.923.491
Overige instellingen	Gewaarborgde geldleningen / garantieverplichtingen	3.681.567	div.	2.266.596	2.137.544
		94.050.089		40.255.403	42.865.111

Het eerste raadslid dat dit hier leest, kan zich als beloning melden bij de wethouder Financiën voor een fles wijn, uiterlijk 24 juni 2022.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende financiële verplichtingen.

Omschrijving	2021
lease auto	36.108
Lease printer	45.395
overige fin verplichtingen	1.389.104
Groen	2.078.494
ICT	246.267
	3.795.368

Lopende (juridische) geschillen

De gemeente is betrokken bij diverse juridische geschillen.

De uitkomsten van deze geschillen zijn nog niet bekend. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen deze leiden tot een instroom of uitstroom van middelen naar of van de gemeente. Op basis van de huidige feiten en omstandigheden is niet bekend of en zo ja met welke dit plaatsvindt. Om deze reden is geen voorziening en/of vordering in de jaarrekening opgenomen gerelateerd aan juridische geschillen.

Rechtmatigheid bij aanbestedingen

Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen wordt jaarlijks een spendanalyse uitgevoerd. Op basis daarvan blijkt dat de onderstaande langlopende contracten van de gemeente in 2021 ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed.

	Onrechtmatig 2021	Onrechtmatig 2020
Groenonderhoud	0	162.996
Technische onderhoud	0	0
	0	162.996

3.2.3. Gebeurtenissen na balansdatum

Oekraïne

Op 24 februari 2022 is Rusland de Oekraïne binnen gevallen, als gevolg van deze gebeurtenis zijn in Nederland de eerste Oekraïense vluchtelingen opgevangen waar door gemeenten de eerste noodopvang wordt verzorgd. Tevens is als gevolg hiervan de inflatie en rente opgelopen, ook kan er een schaarste aan grondstoffen ontstaan. Er zijn geen relaties tussen de gemeente Midden-Delfland en Rusland en/of de Oekraïne. De verwachting is dat voorgaande geen materieel financieel effect zal hebben op de jaarrekening 2022 van de gemeente Midden Delfland.

3.2. Bijlagen

3.2.1 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
0.1	Bestuur	1.061.976,16	177.175,86
0.10	Mutaties reserves	9.271.854,00	6.613.178,68
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		
0.2	Burgerzaken	757.237,40	259.834,19
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.414.494,07	2.351.648,71
0.4	Overhead	9.023.524,15	289.795,80
0.5	Treasury	943.871,55	3.740.035,20
0.61	OZB woningen	453.561,43	3.690.427,07
0.62	OZB niet-woningen	55908,64	1.926.059,00
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		22.638.148,99
0.8	Overige baten en lasten		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.097.309,97	20.170,32
1.2	Openbare orde en veiligheid	603.310,55	37.889,00
2.1	Verkeer en vervoer	2.565.456,45	248.389,40
2.2	Parkeren	29.369,88	4.981,88
2.4	Economische havens en waterwegen	140.515,94	2.957,50
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	361.212,96	4.321.826,46
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	543,98	
3.4	Economische promotie	289.655,75	54.667,20
4.2	Onderwijshuisvesting	1.118.272,71	185.390,62
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	815.217,23	160.956,40
5.1	Sportbeleid en activering	227.357,27	82.138,53
5.2	Sportaccommodaties	671.192,85	256.585,61
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	152.861,51	5.459,62
5.4	Musea	72.466,59	
5.5	Cultureel erfgoed	42.851,52	3.527,20
5.6	Media	378.945,77	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.726.395,96	997.101,33
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	665.155,47	7.461,71
6.2	Wijkteams	791.948,49	4.531,00
6.3	Inkomensregelingen	3.623.455,53	2.763.442,32
6.4	Begeleide participatie	186.638,70	
6.5	Arbeidsparticipatie	406.810,84	38.446,41
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	444.443,52	1.480,20
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.292.356,16	217.274,14
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.260.855,38	168.854,89
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	144.026,39	15.200,00
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	425.532,62	
7.1	Volksgezondheid	872.425,67	23.586,00
7.2	Riolering	1.621.446,04	1.916.238,31
7.3	Afval	2.440.447,76	2.936.172,63
7.4	Milieubeheer	933.852,92	28.224,12
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	175.977,68	133.128,62
8.1	Ruimtelijke ordening	936.562,04	181.725,70
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.322.121,31	3.808.495,59
8.3	Wonen en bouwen	1.065.459,06	950.740,38
Samenvatting		**59.884.879,87**	**61.263.346,59**

3.3.2 Single information, Single audit (SiSa)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-2-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A12B	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Veiligheidsregio's	Naam veiligheidsregio *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A12B/02*	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/05*	
			Veiligheidsregio Haaglanden	€ 20.170	Ja	€ 20.170	Ja	
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Besteding (T-1) - betreft nog niet verantwoorde bedragen over 2020 *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/02*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/03*	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B2/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			€ 0	23	23	€ 0	€ 0	
			Normbedragen voor a, b en d (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*	Normbedrag voor e (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: indicator B2/13 en B2/14 / Ja: indicator B2/21 en B2/22 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*			
			Ja	Ja	Nee			
			Reeks 1 Aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle D2* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (t/m jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/12*		
			0	0	€ 0	€ 0		
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/14*				
			€ 0	€ 0				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/20*
			€ 8.740	€ 8.740	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t* *Indicator: B2/22*				
			€ 12.000	€ 12.000				

BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2) *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Berekening bedrag uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: C62/02*	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/04*		
			15	€ 2.250	€ 4.708	Nee		
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 123.890	€ 0	€ 0	€ 7.558		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
		1						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*		
			€ 0	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/08*		
		1						

EZK	**F9**	**Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie**	Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: F9/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F9/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/05*	
		1	Extern advies Warmtetransitie (EAW)	€ 50.000	€ 50.000	Ja		
		2						
		3						
		4						
		5						
		6						
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/06*					
			Ja					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 1.974.902	€ 47.284	€ 175.896	€ 9	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 16.790	€ 12.860	€ 0	€ 97.349	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*	
			€ 0	€ 240	€ 270	€ 0	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 14.422	€ 0	€ 5.798	€ 12.495	-€ 38	
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 634	€ 0	-€ 24	
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 248.838	€ 33.073	€ 7.905	€ 0	-€ 17	
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 88.837	€ 10.157	€ 0	€ 0	€ 0	
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 41.664	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*			
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	35	4	Ja			
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	28	1	Ja			
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	13	0	Ja			
			Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/11*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo *Aard controle D2* *Indicator: G4/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*				
			€ 0	€ 0	0				
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/14*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing 4 *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/18*		
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		

SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*				
			€ 3.158	€ 0	15				
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*					
			€ 61.144	€ 88.849					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*	
		1	Dorpshoeve	€ 2.892	€ 988	€ 1.597	€ 307		
		2	Hofstede	€ 6.136	€ 634	€ 4.850	€ 652		
		3	Hoornbloem	€ 6.272	€ 1.531	€ 4.074	€ 667		
		4	Groene Sportvelden	€ 73.549	€ 65.725		€ 7.824		
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*	
		1	1034727	€ 42.571	€ 820	€ 0	€ 13.650	€ 10.000	
		2							
		3							
		4							
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*					
		1	1034727	Nee					
		2							
		3							
		4							
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*				
			€ 9.922	Ja	Ja				

4. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deze ruimte is gereserveerd voor de controleverklaring van de accountant.

5. **Bijlagen bij de jaarstukken**

5.1 Incidentele subsidies

Organisatie	Soort subsidie	Activiteit	Direct vastgesteld
Harlekijn Opvang en Dienstverlening B.V.	Incidenteel	Compensatie Eigen Ouderbijdrage	€ 847,02
Smallsteps Dokus	Incidenteel	Compensatie Eigen Ouderbijdrage	€ 10,07
Stichting Kinderopvang 't Kickertje	Incidenteel	Compensatie Eigen Ouderbijdrage	€ 219,72
Stichting Kinderspeelzaal Midden-Delfland	Incidenteel	Compensatie Eigen Ouderbijdrage	€ 60,96
G.V. Schipluiden	Incidenteel	Eindafrekening 2020	€ 121,00
ODO Maasland	Incidenteel	Eindafrekening 2020	€ 121,00
IJsclub Vlietland	Incidenteel	Erfpacht 1e half jaar 2021	€ 5.100,00
Stichting Promotie Groen Midden-Delfland	Incidenteel	Pilot gidsen	€ 1.500,00
Stichting Cultuurstek Den Hoorn	Incidenteel	Project Ode aan het Landschap	€ 20.000,00
Historische Vereniging Oud-Schipluiden	Incidenteel	VR-brillen	€ 3.712,00
Ondernemersvereniging Schipluiden	Incidenteel	Sinterklaasintocht	€ 1.050,00
Vereniging Maaslandse Ondernemers	Incidenteel	Sinterklaasintocht	€ 1.050,00
Bibliotheek De Plataan	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 5.000,00
Comité Concerten 't Woudt	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 3.500,00
Harmonievereniging Masalant	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 2.750,00
Historische Vereniging Maasland	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 1.000,00
Historische Vereniging Oud-Schipluiden	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 1.000,00
Museum Tramstation Schipluiden	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 2.500,00
Muziekvereniging Sint Caecilia Schipluiden	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 2.750,00
Stichting De Schilpen	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 2.500,00
Stichting Tavenu	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 2.500,00
Celtic Swing	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 472,56
Trefzeker Holding B.V.	Incidenteel	Noodsteun Cultuur Corona	€ 1.030,50
Scouting Maasland	Incidenteel	Eindafrekening 2020	€ 500,00
Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West	Incidenteel	Men ACWY	€ 4.612,00

5.2 EMU saldo

Het EMU-saldo geeft het saldo van de inkomende en uitgaande geldstromen die daadwerkelijk in het kalenderjaar hebben plaatsgevonden.

	Omschrijving	2020 x € 1000,- Realisatie	2021 x € 1000,- Realisatie
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-428	4.037
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	10.445	9.499
3.	Mutatie voorzieningen	405	-245
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	509	-1.798
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa		
Berekend EMU-saldo		**-10.978**	**-3.909**

5.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT OVER 2021 (IBT)	
In de informatiebrief A049 van 12 oktober 2021 is aangegeven dat rapportage IBT in jaarrekening vervalt.	
Deze rapportage in jaarrekening blijkt nu formeel nog eenmalig noodzakelijk te zijn in verband met overgangsrecht.	
https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/lokaal-bestuur/interbestuurlijk/	
Deze rapportage is gebaseerd op het nieuwe beleid IBT. Inhoudelijke informatie is gepubliceerd op de provinciale website:	
De meest actuele stand van zaken is te zien op het provinciale dashboard. Het dashboard bevat gegevens over de jaren 2016-2022:	
https://pzh.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=06b1bc2f93de4f6d8dd9c4eb636ac2b4	

Financiën		TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht in de begroting 2022 en/of het laatste jaar van de meerjarenraming 2023-2025 *U kunt voor deze informatie gebruik maken van het IBT daschboard waarin wij de uitkomst van het financieel toezicht in januari 2022 zullen publiceren.*	Groen	De risicokleur is in 2021 verbeterd en komt op basis van de begroting 2022 uit op groen. Dit wordt veroorzaakt doordat in tegenstelling tot de voorgaande begroting alle jaarschijven een positief structureel en reëel saldo vertoont. Aandachtspunten in het risicoprofiel zijn het nog niet hebben van actuele beheerplannen, de hoge schuldquote en de lage solvabiliteit. De hoge schuldquote is het gevolg van afgesloten geldleningen voor het kopen van erfpachtgronden, die voor structurele inkomsten zorgen. Conclusie provincie: financiële positie gemeente is stabiel gebleven ondanks de actuele ontwikkelingen, zoals de stijgende kosten in het sociaal domein en de onzekerheden omtrent onderwerpen als de Omgevingswet, het Klimaatakkoord en de coronapandemie.
Is er reden voor extra aandacht?	~~ja~~/nee	Oordeel provincie; *repressief financieel toezicht:* De begroting 2022 voldoet aan de kaders om in aanmerking te komen voor regulier financieel toezicht. Zowel de begroting 2022 als de meerjarenraming 2023-2025 sluiten met een structureel voordelig saldo en de ramingen zijn reëel. Dit betekent dat de structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten.
Ruimtelijke ordening		TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland. *Voor 2021 geldt nog deze 'oude' indicator. Im 2022 wordt gekeken of de gemeente over grondgebied-dekkende bestemmingsplannen beschikt en of deze voldoen aan de Omgevingsverordening.* *(zie Uitvoringsprogramma IBT 2022)*	Groen	De bestemmingsplannen van de gemeente Midden-Delfland voldoen hieraan. In voorkomende gevallen waarbij er wensen of ontwikkelingen zijn die mogelijk afwijken van de Omgevingsverordening Zuid-Holland vindt overleg met de provincie plaats.
Is er reden voor extra aandacht?	~~ja~~/nee	Oordeel provincie; *geen interventie:* De bestemmingsplannen zijn geactualiseerd en voldoen aan de provinciale Omgevingsverordening.
Omgevingsrecht		TOELICHTING
Voor zowel de milieutaken als de bouw- en woningtoezichtstaken beschikt uw gemeente over een actueele uitvoerings- en handhavingsstrategie. De raad is binnen trwee maanden na vaststelling ervan hierover geïnformeerd. Het uitvoeringsprogramma 2021 is voor 1 februari 2021 door het college van B&W vastgesteld en de raad is hierover voor 15 juli 2021 geïnformeerd. De evaluatierapportage 2020 is voor 15 juli 2021 door het college van B&W vastgesteld en de raad is hierover voor 1 oktober 2021 geínforemeerd. *De termijnen in deze indicator zijn vooruitlopend op het Uitvoeringsprogramma 2022 versoepeld. De provincie is bezig met een 'nulmeting'. De uitkomsten worden uiterlijk in februari op het IBT-dashboard gepunliceerd. U kunt desgewenst gebruik maken van deze gegevens.*	Oranje (Rood)	Indicator scoort over 2021 'rood'. Op basis van het nieuwe IBT-beleid is de indicator per 1 januari 2022 'oranje'. In de raadsinformatiebrief van 16 december 2020 (A082) is aangegeven dat de rode score wordt veroorzaakt doordat het beleidsplan VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving), het uitvoeringsprogramma, de uitvoeringsrapportage en evaluatie niet tijdig binnen de gestelde termijn zijn vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad en provincie. Deze indicator ziet terug op het verleden, waardoor sprake is van een langere periode van een 'rode' score. De indicator wordt aangepast aan de eisen die voortvloeien uit de nieuwe Omgevingswet (1 juli 2022). De VTH-taken zijn integraal onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. In de begroting zijn structureel middelen opgenomen voor de implementatie van nieuwe wetgeving, waarbij o.a. inhoudelijk en procesmatig aan de wettelijke vereisten voldaan gaat worden. Verwachting is dan ook dat na 2022 de score op dit toetsingscriterium gaat stijgen. Op basis van het stappenplan uit het nieuwe IBT-beleid is ambtelijk overleg geweest over de score. Hierbij is bovenstaande informatie herhaald en met het plan van aanpak voldoende aangetoond dat de procesmatige verbetering van het VTH-beleid onderdeel is van de implementatie van de Omgevingswet.
Is er reden voor extra aandacht?	ja/~~nee~~	Oordeel provincie; *afspraken maken-ambtelijk:* De gemeente voldoet niet aan de minimale procescriteria die de provincie hanteert op grond van het Besluit omgevingsrecht voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De gemeente beschikt niet over alle stukken die de provincie als criteria hanteert: een operationeel handhavings- en uitvoeringsbeleid, een uitvoeringsprogramma en een evaluatierapportage. Het omgevingsbeleidsplan die de VTH-beleidskaders bevat is vastgesteld in 2017. Mogelijk is het beleid niet meer actueel. Er ontbreekt informatie of Midden-Delfland beschikt over een uitvoeringsprogramma 2021 en een jaarevaluatierapportage 2020. Hierdoor is de gemeente geplaatst op trede 3a van de IBT ladder. (oranje/ambtelijke afspraken met termijn)

Monumentenzorg		TOELICHTING
De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan (rijks)monumenten op grond van de Monumentenwet en de samenstelling is deskundig.	Groen	De gemeente beschikt over een Ergoedcommissie die adviseert over gemeentelijke- en rijksmonumenten. Bij ontwikkelingen rondom rijksmonumenten vindt overleg en afstemming plaats met de RCE.
Is er reden voor extra aandacht?	~~ja~~/nee	Oordeel provincie; *geen interventie:* In afwachting van nde nadere uitwerking en toepassing van de indicatoren voor Monumentenzorg en Archeologie uit het Uitvoeringsprogramma IBT 2022 is dit oordeel vooralsnog gebaseerd op het oordeel van 2021.
Archief- en informatiebeheer		TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde.	Oranje	Over 2021 is de gemeente redelijk adequaat (oranje) in haar archief- en informatiebeheer. Ten opzichte van 2019 zijn verdere stappen gezet in het beleid met betrekking tot (digitaal) informatiebeheer. Enkele eerder gesignaleerde aandachtspunten zijn geadresseerd, maar er blijven er nog een aantal open staan. Het nieuwe zaaksysteem is in 2021 live gegaan, na een gedegen voorbereiding. Migratie naar het nieuwe zaaksysteem zal plaatsvinden in 2022. Door de prioritering van de invoering van het zaaksysteem, coronamaatregelen en personele onderbezetting zijn op verschillende wettelijke taken achterstanden ontstaan.
Is er reden voor extra aandacht?	~~ja~~/nee	Oordeel provincie; *signaleren:* het archiefverslag over 2020 wijst erop dat de gemeente nog niet voldoet. Het is in 2021 bestuurlijkbehandeld en aan de provincie gestuurd.

Huisvesting Vergunninghouders		TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand. *De provincie beschikt over deze gegevens. U wordt hierover per brief geïnformereerd. Deze gegevens worden ook gebruikt voor het IBT-deshboard. U kunt van de gegevens in de brief en het IBT-dashboard gebruik maken voor uw rapportage.*	Geel	**Gevraagde informatie**	**Stand van zaken**
		Voorsprong/achterstand per 1 januari 2021	Taakstelling gerealiseerd
		Fase interventieladder op 1 januari 2021	Taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar 2021	15
		In het eerste halfjaar 2021 gehuisveste vergunninghouders	12
		Voorsprong/achterstand per 1 juli 2021 (doorhalen w at niet van toepassing is)	Achterstand (3)
		Fase interventieladder op 1 juli 2021	Signaleren
		Taakstelling tweede halfjaar 2021	13
		In het tweede halfjaar 2021 gehuisveste vergunninghouders	15
		Voorsprong/achterstand per 31 december 2021 (doorhalen w at niet van toepassing is)	Achterstand (1)
		Fase interventieladder op 31 december 2021	Signaleren
		Toelichting	
		Indicator scoort over 2021 'oranje'. Op basis van het nieuwe IBT-beleid is de indicator per 1 januari 2022 'geel'. Per 31 december 2021 is sprake van een achterstand van de huisvesting van 1 vergunninghouder. Verwachting is dat deze persoon in januari 2022 gehuisvest wordt en de achterstand is ingelopen.	
Is er reden voor extra aandacht?	~~ja~~/nee	Oordeel provincie; infromatie opvragen*:* De gemeente heeft op 1 januari 2022 een achterstand van 1 vergunninghouder, maar voldoet aan de coulance en blijft daarom op trede twee van de IBT-ladder: informatie opvragen en valideren.	

5.4 Beleidsindicatoren

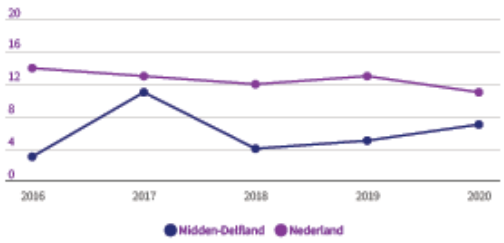

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

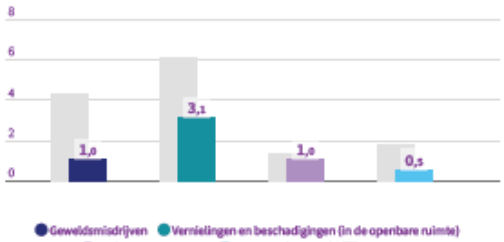
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2016 - 2020

Misdrijven
Midden-Delfland, per 1.000 inwoners

meerdere bronnen | 2021

Economie

Functiemenging

49,3% Midden-Del...
53,2% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw. 15 t/m 64jr

141,2 Midden-Del...
158,4 Nederland

LISA | 2020

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0 Midden-Delfland

2,4 Nederland

DUO/Ingrado | 2019

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

16 Midden-Delfland

26 Nederland

DUO/Ingrado | 2019

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

0,5% Midden-Delfland
1,7% Nederland

DUO/Ingrado | 2020

Sport, cultuur en recreatie

Sociaal domein

Niet-sporters

42,8% Midden-Delfland

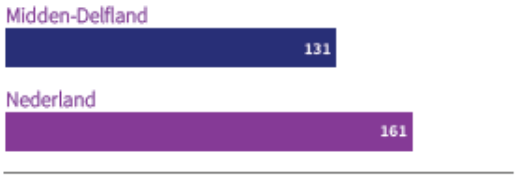
49,3% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2019

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

x Midden-Delfland

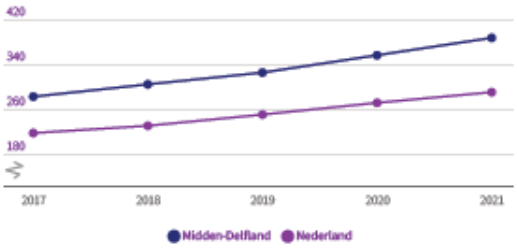
20,0% Nederland

berekening | 2019

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

x €1.000

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

13,9 Midden-Delfland

8,9 Nederland

BAG/ABF | 2020

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Midden-Delfland	Nederland
621,1	795,9

Meerdere bronnen | 2020

Jongeren met een delict voor de rechter

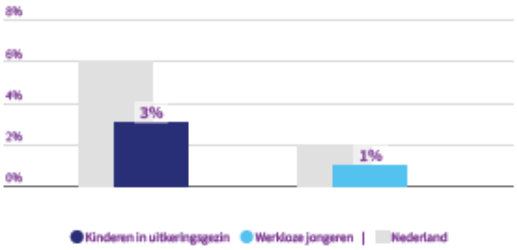
1% Midden-Delfland

1% Nederland

CBS Jeugd | 2020

Achterstand onder jeugd

Midden-Delfland

CBS Jeugd | 2020

Netto arbeidsparticipatie

72,9% Midden-Delfland

68,4% Nederland

CBS | 2020

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen

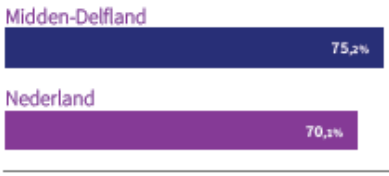
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

24,2 Midden-Delfland

202,0 Nederland

CBS | 2020

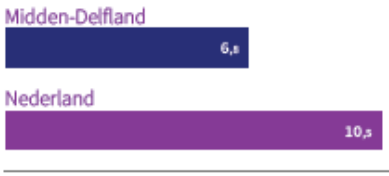
Demografische druk

CBS - Bevolkingsstatistiek | 2021

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | 2021

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 972 Midden-Delfland

€ 733 Nederland

COELO | 2021

Jongeren met jeugdbescherming

0,6% Midden-Delfland

1,1% Nederland

CBS Jeugd | 2021

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 1.063 Midden-Delfland

€ 810 Nederland

COELO | 2021

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data Midden-Delfland

0,3% Nederland

CBS Jeugd | 2021

Cliënten met een maatw... per 10.000 inwoners	Midden-Delfland	Nederland
	390	649

CBS MSD WMO | 2021

Gerelateerde thema's

- Thema Gemeentefinanciën

Meer over dit onderwerp

- Regeling beleidsindicatoren gemeenten
- Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten
- Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Meer cijfers en informatie

- Overzicht beleidsindicatoren bestuur en organisatie in de database
- Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie

5.5 Staat van reserves en voorzieningen

	A. Algemene reserves									
AD	**Algemene gemeentelijke reserve**	8.378.571	n.v.t.	2.192.663	3.055.600	7.515.634	7.515.634	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.		
	Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming, alsmede voor calamiteiten							Geraamd saldo per 31 december 2020		6.489.265
								Resultaat jaarrekening 2020		1.889.306
								Beginsaldo 1-1-2021		8.378.571
								Vermeerderingen:		
								Saldo PBGW-1		6.222
								Saldo PBGW-3		608.757
								Saldo PBGW-4		649.030
								Doorschuiven deel budget telefooncentrale naar 2022		40.000
								Doorschuiven naar 2022 van bouwkosten gemeentehuis ivm extra verhuur		18.000
								Doorschuiven restant waarderen op GBO en onderzoek leges naar 2022		15.000
								Doorschuiven naar 2022 implementatiebudget omgevingswet		11.875
								Doorschuiven naar 2022 van herontwikkeling Hoombloem deel Samenleving		10.000
								Doorschuiven budget jongerenaanpak naar 2022		27.773
								Doorschuiven reintegratiebudget naar 2022		27.019
								Doorschuiven naar 2022 van ondernemersbijeenkomst.		10.000
								Storting restant verkoopopbrengst vml gemeentehuis Maasland in Algemene reserve.		315.492
								Doorschuiven transformatiefonds naar 2022 plus meer uit 2021		11.245
								Doorschuiven budget nieuwe Wet inburgering naar 2022		70.000
								Doorschuiven budget Sportakkoord naar 2022		42.571
								Doorschuiven naar 2022 van budget kerkenvisie		20.000
								Doorschuiven van NPO-gelden naar 2022		71.879
								Opdracht van 2021 heeft een doorloop in 2022. Doorschuiven naar 2022		50.000
								Doorschuiven naar 2022 werkzaamheden markering		30.000
								Doorschuiven naar 2022 van warmtetransitie		30.000
								Doorschuiven naar 2022 van energieloket		34.997
								Doorschuiven naar 2022 tbv covid maatregelen gem raadsverkiezingen		12.381
								Doorschuiven rijksbijdrage aanpak eenzaamheid ouderen naar 2022		35.422
								Doorschuiven naar 2022 restant uitvoeringsbudget MD 2025		45.000
										2.192.663
								Verminderingen:		
								Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)		10.665
								Strandgroed respijtzorg H4 pilot		25.000
								Frictiekosten OO-traject		60.000
								Septembercirculaire		-268.259
								Saldo begroting 2021		762.475
								Inzet inhuur omgevingswet		154.390
								Saldo PBGW-2		198.713
								Doorschuifbudget jaarrekening verkeer en milieu		182.000
								Doorschuifbudget jaarrekening mileubeheer		172.761
								Doorschuifbudget jaarrekening samenkracht en burgerparticipaties		7.610
								Doorschuifbudget jaarrekening maatwerkdienstverlening 18-		5.085
								Doorschuifbudget jaarrekening openbare gezondheidszorg		15.208
								Doorschuifbudget jaarrekening inkomensregeling		199.000
								Doorschuifbudget jaarrekening begeleide participatie		25.111
								Doorschuifbudget jaarrekening arbeidsparticipatie		43.929
								Doorschuifbudget jaarrekening maatwerkdienstverlening 18+		8.029
								Doorschuifbudget jaarrekening wonen en bouwen		100.000
								Doorschuifbudget jaarrekening OZB woningen		53.900
								Doorschuifbudget jaarrekening overhead		15.000
								Doorschuif vanuit 4e pbw Midden-Delfland en vitale dorpen		78.750
								Doorschuif vanuit 4e pbw burgerzaken		30.828
								Doorschuif vanuit 4e pbw huisvesting basisonderwijs		60.000
								Doorschuif vanuit 4e pbw onderwijsbeleid en leerlingzaken		1.138
								Doorschuif vanuit 4e pbw cultuurpresentatie, productie en participatie		18.988
								Doorschuif vanuit 4e pbw handel, ambacht en industrie		1.688
								Doorschuif vanuit 4e pbw participatiefonds		9.315
								Doorschuif vanuit 4e pbw ruimtelijke ordening		13.750
								Doorschuif vanuit 4e pbw bouw- en woningtoezicht		50.000
								Doorschuif vanuit 4e pbw ambtelijke organisatie		47.650
								Herinrichting parkeerplaats		26.030
								Optimalisering bedrijfsvoering		106.943
								Voordeel BUIG uit 2020 naar reserve sociaal Domein		47.600
								Compensatieregeling gefinancierd vanuit AR (2020-32199)		100.000
								Budget potentiële woningbouw Hoornbloem		42.303
										2.405.600
								Nieuwe reserve:		
								Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen		650.000
										650.000
	Totaal A Algemene reserves	8.378.571	0	2.192.663	3.055.600	7.515.634	7.515.634			

	B. Bestemmingsreserves									
AD	**Reserve Weerstandsvermogen**		4.000.000	n.v.t.			4.000.000	3.698.501	Een deel van de reserve is extern belegd. Hiervan	
	Doel:	Bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's.							komt de rente ten gunste van de exploitatie.	
AD	**Nutsreserve**		8.871.855	n.v.t.			8.871.855	0	De reserve is extern belegd. Hiervan	
	Doel:	Het creëren van een waardevaste inkomstenbron voor de exploitatie							komt de rente ten gunste van de exploitatie.	
AD	**Reserve ontwikkeling Harnaschpolder**		287.277	n.v.t.		81.473	205.804	205.804	De rente wordt volledig ten gunste van de	
	Doel:	Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitaties beschikbaar komen							exploitatie gebracht.	
									Verminderingen:	
									aandeel gemeentelijke bestuurskosten	211.473
									verminderen onttrekking met 10.000 per jaar	-130.000
									totaal	81.473
6	**Reserve uitkeringslasten BUIG**		0	0	150.403	34.586	115.817		Vermeerdering:	
									Storting vanuit reserve sociaal domein (voordeel BUIG 2020)	47.600
									Storting vanuit reserve sociaal domein	102.803
										150.403
									Vermindering:	
									Onttrekking reserve BUIG (nadeel BUIG 2021)	34.586
										34.586
	Investeringsreserve								Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	34.494
	Doel:	Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie opgevangen kunnen worden. In de begroting wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve wordt gelegd.								
3		- Geoormerkte gelden voor frontbebouwing langs de Gaag (1997)	68.341	1.025			69.366	69.366		
3		- Aansluiting / oprit A4 bij Harnaschpolder	1.071.502	16.073			1.087.574	1.087.574		
7		- Aansluiting Woudseknoop*	100.142	1.502			101.644	101.644		
3		- Groenontwikkeling Zwethzone	445.973	6.690			452.662	452.662		
7		- Recreatieve verbindingen in de Harnaschpolder*	589.207	8.838			598.045	598.045		
3		- Plankosten verkeersvisie Maasland	14.759	221			14.981	14.981		
AD		- Onbestemde middelen (vrije ruimte)	9.657	145			9.802	9.802		
		* Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling								
		Voor de hierna genoemde investeringen zijn inmiddels kredieten beschikbaar gesteld. De feitelijke afloop van deze investeringen loopt via de dekkingsreserve.								
3	721072	- Reconstructie kruising oude veiling	59.621				59.621	59.621		
		Subtotaal investeringsreserve	*2.359.201*	*34.494*	*0*	*0*	*2.393.694*	*2.393.694*		
5	**Reserve Monumenten**		178.669	2.680		6.215	175.134	175.134	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	2.680
	Doel:	Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie							Verminderingen	
									subsidie monumenten	6.215
5	**Reserve Sociaal Domein**		263.845	3.958	47.600	150.403	165.000	165.000	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	3.958
	Doel:	Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.								
									Voordeel BUIG uit 2020 naar reserve sociaal Domein	47.600
										47.600
									Vermindering	
									Voordeel BUIG uit 2020 naar reserve BUIG	47.600
									Naar reserve BUIG	102.803
										150.403

7	**Reserve beheer openbare ruimte**		0		0		0	0		
7	**Reserve Grondexploitaties**		-0	-0	2.453.500		2.453.500	2.453.500	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	-0
	Doel:	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de								
									Vermeerdering:	
									Resultaat Grexen	2.453.500
										2.453.500
		diverse grondexploitaties								
AD	**Compensatie dividenden en huuropbrengst**		16.850.587	n.v.t.	1.000.000		17.850.587	17.850.587	De rente wordt volledig ten gunste van de	
	Doel:	Compenseren weggevallen dividend CAIW ivm verkoop aandelen							exploitatie gebracht.	
									Vermeerdering:	
		Verminderen dividendafhankelijkheid							Resultaat Grexen	1.000.000
		Compenseren huuropbrengst bezinepompen								1.000.000
5	**Reserve Jeugd**		0	0			0	0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	0
	Doel:	Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG								
AD	**Reserve Investeringsprogramma**		1.900.517	n.v.t.	2.160.436	1.743.726	2.317.227	2.317.227	De rente wordt volledig ten gunste van de	
	Doel:	Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma							exploitatie gebracht.	
									Vermeerdering	
									Restant verkoopopbrengst vml gemeentehuis Maasland	434.508
										1.725.928
										2.160.436
									Vermindering	
									Centrumplan Den Hoorn vanuit jaarrekening 2020	1.743.726
										1.743.726

7		**Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatiev**	17.048	256			17.304	17.304	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	256
	Doel:	Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven								
6		**Reserve Noodhulp-vangnet**	0	n.v.t.		0	0	0		
	Doel:	Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen								
									Vermindering	
									exploitatiesubsidie SUN	
7		**Fonds Sociale Woningbouw**	261.159	3.917			265.076	265.076	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	3.917
	Doel:	Afkoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw								
		op andere locaties.								
7		**Reserve afwikkeling complexen**	899.451	13.492		650.000	262.943	262.943	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	13.492
	Doel:	Onderbrengen van budgetten vanuit grexen voor activiteiten die op								
		termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen							Vermindering:	
									Ontrekking naar Dekkingsreserve reconstructie Woudseweg	650.000
		worden.								650.000
2		**Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden**	0			0	0	0	De rente wordt volledig ten gunste van de	
	Doel:	Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te							exploitatie gebracht.	
		reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale								
		samenwerking							Vermindering	
									Deel salarislasten overname	
7		**Risicoreserve Erfpachtgronden**	700.000				700.000	700.000		
	Doel:									
6		**Reserve Herwaardering deelnemingen**	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093		
	Doel:	Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de								
		balans de deelnemingen tegen de nominale waarde opgenomen.								
		Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven.								
		Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend.								
		In 2005 is daar de waardetoename van de aandelen Europoort aan toegevoegd								
		Reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen	0		558.456		558.456	558.456	Vermeerdering:	
	Doel:	Het dekken van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen							Nieuwe reserve uit AR	650.000
									Gebouw gemeente huis en werf	-18.952
									Overige, brandweer en Burg vn Gentsingel	-38.497
									Musea en monumenten	-9.158
									Begraven en Dierenparkje	-5.376
									Notenschip	-19.561
										558.456
		Totaal B Bestemmingsreserves	37.711.700	58.796	6.370.395	2.666.403	41.474.489	32.185.318		
		C. Dekkingsreserves								
AD		**Dekkingsreserve gemeentehuis**	10.612.567	0		477.624	10.134.943	10.134.943	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
	Doel:	Realisatie van een nieuw gemeentehuis								
									Verminderingen:	
									kapitaallasten (voorbereiding) nieuw gemeentehuis	
									tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen	477.624
		Dekkingsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	0
	Doel:	Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de								
		kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels							Vermeerderingen:	
		gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende							Creeëren dekkingsreserve reconstructie Woudseweg	650.000
		investeringen zijn daartoe aangewezen:								
3	721072	- Reconstructie Oude Veiling Maasland	135.389		0	13.487	121.903	121.903	Verminderingen:	
3	721581	- Veilig afwikkelen verkeer entree van Maasland	400.000			20.000	380.000	380.000		
4	742139	- Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.100.000			50.000	1.050.000	1.050.000	vrijval t.g.v. exploitatie	413.551
4	742189	- Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoorn (MFA)	2.925.000			112.500	2.812.500	2.812.500		
4	742322	- Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.131.997			40.428	1.091.568	1.091.568		
5	753001	- Realisatie sporthal Schipluiden	151.674			20.000	131.674	131.674		
5	753021	- Extra (kunstgras)speelveld MVV'27	0				-	0		
5	753031	- Aanleg kunstgrasveld (3x)	694.369			76.109	618.261	618.261		
5	753032/	-Sportvloer DIOS	1.235			0	1.235	1.235		
5	754104	Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	261.327			14.482	246.845	246.845		
4	742331	Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	710.387			55.056	655.331	655.331		
5	765001	Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	136.209			11.490	124.719	124.719		
3		Reconstructie Woudseweg	0		650.000	0	650.000	650.000		
		subtotaal dekkingsreserve	*7.647.587*	*0*	*650.000*	*413.551*	*7.884.036*	*7.884.036*		
		Totaal C Dekkingsreserves	18.260.154	0	650.000	891.175	18.018.979	18.018.979		

	D. Voorzieningen									
AD	**Voorziening dubieuze debiteuren Soza**		159.000	n.v.t.	37.400		196.400	196.400	Vermeerdering:	
	Doel:	Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend							Sorting in de voorziening	37.400
										37.400
AD	**Voorziening dubieuze debiteuren**		0	n.v.t.	90.029		90.029	90.029	Vermeerdering:	
	Doel:	Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren							Storting in de voorziening	13.000
									Storting in de voorziening door faillissement	53.204
									Sorting in de voorziening oninbaar deb. belastingen	23.825
										90.029
									Vermeerderingen:	
AD	**Voorziening pensioenen voormalig wethouders**		2.806.607	n.v.t.	16.996	201.894	2.621.709	2.621.709	storting APPA pensioen via salaris	16.996
	Doel:	Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders							totaal	16.996
									Verminderingen:	
									Betaalde pensioenafspraken	73.120
									Vermindering conform actuariële waardeberekening	128.775
										201.894
AD	**Voorziening debiteuren participatiewet**									
AD	**Voorziening wachtgelden voormalig wethouders**		172.731	n.v.t.	0	79.023	93.708	93.708	Verminderingen:	
	Doel:	Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders							betaalde wachtgelden	79.023
									Vermeerderingen:	
									storting wachtgeld uit alg. reserve	
AD	**Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap**		1.315.500			202.500	1.113.000	1.113.000		
	Doel::	Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het schap							Verminderingen:	
									Dekking tekort bij afsluiting grex Bedrijvenschap HP	202.500
										202.500
									Verminderingen:	
									Dekking tekort bij afsluiting grex Bedrijvenschap HP	
3	**Voorziening afvalstoffenheffing**		29.674	n.v.t.	52.431		82.105	82.105	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq tarieven							Vermeerderingen/verminderingen:	
									Saldo kosten/opbrengsten functie 721 (zgn. gesloten circuit)	52.431
									Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering	
3	**Voorziening rioolheffing**		7.218.169	n.v.t.	168.987		7.387.156	7.387.156	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolheffing egaliseren van de kosten cq tarieven							Vermeerderingen/verminderingen:	
									Saldo kosten/opbrengsten functie 722 (zgn. gesloten circuit)	168.987
									Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering	
7	**Voorziening Grondexploitaties**		2.770.000	n.v.t.	63.000		2.833.000	2.833.000	Vermeerdering:	
	Doel:	Opvangen van verlies in de grondexploitaties							Storting voorziening	63.000
										63.000
		Totaal D Voorzieningen	14.471.682	0	428.843	483.417	14.417.108	14.417.108		
		Totaal A + B + C Reserves	64.350.426	58.796	9.213.058	6.613.178	67.009.102	57.719.931		
	aal reserves en voorzieningen (excl deelnemingen)		**78.822.107**	**58.796**	**9.641.901**	**7.096.596**	**81.426.209**	**72.137.038**		